

JAARSTUKKEN 2019

gemeente Schouwen-Duiveland

Inhoud

Aanbiedingsbrief	5
Leeswijzer	7
Jaarverslag	9
Programmaverantwoording	9
Programma 1 Werken algemeen	13
Beleidsverantwoording:	
Sub-programma 1.1 Economie sterk water gerelateerd	14
Sub-programma 1.2 Innovatie landbouw en aquacultuur	18
Sub-programma 1.3 Florerende kleinschalige bedrijvigheid	20
Sub-programma 1.4 Arbeidsmarkt in balans	23
Sub-programma 1.5 Vakantie-eiland toonaangevend in water	25
Wat heeft het gekost?	27
Programma 2 Wonen algemeen	29
Beleidsverantwoording:	
Sub-programma 2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau	31
Sub-programma 2.2 Wonen naar wens	35
Sub-programma 2.3 Leefbare kernen met betrokken inwoners	40
Sub-programma 2.4 Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn	43
Wat heeft het gekost?	47
Programma 3 Verblijven algemeen	49
Beleidsverantwoording:	
Sub-programma 3.1 Schouwen-Duiveland vakantie-eiland	50
Sub-programma 3.2 Krachtige toeristische hoofdstructuur	53
Sub-programma 3.3 Toerisme is sterk divers en profiteert van water	55
Sub-programma 3.4 Evenementen en activiteiten aan het water	57
Wat heeft het gekost?	61
Programma 4 Bestuur en Burgerzaken algemeen	63
Beleidsverantwoording	64
Wat heeft het gekost?	67
Beleidsindicatoren	68
Overzicht van algemene dekkingsmiddelen	71
Overzicht van de kosten van overhead	75
Vennootschapsbelasting	77
Onvoorzien	79
Paragrafen	81
1. Lokale heffingen	83
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	95

3. Onderhoud kapitaalgoederen	123
4. Financiering	139
5. Bedrijfsvoering	145
6. Verbonden partijen	153
7. Grondbeleid	177
8. Demografische ontwikkeling	189
9. Sociaal Domein	193
Jaarrekening	205
Balans per 31 december 2019	207
Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	211
Toelichting op de balans	215
Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	243
Overzicht incidentele baten en lasten	275
Overzicht structurele mutaties reserves	279
Informatie WNT	281
Bijlagen	283
Single information Single audit (SiSa)	285
Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld	290
Verdelingsprincipe taakvelden	291
Overzicht lopende investeringen	293
Overzicht grote projecten binnen de sub-programma's, niet zijnde investeringen	294
Controleverklaring	295
Overige gegevens	301
Kerngegevens	303

Aanbiedingsbrief

AAN DE LEDEN VAN DE GEMEENTERAAD

Algemeen

Voor u liggen de jaarstukken 2019. Een jaar dat al heel ver achter ons lijkt te liggen sinds de uitbraak van het Coronavirus en de ontwikkelingen en maatregelen die zich razendsnel hebben opgevolgd om dit virus te bedwingen en in te dammen. Inmiddels zien de wereld, ons land en onze gemeente er in sociaal, maatschappelijk en economisch opzicht heel anders uit. Met verstreckende gevolgen voor onze inwoners, onze ondernemers, maatschappelijke organisaties en verenigingen. Gevolgen waarvan het nog wel even zal duren voordat we die als samenleving met elkaar overwonnen hebben.

Ondanks alle hectiek die recent achter ons ligt en de moeilijke sociale, economische en maatschappelijke vraagstukken waar we op dit moment en in de komende periode mee bezig zijn en voor staan, dienen we ook verantwoording af te leggen over de uitvoering van de programmabegroting 2019. Bij deze bieden wij u de jaarstukken 2019 ter vaststelling aan. Bij de programma's leggen we verantwoording af over de uitvoering van in de begroting opgenomen zaken.

Rekeningresultaat

Er is sprake van een negatief saldo ten opzichte van de begroting van € 1.749.500. De belangrijkste componenten die hebben bijgedragen aan dit resultaat vindt u terug in de Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening. In 1^e instantie was sprake van een positief rekeningssaldo van bijna € 400.000. Echter op 10 juli 2020 werden wij onaangenaam verrast met de uitspraak van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch inzake de legesprocedure Windpark Krammer. Op grond van deze uitspraak moesten wij alsnog via de jaarrekening 2019 een risicovoorziening leges omgevingsvergunning instellen en daarin een bedrag van € 2.145.063,45 storten ten laste van de exploitatie 2019.

Slot

Het collegeprogramma 2018-2022 "Verbindend Verder" is volop in uitvoering. De in het collegeprogramma opgenomen doelen en daarvoor te ondernemen activiteiten zijn conform de planning in uitvoering genomen. Zowel bij de behandeling van de programmabegroting 2018-2021 als bij de behandeling van de programmabegroting 2019-2021 zijn aanvullend veel amendementen en moties met financiële consequenties en consequenties voor inzet van capaciteit door uw raad aangenomen.

Dit levert een overvolle bestuurlijke portefeuille op met ambitieuze doelen en resultaten om te behalen. Vaak in een lastige context omdat op veel onderdelen waar we Rijksbeleid voor nodig hebben vertraging is ontstaan. Daarnaast is er onduidelijkheid over uitvoeringslasten van transitieopgaven, zoals het Klimaatakkoord. Leden van uw raad hebben zich ook ingezet voor dit soort dossiers met lobby en actieve inbreng in verschillende overlegorganen, zoals de VNG. Tot slot werd ook onze gemeente in de loop van het jaar geconfronteerd met de stikstof- en PFAS-problematiek waardoor veel bouwprojecten in de vertraging raakten. Ook op deze dossiers is flinke inzet geleverd om ontwikkelingen weer vlot te trekken.

Door steeds nieuwe, elkaar snel opvolgende, impulsen en ontwikkelingen waarop we moeten reageren is de uitvoering van het collegeprogramma niet eenvoudig. Het verwachte structurele financiële tekort noopt ons “de tering naar de nering” te zetten. In de afgelopen periode is in goede samenwerking met uw raad uitvoering gegeven aan de bestuursopdracht budgettaire ruimte. De aard van de opdracht is tussentijds aangescherpt naar aanleiding van het besluit van Gedeputeerde Staten van Zeeland om onze gemeente onder preventief financieel toezicht te stellen. Hierdoor werd de opgave breder door ook te zoeken naar mogelijkheden om tekorten, onder andere ontstaan door de financiële tegenvallers in de jeugdzorg, weg te werken.

Desondanks blijft de focus van ons college er op gericht om de omschreven doelen en resultaten uit het collegeprogramma met enthousiasme en overtuiging te behalen. In 2019 zijn weer mooie resultaten behaald of concreet in ontwikkeling. Bijvoorbeeld in het kader van de uitvoering van de stads- en dorpsvisies, restauratiewerken en onderhoud en beheer. Maar ook door ondersteunen van projecten vanuit de samenleving zelf, zoals de opzet van hulpkringen en allerlei vrijwilligersinitiatieven die de leefbaarheid van de kernen bevorderen.

Terugblikkend op 2019 stellen wij vast dat er veel werk is verzet. De jaarrekening geeft zowel inhoudelijk als financieel verslag van de werkzaamheden in 2019. Met deze werkzaamheden is een flinke stap gemaakt in de uitvoering van het collegeprogramma.

We zien als college terug op een jaar waarin opnieuw op een goede en constructieve wijze is samengewerkt met inwoners, bedrijven, instellingen, raad en ambtelijke organisatie. Wij waarderen dit enorm. Wij zijn ons er zeer van bewust dat deze jaarstukken onder bijzondere omstandigheden met communicatie op afstand tot stand is gekomen. Ook daarvoor spreken wij onze grote waardering uit.

Wij stellen u voor de jaarstukken 2019 vast te stellen.

Zierikzee, 28 juli 2020

Burgemeester en wethouders van Schouwen-Duiveland,

M.K. van den Heuvel
secretaris

J. Chr. van der Hoek
burgemeester

A.M.J. van Burg
wethouder

D.P.W. Joppe
wethouder

C.H. van den Bos
wethouder

J.G. Smit
wethouder

Leeswijzer Jaarstukken 2019

In deze jaarstukken zoeken we aansluiting bij de wijze waarop wij u in de programmerapportages informeren over de voortgang van de beleidsvoornemens, de zogenaamde beleidsmonitor. Hierbij hebben de aanduidingen voor de voortgang op tijd en op geld de volgende betekenis:

- V** de activiteit loopt volgens planning en/of raming.
- !** de activiteit heeft (lichte) afwijkingen van de planning en/of raming, extra aandacht is vereist en bijsturing is mogelijk.
- X** de activiteit heeft grote afwijkingen van de planning en/of raming, bijsturing is vrijwel niet mogelijk of activiteit is gestopt.

Jaarverslag

PROGRAMMAVERANTWOORDING OVERZICHT REALISATIE PER PROGRAMMA

Totaal overzicht baten en lasten (bedragen in € 1.000)

Realisatie 2019

Sub-pr.nr	Sub-programma	Lasten	Baten	Saldo
1.1	Economie sterk water gerelateerd	946	591	-355
1.2	Innovatieve landbouw en aquacultuur	70	50	-20
1.3	Florerende kleinschalige bedrijvigheid	-449	1.034	1.483
1.4	Arbeidsmarkt in balans	10.514	3.652	-6.862
1.5	Vakantie-eiland toonaangevend in water	22	13	-9
2.1	Goed en realistisch voorzieningenniveau	12.216	1.282	-10.934
2.2	Wonen naar wens	32.490	17.120	-15.370
2.3	Leefbare kernen met betrokken inwoners	1.163	70	-1.093
2.4	Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn	32.682	7.304	-25.378
3.1	Schouwen-Duiveland vakantie-eiland	2.566	449	-2.117
3.2	Krachtige toeristische hoofdstructuur	2.171	1.680	-491
3.3	Toerisme is sterk divers en profiteert van water	12	14	2
3.4	Evenementen en activiteiten aan het water	2.882	2.947	65
4.	Bestuur en Burgerzaken	3.375	477	-2.898
	Algemene dekkingsmiddelen	1.433	74.543	73.110
	Overhead	12.452	212	-12.240
	Vennootschapsbelasting	26	0	-26
	Onvoorzien	0	0	0
Saldo van baten en lasten		114.571	111.438	-3.133

Sub-pr.nr	Sub-programma	Toevoeging	Onttrekking	Saldo
1.1	Economie sterk water gerelateerd	0	0	0
1.2	Innovatieve landbouw en aquacultuur	0	0	0
1.3	Florerende kleinschalige bedrijvigheid	0	0	0
1.4	Arbeidsmarkt in balans	0	1.515	1.515
1.5	Vakantie-eiland toonaangevend in water	0	0	0
2.1	Goed en realistisch voorzieningenniveau	0	0	0
2.2	Wonen naar wens	14	0	-14
2.3	Leefbare kernen met betrokken inwoners	0	0	0
2.4	Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn	0	0	0
3.1	Schouwen-Duiveland vakantie-eiland	55	71	16
3.2	Krachtige toeristische hoofdstructuur	429	438	9
3.3	Toerisme is sterk divers en profiteert van water	0	0	0
3.4	Evenementen en activiteiten aan het water	0	0	0
4.	Bestuur en Burgerzaken	22	22	0
	Algemene dekkingsmiddelen	13.522	13.380	-142
	Overhead	0	0	0
	Vennootschapsbelasting	0	0	0
	Onvoorzien	0	0	0
Totaal reserves		14.042	15.426	1.384
Gerealiseerd resultaat		128.613	126.864	-1.749

Begroting na wijziging 2019

Lasten	Baten	Saldo	Sub-pr.nr	Sub-programma
1.122	736	-386	1.1	Economie sterk water gerelateerd
108	42	-66	1.2	Innovatieve landbouw en aquacultuur
1.260	461	-799	1.3	Florerende kleinschalige bedrijvigheid
10.977	3.836	-7.141	1.4	Arbeidsmarkt in balans
27	9	-18	1.5	Vakantie-eiland toonaangevend in water
12.730	1.154	-11.576	2.1	Goed en realistisch voorzieningenniveau
31.203	16.773	-14.430	2.2	Wonen naar wens
1.418	60	-1.358	2.3	Leefbare kernen met betrokken inwoners
32.482	7.145	-25.337	2.4	Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn
2.873	482	-2.391	3.1	Schouwen-Duiveland vakantie-eiland
2.049	1.877	-172	3.2	Krachtige toeristische hoofdstructuur
14	27	13	3.3	Toerisme sterk divers en profiteert van water
2.695	2.957	262	3.4	Evenementen en activiteiten aan het water
2.720	460	-2.260	4.	Bestuur en Burgerzaken
535	73.857	73.322		Algemene dekkingsmiddelen
13.401	220	-13.181		Overhead
0	0	0		Vennootschapsbelasting
-50	0	50		Onvoorzien
115.564	110.096	-5.468	Saldo van baten en lasten	

Toevoeging	Onttrekking	Saldo	Sub-pr.nr	Sub-programma
0	0	0	1.1	Economie sterk water gerelateerd
0	0	0	1.2	Innovatieve landbouw en aquacultuur
0	0	0	1.3	Florerende kleinschalige bedrijvigheid
0	1.630	1.630	1.4	Arbeidsmarkt in balans
0	0	0	1.5	Vakantie-eiland toonaangevend in water
0	0	0	2.1	Goed en realistisch voorzieningenniveau
22	250	228	2.2	Wonen naar wens
0	0	0	2.3	Leefbare kernen met betrokken inwoners
0	0	0	2.4	Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn
47	135	88	3.1	Schouwen-Duiveland vakantie-eiland
644	422	-222	3.2	Krachtige toeristische hoofdstructuur
0	0	0	3.3	Toerisme sterk divers en profiteert van water
0	0	0	3.4	Evenementen en activiteiten aan het water
22	22	0	4.	Bestuur en Burgerzaken
8.122	11.866	3.744		Algemene dekkingsmiddelen
0	0	0		Overhead
0	0	0		Vennootschapsbelasting
0	0	0		Onvoorzien
8.857	14.325	5.468	Totaal reserves	
124.421	124.421	0	Gerealiseerd resultaat	

Programma 1: Werken

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Werk is een belangrijke factor voor onze inwoners bij het participeren in onze lokale samenleving. Om lokaal werk te realiseren is economische ontwikkeling nodig.

De gemeente wordt omringd en doorsneden door water; dat water is de motor achter vele innovaties, economische ontwikkelingen en kansen die hieruit voortkomen. We noemen dit watereconomie. We profileren ons bewust hiermee. Het behoud van kwaliteit en diversiteit staat hierbij centraal.

Voorals dankzij het water is Schouwen-Duiveland een "vakantie-eiland". Maar water heeft ons meer te bieden. Slimme en innovatieve concepten in de combinatie van land en water maken nieuwe economische ontwikkelingen mogelijk op het gebied van onder meer aquacultuur, landbouw, visserij, energie, zorg en kennisontwikkeling op het gebied van water. Dit draagt bij aan een vitale economie die weer een positieve factor is voor het behoud van lokaal werk, zowel voor bestaande als nieuwe werkgelegenheid. Belangrijk voor onze ondernemers en inwoners.

IN WELKE GEMEENTELIJKE BELEIDSSTUKKEN IS HET BESTAANDE BELEID OMSCHREVEN?

- Uitvoeringsprogramma Strand 2018–2021
- Nota Zonering en Ontwikkelingskader Strand (2012)
- Nota Cafetariamodel Strandpaviljoens (2012)
- Horecavisie 2018
- Detailhandel structuurvisie (2014)
- Nota Kamperen 2013, geëvalueerd 2017
- Watersportvisie (2009)
- Structuurvisie en Gebiedsvisie Brouwersdam (2012)
- Nota Recreatiewoningen (2011)
- Notitie Ecolodges (2013)
- Notitie Recreatief Nachtverblijf Noordzeestrand (2016)
- Agenda Toerisme 2018–2026
- Energieagenda 2018–2023
- Waterplan Schouwen-Duiveland 2007
- Beleidsmodules "Luchtkwaliteit" en "Geluid en stilte" (2008), "Licht en duisternis", "Energie en klimaat", "Externe veiligheid" en "Bedrijven en milieuzonering" (2009), "Bodem" (2010)
- Beleidskeuzenotitie Participatiewet 2014–2018
- Beleidsplan Wet gemeentelijke schuldhulpverlening 2017–2021
- Kaders positionering de Zuidhoek (2016)
- Strategische koers de Zuidhoek, positionering binnen de Participatiewet
- Structuurvisie buitengebied in beweging (2009)
- Nota Grondbeleid 2018
- Bedrijventerreinprogramma 2016–2025
- Beleid hogere waarden wegverkeerslawaaï 2015

SUBPROGRAMMA 1.1 - ECONOMIE STERK WATER GERELATEERD

Portefeuillehouder : D.P.W. Joppe, C.H. van den Bos en J.G. Smit
 Sub-Programmahouder : M.J. van den Berge

Wat houdt het sub-programma in?

Water is het verbindend element in onze economie. Dit sub-programma gaat over sterk watergerelateerde economische onderdelen, zoals visserij, watergebonden bedrijvigheid en energie.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: Versterken van de water economie

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We stellen een Visie Watergerelateerde economie op	Ontwerp	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	We leveren in het eerste kwartaal 2020 een verkennende memo op. Daarvoor zetten we studenten en leraren in binnen de Master Deltamanagement via Living Labs Schouwen-Duiveland Grevelingen Oosterschelde.
We stellen een uitvoeringsprogramma Visie Watergerelateerde economie op		Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	We leveren in het eerste kwartaal 2020 een verkennende memo op. Zie voor aanpak hierboven.
Aanjaagfonds Zeeuwse Investeringsagenda	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Vanuit de gemeente is een bijdrage geleverd aan het ontwerp van een nieuwe call Vestigingskimaat die in het tweede kwartaal van 2020 wordt opengesteld.

Doelstelling: Regulering ruimtegebruik water

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Onderzoek naar ruimtegebruik water, uitvoeren in het kader van de omgevingsvisie buitengebied	Doorlopend	Niet gerealiseerd	x	x	Aangezien de Omgevingsvisie landelijk gebied niet is vastgesteld is het nodig de pilot voor het maken van een Omgevingsplan anders in te vullen. Dit betekent dat een regeling voor het ruimtegebruik water meegenomen wordt in het omgevingsplan Schouwen-Duiveland. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet maken we een plan van aanpak voor het opstellen van dit Omgevingsplan. Gemeenten hebben tot 2029 de tijd om een Omgevingsplan vast te stellen.
De regulering voor ruimtegebruik water nemen we mee in het omgevingsplan buitengebied	Ontwerp	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	!	In afwachting van vaststelling van de Omgevingsvisie is er geen aanvang gemaakt met het opstellen van het omgevingsplan. Het onderzoek Water economie gaat bouwstenen leveren voor het opstellen van het Omgevingsplan.
We zetten in op het meervoudig gebruik (tijdsvensters) van het rond om ons liggende water en maken gebruik van de sublieme waterkwaliteit	Ontwerp	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	Het onderzoek naar het ruimtegebruik op de Oosterschelde en Grevelingen is een thema dat onderzocht wordt in het kader van het project Living Lab Schouwen-Duiveland (thema B duurzame voedselproductie buitendijks en thema C verbindend besturen en de governance rondom dergelijke vraagstukken) en in het kader van de visie Grevelingen en het strategisch ontwikkelprogramma. Over het ruimtegebruik voeren we in dat kader gesprekken met stakeholders en studenten van Hogescholen hebben verschillende onderzoeken uitgevoerd. Deze onderzoeken lopen door in 2020.

Doelstelling: Versterken watergebonden bedrijvigheid

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We bepalen een zoeklocatie voor een water gerelateerd bedrijventerrein	Realisatie	Niet gerealiseerd	x	x	De zoeklocatie maakt onderdeel uit van de omgevingsvisie landelijk gebied. Er is een proces met de gemeenteraad gestart om in 2020 te komen tot een vernieuwde omgevingsvisie voor het landelijk gebied. Het nader concretiseren van de zoeklocatie en haalbaarvraagstukken op diverse domeinen maken onderdeel uit van de onderzoeksopdracht in het kader de Master Deltamanagement.
We stimuleren infrastructuur voor aquacultuur (watergebonden bedrijvigheid)		Niet gerealiseerd	x	x	Dit onderdeel is gekoppeld aan de activiteit om een watergerelateerd bedrijventerrein aan te leggen binnen de zoeklocatie. Reeds opgestarte inventariserende activiteiten zijn ruw verstoord door een tragisch ongeval bij een belangrijk bedrijf op het gebied van aquacultuur in onze gemeente en initiatieven heeft.
Watersport gerelateerde bedrijvigheid en dienstverlening rond jachthavens blijven we planologisch mogelijk maken	Doorlopend		v	v	Uitgangspunt wordt gebruikt in gesprekken en bij beoordeling van aanvragen.
Bedrijventerrein Bruinisse uitbreiden		Niet gerealiseerd	x	x	Dit schuift door naar 2021. Dit project heeft een relatie met het thema Watergerelateerde economie (zie hierboven staande punten).

Doelstelling: Het waterbeheer is in 2040 van een hoogwaardige kwaliteit en de basis voor de watereconomie

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We participeren actief in het project Getijdecentrale/doorlaat Brouwersdam	Ontwerp	Gerealiseerd	v	v	De benodigde stukken voor het nemen van een besluit tot het starten van de planuitwerkingsfase MIRT door de Minister van I&W zijn tijdig aangeleverd. De Minister heeft tijdens het BO MIRT in het najaar van 2019 een positief besluit genomen. De laatste onderhandelingen over het beperkte financieringstekort zijn in maart 2020 afgerond.
We benutten de potenties van de verbeterde waterkwaliteit en participeren door het opstellen van het uitvoeringsprogramma Grevelingen	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	Het Bestuurlijk Overleg Grevelingen heeft eind januari 2020 ingestemd met een concept van het Strategisch Ontwikkelplan Grevelingen. In maart 2020 is het conceptplan ter instemming voorgelegd aan burgemeester en wethouders, aangevuld met een financiële paragraaf en een afwegingskader.
We bewaken de uitvoering van de nulmeting van de effecten van de doorlaat op de Grevelingen		Taken uitgevoerd	v	v	Inmiddels zijn studenten van de HAS en HZ via Living Lab Schouwen-Duiveland/ Oosterschelde/Grevelingen bezig met een afstudeeropdracht om dit onderzoek in te richten onder begeleiding van Rijkswaterstaat.
We nemen de belangen van de schaal-, schelpdier- en overige visserij mee bij besluiten waar de gemeente een adviesrol heeft of in gehoord wordt	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit onderdeel wordt in relevante netwerken, vergaderingen en overleggen meegenomen.
Opstellen gemeentelijk programma Ruimtelijke adaptatie	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	De uitvoering verloopt volgens de planning van het plan van aanpak voor de Zeeuwse strategie. Deze strategie wordt mede bepalend voor het gemeentelijke programma. Eind 2020 wordt de Zeeuwse klimaat-adaptatiestrategie opgeleverd en kunnen we de gemeentelijke strategie en uitvoeringsprogramma in 2021 opstellen. Ondertussen wordt al geleerd en worden ervaringen opgedaan met het Interreg-project Star2Cs.

Uitvoeren gemeentelijk programma Ruimtelijke adaptatie		Taken uitgevoerd	v	v	De voorbereiding voor het uitvoeren van het programma verloopt volgens planning. Diverse projecten lopen al vooruitlopend op de vaststelling en uitvoering van het programma, zoals onderzoeken in het kader van Living Labs, klimaatrobust en klimaatadaptief ontwerpen ten behoeve van het terugbrengen van beperkt getij op de Grevelingen en een pilot in Bruinisse vanuit het project Star2Cs. Daarnaast wordt bij de uitvoering van werken aan de openbare ruimte hier waar mogelijk rekening mee gehouden.
--	--	------------------	---	---	---

Doelstelling: Schouwen-Duiveland is in 2040 energieneutraal

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Uitvoering energieagenda 2018-2023	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Tot 15 januari 2020 konden reacties op de concept-RES worden ingediend. Daarna komt de RES in het voorjaar naar de gemeenten om ermee in te stemmen.
Bij eventuele nieuwe windenergieplannen op zee voor onze kust zetten we ons in voor het behoud van dit vrije uitzicht	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Er zijn geen nieuwe initiatieven of plannen voor windenergie.
We gaan met het bedrijfsleven op zoek naar mogelijkheden om energie te besparen door minder verbruik van elektriciteit en een betere isolatie van bedrijfspanden	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	Er is een regeling gemaakt voor bedrijven om vanaf 2020 te stimuleren dat zij energie gaan besparen.
We dragen zorg voor een goede ontsluiting van de informatie en ondersteuning voor inwoners en ondernemers die energiebesparende maatregelen willen treffen of zelf energie willen opwekken	Ontwerp	Taken uitgevoerd	v	v	De gemeentelijke website is aangepast. De vindplaats naar ons energieloket duurzaam bouwloket is hierdoor geoptimaliseerd. Er is een start gemaakt met het energiek platform Zeeland. Pilots worden nu uitgevoerd waarna het uitgerold wordt over de rest van Zeeland. Platform energiek zeeland is online: https://energiekzeeland.nl/ . Inwoners kunnen online een plan voor verduurzaming krijgen. Ook worden door platform energiek zeeland presentaties gegeven bij dorpsraadbijeenkomsten.
Voor het opwekken van duurzame energie leggen we de focus op de mogelijkheden voor zonne-energie en energie uit water	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	x	v	De raad heeft de omgevingsvisie nog niet vastgesteld. Er is hierdoor nog geen nieuw vastgesteld ruimtelijk beleid voor zonne-energie en andere energiesoorten. Op dit moment moeten alle initiatieven hierop wachten.
Grootschalige Zonnepaneelontwikkelingen en eventuele ontwikkelingen met wind maken we alleen mogelijk op voorwaarde van stevige participatie door de lokale samenleving	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	v	Er is nog geen vastgestelde omgevingsvisie met participatieverplichting. Er wordt wel gewerkt aan het concretiseren van deze participatieverplichting, zodat deze gelijktijdig met het ruimtelijk beleid voor zonne-energie kan worden vastgesteld.
We stimuleren zonne-energie op water als dit bijdraagt aan slim en handig meervoudig ruimtegebruik	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	Pilot die we zouden houden is nog niet opgestart. Dit wordt de 1e helft 2020. Daarnaast voert RWS een onderzoek uit naar mogelijkheden van zon op water in de bekens bij het Krammersluizencomplex. De intentie van RWS is om een dergelijk project te realiseren.
We blijven elektrisch rijden stimuleren door het in samenwerking met de markt realiseren van extra laadinfrastructuur en bij kleinschalige mobiliteitsprojecten elektrisch vervoer te faciliteren	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	In de afgelopen periode is met de toename van elektrische auto's ook het aantal laadpalen in de openbare ruimte verder toegenomen. Er zijn verschillende duurzaam vervoer initiatieven opgekomen via het mobiliteitsplatform SDopWeg.

We geven als gemeente het goede voorbeeld door waar reëel mogelijk elektrisch of met waterstof te gaan rijden en bij aanbestedingen de markt uit te dagen om de CO2-prestatieladder toe te passen	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	!	Het wagenpark voor de cluster Handhaving is zoveel als mogelijk verduurzaamd. Gelet op de planning van de vervangingsinvesteringen voor tractie in 2020 en 2021 wordt in de eerste helft van 2020 een bestuursopdracht opgeleverd waarmee college en raad de opdracht en het kader kunnen vaststellen.
We informeren en stimuleren ondernemers om wettelijk verplichte duurzaamheidsinvesteringen te doen	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	EWSD heeft voor alle grootverbruikende bedrijven een plan van aanpak ingediend bij RVO. De grootverbruikende bedrijven gaan de plannen van aanpak in de komende periode verder uitwerken. EWSD vervult daarbij een adviesrol, daarnaast zijn andere adviserende instanties beschikbaar om verduurzaming vorm en inhoud te geven.
We leggen geen bovenwettelijke milieueisen op maar stimuleren het bedrijfsleven actief tot duurzaam en maatschappelijk ondernemen door tijdens bedrijfsbezoeken op mogelijkheden en voordelen te wijzen	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Bedrijfsbezoeken gebeuren grotendeels door de RUD. Er zijn afspraken gemaakt met de RUD om te wijzen op de taken die vanuit nieuwe wetgeving en voorschriften voor ondernemers zijn gaan gelden in het kader van de de Energieagenda van het Rijk (verplichte vervanging indien terugverdientijd kleiner is dan 7 jaar). EWSD adviseert bedrijven hierin.
We stimuleren bedrijven die bijdragen aan een circulaire economie	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	In maart 2020 is een totaal voorstel van Economische Impuls Zeeland aan het college voorgelegd voor subsidieverlening voor innovatievouchers, inclusief vouchers voor circulair bouwen en energieneutraal.
We onderzoeken de mogelijkheden voor stimuleringsmaatregelen om nieuw te vestigen bedrijven die CO2-neutraal zijn in het bijzonder te verwelkomen	Realisatie	Taken uitgevoerd	!	v	Burgemeester en wethouders stemden op 11 februari 2020 in met de Evaluatie Eilandmarketing en de vervolgstappen. De raad is hierover geïnformeerd met een raadsbrief. Het gesprek met Invest in Zeeland en de inventarisatie kunnen echter pas op een later moment plaatsvinden, naar verwachting in het derde kwartaal van 2020.
Verduurzaming maatschappelijk vastgoed	Initiatief	Taken uitgevoerd	v	x	Voor 2020 is er een plan van aanpak opgesteld om de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed op te pakken. In 2019 is er gemonitord welke gebouwen prioriteit moeten hebben. Waarschijnlijk komt er in april 2020 een voorstel naar de raad voor de uitvoering. Er zijn geen middelen beschikbaar gesteld.

Bijdrage verbonden partijen aan doelstellingen sub-programma 1.1

Naam Verbonden partij	Bijdrage aan programmadoelen
PZEM	Na verkoop in 2017 van de delen van Delta en Delta Netwerkbedrijf zijn belangen van de provincie Zeeland en met name Zeeuwse gemeenten achtergebleven en ondergebracht in PZEM. Doelstellingen van PZEM zijn om de energieproductie zo duurzaam mogelijk te laten verlopen en zo mogelijk maatschappelijk verantwoord over te dragen.

SUBPROGRAMMA 1.2 - INNOVATIEVE LANDBOUW EN AQUACULTUUR

Portefeuillehouder : A.M.J. van Burg

Sub-Programmahouder : C.E. Henderson

Wat houdt het sub-programma in?

In het middengebied van Schouwen-Duiveland is een aantal grootschalige land- en tuinbouwbedrijven actief. Zij hebben voldoende schaalgrootte voor een gezonde bedrijfsvoering. Elders op het eiland zijn bedrijven actief die landbouw combineren met andere functies (wellness, zorg, recreatie en educatie). Deze bedrijven spelen in op de toenemende vraag naar regionale en lokale authenticiteit, vaak in combinatie met een gezonde levensstijl. Verder zien we nieuwe vormen van landbouw, die mede gebruik maken van het specifieke eilandkarakter van Schouwen-Duiveland. Verder denken we aan vernieuwende initiatieven. Toerisme, aquacultuur en natuur zijn bij deze nieuwe vormen samengebracht. Aquacultuur is ingebed in onze lokale economie en past prima bij de kernkwaliteiten van Schouwen-Duiveland.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: We geven ruimte aan innovatie in (zilte) landbouw, (binnen- en buitendijkse) aquacultuur, (zilte) landbouw en verbindingen met andere functies

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
De ontwikkelingsmogelijkheden aquacultuur nemen we mee in de uitwerking van de omgevingsvisie buitengebied	Ontwerp	Niet gerealiseerd	x	x	Het raadsvoorstel tot vaststelling van de omgevingsvisie landelijk gebied is op 22 mei 2019 in de oordeelsvormende raadsbijeenkomst teruggeven aan het college van B&W. De omgevingsvisie landelijk gebied is in 2019 niet vastgesteld. Er is een proces met de gemeenteraad gestart om in 2020 te komen tot een vernieuwde omgevingsvisie voor het landelijk gebied.
We geven planologisch ruimte aan innovaties binnen de landbouw, zoals zilte of brakke landbouw en verbindingen met andere functies	Ontwerp	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	!	Vertaling in een omgevingsplan schuift voorlopig door. We maken een plan van aanpak na invoering van de Omgevingswet.
We gaan met Agrarisch Schouwen-Duiveland/ZLTO in overleg over de vraag hoe we de agrariers kunnen ondersteunen in innovatie en nieuwe teelttechnieken	Doorlopend	Gerealiseerd	v	v	Dit is een onderdeel van de uitvoering van de omgevingsvisie Landelijk Gebied en het Living lab Schouwen-Duiveland waaraan ook ASD/ ZLTO deelnemen. Er is een kennisbank met betrekking tot het bodem- en watersysteem opgesteld en er lopen verschillende projecten met betrekking tot zoetwaterbeschikbaarheid (o.a. Natuurlijk Zoet). Living Lab en het thema innovatieve oplossingen voor zoetwater-beschikbaarheid ten behoeve van de landbouw is als broedplaats zoet water Schouwen-Duiveland onderdeel geworden van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland Zuid Westelijke Delta.
We volgen de uitwerking van LTO en ASD van de nationale bijenstrategie en gaan in gesprek over het realiseren van meer biodiversiteit in het buitengebied	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	In 2019 is in nauwe samenwerking met de imkervereniging en stichting Zonnestraal (ASD) ruim 20 km bloemenranden langs akkers ingezaaid. Voor 2020 is inmiddels ruim 25 km aangevraagd. Daarbij wordt gezocht naar verdienmodellen om de randen op langere termijn duurzaam in stand te kunnen houden.
We zetten in op duurzame teelten als wieren- en algenteelt, creëren faciliteiten om deze teelten in kennis te ondersteunen	Doorlopend	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	Dit is een onderdeel van de uitvoering van de omgevingsvisie Landelijk Gebied en het Living lab Schouwen-Duiveland waaraan onderwijs- en kennisinstellingen, mede-overheden, gebiedseigenaren en ondernemers in wierenteelt deelnemen. Daarnaast is een POPIII/Leader-project in uitvoering naar de teelt en introductie van zeebanaan en zeevenkel (primeur in Nederland en Europa).

Doelstelling: We zetten in op een diversiteit aan nieuwe economische dragers in combinatie met agrarische bedrijvigheid

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Beleid plattelandswoningen meenemen in Omgevingsvisie buitengebied	Realisatie	Niet gerealiseerd	x	x	Het raadsvoorstel tot vaststelling van de omgevingsvisie landelijk gebied is op 22 mei 2019 in de oordeelsvormende raadsbijeenkomst teruggeven aan het college van B&W. De omgevingsvisie landelijk gebied is in 2019 niet vastgesteld. Er is een proces met de gemeenteraad gestart om in 2020 te komen tot een vernieuwde omgevingsvisie voor het landelijk gebied.
O oplossingsrichting plattelandswoningen meenemen in Omgevingsplan buitengebied	Ontwerp	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	!	Dit kan eerst bij het opstellen van een omgevingsplan Schouwen-Duiveland. Dit schuift voorlopig door.
We blijven ons in overleg met andere wegbeheerders inzetten voor een beter netwerk voor landbouwverkeer, zowel rond Zierikzee als voor de N59	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	!	Het overleg met andere betrokken wegbeheerders blijft constructief, maar het proces is complex. Met name rond Zierikzee spelen veel belangen. Wij zetten het overleg daarom voort en zien bij alle partijen de bereidheid om tot oplossingen te komen.

Doelstelling: We maken schaalvergroting in de landbouw mogelijk

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
De ontwikkelingsmogelijkheden agrarische sector meenemen in het Omgevingsplan buitengebied.	Ontwerp	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	x	!	Zie vorige opmerking.
Bij agrarische bedrijfsovernames willen we uitbreiding van het te gebruiken bouwblok met overgenomen schuren en loodsen mogelijk maken met sanering van het te verlaten bouwblok (rood voor rood)	Ontwerp	Niet gerealiseerd	x	x	Het raadsvoorstel tot vaststelling van de omgevingsvisie landelijk gebied is op 22 mei 2019 in de oordeelsvormende raadsbijeenkomst teruggeven aan het college van B&W. De omgevingsvisie landelijk gebied is in 2019 niet vastgesteld. Er is een proces met de gemeenteraad gestart om in 2020 te komen tot een vernieuwde omgevingsvisie voor het landelijk gebied.

Doelstelling: We zetten in op een goede zoetwatervoorziening voor de landbouw om verdroging/verziltig te voorkomen

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We gaan actief met de agrarische sector op zoek naar oplossingen voor een goede zoetwatervoorziening voor de landbouw waar dit nodig is	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Living lab bevindt zich in de uitvoeringsfase. Verschillende kennistrjecten zijn opgestart en daarnaast een monitoringsproject Natuurlijk Zoet, gericht op oplossingen en meer inzicht om uiteindelijk zoetwatervoorziening voor de landbouw te verbeteren. Samen met de agrariërs, de ZLTO, waterschap en de provincie wordt onderzocht wat de mogelijkheden voor externe aanvoer van zoet water zijn. Hier wordt in 2020 resultaat van verwacht.

SUBPROGRAMMA 1.3 - FLORERENDE KLEINSCHALIGE BEDRIJVIGHEID

Portefeuillehouder : D.P.W. Joppe
 Sub-Programmahouder : P. Hanse

Wat houdt het sub-programma in?

Schouwen-Duiveland is een ondernemend eiland. Ons eiland is de thuisbasis voor een groot aantal (kleine) ondernemers, die graag profiteren van de kwaliteiten van het vakantie-eiland. Daarenboven kiezen velen er voor om wonen en werken te combineren. Bijvoorbeeld creatieve bedrijvigheid (grafische en interactieve media, architecten en kunstenaars) en de ICT-sector maken hiervan gebruik. De inzet van moderne technieken (het 'nieuwe werken') en interactieve en sociale media dragen ertoe bij dat mensen makkelijker flexibel en vanuit huis kunnen werken. Schouwen-Duiveland is voor een groot aantal werknemers een ideale uitvalsbasis ('beste van twee werelden'). Door een goede (digitale) infrastructuur bieden we ook deeltijdbezoekers een goede service, die steeds belangrijker wordt omdat de scheidslijn tussen werken en vrije tijd steeds verder vervaagt.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: We zetten in op revitalisering en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen en intensivering van ruimtegebruik

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Herstructurering Haringvlietplein / Boerenweg. Fase 1	Vorbereiding	Taken uitgevoerd	!	✓	In december 2019 heeft de RvS het beroep van Aldi ongegrond verklaard. Het bestemmingsplan is nu onherroepelijk. De ontwikkelaar had graag direct gestart met de realisatie van Fase 1. Voor de realisatie en exploitatie moet een natuurwetvergunning bij de provincie worden aangevraagd. De ecooloog, die plan Tureluur mede heeft vormgegeven, heeft een rapport opgesteld, na feitelijke inventarisatie van het gebied, dat de realisatie en exploitatie van het Haringvlietplein geen significante negatieve effecten doet optreden op beschermde voor stikstof gevoelige habitattypen als gevolg van dit project. Het is nu afwachten hoe de provincie dit beoordeelt. De ontwikkelaar streeft er naar om te starten met bouw in juni 2020.
Herstructurering Haringvlietplein / Boerenweg. Fase 2 (laatste)	Vorbereiding	Taken uitgevoerd	!	!	Met Accon wordt gekeken naar een alternatieve kantoorlocatie in Zierikzee.
Opstellen uitvoeringsplan bestaande kleinschalige bedrijventerreinen	Ontwerp	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	✓	De inventarisatie is in 2019 opgeleverd. Deze is samen met het plan van aanpak uitvoeringsplan in januari 2020 aan college en raad toegestuurd. Naar verwachting wordt het uitvoeringsplan in het 3e kwartaal 2020 opgeleverd.
Via werk met werk maken stimuleren we maatregelen die bijdragen aan de energieopgave, klimaatopgave en combinaties voor duurzame bedrijfsvoering	Doorlopend	Taken uitgevoerd	✓	✓	Ook in de tweede helft van 2019 zijn ondernemers geattendeerd op subsidie- en stimuleringsregelingen en vond inventariserend overleg plaats tussen bedrijven om samen te werken op het gebied van opleiding, vasthouden van medewerkers en bieden van een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

Doelstelling: We ondersteunen Bedrijven Investerings Zones (BIZ-zones) en geven een Economische Impuls aan opgerichte BIZ-zones

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
BIZ-zone Zierikzee	Doorlopend	Taken uitgevoerd	✓	✓	Uitvoering verloopt volgens planning. De BIZ subsidies zijn verstrekt.
BIZ-zone Renesse	Doorlopend	Gerealiseerd	✓	✓	Het eerste jaar van de BIZ Renesse is goed verlopen. Ook is de eerste ster van het Keurmerk Veilig Ondernemen behaald.
BIZ-zone Bedrijventerrein Zierikzee-Zuid	Doorlopend	Gerealiseerd	✓	✓	Project is niet doorgedaan wegens de uitslag van de draagvlakmeting.
BIZ-zone nader te bepalen		Gerealiseerd	✓	✓	Nog steeds geen aanvragen ontvangen. Daarnaast hebben ondernemersverenigingen niet aangegeven met dit initiatief te willen starten.
Evaluatie amendement BIZ-zones en economische impuls			✓	✓	Staat gepland voor 2021.

Doelstelling: We stimuleren en faciliteren (kleinschalige) bedrijvigheid op Schouwen-Duiveland

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We stellen een acquisitieplan op (rode loper)	Realisatie	Niet gerealiseerd	!	!	Het opstellen staat op voor 2020.
We gaan met gevestigde ondernemers na hoe we een broedplaats voor innovatie kunnen realiseren	Ontwerp	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	!	We zijn nog in overleg met OSD over de mogelijkheden en betrekken daar subsidiemogelijkheden bij.
We maken een inventarisatie van bedrijven die op basis van vrijwilligheid willen verplaatsen naar een bedrijventerrein en we gaan na hoe we deze bedrijven kunnen faciliteren met een verplaatsing naar een bedrijventerrein	Doorlopend	Taken uitgevoerd	✓	✓	In de bezoekeronde aan ondernemers die door wethouder(s) en college) gemaakt wordt, wordt dit onderwerp altijd besproken.
Wij zorgen voor snelle procedures, odat de ondernemer snel en adequaat kan inspelen op de contact veranderende marktraag	Doorlopend	Gerealiseerd	✓	✓	Procedures zijn op orde, ondernemers (en initiatiefnemers) weten de gemeente te vinden en ontvangen reacties op (onderdelen van) verzoeken.

Doelstelling: We stimuleren en faciliteren maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We stellen breder beleid op voor MVO	Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	✓	De handreiking Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is nog niet opgeleverd. De verwachting is dat dit medio 2020 plaatsvindt.

Doelstelling: Er is een optimale (digitale) infrastructuur

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Bestuurlijke en ambtelijke lobby verbetering toegangswegen N57/N59/N256	Doorlopend	Taken uitgevoerd	✓	✓	Het plan van aanpak over de te treffen maatregelen is vastgesteld en de oplevering van aanbestede studies en uitvoeringsmaatregelen voor smart mobility en verbetering van verkeersveiligheid in relatie tot doorstroming worden het eerste kwartaal 2020 verwacht. Over de te treffen uitvoeringsmaatregelen is door de projectleider en penvoerder van het project (provincie Zuid-Holland) gecommuniceerd.
Inzet op verbetering eilandelijke wegen N57/N59	Doorlopend	Taken uitgevoerd	✓	✓	De Raad van State-procedure is afgerond waarbij het besluit in stand is gebleven. RWS start binnenkort de uitvoeringswerkzaamheden.
Onderzoek uitvoering steunprogramma Europa voor algemene WIFI-beschikbaarheid in gemeente	Ontwerp	Taken uitgevoerd	x	x	Gelet het geringe subsidiebedrag en de bijbehorende administratieve last is besloten geen gebruik te maken van de subsidieregeling voor gemeentedeckende vrije WIFI. De subsidieregeling snel internet buitengebied is afgerond. Inmiddels heeft Delta het providerschap overgenomen. Momenteel volgen we de uitrol van 5G, de consultatie die hierover plaatsvindt en de maatschappelijke opinie ten behoeve van een eventuele standpuntbepaling door uw raad.
Definitieve evaluatie Verkeersplan Binnenstad Zierikzee	Ontwerp	Taken uitgevoerd	✓	✓	De evaluatie is ondergebracht in het traject "Bereikbare Binnenstad Zierikzee".
In het kader van de ontsluiting van Zierikzee onderzoeken we de haalbaarheid van extra ontsluitingsmogelijkheden rond de stad		Taken uitgevoerd	✓	!	Samen met Rijkswaterstaat, provincie Zeeland en het waterschap werken wij actief aan verschillende scenario's om Zierikzee beter te ontsluiten. Wij constateren daarbij de bereidheid om daadwerkelijk met elkaar naar oplossingen te zoeken. Duidelijk is wel dat alle scenario's veel investeringen vergen waarvan het voor verschillende partijen, waaronder de gemeente, moeilijk wordt een substantiële bijdrage hieraan te leveren.
We gaan op zoek naar alternatieven voor aanvullend en vraaggericht vervoer	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	✓	!	Het platform SDopWeg maakt grote vorderingen en heeft concrete plannen en projecten.
We bevorderen elektrisch rijden en elektrisch vervoer door uitbreiding van het laadpalennetwerk op ons eiland in samenwerking met de hierin opererende marktpartijen	Doorlopend		✓	✓	Het realiseren van een goed laadpalennetwerk staat ook provinciaal steeds meer op de kaart. Inmiddels is een roadmap ontwikkeld voor de uitrol van laadinfrastructuur voor de hele provincie. De gemeente participeert hierin. Vooruitlopend op de uitvoering van deze roadmap zijn diverse projecten uitgevoerd.

Parkeerverwijzing Zierikzee op de N wegen	Realisatie	Taken uitgevoerd	!	!	De vertraging bij het realiseren van de dynamische parkeerverwijzing blijft ons achtervolgen. De oorzaken liggen buiten onze invloedssfeer en hebben te maken met de vele erbij betrokken partijen en hun samenwerking. Wel vordert het project gestaag en oplevering voor het voorjaar van 2020 blijft naar verwachting haalbaar.
Parkeerverwijzing Zierikzee binnen de bebouwde kom	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	De statische bebording is conform de planning aangebracht en voldoet. De vertraging in de later toegevoegde, dynamische bebording en huidige planning zijn zoals bij de N wegen aangegeven.
Verkeersmaatregelen Lageweg Burgh-Haamstede	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	Het project is afgerond.
Verkeersmaatregelen Kuijerdamseweg binnen de bebouwde kom Ellemeet	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	Het project is afgerond hoewel begin 2020 nog enkele kleine, weersafhankelijke restpunten moesten worden afgewerkt.
Verkeersmaatregelen Emil Sandstromweg	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	Het project is afgerond.
Verbetering fietsvoorziening Grachtweg Zierikzee		Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	Concrete gesprekken vinden plaats met ConneXXion over de toekomst van het busstation Grachtweg. Aspecten als wenselijkheid, veiligheid, netheid en fietsenstallingsmogelijkheden lopen daar in mee. In 2020 worden deze gesprekken voortgezet.

Bijdrage verbonden partijen aan doelstellingen sub-programma 1.3

Naam Verbonden partij	Bijdrage aan programmadoelen
NV Economische Impuls Zeeland (EIZ)	EIZ pleegt acquisitie om bedrijven in Zeeland te laten vestigen. Daarnaast ondersteunt EIZ bedrijven branche-gericht en individueel om innovaties of verdere ontwikkeling en groei te realiseren.

SUBPROGRAMMA 1.4 - ARBEIDSMARKT IN BALANS

Portefeuillehouder : C.H. van den Bos
 Sub-Programmahouder : P. Bijzet

Wat houdt het sub-programma in?

We willen de voor onze bedrijven nodige aanwas van de beroepsbevolking verzekeren door een goede samenwerking met andere regio's en (onderwijs) instanties, waarbij het aanbod kwantitatief en kwalitatief aansluit op de vraag. Onderwijsinstellingen zijn een educatieve partner voor het bedrijfsleven en werken samen met de overheid. Daarmee wordt ingespeeld op de veranderingen van de beroepsbevolking, mede als gevolg van de veranderende bevolkingssamenstelling.

In 2040 is de arbeidsmarkt vooral gericht op dienstverlening, zorg en midden- en kleinbedrijf.

Het hoger- en academisch onderwijs is gekoppeld aan innovatie op het gebied van water(kennis). Veldwerk- en stageplaatsen voor hoger opgeleiden, bijvoorbeeld in living labs, zijn gerealiseerd. Onderwijs en bedrijfsleven wisselen kennis uit, voor nieuwe watergerelateerde economische ontwikkelingen en bedrijvigheid. Dit versterkt de water economie en is een unieke profilering van het eiland als (technisch) waterkenniscentrum en -praktijkruimte. Dit sluit aan bij de nieuwe economische mogelijkheden en schept nieuwe werkgelegenheid.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: Alliantie met het onderwijs en het bedrijfsleven om opleidingsmogelijkheden aan te laten sluiten op de behoefte van de arbeidsmarkt

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Met ondernemers en onderwijsinstellingen ontwikkelen we gezamenlijk arbeidsmarktbeleid	Ontwerp en realisatie	Taken uitgevoerd		!	Samen met OSD, onderwijsinstellingen zijn we in 2019 gestart met het opzetten van gezamenlijk arbeidsmarktbeleid. Er zijn diverse vormen van praktijkscholing opgezet, ook door bedrijven zelf (Saman en Hanse Staalbouw). In samenwerking met Scalda en ondernemers zijn de Watersportopleiding en de Praktijkroute Horeca gerealiseerd. Via het Living Lab zijn ondernemers, onderwijsinstellingen en studenten verbonden aan lokale opgaven, zoals de zoetwater-problematiek en zilte/zoute voedselproductie. Dit levert ons meerwaarde op in (de samenwerking tussen) het onderwijs, voor de lokale economie en binding van studenten met ons eiland.
We werken samen met scholen en opleidingsinstituten in het Integraal dienstverleningsmodel Sociaal Domein	Doorlopend	Gerealiseerd	v	v	Het werk- leeraanbod voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt is gerealiseerd binnen Startbloq met het Participatielab en leer- werkbanen.
We versterken de samenwerking met ondernemers om meer personeel van buiten de gemeente te werven voor vacatures in de techniek, horeca, recreatie en zorg	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	We hebben dit betrokken in de evaluatie van het project Eilandmarketing, gekoppeld aan het thema Werken, met als specifiek aandachtspunt arbeidsmarkt en personeel. De raad is door middel van een raadsbrief geïnformeerd over de vervolgstappen. Naar verwachting kunnen deze vanaf het 3e kwartaal 2020 worden opgepakt. De websites waarbij vacatures en vestigingsmogelijkheden op het eiland zijn gerelateerd zijn in bedrijf. Bij steeds meer bedrijven zijn leerlingen van Pieter Zeeman actief via stages of studieopdrachten. Via de Aanjaaggelden wordt op dit moment gewerkt aan een call Vestigingsklimaat waar bedrijven, instellingen en verenigen een beroep op kunnen doen. Deze call gaat in mei 2020 open.
We continueren het project Living Labs Schouwen-Duiveland Grevelingen Oosterschelde	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Voor het Living Lab Schouwen-Duiveland is een programmaplan 2019-2020 opgesteld. Onderwijs- en kennisinstellingen en het bedrijfsleven op het gebied van de thema's zoete, zilte, zoute teelten en buitendijkse voedselproductie participeren hierin. Dit heeft geresulteerd in een plek binnen het Interbestuurlijk Programma Zuid-Westelijke Delta als 'Broedplaats Zoet Water', inclusief financiering. Op andere thema's wordt eveneens samengewerkt vanuit het programma sociaal domein (onderwijs en arbeidsmarkt) en Agenda Toerisme (watersport, horeca- en recreatie).

Met onderwijs-, kennisinstellingen en ondernemers gaan we de mogelijkheden voor seizoensafhankelijke arbeidsplaatsen en scholingsmogelijkheden na	Initiatief en ontwerp	Niet gerealiseerd	x	v	Wegens gebrek aan capaciteit is het niet gelukt dit in 2019 op te pakken. In de programmabegroting hebben we dit doorgeschoven naar 2020. Het project Tiny Houses te Renesse kan voorzien in de behoefte aan tijdelijke huisvesting.
We stimuleren en subsidiëren de pilot 'Watersportopleiding Schouwen-Duiveland' van het CIOS	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	De Watersportopleiding is gestart met het verwachte aantal leerlingen. Vanaf nu wordt door CIOS/Scalda ingezet op werving en samenwerkingsverbanden die bijdragen aan het werven van leerlingen, zoals een samenwerking met Pieter Zeeman en het Sportblok.
Extra impuls praktijkgericht onderwijs	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	We dekken hiermee onze participatiebijdrage aan het Huis van de Techniek. De projecten die we zijn gestart in 2019 en 2018 draaien zonder subsidie of worden uit andere budgetten gesubsidieerd, zoals het Living Lab en de Watersportopleiding.

Doelstelling: We richten ons op omscholing en het activeren van de niet-actieven, met als doel sociale en/of economische zelfredzaamheid

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We implementeren het Integraal dienstverleningsmodel Sociaal	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Het werk- leeraanbod voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt is gerealiseerd binnen Startblok met het
We stimuleren het bevorderen van het taalniveau	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Statushouders vinden de weg naar het postcafé (bij 4SD/ruilwinkel) goed. Tijdens de week van de
We stellen een reductieplan op, voeren deze uit en evalueren deze jaarlijks	Doorlopend	Gerealiseerd	v	v	De notitie Participatiewet is in september 2019 door de raad aangenomen. Deze notitie vervangt het reductieplan.
We investeren extra in mensen met een uitkering door ze te begeleiden naar werk of een traject gericht op mee doen in de samenleving	Initiatief	Taken uitgevoerd	v	v	Startblok is van start gegaan. Hiermee versterken we de mogelijkheden voor mensen met een uitkering om uit te stromen naar werk.
We ontwikkelen passende instrumenten voor werkgever en werknemer om terugkeer naar het arbeidsproces te laten lonen	Realisatie	Gerealiseerd	v	!	We hebben de inhoudelijke ambities en de financiële consequenties in beeld gebracht en voorgelegd aan de raad in de vergadering van september 2019 middels een brede notitie Participatiewet en het Plan van aanpak De Zuidhoek.
We onderzoeken de mogelijkheden voor maatwerktrajecten waarbij zorg en ondersteuning wordt geboden aan kwetsbare inwoners, zodat zij (alsnog) een diploma halen of vakvaardigheden opdoen en een baan krijgen	Doorlopend	Gerealiseerd	v	v	Inmiddels zijn ook de leerwerkbanen van start gegaan (niveau 1). De financiële dekking is geregeld in de brede notitie Participatiewet (september 2019). Ook is voor dit initiatief landelijke subsidie ontvangen door Scalda.

Bijdrage verbonden partijen aan doelstellingen sub-programma 1.4

Naam Verbonden partij	Bijdrage aan programmadoelen
Zuidhoek – Flex BV	Dit bedrijf zet in zich om, al dan niet tijdelijk en al dan niet geïndiceerd, gesubsidieerde arbeid te leveren
Zuidhoek – Re-integratie BV	Dit bedrijf zet zich in voor het bevorderen van re-integratie, via het arbeidsproces van uitkeringsgerechtigden door het uitvoeren van re-integratieopdrachten.
Zuidhoek – Personeels BV	Dit bedrijf voorziet in het aannemen van nieuw personeel, zonder de ambtelijke status, ter vervanging van personeel met een ambtelijke status.

SUBPROGRAMMA 1.5 - VAKANTIE-EILAND TOONAANGEVEND IN WATER

Portefeuillehouder : D.P.W. Joppe en C.H. van den Bos

Sub-Programmahouder : M.J. van den Berge

Wat houdt het sub-programma in?

Schouwen-Duiveland wordt in 2040 geassocieerd met vakantie-eiland en met water. We staan binnen en buiten de landsgrenzen bekend als recreatieve bestemming vanwege het veelzijdig karakter en de diversiteit. De veelzijdigheid van het eiland komt terug in de bruisende activiteiten, de aantrekkingskracht van Renesse als "trendy badplaats", de mogelijkheden tot beoefenen van (water)sporten en de combinatie van water, natuur en cultuur. Met deze veelzijdigheid heeft het eiland alles in zich om verschillende doelgroepen te bedienen. Schouwen-Duiveland heeft ook naam als eiland waar innovatie, kennis en ondernemerschap op het terrein van water samenkomt. De relatief grote naamsbekendheid van Zierikzee en Renesse is benut in de profilering van het eiland.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: We voeren een meerjarige strategische marketing-campagne gericht op de in het Eilandmarketingplan onderscheiden doelgroepen

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We nemen met ondernemend Schouwen-Duiveland de stappen om de marketingstrategie en de daarmee opgezette uitvoering naar hen over te dragen	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Burgemeester en wethouders hebben op 11 februari 2020 ingestemd met de Evaluatie Eilandmarketing en de vervolgstappen. De raad is hierover geïnformeerd met een raadsbrief.
We zetten de innovatieprojecten op ons eiland als toeristische trekkers in zoals het Tidal Technology Centre en op termijn de (realisatie van de) doorlaat in de Brouwersdam	Initiatief	Taken uitgevoerd	v	v	Het traject met Erfgoed Zeeland over verhaallijnen verloopt volgens planning. In het najaar van 2019 heeft overleg plaatsgevonden met betrokken partijen over de voortgang van Tidal Technology Centre. Ook in het project Getij Grevelingen wordt aandacht besteed aan de toeristische meerwaarde van het project.
Online Mediacampagne Werken	Evaluatie	Taken uitgevoerd	v	v	Dit is in de evaluatie betrokken.
Online Mediacampagne Wonen (koppelen aan Werken)	Evaluatie	Taken uitgevoerd	v	v	Dit is in de evaluatie betrokken.
Online Mediacampagne Verblijven (koppelen aan VVVcampagne)	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit is in de evaluatie betrokken.
Promotie van de eilandelijke vacature- en woningenbank	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit project is gerealiseerd.
Promotie van natuur, water en cultuur/musea	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Het ontwikkeltraject met Erfgoed Zeeland verloopt volgens planning.
We blijven het initiatief van het Watersnoodmuseum en omliggende ondernemers ondersteunen om een aanlegplaats voor pleziervaartuigen, rondvaartboten en passagiersschepen in de omgeving van Ouwkerk te realiseren	Realisatie	Niet gerealiseerd	!	v	Na verkoop van het betreffende perceel is een aanvankelijk akkoord met de voormalig rechthebbend visser in een ander daglicht komen te staan. We zijn in overleg met betrokken visser en de bevoegde instanties om tot een passende oplossing te komen. Daarnaast bereidt het Watersnoodmuseum de vereiste vergunningprocedures voor.
We ondersteunen het watersnoodmuseum in de ontwikkeling naar kenniscentrum	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	De subsidiebeschikking voor 2019 is afgehandeld. Eind 2020 evalueren we de verleende meerjarige subsidiebeschikking. In het kader van het Interreg-project Star2Cs zijn opdrachten verleend voor de ontwikkeling van een klimaattonoonstelling en een klimaatkennisbank die het Watersnoodmuseum kan gebruiken voor de ontwikkeling van het kenniscentrum. Daarnaast delen we de ervaringen met het onderdeel klimaat- en risicodialog ten behoeve van het opwerken naar te verspreiden kennis. Begin 2019 heeft uw raad mede de aankoop van het vijfde Caisson mogelijk gemaakt. Diverse bijeenkomsten over de Oosterschelde, klimaat en klimaatadaptatie zijn reeds door het Watersnoodmuseum gefaciliteerd.

Uitvoeren uitvoeringsprogramma Eiland Marketing 2014-2018	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Afgerond.
(Eind)evaluatie Eiland Marketing en Eilandmarketeer VVVZeeland	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Afgerond.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Sub-programma 1.1 Economie sterk water gerelateerd	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	1.487	1.122	946	176
Totaal baten sub-programma	373	736	591	-145
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-1.114	-386	-355	31
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.114	-386	-355	31

Sub-programma 1.2 Innovatieve landbouw en aquacultuur	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	46	108	70	38
Totaal baten sub-programma	0	42	50	8
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-46	-66	-20	46
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-46	-66	-20	46

Sub-programma 1.3 Florerende kleinschalige bedrijvigheid	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	1.070	1.260	-449	1.709
Totaal baten sub-programma	733	461	1.034	573
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-337	-799	1.483	2.282
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-337	-799	1.483	2.282

Sub-programma 1.4 Arbeidsmarkt in balans	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	9.087	10.977	10.514	463
Totaal baten sub-programma	3.372	3.836	3.652	-184
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-5.715	-7.141	-6.862	279
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	234	1.630	1.515	-115
Mutaties in reserves	234	1.630	1.515	-115
Gerealiseerd resultaat	-5.481	-5.511	-5.347	164

Toelichting mutaties reserves sub-programma 1.4	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Toevoegingen aan reserves				
Bestemmingsreserves Zuidhoek	0	0	0	0
Subtotaal	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves				
Bestemmingsreserves Zuidhoek	234	1.630	1.515	-115
Subtotaal	234	1.630	1.515	-115
Mutaties in reserves	234	1.630	1.515	-115

Sub-programma 1.5 Vakantie-eiland toonaangevend in water	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	18	27	22	5
Totaal baten sub-programma	14	9	13	4
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-4	-18	-9	9
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-4	-18	-9	9

Programma 2: Wonen

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Goed wonen is een primaire basisbehoefte van onze permanente en tijdelijke inwoners. Dat stopt niet bij de woonvoorziening zelf en een passende woningvoorraad, maar betreft ook een goede en sociale leefomgeving, met goede en betaalbare voorzieningen op het gebied van onder ander onderwijs, zorg, welzijn en veiligheid.

Onze eigen bevolking krimpt en vergrijsd, de beroepsbevolking neemt af. Bovendien verandert steeds vaker de samenstelling van de huishoudens. Schouwen-Duiveland beweegt mee met de demografische ontwikkelingen. Onze strategie richt zich op het goed voorbereiden op veranderingen in de bevolkingssamenstelling. Door flexibel en dynamisch mee te bewegen, blijven we economisch gezond en sociaal veerkrachtig. Daartoe spelen we in op de veranderingen die op ons afkomen, met als doel een afgestemd en goed voorzieningenniveau te behouden, een woningbouwprogramma te realiseren dat voorziet in behoefte en vraag, de leefbaarheid in kernen te behouden en te versterken, waarbij voorzieningen in onze gemeente betaalbaar blijven.

IN WELKE GEMEENTELIJKE BELEIDSSTUKKEN IS HET BESTAANDE BELEID OMSCHREVEN?

Sociaal Domein

- Kadernota subsidies Prestaties voor de samenleving 2010
- Samenwerken aan vitale inwoners en een gezonde regio – Regionaal kader gezondheidsbeleid Oosterschelderegio 2018–2021
- Preventie- en Handavingsplan Alcohol 2018–2021
- Lokaal uitvoeringsplan Een beschermd thuis en kwalitatief goed leven op Schouwen-Duiveland 2019–2022
- Op weg naar een dementievriendelijk Schouwen-Duiveland 2019–2022
- Schouwen-Duiveland voor elkaar – visie sociaal domein 2014
- Beleidsnota Sociaal Domein Oosterschelderegio 2015–2018
- Naar een Integraal sociaal domein, aanzet tot een dienstverleningsmodel
- Operationalisering Integraal dienstverleningsmodel
- Beleidsplan Jeugd gemeente Schouwen-Duiveland 2015–2018
- Voor een toekomst zonder geweld - Regiovisie aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling Zeeland 2019–2023
- Beleidsplan maatschappelijke ondersteuning gemeente Schouwen-Duiveland 2015–2018
- Notitie Sturen op Maatschappelijk Resultaat
- Beleid Mantelzorgondersteuning 2017–2020
- Beleidsvisie Vrijwilligerswerk 2018–2022 'Onbetaalbaar'
- Nota Dorpshuizenbeleid 2008

Openbare ruimte

- Integraal verkeer- en vervoersplan Schouwen-Duiveland 2017–2027
- Handboek Begraafplaatsen gemeente Schouwen-Duiveland 2016
 - Capaciteit en exploitatie Begraafplaatsen gemeente Schouwen-Duiveland 2016
 - Uitvoeringsprogramma Begraafplaatsen gemeente Schouwen-Duiveland 2016
- Speelruimtebeleid 2010–2014 (geactualiseerd 2017)

- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2015–2019
- Beleidsplan openbare verlichting 2019–2023

Veiligheid en openbare orde

- Integraal Veiligheidsprogramma 2017–2018
- Regionaal beleidsplan multidisciplinaire advisering grootschalige evenementen (2011)
- Integraal Handhavingsbeleid 2016–2019

Onderwijs

- Integraal Huisvestingsplan basisonderwijs Schouwen-Duiveland 2017–2027
- Onderwijsakkoord Kinderopvang en Onderwijs Schouwen-Duiveland 2018–2022
- Onderwijsachterstandenbeleid 2019–2022

Wonen

- Nota grondbeleid gemeente Schouwen-Duiveland 2018
- Erfgoednota 2012–2018
- Woonvisie 2018–2027
- Uitvoeringsprogramma Woonvisie 2019–2020
- Regionale woningmarktafspraken 2014–2023
- Structuurvisie ongebruikte individuele bouwtitels in bestemmingsplannen (2015)
- Structuurvisie Bruinisse 2025
- Structuurvisie Zierikzee 2030
- Energieagenda 2018–2023

SUBPROGRAMMA 2.1 - GOED EN REALISTISCH VOORZIENINGENNIVEAU

Portefeuillehouder

: J.G. Smit, D.P.W. Joppe,
C.H. van den Bos en A.M.J. van Burg

Sub-Programmahouder

: C.P. Bijzet

Wat houdt het sub-programma in?

Schouwen-Duiveland heeft een kwalitatief goed maatschappelijk voorzieningenniveau, dat verspreid is over het eiland. De betaalbaarheid van de voorzieningen is gewaarborgd door bundeling van functies en de gebruikintensiteit is goed. De inwoners houden zelf sport- en culturele voorzieningen en gemeenschappelijke ontmoetingsruimten in stand. Dit blijkt uit de vrijwillige inzet, goed eigen initiatief en bestuurs- en daadkracht van lokale instellingen en verenigingen.

In Zierikzee zijn de eilandelijke functies aanwezig, zoals een middelbare school, sportcomplexen, een mediatheek en diverse andere culturele voorzieningen. Zierikzee is daarmee de dragende kern met centrumvoorzieningen.

Daarbuiten zijn verder, verspreid over het eiland, in diverse kernen kwalitatief goede voorzieningen op het gebied van sport, cultuur, onderwijs, zorg en welzijn aanwezig. Deze multifunctionele voorzieningen voorzien in de lokale behoefte van de omliggende gebieden; zij vervullen daarmee een satellietfunctie.

Het aantal onderwijsvoorzieningen is afgestemd op het leerlingenaantal. Scholen van diverse signatuur werken samen om het totale aanbod in kwalitatieve zin en in diversiteit te realiseren.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: We hebben een kwalitatief goed en realistisch maatschappelijk voorzieningenniveau

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We stellen een Programma maatschappelijke voorzieningen op	Initiatief	Niet gerealiseerd	x	v	Het opstellen van het Programma Maatschappelijke Voorzieningen is gestopt. Algemene kaders integreren we, indien mogelijk, in de Structuurvisie Wonen.
We voeren het Programma maatschappelijke voorzieningen uit	Doorlopend	Niet gerealiseerd	x	v	Omdat er geen Programma Maatschappelijke Voorzieningen wordt opgesteld, wordt deze ook niet meer uitgevoerd.
We onderhouden de beheersstructuur van de dorpshuizen en leggen verbindingen met andere maatschappelijke organisaties en inwoners	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Twee keer per jaar gaan Zeeuwendland en de gemeente gezamenlijk in overleg met de besturen van alle dorpshuizen op Schouwen-Duiveland. Ook de dorpshuizen die niet onder de Samenwerkingsovereenkomst vallen worden hiervoor uitgenodigd. De inzet van deze gesprekken is het versterken van de onderlinge samenwerking. Op verzoek van de dorpshuisbesturen organiseren we ook gezamenlijke thema-avonden waarbij op een bepaald thema nader kennis wordt uitgewisseld. Daarnaast bezoeken de beleidsmedewerker en contactpersoon dorpshuizen eenmaal per jaar alle dorpshuizen en gaan in gesprek met de dorpshuisbeheerders. Ook dit ter versterking van de samenwerking tussen dorpshuizen en gemeente en het leggen van verbindingen. 2019 was het tweede jaar dat we dit deden. We zien nu al dat dorpshuizen elkaar meer versterken, helpen en samen optrekken.
We doen een pilot met een inspiratieruimte waar jongeren met elkaar vernieuwende ideeën en concepten uit kunnen werken	Initiatief	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	x	De eerdere gesprekken met Stichting Walhallab zijn nog niet voortgezet. Dit is gepland voor de eerste helft van 2020.
Doorexploreren zwembad Dol-fijn	Doorlopend	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	v	In het kader van fiscale aspecten (btw) wordt gewacht op antwoord van de Belastingdienst wat betreft de bepaling van een marktconforme huur. Na ontvangst van dit antwoord kan ons college hernieuwde afspraken overeenkomen en een nieuw contract afsluiten met de Stichting. Het maken van nieuwe afspraken is een collegebevoegdheid.

Doelstelling: Er zijn goede voorzieningen op het gebied van (openbaar) vervoer om de bereikbaarheid van voorzieningen (voor de minder mobiele groepen) te garanderen

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
De bereikbaarheid van de voorzieningen nemen we mee in het Programma maatschappelijke voorzieningen	Initiatief	Taken uitgevoerd	v	v	De initiatieven uit de kernen worden verder ondersteund en implementatie vindt plaats. Momenteel zoekt ons college naar bestuurders voor de op te richten stichting. Daarna stelt ons college uw raad in kennis van oprichting van de stichting. Het project draait voor het toeristisch onderdeel mee in een OP Zuid subsidieproject Zero emissie. Daarnaast is gewerkt aan het deelfietsen- en elektrisch fietsenplan voor Pieter Zeeman dat met ingang van het nieuwe schooljaar wordt uitgerold. Tot slot is onze gemeente deelnemer in de Green Deal Autodelen waardoor kennis, kunde en capaciteit vanuit bedrijven en kennisinstellingen wordt ingezet in het project. Het project is een voorbeeldproject in de provincie en wordt inmiddels ook landelijk gevolgd.
We ondersteunen de pilot elektrisch vervoer Energiecoöperatie Energie Werkt Schouwen-Duiveland (EWSD)	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	Het project is ondergebracht in de projectstructuur SD Op Weg en wordt uitgevoerd door een daartoe opgerichte stichting, aangezien Rode Kruis geen toestemming geeft om dit door vrijwilligers onder de vlag van het Rode Kruis uit te voeren.
Uitvoering VN-verdrag Mensen met een beperking	Ontwerp en realisatie		v	v	In 2019 waren er voldoende middelen om de toetsing van de toegankelijkheid en het opstellen van een integraal plan (Lokaal Inclusie Agenda) in 2020 te (gaan) realiseren. In het derde kwartaal van 2020 wordt de Inclusie Agenda opgeleverd. Deze wordt vertaald in een uitvoeringsagenda, waarin samen met inwoners en partners de planning wordt gemaakt. Wie doet wat en wanneer? Er komt dan ook een inventarisatie met de eventuele benodigde middelen voor de uitvoer van het VN-verdrag.
We voeren het project integrale mobiliteit uit	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Dit project staat synoniem voor het project SD Op Weg en kan daarom hier worden afgevoerd.

Doelstelling: We bundelen eilandelijke voorzieningen zoveel mogelijk in Zierikzee. Verspreid over het eiland bundelen we voorzieningen die in een samenhangend netwerk een satellietfunctie voor de omgeving vervullen

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We monitoren initiatieven tot bundeling van voorzieningen	Doorlopend	Gerealiseerd	v	v	Op het moment dat initiatieven of voornemens tot verhuizing of vestiging van een voorziening zich voordoen gaan we na of die slim te bundelen zijn met reeds bestaande voorzieningen. Het beleid is evenwel niet op- en vastgesteld. We handelen in dat kader conform de uitgangspunten uit het Tij. In 2019 is bijvoorbeeld het gesprek gevoerd over het vestigen van een wijkvoorziening in Poortambacht op locatie Brugzicht.
We voeren de bestuursopdracht Samengaan voetbalverenigingen Westhoek uit	Ontwerp	Taken uitgevoerd	!	!	Obase en Radar hebben adviesbureau Hevo in de arm genomen om hen te begeleiden bij het opstellen en uitvoeren van het projectplan. FC de Westhoek maakt daar onderdeel van uit. Einddoel is zicht op programma, financiën en locatie voor 15 maart 2020. Welke rol FC de Westhoek daarin speelt wordt in 2020 duidelijk.
We geven lokale invulling aan de regionale visie bibliotheekwerk	Ontwerp	Niet gerealiseerd	!	v	We geven lokaal invulling aan de regionale visie bibliotheekwerk. Eind 2019 zijn we gestart met het onderzoek of de bibliobus kan stoppen. Dit voorstel wordt meegenomen in de bestuursopdracht creëren budgettaire ruimte en komt terug in de kadernota 2021-2024.

Businesscase poppodium	Initiatief	Taken uitgevoerd			Het initiatiefvoorstel is in 2019 aangenomen in de raad. Stichting Brogum is nu zelf aan zet om de eigen toekomst uit te zoeken. Wij faciliteren met het beschikbaar stellen van subsidie en waar nodig kennis, zoals op het gebied van ruimtelijke ordening. Stichting Brogum heeft nog geen projectsubsidie aangevraagd voor de beschikbare gelden, dit gebeurt naar verwachting 2020.
------------------------	------------	------------------	--	--	--

Doelstelling: We maken de omslag van voorzieningen en gebouwen naar de subsidiëring van activiteiten

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Herzien Kadernota subsidies Prestaties voor de samenleving 2009	Initiatief	Niet gerealiseerd	!	!	Het is in 2019 niet gelukt capaciteit vrij te maken voor het evalueren en herzien van de Kadernota subsidies. Ook zijn er geen middelen voor het inhuren van de benodigde specifieke expertise op het gebied van subsidiebeleid, Asv en nadere regels. Mede in relatie met de bestuursopdracht creëren budgettaire ruimte gaan we alternatieven na over wijze en omvang om deze activiteit toch op te pakken.
We herzien subsidieverordening (ASV) 2013 en bijbehorende beleidsregels		Niet gerealiseerd	!	!	Het opstellen van de nieuwe Asv volgt op het herzien van de Kadernota subsidiebeleid. Doordat er geen financiële middelen zijn om de expertise in te huren voor het herzien van de Kadernota subsidiebeleid, wordt dit vervolgproject waarschijnlijk later opgepakt dan 2020. Gelet op de bestuursopdracht creëren budgettaire ruimte gaan we alternatieven voor het oppakken van deze activiteit na.
We gaan na voor welke organisaties en instellingen een inkooprelatie meer voor de hand ligt dan een subsidierelatie		Niet gerealiseerd	!	!	Zie hierboven.

Doelstelling: We stimuleren activiteiten waaruit veel zelfsturing, eigen initiatief en bestuurskracht van lokale instellingen en verenigingen blijkt

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Onderzoek behoefte wijkvoorziening Malta	Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	!	De wijklocatie in Office 51 is door Zeeuwendland in 2019 niet gerealiseerd. Zeeuwendland werkt nog aan het vooronderzoek en heeft het verzoek ingediend om de subsidieperiode te verleggen naar 1 april 2020 tot en met 1 april 2022.

Doelstelling: We stimuleren samenwerking van het onderwijs binnen onze gemeente, met als doel kwaliteit en huisvesting te verbeteren, passend in het toekomstig beeld van spreiding en bundeling van onderwijsvoorzieningen. Met als doel kwalitatief goed onderwijs

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We realiseren de nieuwe huisvesting voor de Pieter Zeeman, de Meie en de Beatrixschool	Ontwerp/Voorbereiding	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	!	Eind 2019 heeft de gemeenteraad besloten de nieuwbouw van de Pieter Zeeman en de Meie opnieuw aan te besteden. We hebben het eerdere definitief ontwerp aangepast, met als doel de bouw van de scholen goedkoper te maken. Dit betekent andere materialen, minder vierkante meters, optimalisaties van ruimten et cetera. De (gesplitste) aanbesteding is begin december 2019 gestart, met drie bouwkundige aannemers en twee installateurs. De inrichting van de buitenruimte gunnen we in een later stadium, als duidelijk is of we een geslaagde aanbesteding hebben voor de bouw en de installaties. Dat weten we medio maart 2020.
We volgen de effecten van de nieuwe onderwijshuisvesting voor Pieter Zeeman en SBO de Meie	Doorlopend	Taken niet uitgevoerd	v	v	Voor wat betreft het volgen van effecten geldt dat we de raad op de hoogte houden van alle ontwikkelingen rondom nieuwbouw Pieter Zeeman en de Meie. Begin 2020 komen de nieuwe leerlingenprognoses beschikbaar, die we delen met de raad.

Binnen de kaders van het 'Integraal huisvestingsplan primair onderwijs Schouwen-Duiveland 2017-2027' (IHP) stellen we uitvoeringsplannen op. We zetten hierbij in op het realiseren van energieneutrale en zo mogelijk circulair gebouwde schoolgebouwen	Doorlopend		v	!	Obase en Radar hebben adviesbureau Hevo in de arm genomen om hen te begeleiden bij het opstellen en uitvoeren van het projectplan. FC de Westhoek maakt daarvan onderdeel uit. Dit projectplan is vastgesteld door het college en gedeeld met uw raad. We hebben zicht op programma, financiën en locatie voor 15 maart 2020.
We volgen het onderzoek voor samenwerking tussen Obase, en scholen op Tholen en Goeree-Overflakkee	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Obase en Octho zijn voornemens om te gaan fuseren per 1 januari 2021.
We stimuleren zogenoemde groene scholen, waar aandacht is voor groen op het schoolplein, een schooltuin (met uitleg over gezond eten) en natuur- en milieu-educatie en dagen schoolbesturen uit om het predicaat "Groene school" te halen	Initiatief	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	In de LEA is het Zeeuws brede project onder de aandacht van de schoolbesturen gebracht.
We stimuleren de samenwerking tussen scholen voor primair onderwijs met Pieter Zeeman (POVO procedure via LEA)	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	v	De uitvoeringsagenda is verder uitgewerkt. Afronding vindt plaats in 2020. Hierin worden de prioriteiten gesteld. Het onderdeel PO en VO is in 2019 nog niet verder uitgewerkt.
Vaststellen algemeen kader regio scholen en breedtesportvoorziening(en)	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	Het projectplan voor het onderzoek naar de toekomst van het onderwijs in cluster Noord-West is door het college vastgesteld. Dit projectplan is het door uw raad gevraagde plan van aanpak en is met u gedeeld. Tevens heeft u een regeling vastgesteld om beschikbare procesgelden beschikbaar te kunnen stellen aan het onderwijs.

Bijdrage verbonden partijen aan doelstellingen sub-programma 2.1

Naam Verbonden partij	Bijdrage aan programmadoelen
Stichting Renesse	Deze stichting heeft onder meer tot doel maatschappelijke initiatieven in de gemeente te bevorderen. Daartoe levert ze financiële bijdragen aan culturele evenementen en lokale verenigingen voor sportbeoefening, jeugd- en jongerenwerk, etc.
GR de Zeeuwse Muziekschool	De Zeeuwse Muziekschool heeft tot doel om de beleving van muziek te bevorderen door muziekonderwijs, om daarmee een bijdrage te leveren aan de culturele ontwikkeling van de lokale samenleving.
Stichting Bibliotheek Oosterschelde	Deze stichting heeft tot doel lezen en persoonlijke ontwikkeling te bevorderen, door het aanbieden van een breed aanbod van literatuur/lectuur en ontspanning, via een toenemende diversiteit aan dragers (boeken, dvd's, internet).
Stichting Obase	Deze stichting heeft tot doel kwalitatief goed openbaar primair onderwijs te verzorgen, waarbij de persoonlijke ontwikkeling van het kind centraal staat.
Stichting Sportbedrijf Schouwen-Duiveland	Het Sportbedrijf Schouwen-Duiveland heeft als doel het in stand houden van kwalitatief goede sportaccommodaties. Daarvoor exploiteert ze sportaccommodaties, op een zo doelmatig mogelijk manier, om deze in stand te houden.

SUBPROGRAMMA 2.2 - WONEN NAAR WENS

Portefeuillehouder

: G.C.G.M Rabelink, J.G. Smit, D.P.W. Joppe, A.M.J. van Burg en C.H. van den Bos

Sub-Programmahouder

: P.M.W. Goossens

Wat houdt het sub-programma in?

Wonen op Schouwen-Duiveland is wonen op een vakantie-eiland. Het doel is om te voorzien in veilig en prettig wonen voor onze inwoners in een onderkomen dat voorziet in de behoeften. En dat kan in verschillende woonsferen op ons veelzijdige eiland: wonen aan de kust, wonen aan en op het water, wonen in woonkernen met een rijk verleden, nabij natuurgebieden etcetera.

De woningvoorraad is afgestemd op de wensen van de (nieuwe) inwoners. In aantal zijn vraag en aanbod van woningen in balans. De kwalitatieve woningvoorraad is afgestemd op de woningbehoefte en verkeert in goede staat. Ouderen kunnen lang zelfstandig wonen en nieuwe inwoners vinden een plek naar wens.

Schouwen-Duiveland is tevens een aantrekkelijke plek voor deeltijdbewoners. Een eiland om te ontspannen en te genieten van het leven, de rust en de ruimte en tegelijkertijd inspiratie op te doen voor professie of beroep.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: We wonen prettig naar wens en behoefte

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We voeren de woonvisie uit	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	In oktober 2019 is het geactualiseerde Uitvoeringsprogramma 2020 vastgesteld door het college en de raad is hierover geïnformeerd met een raadsbrief.
We voeren de woningmarkt afspraken uit	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	De woningmarkt afspraken worden uitgevoerd.
Binnen drie jaar actualiseren we de woningmarktanalyse		Niet gerealiseerd	!	v	De voorbereidingen starten in het 1e kwartaal 2020.
Uitvoeren en jaarlijks bijstellen van de prestatieafspraken met de woningbouwcorporatie	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	In 2019 hebben we nieuwe prestatieafspraken met Zeeuwendland en de Huurdersorganisatie gemaakt voor 2020. Ook zijn nieuwe meerjarige afspraken vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst, deze wordt in het 1 ^e kwartaal 2020 vastgesteld door het college en ter kennis gebracht van uw raad.
Herijking van de woningmarkt afspraken	Realisatie	Niet gerealiseerd	!	v	De nieuwe provinciale prognoses zijn in 2019 vastgesteld, vervolgens heeft de provincie ervoor gekozen om eerst een kwalitatief woningonderzoek voor heel Zeeland op te laten stellen en een provinciale Woonagenda. Hierdoor vindt actualisatie pas plaats in 2020.
Opstellen beleid langer zelfstandig wonen	Initiatief	Taken uitgevoerd	!	v	In september 2019 heeft ons college ingestemd met het voorstel onderzoek toegankelijkheid. In 2019 en 2020 wordt dit onderzoek uitgevoerd. In 2020 geven we ook in het kader van inclusiviteit binnen het VN-verdrag Handicap uitvoering aan het thema wonen in een inclusieve buurt.
We verwerken de doelstellingen van het VN verdrag voor rechten van mensen met een beperking in de gemeentelijk beleid	Ontwerp en realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	In september 2019 heeft ons college ingestemd met het voorstel onderzoek toegankelijkheid. In 2019 en 2020 wordt dit onderzoek uitgevoerd. In 2020 geven we ook in het kader van inclusiviteit binnen het VN-verdrag Handicap uitvoering aan het thema wonen in een inclusieve buurt.
Onderzoek naar stimuleringsmaatregelen voor bevorderen duurzaamheid binnen woningbouw	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	In 2019 is er een subsidie beschikbaar gesteld voor het isoleren van woningen met een bouwjaar van 1975 en eerder en een WOZ waarde van minder dan € 300.000. Van de subsidieregeling wordt, zij het niet intensief, gebruik gemaakt.

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We werven 100 nieuwe huishoudens met hoogwaardige plannen	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	De resultaten van de mediacampagne Wonen 2018/2019 zijn betrokken in de evaluatie van het eilandmarketingplan. In vervolg hierop wordt voor de aandachtspunten voor 'Wonen' overleg opgestart met de provincie, De Zeeuwse Connectie en Zeeuwsland om mogelijkheden aantrekken nieuwvestigers te onderzoeken, extern te borgen en te stimuleren, met aandacht voor mogelijkheden externe gelden (Regiodeal). Met initiatiefnemers spreken we over ontwikkelen van plannen die bijdragen aan het werven van nieuwe huishoudens.
We zetten in op permanente oplossingen voor de huisvesting van tijdelijke werknemers		Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	De vraag naar huisvesting is door Stec middels een enquête in kaart gebracht en een plan van aanpak is in concept opgesteld om te komen tot een beleidskader voor de huisvesting van tijdelijke werknemers in 2020. De pilot Tiny Houses in Renesse loopt voortvarend en wordt gerealiseerd in de 2e helft van 2020.
We realiseren een sloop- of saneringsfonds	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	Voorbereidingen in de vorm van onderzoek, oriëntatie en ophalen van goede voorbeelden uit andere gemeenten vond in het vierde kwartaal van 2019 plaats. Het eerste kwartaal van 2020 wordt benut om een regeling verder vorm en inhoud te geven.
We onderzoeken of we een fonds in het leven kunnen roepen voor het opknappen van verpauperde panden en het energiezuiniger maken van woningen in aanvulling op bestaande regelingen	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	Voorbereidingen in de vorm van onderzoek, oriëntatie en ophalen van goede voorbeelden uit andere gemeenten vond in het vierde kwartaal van 2019 plaats. Het eerste kwartaal van 2020 wordt benut om een regeling verder vorm en inhoud te geven.
We maken een warmteplan	Initiatief	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	De transitievisie hoeft pas in 2022 gereed zijn. Op dit moment wordt hier Zeeuws breed aan gewerkt. Nadat er Zeeuws breed een format is gemaakt, moet de visie nog verder ingevuld worden met gemeentelijke gegevens. Hier wordt in 2020 verder aan gewerkt.
We zien toe op een goed informatiepunt waar actuele en duidelijke informatie wordt verstrekt voor energiebesparende maatregelen, waaronder methoden voor isolatie	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	We beschikken via het duurzaambouwloket.nl over ons (Zeeuwse) energieloket. Onze eigen website is aangepast, zodat mensen beter en toegankelijker informatie kunnen verkrijgen over vragen over energie. Ook het Platform energiek Zeeland gaat een bijdrage leveren aan goede informatie voor de consument. Daarin overleggen we met het platform en EWSD over de te spelen rol van de coöperatie voor dit onderwerp.
We geven uitvoering aan het huisvesten van statushouders	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Omdat er te weinig statushouders zijn toegewezen, huisvesten wij ook hervestigers. Voor 2019 hebben wij een verschoningsverklaring ontvangen van de provincie. Dit wil zeggen dat wij hebben voldaan aan onze taakstelling.
We blijven initiatieven tot het opwekken van duurzame energie voor woningen faciliteren	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Uit het onderzoek zijn diverse kansrijke locaties naar voren gekomen. Inmiddels onderzoeken we drie locaties waar we bij een pilot thermische warmte/energie uit oppervlaktewater werkelijk willen uitvoeren.
We ondersteunen collectieve bewonersinitiatieven op het gebied van energie en energiebesparing, zoals het Monumentenpaspoort, elektrisch rijden, rijden op waterstof en opwekken van duurzame energie	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Diverse collectieve initiatieven zijn ondersteund.
Nieuwbouwwijken en te vergunnen en nieuw te bouwen gebouwen worden conform het Rijksbeleid zonder gasaansluiting gerealiseerd	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Aanvragen omgevingsvergunning die na 1 juli 2018 zijn ontvangen kunnen niet meer aansluiten op het gasnet.
Uitvoering Integraal verkeers- en vervoersplan (IVVP)	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	v	We hebben een lichte achterstand in de uitvoering van het IVVP. Door het per 1 februari 2020 in dienst komen van een tweede beleidsmedewerker Verkeer verwachten wij deze in te lopen. Dit is een doorlopend proces.

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We blijven inzetten op een alternatieve langzaam verkeersroute rond Zierikzee en oplossingen voor het langzaam verkeer op de N59	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	We hebben regelmatig en constructief overleg met de andere wegbeheerders en boeken vooruitgang over met name de verkeerssituatie rond Zierikzee.
Bijdrage fietspad Roterijdkijk			!	!	Realisatie in 2021 lijkt momenteel haalbaar. Er wordt voor dat jaar een beroep door het waterschap op ons gedaan voor een aanvullende bijdrage in de gestegen realisatiekosten.
We gaan in overleg met inwoners en ondernemers na of er nieuwe, nog niet onderzochte, mogelijkheden zijn om zwaar verkeer uit het centrumgebied van Zierikzee te weren	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	We betrekken dit aspect in de algemene evaluatie van het Verkeersplan Binnenstad Zierikzee. Maar voeren daarnaast al verkennende gesprekken over bijvoorbeeld stadsdistributie.
OV halten aanpassen voor gebruik door invaliden	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	x	Eind 2019 is de aanpassing van busstation Transferium gestart, februari 2020 wordt deze voltooid. De kosten zijn hoger dan begroot. Voor de aanpassing van busstation Zierikzee Sas is daarom te weinig budget. Begin 2020 herbezielen wij nut en noodzaak van deze aanpassing en doen daarover een voorstel.
Toiletvoorziening nabij Haringvlietstraat	Realisatie	Niet gerealiseerd	!	!	Aangezien de ontwikkelingen rondom de Haringvlietstraat vertraging hebben opgelopen. Is de uitvoering van dit amendement ook vertraagd.
Bebording rondom Recreatieverdeelweg 2e fase (fiets) en Renesse (auto) aanpassen	Realisatie	Niet gerealiseerd	!	!	Dit proces vordert gestaag, maar langzamer dan wij graag zouden zien. Realisatie in 2019 bleek niet mogelijk vanwege mogelijke aanpassingen in de verkeersstructuur rond Renesse. We streven nu naar realisatie van althans de autobewegwijzering voor het toeristenseizoen van 2020.
Opstellen structuurvisie Zierikzee	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	De Structuurvisie Zierikzee is in 2019 vastgesteld.
Opstellen Nota Grondbeleid	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit betreft een periodieke activiteit.
Actualisatie bestemmingsplan Zierikzee buiten de grachten	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	Het ontwerpbestemmingsplan is in december 2019 ter inzage gelegd. Na afloop van deze inzageperiode wordt de gemeenteraad voorgesteld een besluit te nemen omtrent vaststelling.
Actualisatie bestemmingsplan Renesse	Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	De verwachting is dat het ontwerpbestemmingsplan in het 1e kwartaal 2020 ter inzage kan worden gelegd.
We realiseren de laatste ontbrekende schakels in de wandel-, fiets- en ruiterspadenstructuur op ons eiland en bevorderen dat informatie goed toegankelijk is	Ontwerp/Voorbereiding/Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	De ruiterspadenstructuur is gereed. Over diverse tracés voor de wandel- en fietspadenstructuur vinden onderhandelingen plaats met grondeigenaren, natuurbeheerders en andere terreinbeherende organisaties.
Herstructurering kop Nieuwstraat Bruinisse	Ontwerp en voorbereiding	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	De onderzoeken voor de onderbouwing van het plan zijn grotendeels uitgevoerd.
Herstructurering Dreef/Nieuwstraat Bruinisse (Kevergarage)	Ontwerp	Taken uitgevoerd	!	v	Eind 2019 heeft het college van burgemeester en wethouders onder voorwaarden een positieve grondhouding aangenomen aangaande de realisatie van zeven wooneenheden op de locatie van de voormalige Kevergarage en tien wooneenheden op de locatie achter de Dorpsweg 21 te Bruinisse. Begin 2020 worden de voorwaarden waaronder de ontwikkeling plaats kan vinden nader onderzocht en uitgewerkt. Hierdoor wordt voor de initiatiefnemer duidelijk welke randvoorwaarden voor deze mogelijke ontwikkeling gelden.

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Herstructurering Dreef/Nieuwstraat Bruinisse (AH, Etos, Gall&Gall en Gat van Bru)	Vorbereiding en realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	De verbouwing van de Albert Heijn en nieuwbouw van de Etos/Gall&Gall is conform planning in het 4e kwartaal van 2019 gestart en ligt op schema (opening in maart 2020). Eind 2019 zijn de voorbereidingen voor de procedure voor het Gat van Bru gestart, waarna de aanvraag begin 2020 is ingediend bij onze gemeente. Indien er geen zienswijzen binnenkomen, dan starten de werkzaamheden eind 2e kwartaal 2020.
GRP 2015–2019; uitvoering geven aan klimaatverandering	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	De ervaringen die we in een pilot bij bouwplan Oranjedok in Bruinisse hebben opgedaan gebruiken we in volgende projecten. Dit is een continu proces.
Opstellen GRP 2020-2023	Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	Het vigerende plan is verlengd met één jaar. De consequenties worden in beeld gebracht en aan uw raad voorgelegd. 2020 gebruiken we om het GRP in te passen in het nieuwe omgevingsplan.
GRP 2015-2019; uitvoering geven aan OAS (Optimaliseringsstudies Afvalwatersysteem)	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Deze taak is uitgevoerd. In 2020 maken we de balans op en stellen we een basisrioleringsplan op voor het OAS-gebied. Zo krijgen we inzicht in het effect van de uitgevoerde maatregelen en bepalen we welke maatregelen in de periode 2020-2025 worden uitgevoerd.
We onderzoeken de mogelijkheden om de waterkwaliteit in de gracht van Zierikzee te verbeteren met als doel zuurstofloosheid en stankoverlast te voorkomen	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Dit project is uitgevoerd.
We houden op verzoek van een kern samen met de stads- of dorpsraad en ondernemers een schouw van het 'groen en grijs'. Hier nemen we de speelplaatsen in mee	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit betreft een doorlopend proces waarbij met de bewoners middels een schouw wordt gekeken naar - eventuele - verbeteringen in de openbare ruimte.
Inventarisatie particuliere en bedrijfsmatige asbestdaken	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	De inventarisatie vond plaats. In beeld zijn welke panden een asbest dak hebben. Via leningen voor bedrijven willen we het aantrekkelijker maken om de asbestdaken ook daadwerkelijk te saneren.

Doelstelling: We zetten daar waar mogelijk in op het verbeteren van de sociale veiligheid

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We investeren de komende jaren samen met onze ketenpartners extra in preventie	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit betreft een doorlopend proces dat periodiek met de ketenpartners wordt geëvalueerd en bijgesteld ten behoeve van doorgaande verbetering.
Uitvoeren van het Integraal Veiligheidsprogramma 2019 - 2022 (IVP)	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit betreft een meerjarig doorlopend proces.
Evaluatie Integraal Veiligheidsprogramma 2019 - 2022 (IVP)			v	v	Deze taak staat voor 2021 geprogrammeerd.
Opstellen Integraal Veiligheidsprogramma 2023 - 2026 (IVP) en jaarlijkse uitvoeringsplannen			v	v	Deze taak staat voor 2023 geprogrammeerd.
Doorontwikkeling Professionalisering Handhaving	Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	De stappen die we in 2019 wilden zetten zijn gerealiseerd. De komende drie jaar ontwikkelen we verder door om te komen tot een zelfstandig en professioneel draaiend team, wat bijdraagt aan een leefbare samenleving op gebied van handhaving, maar ook een integrale betrokkenheid heeft in beleids- en planvorming.
Overdracht Handhaving Milieu aan RUD	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	De overdracht is in grote lijnen gerealiseerd. Komende jaren is nog sprake van finetuning en afstemming in de milieuhandhavingsactiviteiten. Niet alle handhavingsactiviteiten zijn hierbij één op één over te dragen.

We continueren beleid veilige publieke taak om ons personeel te ondersteunen	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	x	!	Dit is nog onvoldoende gerealiseerd.
We zetten in op begeleiding van jongeren om goed en veilig om te gaan met vuurwerk	Ontwerp		v	v	Voorlichting over veilig omgaan met vuurwerk is inmiddels een onderdeel geworden van de preventieplannen rondom jeugd die voortgezet onderwijs volgen. Er worden actief lessen gegeven door o.a. de politie op Pieter Zeeman.
We zetten in op een uitsterfbeleid voor kansspel- en gokhallen	Realisatie		v	v	Deze taak is inmiddels uitgevoerd. Bij aanvragen hanteren we het aangegeven beleid.
We zetten in op een visie op dekkende adequate brandweezorg op de lange termijn. Het Regionale Dekkingsplan borgt ook voor onze gemeente een duurzame brandweezorg	Ontwerp	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	!	In ontwikkeling van het risicoprofiel heeft de VRZ al diverse stappen gezet. De verdere uitwerking is nog in ontwikkeling bij de VRZ.
We houden vinger aan de pols wat betreft de aanrijtijden van de hulpdiensten en vragen aandacht voor het terugdringen van (structurele) overschrijdingen van de normen	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Het onderwerp aanrijtijden wordt gemonitord en is vast agendapunt bij het overleg met de korpsleiding van de Nationale Politie en de directie van de VRZ.
We realiseren de nieuwbouw brandweerkazerne Zierikzee	Initiatief	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	!	Op basis van de planvorming zijn de benodigde budgetten duidelijk geworden. Deze worden betrokken bij de behandeling van de Kadernota 2021-2024 door uw raad.

Bijdrage verbonden partijen aan doelstellingen sub-programma 2.2

Naam Verbonden partij	Bijdrage aan programmadoelen
GR Veiligheidsregio Zeeland	Deze verplichte gemeenschappelijke regeling heeft tot doel te voorzien in goede hulpverlening bij rampen en incidenten. Daartoe stelt de Veiligheidsregio preventie-, rampen- en nazorgplannen op en houdt ze een kwalitatief goede hulpverleningsorganisatie in stand.
GR Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)	Deze verplichte dienst draagt bij aan een goed woon-, werk- en leefmilieu. Daartoe verstrekt ze omgevingsvergunningen en handhaaft ze vergunningen en algemene regels.
GR Openbaar Lichaam Afvalstoffen-verwijdering Zeeland (OLAZ)	OLAZ draagt bij aan het handhaven van de publieke gezondheid en een goed woon-, werk- en leefmilieu, door het milieuvriendelijk en maatschappelijk verantwoord verwijderen en laten verwerken van afvalstoffen, met aandacht voor hergebruik.
Regionaal Informatie en Expertise Centrum Zuid-West Nederland (RIEC)	Het RIEC heeft als doel het terugdringen van criminaliteit, door het verzamelen en analyseren van informatie over vermeend crimineel gedrag en mogelijke ondermijningsactiviteiten, en voorziet politie, justitie en burgemeesters van gerichte adviezen en informatie om op te kunnen treden en maatregelen te nemen.
Stichting Dataland	Deze stichting draagt bij aan een rechtmatige wijze van gegevensbeheer en –gebruik, door informatie op een wettelijk geoorloofde wijze te verzamelen, te koppelen, te analyseren en te bewaren.

SUBPROGRAMMA 2.3 - LEEFBARE KERNEN MET BETROKKEN INWONERS

Portefeuillehouder

: J.G. Smit, , A.M.J. van Burg en C.H. van den Bos

Sub-Programmahouder

: M. van Heest

Wat houdt het sub-programma in?

Schouwen-Duiveland is een prachtig stuk Zeeland, waar het prettig wonen is. De inwoners zijn betrokken. Zij nemen verantwoordelijkheid voor zichzelf en elkaar en voor de noodzakelijke voorzieningen in hun woon- en leefomgeving. Door betrokkenheid en actief burgerschap is invulling gegeven aan de toenemende zorgvraag, veroorzaakt door vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt. Ook deeltijdinwoners dragen hieraan bij. Er is een model van communicerende vaten gerealiseerd tussen professionele zorg en informele zorg. Minder inzet van overheid en professionele zorg- en welzijnsinstellingen leidt tot evenredige toename van meer informele vormen van ondersteuning zoals vrijwilligerswerk, mantelzorg en zelfhulp. De gemeenschap heeft collectieve veerkracht.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: We faciliteren sociaal maatschappelijke en culturele initiatieven van burgers die de leefbaarheid bevorderen

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Uitvoeren Uitvoeringsagenda sociaal domein	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	We voeren de uitvoeringsagenda uit. Jaarlijks wordt deze geëvalueerd en bijgesteld. Hierbij betrekken we de uitkomsten van de brede evaluatie sociaal domein. Ook sturen we op basis van beschikbare capaciteit het ambitieniveau van de uitvoeringsagenda bij. We hebben financiële en inhoudelijke (verplichte) indicatoren in de paragraaf sociaal domein opgenomen. Deze indicatorenset wordt de komende jaren verder doorontwikkeld.
We stimuleren experimenten in het sociaal domein	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit betreft een doorlopend proces. We faciliteren initiatieven die bijdragen aan de gewenste transformatiedoelstelling en een kostenbesparend effect hebben.
We evalueren de resultaten van de uitvoering van de Uitvoeringsagenda en de experimenten in het sociaal domein	Evaluatie	Gerealiseerd	v	v	Het evaluatierapport sociaal domein is opgeleverd. Verbeterpunten worden opgepakt binnen de nieuwe fasering van het programma sociaal domein. Evaluatie van experimenten vindt per experiment/initiatief plaats.
We faciliteren sociaal maatschappelijke en culturele initiatieven van burgers die de leefbaarheid bevorderen als deze voldoende draagvlak hebben en voorzien in een gezamenlijk gevoelde behoefte	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	We faciliteren initiatieven die bijdragen aan de gewenste transformatiedoelstellingen en een kostenbesparend effect hebben.
Structureel maken subsidies volksfeesten	Doorlopend	Gerealiseerd	v	v	Is afgerond, zie 1e programmarapportage 2019.

Doelstelling: We zetten in op een kwaliteitsimpuls voor de kernen en stellen daartoe stads- en dorpsvisies met uitvoeringsprogramma's op

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We blijven de ontwikkeling van de stads- en dorpsvisies en daarop gebaseerde uitvoeringsprogramma's ondersteunen binnen de kaders die zijn vastgesteld	Doorlopend	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	We ondersteunen en faciliteren het opstellen en uitvoeren van Stads- en dorpsvisies zo goed mogelijk conform de door uw raad terzake aangenomen amendementen.
Opstellen meerjarig uitvoeringsprogramma stadsvisie Brouwershaven	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Het meerjarig uitvoeringsprogramma dient als leidraad voor de uitvoering van de Stadsvisie. Behoudens de procesaanpak bij grotere projecten wordt ook voorzien in vragen die zijn op te lossen in het reguliere (uitvoerings)werk.
Marktatieliers onder regie van stadsraad voor een visie op de Markt in Brouwershaven	Doorlopend	Gerealiseerd	v	v	De inrichtingsschets voor de Markt is door de stadsraad aan de gemeenteraad aangeboden. Met de begrotingsbehandeling heeft uw raad aangegeven hoe u de uitvoering van diverse acties en maatregelen uit de stads- en dorpsvisies wilt prioriteren.

Uitvoering dorpsvisie Burgh-Haamstede	Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	!	Vaststelling van de dorpsvisie Burgh-haamstede vond plaats op 30 januari 2020. Met de begrotingsbehandeling heeft uw raad aangegeven hoe u de uitvoering van diverse acties en maatregelen uit de stads- en dorpsvisies wilt prioriteren.
Uitvoering dorpsvisie Scharendijke	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	Het ontwerp van het totale Bethlehemplein is afgerond. De uitvoering van fase 1 kan worden uitgevoerd. Een voorstel voor gelijktijdige uitvoering van fase 1 en 2 van het Bethlehemplein wordt aan het college voorgelegd. In 2020 pakken we ook de voorbereiding van de herinrichting Dorpsstraat op. Uitvoering hiervan vindt plaats in 2021, in afstemming met Bouwbedrijf Boogert die de recreatieappartementen in de Dorpsstraat bouwt. De kruising Ingridstraat- Elkerzeeseweg wordt uitgevoerd na aanleg Recreatieverdeelweg bij daarmee verband houdende afwaardering van de Elkerzeeseweg. Met de begrotingsbehandeling heeft uw raad aangegeven hoe u de uitvoering van diverse acties en maatregelen uit de stads- en dorpsvisies wilt prioriteren.
Dorpsplan Nieuwerkerk	Initiatief	Taken niet uitgevoerd	v	v	Vooralsnog is het opstellen van een dorpsplan uitgesteld.
Dorpsplan Zonnemaire	Ontwerp		v	v	Vooralsnog is het opstellen van een dorpsplan uitgesteld en pakken inwoners een aantal zaken in eigen beheer op.
Dorpsplan Sirjansland	Ontwerp	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	!	De dorpsraad heeft twee aanvragen R2C ingediend. Deze worden door de dorpsraad uitgewerkt op basis van een aantal spelregels die door het college in juli 2019 zijn meegegeven. De uitwerking door de dorpsraad volgt in 2020.
Dorpsplan Dreischor	Ontwerp	Taken niet uitgevoerd	!	!	Er is aan de dorpsraad aangegeven dat er in het tweede kwartaal van 2020 een document opgesteld kan worden, in principe door de dorpsraad in afstemming met onze gemeente.
Dorpsplan Ellemeet	Ontwerp	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	Eind 2019 is in de begroting budget opgenomen voor de nadere uitwerking van de plannen voor deze beweeglocatie. In 2020 wordt dit initiatief opnieuw opgepakt.
Aansporen van andere kernen te komen tot een dorpsvisie - dan wel - plan	ON-hold	Niet gerealiseerd	v	v	Vanwege de benodigde tijd voor een dorpsvisieproces nemen we contact op met een dorpsraad op het moment dat we met het dorp en de dorpsraad een dorpsvisie willen gaan opstellen.
In samenspraak bezien welke taken stads- en dorpsraden uitvoeren	Definitie	Gerealiseerd	v	v	In mei 2019 hebben we door middel van een specifieke memo inzichtelijk gemaakt wat er op hoofdlijnen in stads- en dorpsvisies moet staan (vooral buitenruimte) en hoe we intern en extern communiceren gedurende de uitvoering van de visies.
Bij het opstellen van stads- en dorpsvisies inventariseren we de behoefte aan buitenplaatsen met bewegingstoestellen om jong en oud in staat te stellen op een leuke en ontspannen manier te bewegen	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	!	In 2019 zijn buiten de dorps-/stadsvisies enkele kleinere initiatieven opgestart. In 2020 worden deze initiatieven verder verkend, waarbij aansluiting gezocht wordt bij het groen- en speelruimtebeleid.

Doelstelling: We ondersteunen en faciliteren vrijwilligers en mantelzorgers

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We geven uitvoering aan het mantelzorgbeleid	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Het mantelzorgcompliment is geëvalueerd.
We evalueren het mantelzorgbeleid	Evaluatie	Taken uitgevoerd	v	v	Uitvoering evaluatie mantelzorgbeleid is gestart en vindt volgens planning plaats in 2020.
We voeren het vrijwilligersbeleid uit	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Het Uitvoeringsprogramma Vrijwilligersbeleid loopt en wordt vertaald in een communicatieplan.

Doelstelling: We realiseren nieuwe netwerken en verbindingen tussen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen op het gebied van wonen, welzijn en zorg

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We stimuleren de opzet van sociale ondernemingen (social enterprises) en andere maatschappelijke verbanden	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Initiatieven ondersteunen we zo goed als mogelijk.

SUBPROGRAMMA 2.4 - GOED EN BETAALBAAR AANBOD ZORG EN WELZIJN

Portefeuillehouder : J.G. Smit en C.H. van den Bos
 Sub-Programmahouder : D. Korkmaz

Wat houdt het sub-programma in?

Op Schouwen-Duiveland is het leefklimaat gezond. Rust, ruimte en beschikbaarheid van gevarieerde natuur zorgen voor een permanent 'vakantiegevoel'. Hier wonen mondige, zelfredzame burgers met een gezonde levensstijl. Mensen kunnen de eigen hulpbehoefte goed formuleren, zodat ondersteuning wordt afgestemd op de vraag. Waar mensen het niet meer zelf kunnen, is een vangnet gecreëerd en organiseert de zorgketen ondersteuning.

Zorg en ondersteuning zijn kleinschalig en dicht bij de mensen georganiseerd, waardoor mensen zo lang mogelijk binnen het eigen netwerk en in hun eigen omgeving kunnen blijven. Hoewel oudere mensen langer fit blijven, neemt door de toename van het aantal hoogbejaarden de vraag naar intensievere en gespecialiseerde zorg toe. Hoe intensiever de zorg, hoe meer geconcentreerd en mogelijk verder van huis. Specialistische zorg concentreert zich in grote centra buiten het eiland, om aan de minimale kwaliteitseisen te kunnen voldoen. Het mobiliteitsvraagstuk is opgelost.

Vanwege de diversiteit aan kwaliteiten (natuur, rust, ruimte, frisse lucht) is Schouwen-

Duiveland aantrekkelijk voor resorts voor de eenvoudiger behandelingen, zowel als voor nazorg en herstel. De ontwikkeling van deze vormen van zorg en welzijn creëert werkgelegenheid, versterkt het toeristisch product (jaarrond) en levert daarmee impliciet een bijdrage aan het in stand houden of versterken van het welzijn en de zorg voor de vaste inwoners van Schouwen-Duiveland. Enerzijds omdat hierdoor het aanbod van voorzieningen wordt vergroot en in stand kan worden gehouden (meer mensen maken er immers gebruik van), anderzijds omdat hierdoor de inkomsten voor de gemeente hoger zijn, waardoor er vervolgens meer te besteden is per inwoner.

Passend bij het bevorderen van een gezonde levensstijl is er veel aandacht voor preventie en sportbeoefening.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: We organiseren één loket voor alle vragen over zorg en welzijn op Schouwen-Duiveland

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We implementeren een integrale toegang voor het gehele sociale domein	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	In 2019 is de evaluatie van het brede sociale domein uitgevoerd. De uitkomsten worden gebruikt om met een voorstel van scenario's te komen voor de doorontwikkeling van de integrale toegang. Gezien de urgentie op het terugdringen van de financiële tekorten en creëren van budgettaire ruimte, is ervoor gekozen om deze doorontwikkeling te temporiseren. Wanneer de tijd rijp is, wordt het weer opgepakt.
We optimaliseren de (digitale) vindbaarheid en de inrichting van systemen	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Het evaluatierapport sociaal domein is gereed en vormt na besluitvorming door de raad de basis voor de doorontwikkeling van het programma sociaal domein. De (digitale) vindbaarheid maakt onderdeel uit van de vervolgstappen die we op basis van de evaluatie gaan zetten.
We verbeteren de bekendheid en inzet van onafhankelijke cliëntondersteuning	Doorlopend	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	Zowel lokaal als regionaal zijn de activiteiten gericht op het verbeteren van de bekendheid van cliëntondersteuning. In 2019 zijn hiervoor middels dialogotafels gesprekken gevoerd met inwoners en partijen. Er vond een inventarisatie plaats van informele en formele cliëntondersteuning. De bekendheid van cliëntondersteuning bij medewerkers neemt toe. De monitoring van het gebruik door inwoners moet blijken in de komende jaren.

Doelstelling: We versterken de ketengerichte benadering in de zorg en nemen een regisserende rol in

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We zetten in op het verminderen en voorkomen van problematische scheidingen met kinderen	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Het plan is gerealiseerd en wordt uitgevoerd.
Evalueren beleid en verordeningen WMO, Jeugdwet en Participatie en opstellen integraal beleidsplan, verordening en beleidsregels	Realisatie	Gerealiseerd	!	v	Het evaluatierapport sociaal domein is gereed en vormt na besluitvorming door de raad de basis voor de doorontwikkeling van het programma sociaal domein. De opgaven die we hebben opgehaald worden uitgewerkt in een strategisch plan. Het proces voor de actualisatie van de verordeningen jeugd, participatie en maatschappelijke ondersteuning loopt.

We zijn continu op zoek naar mogelijkheden om kosten te besparen en ondersteuning efficiënter in te zetten	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	!	De kosten van jeugdhulp en Wmo nemen toe. Via de raadsbrief 'grip en sturing op financiën in het sociaal domein' en de bestuursopdracht aanpak tekort jeugdhulp sturen we op terugdringing van de tekorten. Het zo efficiënt mogelijk benutten van de keten (juiste zorg op de juiste plek) is een belangrijk onderdeel van het beheersen van de kosten.
We zetten in op meer grip en sturing op de zorg(kosten)	Doorlopend	Taken uitgevoerd	!	v	De bestuursopdracht aanpak tekorten jeugdhulp is vastgesteld. We voeren hiermee onderzoek uit om de tekorten terug te dringen en meer grip en sturing te krijgen. Een dergelijk plan ligt al klaar voor de Participatiewet. In 2019 is hiervoor de hoofdlijnennotitie Participatiewet en het transformatieplan voor de Zuidhoek vastgesteld. Tot slot hebben we een plan van aanpak voor de lokale toegang opgesteld gericht op de bedrijfsvoering dat ons ook helpt om meer grip en sturing te krijgen op de ontwikkeling van de (zorg)kosten. Het brede plan van aanpak wordt in het eerste kwartaal 2020 opgeleverd.
We onderzoeken of (sociale) wijkteams bijdragen aan ketengericht werken	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	v	In 2019 is de evaluatie van het brede sociale domein uitgevoerd. De uitkomsten worden gebruikt om met een voorstel van scenario's te komen voor de doorontwikkeling van de integrale toegang. Het wel of niet verder uitwerken van wijkteams maakt hier onderdeel van uit. Gezien de urgentie op het terugdringen van de financiële tekorten en creëren van budgettaire ruimte is ervoor gekozen om deze doorontwikkeling te temporiseren. Wanneer de tijd rijp is, wordt het weer opgepakt.
We blijven inzetten op het behoud van de ADRZ-poliklinieken als tweedelijns zorginstelling in onze gemeente	Doorlopend		v	v	ADRZ heeft in oktober 2019 haar visie opgeleverd. Afspraak is dat deze in 2020 verder wordt uitgewerkt voor Schouwen-Duiveland. De gemeente neemt het initiatief voor een startbijeenkomst met de te betrekken partijen.

Doelstelling: We stimuleren een gezonde levensstijl, door het voeren van een goed preventief gezondheidsbeleid met aandacht voor sportbeoefening. We zoomen in op de belangrijkste gezondheidsproblemen

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Uitvoeren uitvoeringsagenda gezondheid 2018-2021	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Het uitvoeringsplan onder de noemer Vitaal Schouwen-Duiveland is afgerond. Besloten is om voor de financiële onderbouwing alleen beschikbare financiële middelen in te zetten. De financiële onderbouwing is hierop gebaseerd en is een groeimodel.
Integraal preventie- en handhavingplan middelengebruik	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Het uitvoeringsplan onder de noemer Vitaal Schouwen-Duiveland is afgerond. Besloten is om voor de financiële onderbouwing alleen beschikbare financiële middelen in te zetten. De financiële onderbouwing is hierop gebaseerd en is een groeimodel.
We ontwikkelen integraal beleid en stimuleren projecten voor een dementievriendelijk Schouwen-Duiveland	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	De trainingen voor het gemeentepersoneel zijn georganiseerd. Het Odensehuis en de alzheimerwerkgroep zijn benaderd om gezamenlijk op te trekken in het verder vormgeven van een dementievriendelijk Schouwen-Duiveland. Hierbij wordt zoveel als mogelijk aangesloten bij bestaande activiteiten. Met het Odensehuis zijn gesprekken gevoerd over een meer prominente rol binnen dementievriendelijk Schouwen-Duiveland. Afspraken over de uitvoering worden verder aangescherpt in 2020. Verder vormgeven van een Dementievriendelijk Zeeland komt niet van de grond. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat het organiseren van een dementievriendelijke samenleving zo dicht mogelijk bij en in de betreffende gemeenschap moet plaats vinden.

We gaan na of het aansluiten op het project Jeugd op Gezond Gewicht toegevoegde waarde biedt	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	We besloten om ons aan te sluiten bij JOGG. Dit gaat in 2020 worden georganiseerd onder de vlag van Vitaal Schouwen-Duiveland.
We stimuleren projecten die een bijdrage leveren aan eenzaamheidsbestrijding	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	In het uitvoeringsplan Vitaal Schouwen-Duiveland wordt ingezet op fysieke en mentale gezondheid, waaronder het bestrijden van eenzaamheid.
Laat ze niet verzuipen	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit betreft een doorlopend plan met doorlopend werkprogramma. We nemen LZNVZ mee in het onderzoek 'Projecten gezondheid' in het kader van het onderzoek budgettaire ruimte.

Doelstelling: We hebben extra aandacht voor de jeugd en voor groepen met verhoogde kans op (gezondheids) achterstanden

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We hebben aandacht voor pestgedrag onder jeugd en jongeren	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	De aanpak is gefaseerd: in schooljaar 2018/2019 zijn zeven scholen bezocht, in schooljaar 2019/2020 worden de overige basisscholen gesproken. Volgens de tussenevaluatie in mei 2019 waarderen de meeste scholen deze aanpak.
We stellen nieuw onderwijsachterstanden-beleid op met kinderopvang en basisonderwijs	Realisatie en uitvoering	Taken gedeeltelijk uitgevoerd			Het Onderwijsachterstandenbeleid is vastgesteld door ons college op 24 september 2019. In 2020 wordt er uitvoering gegeven aan het beleid.
Afstemming passend onderwijs en jeugdhulp	Doorlopend	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	!	In 2019 zijn gesprekken gevoerd met de Pieter Zeeman (PZ) en betrokkenen in het Zorg adviesteam (ZAT). De samenwerking tussen PZ en de gemeentelijke toegang is versterkt, doordat een jeugdconsulent structureel deelneemt aan het ZAT. Inzet in 2020 is om de preventieve aanpak verder te versterken. Dit vraagt echter een extra investering in het schoolmaatschappelijk werk voor de PZ, dat nu slechts minimaal beschikbaar is.

Doelstelling: We ondersteunen de zorgvrager bij het vergroten van zelfredzaamheid om deelname aan de samenleving mogelijk te maken

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We stimuleren ontwikkelingen en uitbreidingen voorliggende voorzieningen	Doorlopend	Taken niet uitgevoerd	v	v	Dit is een doorlopend proces waarop we zowel regionaal als lokaal inzetten door het realiseren van voorliggende trajecten en voorzieningen. Voorbeelden zijn ZeelanderZ, SD op Weg, cliëntondersteuning, jongerenwerk, opbouwwerk.
We stellen beleid op voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders	Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	In 2020 wordt verdere uitvoering gegeven aan het beleid Wet Inburgering, welke vanaf 1 januari 2021 wordt ingevoerd. Ook wordt de pilot casusregie voortgezet en geven wij actief vorm aan het ontzorgen van statushouders.
In samenwerking met maatschappelijke partners realiseren we preventieve activiteiten	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit is een doorlopend proces. Voorbeelden van preventieve activiteiten zijn de jeugdsoos in Bugh-Haamstede en het welzijnsaanbod van SMWO.
We zetten in op vroegsignalering financiële problematiek en het terugdringen van niet gebruik van bijstandsvoorzieningen	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Per 1 januari 2020 verzorgt Plangroep de schuldhulpverlening voor de gemeente Schouwen-Duiveland. Ingezet wordt op preventie- en vroegsignalering. De ervaringen vanuit het pilotjaar 2020 worden meegenomen bij de inrichting van het beleidsplan schuldhulpverlening (2021-2024) uiterlijk in het 4e kwartaal 2020.
We voeren het Lokaal Uitvoeringsplan Transitie Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang uit	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	In september 2019 heeft ons college ingestemd met het plan. Op onderdelen is de uitvoer al gestart. Regionale en provinciale afspraken voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang zijn in voorbereiding. In december 2019 heeft ons College ingestemd met de versnellingsagenda Bescherming en opvang in Zeeland inclusief een planning en provinciale afspraken op het gebied van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. In 2020 worden de planning en de afspraken verder aangescherpt.

Doelstelling: We zorgen voor een betaalbare zorg door in te zetten op preventie. Individuele voorzieningen maken plaats voor algemene en collectieve voorzieningen, die vanuit het welzijnswerk worden georganiseerd

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We voeren de Uitvoeringsagenda sociaal domein uit	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	In 2019 hebben we ingezet op preventie om duurdere zorg te voorkomen met het programma 'Vitaal Schouwen-Duiveland'. Een aantal andere acties om meer in voorliggende voorzieningen te investeren, zoals uitbreiding jongerenwerk, de wijkcirkel, uitbreiding van de ruilwinkel en versterking van het opbouwwerk in de wijken en kernen, is voorlopig stopgezet vanwege de financiële tekorten.
We evalueren de uitvoering van de Uitvoeringsagenda sociaal domein	Evaluatie	Gerealiseerd	v	v	Het evaluatierapport sociaal domein is gereed en vormt na besluitvorming door de raad de basis voor de doorontwikkeling van het programma sociaal domein. De opgaven die we hebben opgehaald worden uitgewerkt in een strategisch plan inclusief een maatschappelijke agenda die met partners en inwoners is opgesteld.

Doelstelling: We zetten in op innovatieve ICT-ontwikkelingen die het mogelijk maken dat voorzieningen dicht bij de burger worden gebracht

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We voeren de inwonerspas in en faciliteren waar nodig de toeristische versie	Realisatie	Niet gerealiseerd	v	v	De Zeelandpas bestaat niet meer. Het college heeft inmiddels besloten niet meer in te zetten op een vervolg op een Zeelandpas (in de vorm van 'Mijn Zeeland') en ook niet meer in een inwonersvariant.
We ondersteunen initiatieven op het gebied van ICT die bijdragen aan zelfredzaamheid van inwoners en langer zelfstandig wonen	Doorlopend		v	v	Het inzetten op nieuwe ICT-mogelijkheden in het kader van domotica en zorg op afstand wordt continu gevolgd.

Bijdrage verbonden partijen aan doelstellingen sub-programma 2.4

Naam Verbonden partij	Bijdrage aan programmadoelen
GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)	Deze gemeenschappelijke regeling draagt bij aan het behouden en verbeteren van de publieke gezondheid. Daarvoor maakt deze gemeenschappelijke regeling beleid in het kader van onder meer preventie voor de deelnemende gemeenten en voert projecten uit die bijdragen aan dit doel.
Inkoopbureau Jeugdzorg Zeeland, maakt deel uit van GGD	Het inkoopbureau draagt bij aan de uitvoering van de specialistische en algemene zorg voor jeugdigen onder de 18 jaar. Daarvoor sluit het inkoopbureau contracten met specialistische en algemene zorgverleners en ziet toe op een juiste uitvoering van de overeengekomen contracten.
GR Samenwerkingsverband Oosterschelderegio (SWVO)	Binnen het SWVO werken de gemeenten samen aan de transformatie van het sociaal domein. De gemeenten willen regionaal samenwerken om de gewenste transformatie van de samenleving voor elkaar te krijgen, mits dit voor de lokale situatie meerwaarde heeft. Bij initiatieven die bijdragen aan vernieuwing in het sociaal domein kan het SWVO een ondersteunende rol spelen. Het SWVO verzorgt het contracteren en het contractenbeheer van zorgaanbieders met betrekking tot de taken van de WMO.
Bureau College Zorg en Welzijn (CZW)	Het Bureau CZW voert de gezamenlijke beleidsvoorbereiding en -uitvoering uit op taken uit de taakvelden zorg en welzijn voor alle 13 Zeeuwse gemeenten en de provincie Zeeland. Het gaat om de invulling van de gemeentelijke Anti Discriminatie Voorziening, Meldpunt Huiselijk Geweld/ Huisverbod, het Project Jeugd en Alcohol en de Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en beschermd wonen (namens de centrumgemeente Vlissingen). Voor een goede en evenwichtige inrichting van de taakvelden zorg en welzijn op Zeeuwse schaal stelt dit bureau beleid op voor de deelnemende Zeeuwse gemeenten.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Sub-programma 2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	12.592	12.730	12.216	514
Totaal baten sub-programma	1.095	1.154	1.282	128
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-11.497	-11.576	-10.934	642
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-11.497	-11.576	-10.934	642

Sub-programma 2.2 Wonen naar wens	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	31.324	31.203	32.490	-1.287
Totaal baten sub-programma	17.314	16.773	17.120	347
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-14.010	-14.430	-15.370	-940
Toevoeging aan reserve	195	22	14	8
Onttrekking aan reserve	250	250	0	-250
Mutaties in reserves	55	228	-14	-242
Gerealiseerd resultaat	-13.955	-14.202	-15.384	-1.182

Toelichting mutaties reserves sub-programma 2.2	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Toevoegingen aan reserves				
Reserve bovenwijkse voorzieningen	195	47	14	33
Reserve woonwagenlocaties	0	-25	0	-25
Subtotaal	195	22	14	8
Onttrekkingen aan reserves				
Reserve bovenwijkse voorzieningen	0	0	0	0
Reserve woonwagenlocaties	250	250	0	-250
Subtotaal	250	250	0	-250
Mutaties in reserves	55	228	-14	-242

Sub-programma 2.3 Leefbare kernen met betrokken inwoners	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	1.125	1.418	1.163	255
Totaal baten sub-programma	60	60	70	10
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-1.065	-1.358	-1.093	265
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.065	-1.358	-1.093	265

Sub-programma 2.4 Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	28.533	32.482	32.682	-200
Totaal baten sub-programma	6.923	7.145	7.304	159
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-21.610	-25.337	-25.378	-41
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-21.610	-25.337	-25.378	-41

Programma 3: Verblijven

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

De dynamiek en veelzijdigheid van water, land, natuur en cultuur maken van ons eiland een geliefde vakantiebestemming. In de komende dertig jaar koesteren, versterken en verduurzamen we die onderscheidende kwaliteiten en blijft recreatie en toerisme een belangrijke, zo niet dé belangrijkste, economische sector. Kwaliteiten die overigens ook voor het wonen en werken op ons eiland van bijzondere betekenis zijn. Wonen en werken op Schouwen-Duiveland is wonen en werken op een vakantie-eiland. Eilanders ontspannen na een dag hard werken dankzij de buitengewone omgevingskwaliteiten en ervaren als bewoner de kwaliteit van leven die het eiland biedt. Onze strategie is dat Schouwen-Duiveland in 2040 een vakantie-eiland is dat de concurrentie met binnen- en buitenlandse bestemmingen vol zelfvertrouwen aan kan.

IN WELKE GEMEENTELIJKE BELEIDSSTUKKEN IS HET BESTAANDE BELEID OMSCHREVEN?

- Woonvisie 2018–2027
- Regionale woningmarktafspraken 2014–2023
- Nota grondbeleid gemeente Schouwen-Duiveland 2018
- Structuurvisie Buitengebied in Beweging (2009)
- Structuurvisie Zierikzee 2030
- Structuurvisie Bruinisse 2025
- Masterplan Renesse
- Agenda toerisme 2018–2026
- Regiovisie Schouwen-West
- Structuurvisie Brouwersdam Zuid (2013)
- Uitvoeringsprogramma Zierikzee (2015)
- Nota Integraal Erfgoedbeleid Schouwen-Duiveland 2012-20 (bijstelling 2012–2020)
- Energie-agenda 2018–2023

SUBPROGRAMMA 3.1 - SCHOUWEN-DUIVELAND VAKANTIE-EILAND

Portefeuillehouder

: J.G. Smit, D.P.W. Joppe en A.M.J. van Burg

Sub-Programmahouder

: M.J. van den Berge

Wat houdt het sub-programma in?

Schouwen-Duiveland is het vakantie-eiland waar gasten en eilanders genieten van het fraaie en veelzijdige landschap, de bijzondere natuur, het water en de alom tastbare cultuur. De lucht is schoon, de nachten zijn donker en de elementen wind, water en zon worden beleefd. Er zijn veel mogelijkheden om die kwaliteiten te beleven en recreatief te gebruiken.

De kwaliteiten van het eiland zijn duurzaam behouden en verder ontwikkeld. Schouwen-Duiveland is hierdoor een geliefde vakantiebestemming die de concurrentie met binnen en buitenlandse bestemmingen vol zelfvertrouwen aan kan.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: We gaan zorgvuldig om met landschap, cultuur, monumenten en milieu en investeren in het verbeteren van deze kwaliteiten

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Recreatieverdeelweg fase 3	Realisatie	Taken uitgevoerd	!	!	Onderzoek oplossing stikstofvraagstuk via de benodigde vergunningen loopt.
Uitvoeren flankerende maatregelen Recreatieverdeelweg fase 3	Vorbereiding en realisatie	Taken niet uitgevoerd	x	v	Doordat aanleg 3e fase RVW vertraging oploopt vanwege stikstof, schuift dit ook door. Vorbereiding en realisatie in 2021.
Verbeteren kwaliteiten buitengebied meenemen in de Omgevingsvisie buitengebied	Realisatie	Niet gerealiseerd	x	x	Het raadsvoorstel tot vaststelling van de omgevingsvisie landelijk gebied is op 22 mei 2019 in de oordeelsvormende raadsbijeenkomst teruggeven aan het college van B&W. De omgevingsvisie landelijk gebied is in 2019 niet vastgesteld. Er is een proces met de gemeenteraad gestart om in 2020 te komen tot een vernieuwde omgevingsvisie voor het landelijk gebied.
De mogelijkheden voor het verbeteren van de kwaliteiten buitengebied meenemen in het omgevingsplan buitengebied	Ontwerp	Taken niet uitgevoerd	!	!	Zie eerdere opmerkingen. Schuift voorlopig door.
Ontwikkelen instrumentarium voor beschermd erfgoed	Vorbereiding	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	v	De complexiteit van deze activiteit vergt meer tijd dan aanvankelijk ingeschat. Realisatie is nu voorzien voor 2021.
Faciliteren programma Zicht op de Grevelingen II	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	In maart 2020 leggen we ter instemming een Strategisch Ontwikkelplan Grevelingen aan het college voor en wordt de raad geïnformeerd.
We werken samen met onze watersportondernemers, Staatsbosbeheer en gemeente Goeree-Overflakkee om de waterrecreatie op de Grevelingen verder te ontwikkelen vanwege de betere waterkwaliteit	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	In maart 2020 leggen we ter instemming een Strategisch Ontwikkelplan Grevelingen aan het college voor en wordt de raad geïnformeerd.
We blijven inzetten op een hoge ranking in kwaliteitskeurmerken, zoals Quality Coast en Green Destinations	Doorlopend	Gerealiseerd	v	v	We hebben de ranking in 2019 vast kunnen houden. We hebben bovendien signalen ontvangen dat dat ook in 2020 het geval zal zijn.
Restauratie Bolwerk	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	Het project verloopt conform tijdsplanning en financieel conform de projectbegroting. De verwachting is reëel dat het project conform afspraak eind zomer 2020 wordt opgeleverd.
We rusten onthaalplaatsen en toiletvoorzieningen zo uit dat die ook voor minder validen toegankelijk zijn	Ontwerp	Taken uitgevoerd	v	!	Bij ontwerpen tot herinrichting van grote parkeerplaatsen ten behoeve van de toeristische mobiliteit worden toiletvoorzieningen standaard meegenomen.
We verbreden de jaarlijkse Monumentenprijs naar een erfgoedprijs zodat meerdere cultuur-historische initiatieven kunnen meedingen	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	De Erfgoedprijs SD wordt tweejaarlijks uitgereikt en staat op voor 2020. Het beleidsvoornemen (verbreden van de prijs) is gerealiseerd.

We zetten ons in om inwoners en gasten te laten genieten van de schoonste stranden van Nederland	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	We voeren terugkerende en nieuwe activiteiten uit om onze gasten maximaal van het strand te kunnen laten genieten. Daarom zetten we in op deelname aan diverse acties in het kader van Schoonste Strand en zwerfvuillacties, zoals Juttersgeluk (getrokken door KIMO).
We optimaliseren de strandveiligheid	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Op 10 mei 2019 is de Dienstverleningsovereenkomst met de Strandreddingsbrigade Westerschouwen getekend. Hiermee is het Strandveiligheidsprotocol eveneens vastgesteld. De optimalisatie van de strandveiligheid blijft een doorlopend proces.
Uitvoering prioriteiten actieprogramma strand	Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	!	Het Uitvoeringsprogramma Strand 2019 bestaat uit meerdere onderdelen. Het meeste is gerealiseerd, maar een aantal borden op het strand moet nog worden aangepast. Vanuit het Uitvoeringsprogramma Strand 2018 moet er nog een slijtlaag worden aangebracht op één van de fietspaden door de duinen. Ook moet een aantal fietsenstallingen nog worden vervangen.

Doelstelling: We zetten in op een hoge ruimtelijke kwaliteit voor het buitengebied

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Realisatie en doorlopende bijstelling van themaroutes	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit is onderdeel van de nieuwe Agenda Toerisme. De op te stellen verhaallijnen van de THS vormen hiervoor een belangrijke basis. Er zijn nieuwe afspraken gemaakt met de VVV voor het jaar 2020 over beheer en onderhoud van de routes.
Ruimtelijke kwaliteit beschrijven en opnemen in Omgevingsvisie Buitengebied	Realisatie	Niet gerealiseerd	x	x	Het raadsvoorstel tot vaststelling van de omgevingsvisie landelijk gebied is op 22 mei 2019 in de oordeelsvormende raadsbijeenkomst teruggeven aan het college van B&W. De omgevingsvisie landelijk gebied is in 2019 niet vastgesteld. Er is een proces met de gemeenteraad gestart om in 2020 te komen tot een vernieuwde omgevingsvisie voor het landelijk gebied.
Criteria en toetsingskader voor ruimtelijke kwaliteit opnemen in Omgevingsplan Buitengebied	Ontwerp	Niet gerealiseerd	!	!	Zie eerdere opmerkingen. Schuift voorlopig door.

Doelstelling: We gaan creatief en flexibel om met het (her)gebruik van het cultuurhistorisch erfgoed

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We voeren de actiepunten uit de Nota Integraal Erfgoedbeleid Schouwen-Duiveland uit	Doorlopend	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	!	De actiepunten uit de Nota Integraal Erfgoedbeleid die nog niet gerealiseerd zijn worden verder uitgevoerd. Voor niet alle actiepunten is budget beschikbaar gesteld. Voor 2021 is de evaluatie van de nota gepland.
We actualiseren de Nota Integraal Erfgoedbeleid Schouwen-Duiveland			!	!	Voor 2021 is de actualisatie van de nota gepland. Indien externe inzet vereist is, dient budget te worden gereserveerd.
We herijken het aantal monumenten met een gemeentelijke monumentenstatus	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	v	Het aanvullende onderzoek loopt uit. In het 1e kwartaal van 2020 wordt het onderzoek opgeleverd en wordt de lijst volledig herijkt.
Educatief medewerker voor musea in relatie tot (onderwijs)educatie	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	De subsidie is toegekend voor 2019 en 2020.
We maken een verkenning naar een mogelijke meerwaarde voor samenwerking culturele organisaties			v	!	Deze activiteit is gepland voor 2021. Voorafgaand wordt nagegaan of uitbesteding van taken nodig is en hiervoor benodigd budget te laten voteren.
We maken een plan van aanpak op basis van de evaluatie van het bedrijfsplan van het Stadhuis museum	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	v	In het voorjaar van 2020 wordt het plan van aanpak voorgelegd aan de raad.
Ankerplaats			v	v	Dit project is afgerond.

We leveren een bijdrage aan het educatieproject Doe Us	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Het project is in 2019 wederom uitgevoerd. Nog meer scholen dan in 2018 deden mee. Het project trekt grote belangstelling en voorziet in een duidelijke behoefte. De subsidie voor 2020 is opgenomen in de programmabegroting 2020-2023
--	------------	--------------	---	---	---

Bijdrage verbonden partijen aan doelstellingen sub-programma 3.1

Naam Verbonden partij	Bijdrage aan programmadoelen
Samenwerkingsverband Grevelingen	Het Natuur- en Recreatieschap Zuidwestelijke Delta is overgegaan in het 'Samenwerkingsverband Grevelingen'. In dit verband zijn de provincie Zeeland, de gemeenten Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland bestuurlijk vertegenwoordigd in het Bestuurlijk Overleg Grevelingen (BOG). Het beheer van de Grevelingen ligt bij de nieuwe gebiedsbeheerder Staatsbosbeheer. Het BOG bepaalt de richting van de ontwikkeling van het Grevelingengebied, samen met de gebiedsbeheerder en heeft hiertoe onder meer het Gebiedsfonds Grevelingen ter beschikking. Voor de inzet van dit gebiedsfonds wordt gewerkt aan een Strategisch Ontwikkelplan Grevelingen.

SUBPROGRAMMA 3.2 - KRACHTIGE TOERISTISCHE HOOFDSTRUCTUUR

Portefeuillehouder : J.G. Smit en D.P.W. Joppe

Sub-Programmahouder : B.J. van Gils

Wat houdt het sub-programma in?

Het vakantie-eiland Schouwen-Duiveland heeft een duidelijk herkenbare Toeristische Hoofdstructuur (THS). De basis vormt een heldere gebiedsindeling.

De toeristische infrastructuur heeft het mogelijk gemaakt dat allerhande interessante product-markt combinaties zijn ontstaan onder het motto: het geheel is meer dan de som der delen. Daarmee is de hoofdstructuur niet alleen een fysiek herkenbare structuur, maar vooral ook een structuur waarbinnen ondernemers elkaar vinden en komen met aantrekkelijke, toeristische arrangementen.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: We geven de Toeristische Hoofdstructuur (THS) vorm

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Uitvoeren uitvoeringsprogramma Agenda Toerisme	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	De raad is in een themasessie geïnformeerd over de voortgang in de uitvoering van de Agenda Toerisme en er is een voortgangsrapportage opgesteld die met een raadsbrief aan de raad is gestuurd.
We leggen een nieuw stappenplan beoordelen nieuwe initiatieven voor aan de raad. Inclusief een kwaliteitsteam en de momenten van betrekken van college en raad.	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	We rondden dit in maart 2020 af.
We verwerken het uitgangspunt dat er geen nieuwvestiging van verblijfsrecreatieve bedrijven, inclusief hotels en pensions, meer toegestaan is in het beleid. Dit uitgangspunt geldt eveneens voor nieuwvestiging van horecabedrijven.	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Dit onderdeel is afgehandeld.
We brengen in een notitie de mogelijkheden in beeld van winterstalling van niet permanente eenheden op de seizoensplaatsen van kleinschalige kampeertreinen	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Dit onderdeel is afgehandeld.
We maken een ontwikkelkader verblijfsrecreatie ook onderdeel van de Omgevingsvisie Buitengebied	Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	!	Wordt meegenomen in de Omgevingsvisie Landelijk Gebied
We stellen criteria op voor extra toe te kennen recreatie-eenheden indien initiatiefnemers een lagere EPC waarde dan wettelijk voorgeschreven realiseren	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Dit onderdeel is afgehandeld.
We brengen de in de bestemmingsplannen opgenomen verblijfseenheden in overeenstemming met de werkelijk op het terrein aanwezige verblijfseenheden	Ontwerp	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	Vorbereidende werkzaamheden zijn in uitvoering. Deze activiteit staat gepland voor 2020.
Inspiratiepunt 2.0 Renesse	Nazorg	Gerealiseerd	v	!	Het Ambachtshuis is in het 4e kwartaal van 2019 opgeleverd met een lichte overschrijding van de verbouwkosten (circa € 5.000).
Uitvoering uitvoeringsprogramma parkeerbeleid	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	De pilot met het parkeervignet is geëvalueerd. Een raadsbrief met de evaluatie en het voorstel van ons college is aan uw raad voorgelegd.
Creëren netwerk elektrische fietsvervoersystemen	Ontwerp	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	De inventarisatie van geschikte plaatsen is uitgevoerd. In 2020 vindt verdere uitvoering en daadwerkelijke plaatsing plaats.

Doelstelling: We benutten de potenties van musea, monumentale kernen en culturele evenementen om onze culturele en cultuur-historische infrastructuur verder te versterken

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We benutten cultuur en natuur mogelijkheden maximaal. Natuurgebieden zijn voor iedereen toegankelijk. We nemen dit mee in de Agenda Toerisme.	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	Wordt betrokken in thema Meer Beleving van de Agenda Toerisme.
We stimuleren en ondersteunen activiteiten van externe partijen tot natuurgerichte recreatie en cultuurtoerisme	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	Wordt betrokken in thema Meer Beleving van de Agenda Toerisme.
Behoeftteonderzoek recreatieve eenheden	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	In maart 2020 bekijken we de mogelijkheden om in dit onderzoek gezamenlijk op te trekken met de overige Zeeuwse kustgemeenten. Daarna starten we het offertetraject.
Bewegwijzering	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Wordt betrokken in thema Mobiliteits/ infrastructuur van de Agenda Toerisme.

SUBPROGRAMMA 3.3 - TOERISME IS STERK DIVERS EN PROFITEERT VAN WATER

Portefeuillehouder : D.P.W. Joppe, C.H. van den Bos en A.M.J. van Burg
 Sub-Programmahouder : M.J. van den Berge

Wat houdt het sub-programma in?

De recreatieve voorzieningen op Schouwen-Duiveland onderscheiden zich door een aantrekkelijke diversiteit en een bovengemiddelde kwaliteit. De omgeving en aanwezige voorzieningen maken Schouwen-Duiveland tot een veelzijdig en energiek vakantie-eiland, waar gasten jaarrond verblijven. De sector is een voorbeeld voor andere regio's door het duurzame karakter van de bedrijfsvoering, het goede gastheerschap en de hoge kwaliteit, bereikt door innovatie en herstructurering.

De unieke kansen die het water op en om het eiland bieden, zijn in het kader van recreatief verblijf optimaal benut. Dit geldt ook voor de overgangen tussen land en water. Waterveiligheid en recreatie zijn op een innovatieve manier aan elkaar verbonden. Schouwen-Duiveland is koploper in Europa op het gebied van innovatie, klimaat, waterveiligheid en het gebruik van water en zeeweringen voor recreatieve doeleinden.

Enkele grote evenementen met landelijke uitstraling en lokale cultuurhistorische evenementen hebben een belangrijke meerwaarde.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: We zetten in op een stabiel hoogseizoen en een vaste en minder weersafhankelijke instroom van gasten gedurende het hoogseizoen

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Brouwerseiland	Realisatie	Taken uitgevoerd	!	v	Eind 2019 vonden er diverse overleggen plaats met zowel de provincie Zeeland als Brouwerseiland B.V. over de planning en de aanvullende en aan te scherpen onderzoeken ten behoeve van het bestemmingsplan en de aanvragen natuurvergunning en omgevingsvergunning. Op basis van die planning streeft initiatiefnemer ernaar om het bestemmingsplan in oktober 2020 vast te laten stellen door de raad.
We geven uitvoering aan het thema meer jaarrond bezoekers vanuit de agenda toerisme	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Wordt betrokken in het thema Gastvrijheid en meer jaarrond bezoekers van de Agenda Toerisme.

Doelstelling: We ondersteunen initiatieven die een bijdrage leveren aan verlenging van het seizoen

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We voeren de 'maatlat verblijfsrecreatie' vanuit de provinciale Kustvisie voor seizoenverlenging uit	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Vormt vast onderdeel in het reguliere proces om initiatieven te beoordelen.
We stimuleren water(sport)gerelateerde initiatieven, zowel op, aan en onder water en in jachthavens	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Wordt betrokken in het thema Meer beleving van de Agenda Toerisme.
We ondersteunen initiatieven die aquacultuur of ambachtelijke becdrijvigheid op of aan het water combineren met dag recreatieve arrangementen	Doorlopend		v	v	Eventuele initiatieven stimuleren we waar mogelijk binnen de gestelde kaders.

Doelstelling: We stimuleren investeringen jachthavens en vernieuwende concepten aan het water

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Toepassing innovatievouchers watersport	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	In maart 2020 nemen we een besluit over een totaal voorstel van EIZ over innovatievouchers.

Doelstelling: We stimuleren kwaliteitsverbetering, differentiatie en innovatie voor de bestaande dag- en verblijfsrecreatie. Evenementen maken hier onderdeel van uit

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
De opgave tot herstructurering en kwaliteitsverbetering van recreatiebedrijven nemen we mee in de herijking van het toeristisch beleid in de Agenda Toerisme	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Vormt vast onderdeel in het reguliere proces om initiatieven te beoordelen.
We voeren de actiepunten uit de Agenda Toerisme voor het thema Het Mooiste Strand, alsmede het uitvoeringsprogramma Strand 2019 uit	Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	!	Voor wat betreft het toezicht op de veiligheid op de stranden is op 10 mei 2019 de Dienstverleningsovereenkomst met de Strandreddingsbrigade Westerschouwen getekend. Hiermee is het Strandveiligheidsprotocol eveneens vastgesteld. Het Uitvoeringsprogramma Strand 2019 bestaat uit meerdere onderdelen. Het meeste is gerealiseerd, maar een aantal borden op het strand moet nog worden aangepast. Vanuit het Uitvoeringsprogramma Strand 2018 moet er nog een slijtlaag worden aangebracht op één van de fietspaden door de duinen. Ook moet een aantal fietsenstallingen nog worden vervangen.
Onderzoek periodieke zandsuppletie stranden	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	x	Er is nog steeds geen consensus. Overleg met de recreatiesector leerde ons dat zij de kleine droge stranden niet een dergelijke aanpak, een Zeeuws suppletiefonds, nodig is. Er is ook nog geen bereidheid vanuit de sector om bij te dragen aan dit fonds.
We ondersteunen het Watersnoodmuseum in de ambitie om naast Nationaal herdenkings- en herinneringscentrum door te groeien naar (inter)nationaal Kenniscentrum Water(veiligheid en overstroming)	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Voor 2020 is subsidie verleend. Eind 2020 evalueren we de totale subsidiebeschikking. Met het Interreg-project Star2Cs is opdracht gegeven voor de ontwikkeling van een klimaattentoonstelling en een brede klimaat kennisbank die het Watersnoodmuseum kan benutten voor de ontwikkeling naar kenniscentrum. Daarnaast worden de ervaringen met het projectonderdeel klimaatdialoog gedeeld. Uw raad heeft mede de aankoop van het Vijfde Caisson mogelijk gemaakt dat fysiek nodig is om de ontwikkeling tot kenniscentrum te realiseren.
'Natuuronderzoek Zeehondenpad' over de duinen als beleving Renesse Zeehondendorp	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	De resultaten van de natuurtoets zijn in het eerste kwartaal 2020 gereed.
Behoeftedonderzoek verblijfsrecreatieve eenheden	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	In maart 2020 bekijken we de mogelijkheden om in dit onderzoek gezamenlijk op te trekken met de overige Zeeuwse kustgemeenten. Daarna starten we het offertetraject.

Doelstelling: We stimuleren duurzaam en circulair toerisme

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Met de recreatiesector gaan we planmatig na met welke stappen en op welke termijn bedrijven energieneutraal kunnen worden	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	In maart 2020 namen we een besluit over een totaal voorstel van EIZ over innovatievouchers.
We bereiden ons voor op klimaatadaptatie. Mede om de reden van wettelijke eis om in 2020 een klimaatadaptatieplan te kunnen presenteren	Doorlopend	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	Wordt betrokken in de thema's Innovatie en Strand van de Agenda Toerisme. Kennis uitwisseling vindt plaats via het Interreg-project voor klimaatadaptatie Star2Cs.

SUBPROGRAMMA 3.4 - EVENEMENTEN EN ACTIVITEITEN AAN HET WATER

Portefeuillehouder : G.C.G.M Rabelink, D.P.W. Joppe en A.M.J. van Burg

Sub-Programmahouder : P. Hanse

Wat houdt het sub-programma in?

De zuidwestelijke delta is één van de meest vooraanstaande watersportgebieden van Noordwest Europa. Schouwen-Duiveland heeft binnen de delta een aantrekkelijk en divers aanbod watersportvoorzieningen, dat een belangrijke bijdrage levert aan de watereconomie van het eiland. Water is het thema dat Schouwen-Duiveland op de kaart moet zetten.

De jachthavens zijn een meer integraal onderdeel geworden van onze steden en dorpen. Terrassen aan het water en havens zijn populaire plekken om als toerist of recreant naar toe te gaan. Omgekeerd is een uitstap vanuit de jachthaven naar de horeca en winkels in de kernen een vanzelfsprekendheid. De kwaliteit van de jachthavens is hoog.

Nieuwe beeld- en imago-bepalende watergerelateerde evenementen zijn ontwikkeld. Renesse, Scharendijke en de Brouwersdam hebben zich ontwikkeld tot een internationaal centrum voor dynamische water- en beachsporten zoals (kite)surfen, kitebuggyen, strandvolley- en voetbal. De Grevelingen en de Oosterschelde zijn blijvende hotspots voor de duiksport met een daarbij passende en aantrekkelijke infrastructuur onder en boven water. Tevens weten sportvissers hun weg te vinden op Schouwen-Duiveland.

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: We dragen bij aan het optimaliseren van evenementen als trekpleister

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Sponsoring van evenementen van 2016 tot en met 2019 op basis van de vastgestelde evenementenvisie (2014)	Doorlopend	Gerealiseerd	✓	✓	De sponsoring is in 2019 afgerond. Bij deze evenementen is een klein onderzoek uitgevoerd naar de meerwaarde. Deze worden gebruikt als input voor de evaluatie in 2020.
Evaluatie evenementenvisie en sponsoring	Realisatie	Niet gerealiseerd	!	✓	De evaluatie wordt, zoals eerder aangegeven, uitgevoerd in 2020. De onderzoeken die zijn uitgevoerd in het kader van sponsoring zijn afgerond en geven input voor de evaluatie.
We stellen een evenementenvisie op			✓	✓	Deze taak staat voor 2020 en 2021 gepland.

Doelstelling: We maken functies in onze havens ondergeschikt aan de functie van jachthaven. Uitzonderingen zijn de Vluchthaven Bruinisse waar watergebonden bedrijvigheid prioriteit krijgt en de Vissershaven in Bruinisse. In Zierikzee blijft ruimte voor de beroepsvaart waaronder de mosselvloot

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Onderzoek exploitatie en beheervorm jachthaven Brouwershaven	Ontwerp	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	✓	Onderhandelingen met watersportvereniging Brouwershaven zijn positief verlopen en hebben er toe geleid dat de geplande zitting met de arbiter is verplaatst naar 1 april 2020.
Pilot watersportopleiding Schouwen-Duiveland	Realisatie	Gerealiseerd	✓	✓	De subsidie voor 2020 is verleend. Eind 2020 evalueren we deze subsidie.
Elektrische installatie haven Brouwershaven			✓	✓	Het vervangen van de elektrische installatie in de haven van Brouwershaven is uitgesteld naar 2021 wegens recente ontwikkelingen ten aanzien van het terugbrengen van beperkt getij in de Grevelingen en mogelijke aanpassingen in de haven.
Aanleg elektra en water in het noordelijk deel van de Vluchthaven	Realisatie	Niet gerealiseerd	✓	✓	De voorbereidingen hebben plaatsgevonden in 2019. Werkzaamheden vinden in 2020 plaats buiten het stormseizoen.

Doelstelling: We versterken het (maritieme) karakter van Zierikzee

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We stellen een structuurvisie vast voor Zierikzee	Realisatie	Gerealiseerd	✓	✓	De structuurvisie Zierikzee is in 2019 vastgesteld.
Visie op de veranderende binnenstad	Initiatief	Taken uitgevoerd	✓	✓	Naar verwachting kan de aanvang van dit project, na het opstellen en goedkeuring van een bestuursopdracht, eind 2020 worden gestart.

Restauratie kademuren Oude haven	Vorbereiding	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	Het project is in voorbereiding. Er is een aanvraag om subsidie ingediend bij de Rijksdienst voor Monumentenzorg. De start van de werkzaamheden is voorzien in september 2020.
3e Fase herinrichting binnenstad (Oude Haven)			!	!	De herinrichting van de Oude Haven volgt op werkzaamheden van de restauratie van de kademuren Oude Haven.

Doelstelling: We versterken het (maritieme) karakter van Bruinisse

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Herinrichting Kerkplein en Dorpsplein	Vorbereiding	Niet gerealiseerd	v	v	Zoals in de programmarapportages van 2019 is aangegeven, is de herinrichting van dit plangebied in het najaar van 2020 gepland, waarbij we de ontwerpwerkzaamheden in januari 2020 starten.
Herinrichting Dreef	Realisatie	Gerealiseerd	v	!	De bibliotheek is in oktober 2019 gesloopt, waarna we zijn gestart met het ruimen van de voormalige begraafplaats onder en rond de bibliotheek. Vervolgens zijn we gestart met de herinrichting van het totale plangebied, dat ondanks diverse onverwachte zaken en de natte weersomstandigheden, toch nog op planning loopt. Voor wat betreft de investering geldt dat we nog een kleine reserve hebben voor meerwerk.
Herinrichting Deestraat	Vorbereiding	Niet gerealiseerd	x	v	Project is vanwege het feit dat de werkzaamheden aan het Oranjedok nog niet zijn gestart, doorgeschoven naar 2022.

Doelstelling: We zetten in op een kwaliteitsimpuls van het dorp Renesse en versterken de verbinding met de Brouwersdam

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Verkeersplan centrum	Vorbereiding	Gerealiseerd	v	v	De uitvoering van de Hogezoom deel 1 en 2 is in oktober 2019 gestart. De opening was op 2 april 2020. De voorbereidingen voor de Hogezoom deel 3 starten in januari 2020 met start van de uitvoering in het najaar van 2020. In diezelfde ontwerpen nemen we de aanpassing kruising Roelandsweg/Transferium mee, nu de tweede ontsluiting van het Transferium niet meer op de projectenlijst staat.
Herinrichting Vroonweg, Kabbelaarsweg en Hoogenboomlaan	Vorbereiding	Niet gerealiseerd	!	v	Het definitief ontwerp is helemaal gereed, inclusief de kostenraming. Het ontwerp bestemmingsplan kan niet ter inzage worden gelegd vanwege de stikstofproblematiek. Het onderzoek naar de wijze waarop we dit willen c.q. kunnen oplossen kost meer tijd dan gepland. We willen in het voorjaar van 2020 een besluit nemen over de wijze waarop we het project willen voortzetten: alleen het wegtracé aanpassen of wel de combinatie met de nieuwbouw van het hotel behouden. Ook is het mogelijk dat de aanpassing van het wegtracé vanwege de stikstofproblematiek op korte termijn niet mogelijk is. Dit alles hangt af van hetgeen er de komende tijd gebeurt rondom de stikstofproblematiek. Uitvoering kan op zijn vroegst eind 2021.
Dreef en omgeving	Ontwerp	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	!	v	De ontwikkelaar doet onderzoek naar de ruimtelijke en financiële haalbaarheid van de integrale ontwikkeling, waar de verplaatsing van de Jumbo onderdeel van is. Ook in het kader van dit project is stikstof een belangrijk onderzoekspunt. Bovendien hebben we met de ontwikkelaar nog discussie over de financiële parameters.
Herinrichting Zeeanemoonweg	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	Het project is rond Pasen 2019 opgeleverd, waarna we in de nazorgfase binnen de begroting nog wat kleine aanpassingen hebben gedaan.

Hogezoom 1 Tussen de kerkring en dorpspodium	Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	De uitvoering van de Hogezoom deel 1 en 2 is in oktober 2019 gestart. De opening was op 2 april 2020.
Hogezoom 2 Watermeterplein en omgeving (dorpspodium)	Vorbereiding	Gedeeltelijk gerealiseerd	v	v	De uitvoering van de Hogezoom deel 1 en 2 is in oktober 2019 gestart. De opening was op 2 april 2020.

Doelstelling: We zetten in op het versterken van onze gastronomie

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We voeren een pilot 'Gezond Zeeland / Schouwen-Duiveland' uit (zie 1.5)	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	Uitvoering van het plan van aanpak verloopt volgens planning.
Kansen voor culinair Schouwen-Duiveland. We voeren het plan van aanpak "Gezond eten Schouwen-Duiveland" uit	Realisatie	Gerealiseerd	v	v	De uitvoering en financin lopen op schema.
We sponsoren de opening van het Oesterseizoen en het Kreeftenseizoen structureel	Doorlopend	Gerealiseerd	!	!	De opening van het kreeftenseizoen vindt nog steeds jaarlijks in Zierikzee plaats. De Nederlandse Oestervereniging heeft besloten de opening van het Oesterseizoen naar Yerseke te verplaatsen.

Wat mocht het kosten en wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Sub-programma 3.1 Schouwen-Duiveland vakantie-eiland	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	3.448	2.873	2.566	307
Totaal baten sub-programma	1.383	482	449	-33
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-2.065	-2.391	-2.117	274
Toevoeging aan reserve	81	47	55	-8
Onttrekking aan reserve	341	135	71	-64
Mutaties in reserves	260	88	16	-72
Gerealiseerd resultaat	-1.805	-2.303	-2.101	202

Toelichting mutaties reserves sub-programma 3.1	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Toevoegingen aan reserves				
Bestemmingsreserve Regiovisie	81	47	55	-8
Subtotaal	81	47	55	-8
Onttrekkingen aan reserves				
Bestemmingsreserve Regiovisie	341	135	71	-64
Subtotaal	341	135	71	-64
Mutaties in reserves	260	88	16	-72

Sub-programma 3.2 Krachtige toeristische hoofdstructuur	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	2.235	2.049	2.171	-122
Totaal baten sub-programma	1.793	1.877	1.680	-197
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-442	-172	-491	-319
Toevoeging aan reserve	536	644	429	215
Onttrekking aan reserve	618	422	438	16
Mutaties in reserves	82	-222	9	231
Gerealiseerd resultaat	-360	-394	-482	-88

Toelichting mutaties reserves sub-programma 3.2	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Toevoegingen aan reserves				
Mobiliteitsfonds	536	644	429	215
Subtotaal	536	644	429	215
Onttrekkingen aan reserves				
Mobiliteitsfonds	618	422	438	16
Subtotaal	618	422	438	16
Mutaties in reserves	82	-222	9	231

Sub-programma 3.3 Toerisme is sterk divers en profiteert van water	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	217	14	12	2
Totaal baten sub-programma	217	27	14	-13
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	0	13	2	-11
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	0	13	2	-11

Sub-programma 3.4 Evenementen en activiteiten aan het water	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	2.521	2.695	2.882	-187
Totaal baten sub-programma	1.287	2.957	2.947	-10
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-1.234	262	65	-197
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.234	262	65	-197

Programma 4: Bestuur en Burgerzaken

Portefeuillehouder : C.H. van den Bos en G.C.G.M. Rabelink

Programmahouder : J.C. Walpot

WAT HOUDT HET PROGRAMMA IN?

Het programma Bestuur is gericht op het voeren van goed lokaal bestuur; flexibel en gericht op de lokaal maatschappelijke opgaven waarvoor inwoners en ondernemers de lokale overheid nodig hebben. Daarnaast mogen inwoners, ondernemers, partners en gasten verwachten dat we kwalitatief goede producten en diensten leveren door middel van een goed dienstverleningsconcept. Eisen die je aan een moderne organisatie mag stellen.

Dit programma gaat ook over hoe we taken invullen en welke rol we in de lokale samenleving willen spelen en over hoe we ons willen gedragen in de samenleving. Kernbegrippen daarbij zijn dat we omgevingsbewust en verbindend willen zijn, handig en verstandig, daadkrachtig en focus hebben en houden. Deze elementen zijn uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma Organisatievisie. Aangezien het overgrote deel van dit uitvoeringsprogramma bedrijfsvoeringsaspecten betreft is dit uitvoeringsprogramma opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering.

IN WELKE GEMEENTELIJKE BELEIDSSTUKKEN IS HET BESTAANDE BELEID OMSCHREVEN?

- Strategische Visie Tj van de toekomst 2040
- Collegeprogramma 2018–2022 Verbindend verder
- Visie op dienstverlening
- Organisatievisie Met het tij mee
- Uitvoeringsprogramma Organisatievisie
- Algemeen privacybeleid 2018
- Informatiebeveiligingsbeleid 2018
- Kadernota risicomangement en rechtmatigheidsverantwoording 2019
- Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2019–2023

PROGRAMMA 4 - BESTUUR EN BURGERZAKEN

Portefeuillehouder
Sub-Programmahouder

C.H. van den Bos en G.C.G.M. Rabelink
J.C. Walpot

Wat wilden we bereiken en wat deden we daarvoor?

Doelstelling: We staan midden in de samenleving, we inspireren, verbinden en werken samen met inwoners, ondernemers en partners aan het behouden van en versterken van ons woon-, werk- en verblijfsklimaat. Hierbij bewegen we mee met de ontwikkelingen die op ons afkomen (flexibel en actueel bestuur)

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Evaluëren en vernieuwen Strategische Visie	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	Besloten is om het proces tot evaluatie en vernieuwing te starten na benoeming en aantreden van de nieuwe burgemeester in mei 2020. Het is logisch dat de nieuwe burgemeester ook meegenomen wordt en zijn inbreng kan hebben in het aan uw raad voor te leggen procesvoorstel.
Gemeenschappelijke regelingen tegen het licht houden op nut en noodzaak	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	De onderzoeken worden overeenkomstig de planning uitgevoerd.
We verbeteren de informatiepositie in het kader van integer besturen	Realisatie	Taken uitgevoerd	v	v	Dit is inmiddels een continue proces.
We dragen zorg voor laagdrempelige informatievoorziening voor al onze doelgroepen	Doorlopend	Gerealiseerd	v	v	Dit betreft een doorlopend proces.
Takendiscussie afronden	Realisatie	Gedeeltelijk gerealiseerd	!	!	De resterende onderdelen hebben we ondergebracht in de bestuursopdracht creëren budgettaire ruimte. De takendiscussie zelf kan daarmee als afgerond worden beschouwd.
Daar waar we zelf een ontwikkeling starten, zoals voor het ontwikkelen en evalueren van beleid of het maken van plannen, betrekken we actief onze stakeholders	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit is inmiddels een gangbaar onderdeel in het beleidsproces en een manier van werken bij uitvoeringstaken.
Initiatieven vanuit de samenleving stimuleren we actief	Initiatief	Taken uitgevoerd	v	v	Een stap die we hierin gezet hebben is het realiseren van een toegang voor initiatieven voor de gehele organisatie. Hierover communiceren we in het voorjaar van 2020. Op dit moment ontwikkelen we een werkwijze voor de toegang aan de hand van twee pilots.
We rusten organisatie en bestuur toe om goed te functioneren in de participatieve samenleving	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	In het ontwikkelen van een werkwijze voor burgerinitiatieven (toegang) nemen we ook het bestuur mee. Naast raadsbrieven is er in 2019 een bestuurlijke bijeenkomst geweest met een deskundige op dit vlak.
We continueren de ondersteuning van de gemeenteraad op het gebied van communicatie	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	De communicatieve ondersteuning wordt gecontinueerd.
We betrekken de raad vroegtijdig bij nieuwe ontwikkelingen en we informeren de raad tussentijd over de voortgang	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Als er ontwikkelingen spelen voor het project netwerksamenleving informeren wij u met een raadsbrief. In 2019 hebben we dat gedaan voor het experiment Right to Challenge Sirjansland en Duinzoom Renesse.
We optimaliseren de gemeentelijke dienstverlening van het serviceteam	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit is een continue proces. Inmiddels zijn er weer diensten als BuitenBeter app aan de dienstverlening toegevoegd.
We zetten in op regionale samenwerking en benutten de Zeeuwse Investeringsagenda	Doorlopend	Taken uitgevoerd	v	v	Dit is inmiddels een continue proces.

We benutten het Interbestuurlijke Programma voor (nieuwe) gemeentelijke opgaven en vangen budgettaire lasten op door het inruilen van "oud" voor "nieuw" beleid of terugdringen van kosten	Doorlopend		v	v	We zetten ons nu in om op andere IBP-thema's te participeren en relevante projecten (die al gepland zijn) in te brengen.
Discussienota Toekomstbestendige koers	Realisatie	Taken gedeeltelijk uitgevoerd	v	v	Literatuur en voorbeelden van vergelijkbare vraagstukken in andere gemeenten zijn verzameld. Ons college werkt verder aan een voorstel voor uw raad, maar wil daar de nieuw te benoemen burgemeester bij betrekken.

Doelstelling: We blijven inzetten op deregulering

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
We voeren in de binnenstad van Zierikzee een pilot uit met een regelluwe zone	Realisatie / Evaluatie	Taken uitgevoerd	v	v	Inmiddels is de pilot beëindigd en wordt het opzij of verminderd toepassen van regels in de opzet van projecten en programma's waar nodig meegenomen met een beroep op experimenteerruimte bij Rijk of provincie.

Doelstelling: We geven vorm aan ons eigen maatschappelijk verantwoord ondernemen

Activiteit	Planning 2019	Gedaan in 2019	tijd	geld	Toelichting
Vanuit onze verantwoordelijkheid realiseren we in de organisatie extra banen c.q. plaatsingen voor mensen met een arbeidsbeperking of een afstand tot de arbeidsmarkt	Doorlopend		v	v	In het nieuwe inkoopbeleid zijn uitgangspunten van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) opgenomen om door te leggen in opdrachten en via aanbestedingen. Daarnaast doen we studie naar de sustainable development goals (SDG's) die ook een belangrijke mate van MVO in zich hebben. We beraden ons op aanmelden en komen in het voorjaar van 2020 met een voorstel aan uw raad. Tot slot hebben we bijeenkomsten gehouden met de OSD waarin voorbeelden zijn gegeven hoe het bedrijfsleven vorm en inhoud aan MVO kan geven.

Bijdrage verbonden partijen aan doelstellingen programma 4

Naam Verbonden partij	Bijdrage aan programmadoelen
Vereniging van Nederlandse	Uitwisselen van kennis en ervaring en het behartigen van onze belangen.
Vereniging van Zeeuwse Gemeenten	Uitwisselen van kennis en ervaring en het behartigen van onze belangen.
P10	Uitwisselen van kennis en ervaring en het behartigen van onze belangen.
Overleg Zeeuwse Overheden	Uitwisselen van kennis en ervaring en het behartigen van onze belangen.

Wat mag het kosten en wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programma 4 Bestuur en burgerzaken	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	2.410	2.720	3.375	-655
Totaal baten sub-programma	457	460	477	17
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-1.953	-2.260	-2.898	-638
Toevoeging aan reserve	22	22	22	0
Onttrekking aan reserve	22	22	22	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.953	-2.260	-2.898	-638

Toelichting mutaties reserves programma 4	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Toevoegingen aan reserves				
Reserve rekenkamercommissie	22	22	22	0
Subtotaal	22	22	22	0
Onttrekkingen aan reserves				
Reserve rekenkamercommissie	22	22	22	0
Subtotaal	22	22	22	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Bron	Waarde begroting	Waarde 2019	Waarde 2018	Sub-pr.
Funcziemenging (verhouding banen/woningen – bij 50% evenveel banen als woningen)	%	LISA	48,3	48,6	48,3	1.1
Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding verwacht-gemeten product	Atlas voor Gemeenten	71	vervallen	71	1.1
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15–64 jaar	LISA	220,5	223,0	176,4	1.3
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15–64 jaar	LISA	777,1	629,2	629,2	1.4
Netto arbeidsparticipatie	% werkzame beroeps-bevolking ten opzichte van beroeps-bevolking	CBS	66,6	67,7	65,4	1.4
Werkloze jongeren	% 16 tot en met 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	1,23	1	1,23	1.4
Lopende re-integratie-voorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15–64 jaar	CBS	167	185	135	1.4
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	0	0	0	2.1
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	48,06	46	48,06	2.1
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado	1,6%	1,7%	1,90%	2.1
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	267	357	317	2.2

Naam indicator	Eenheid	Bron	Waarde begroting	Waarde 2019	Waarde 2018	Sub-pr.
Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	KLPD	0,7	vervallen	vervallen	2.2
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	0,4	0,4	0,6	2.2
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	4,4	4,6	4,4	2.2
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2,1	2,2	2,6	2.2
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	6,1	4,5	6,2	2.2
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met motorvoertuig	%	Veiligheid NL	5	vervallen	vervallen	2.2
Overige vervoersongevallen met gewonde fietser	%	Veiligheid NL	4	vervallen	vervallen	2.2
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	245	154	253	2.2
Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	8,2	8,5	8,6	2.2
Gemiddelde WOZ waarde	€ 1.000	CBS	231	249	227	2.2
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basis-registratie adressen/ gebouwen	8,5	6,8	7,5	2.2
Demografische druk	%	CBS	85,5	86,8	86,6	2.2
Gemeentelijke woonlasten eenpersoons-huishouden	In €	COELO	792	792	772	2.2
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishouden	In €	COELO	849	874	856	2.2
Niet-sporters	%	Gezondheids-enquête	56,2	56,2	56,2	2.2
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 tot en met 21-jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	1,22	1	1,22	2.4

Naam indicator	Eenheid	Bron	Waarde begroting	Waarde 2019	Waarde 2018	Sub-pr.
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	3,69	5	3,69	2.4
Achterstands-leerlingen	% 4 tot en met 12 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	5	vervallen	11,48	2.4
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	213	189,9	206	2.4
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	10,9	8,99	8,1	2.4
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	1,0	1,12	9,8	2.4
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12-23 jaar	CBS	1,7	0,4	0,8	2.4
Cliënten met een maatwerk-arrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD	480	570	490	2.4

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

ALGEMEEN

In de programma's worden baten en lasten opgenomen en toegelicht die een direct verband hebben met die programma's. Binnen onze gemeente komen baten en lasten voor welke niet aan een programma zijn toe te rekenen. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) presenteren we deze in dit afzonderlijk overzicht van algemene dekkingsmiddelen. Dit betreft de volgende baten en lasten:

FINANCIERINGSFUNCTIE

Het saldo op de financieringsfunctie (zijnde het renteresultaat op het taakveld Treasury) betreft het saldo van de werkelijk betaalde rente en de bespaarde rente en de toerekening daarvan aan de taakvelden. In de paragraaf financiering lichten we dit aan de hand van het renteschema verder toe.

ALGEMENE UITKERING UIT HET GEMEENTEFONDS

De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de septembercirculaire 2019. In de jaarrekening zijn ook de uitkomsten van de decembercirculaire 2019 verwerkt.

BESPAARDE RENTE

Onder de algemene dekkingsmiddelen wordt de bespaarde rente geraamd. Dit is de rente die wordt gerekend over de eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen). De bespaarde rente vormt een structurele inkomstenpost in de begroting.

DIVIDEND

De gemeente bezit aandelen in diverse naamloze vennootschappen welke dividend uitkeren. De hoogte van deze dividendopbrengsten is afhankelijk van het bedrijfseconomische resultaat van de betreffende naamloze vennootschappen.

LOKALE HEFFINGEN

De volgende belastingen worden verantwoord onder de algemene dekkingsmiddelen:

- Onroerende zaakbelastingen
- Hondenbelasting
- Forensenbelasting
- Toeristenbelasting
- Precariobelasting

Tot de algemene dekkingsmiddelen behoren niet de rioolrechten en de afvalstoffenheffing, omdat deze een vastgesteld bestedingsdoel hebben.

Voor een toelichting op de lokale heffingen verwijzen we naar de gelijknamige paragraaf.

OVERIGE ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Hieronder vallen onder andere:

- Lasten van heffing en invordering lokale heffingen
- Overige algemene baten en lasten

WAT MOCHT HET KOSTEN EN WAT HEEFT HET GEKOST?

Bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Dividend	0	3	3	0
Financieringsfunctie	4	-195	-265	70
Lokale heffingen	0	0	784	-784
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.593	727	911	-184
Totaal lasten programma	1.597	535	1.433	-898
Algemene uitkering	45.606	46.559	46.600	41
Bespaarde rente	1.014	1.082	1.082	0
Dividend	28	68	68	0
Financieringsfunctie	0	1	1	0
Lokale heffingen	19.236	19.763	20.274	511
Overige algemene dekkingsmiddelen	1	12	146	134
Uitkering deelfonds sociaal domein	6.357	6.372	6.372	0
Totaal baten programma	72.242	73.857	74.543	686
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	70.645	73.322	73.110	-212
Toevoeging aan reserve	3.362	8.122	13.522	-5.400
Onttrekking aan reserve	4.723	11.866	13.380	1.514
Mutaties in reserves	1.361	3.744	-142	-3.886
Gerealiseerd resultaat	72.006	77.066	72.968	-4.098

Toelichting toevoegingen aan reserves algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Algemene reserve	998	5.817	8.745	-2.928
Uitvoering Strategische Visie	0	0	0	0
Algemene reserve Zuidhoek	0	0	0	0
Reserve stroomlijnen organisatie	75	258	369	-111
Algemene reserve OWB	146	308	2.596	-2.288
Egalisatiereserve algemene uitkering	0	283	283	0
Reserve dekking kapitaallasten	940	352	352	0
Reserve kabels en leidingen	1.204	1.104	1.177	-73
Subtotaal	3.363	8.122	13.522	-5.400
Toelichting onttrekkingen aan reserves algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Algemene reserve	490	8.487	8.228	-259
Uitvoering Strategische Visie	3.284	2.328	964	-1.364
Algemene reserve Zuidhoek	0	0	0	0
Reserve stroomlijnen organisatie	119	114	114	0
Algemene reserve OWB	297	215	2.567	2.352
Egalisatiereserve algemene uitkering	430	533	533	0
Reserve dekking kapitaallasten	204	189	190	1
Reserve kabels en leidingen	0	0	784	784
Subtotaal	4.824	11.866	13.380	1.514
Mutaties in reserves	1.461	3.744	-142	-3.886

Overzicht van de kosten van overhead

Gemeenten zijn verplicht om de kosten van overhead apart inzichtelijk te maken via het overzicht van de kosten van overhead. Deze kosten worden daarom niet meer opgenomen in de sub-programma's. Uitzondering hierop zijn de grondexploitaties, investeringen en subsidieprojecten. Op grond van de notitie Overhead van de Commissie BBV mogen hieraan wel overheadkosten worden toegerekend.

In het BBV zijn de kosten van overhead als volgt gedefinieerd:

Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

WAT MOCHT HET KOSTEN EN WAT HEEFT HET GEKOST?

Bedragen x € 1.000

Kosten van overhead	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Bestuursondersteuning	258	292	317	-25
Documentaire informatie voorziening	144	0	0	0
Facilitaire zaken en huisvesting	2.480	2.528	2.547	-19
Informatievoorziening en automatisering	967	1.124	1.114	10
Juridische kosten	134	380	444	-64
Management	974	1.009	1.040	-31
Overige personeelskosten	891	1.620	565	1.055
Personeelskosten bedrijfsvoering	5.794	6.355	6.341	14
Subtotaal	11.642	13.308	12.368	940
Toegerekende overhead aan grondexploitaties, investeringen en subsidieprojecten	-177	-127	-129	2
Gerealiseerde lasten overhead	11.465	13.181	12.239	942

De wijze waarop de toerekening van overhead aan grondexploitaties, investeringen en subsidieprojecten, maar ook aan de kostenonderbouwing van leges plaatsvindt is in het BBV vrijgelaten. In onze systematiek vindt toerekening plaats door het aandeel van de kosten overhead in de totale apparaatskosten exclusief direct aan taakvelden toe te rekenen materieel- en externe huisvestingskosten. Ons overheadpercentage komt hiermee uit op 40%. De afwijking ten opzichte van de begroting wordt in de jaarrekening toegelicht.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 rust er een vennootschapsbelastingplicht op winstgevende ondernemingsactiviteiten van gemeenten. Dit met als doel een gelijk speelveld te creëren tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. De verschuldigde vennootschapsbelasting (Vpb) wordt extracomptabel berekend over (winstgevende) ondernemersactiviteiten.

In 2019 dienden we de aangifte 2017 in alsmede een herziene aangifte over 2016. Een uitgevoerde analyse leidde tot de conclusie dat wij in deze jaren Vpb-plichtig waren met de clusters grondexploitaties, afval (opbrengst recyclebare reststromen), straatparkeren en commerciële opdrachten reiniging. Waarbij wij voor onze gemeente het standpunt innemen dat parkeren als vrijgestelde activiteit wordt aangemerkt. Over 2017 bedroeg het fiscale resultaat € 129.950 -/- met een Vpb-last van nihil. Over 2016 bedroeg het fiscale resultaat € 79.033 -/- met een Vpb-last van nihil.

De aangifte 2016 is herzien na een nieuwe beoordeling van onze externe adviseur. Daarbij zijn de meest recente standpunten van de Belastingdienst gevolgd. In de jaarrekening 2018 namen wij een Vpb-last van € 31.783 op. Aan de hand van deze herziene aangifte ontvingen wij dit bedrag in 2019 terug.

Op 15 januari 2020 berichtte de Belastingdienst ons de aanslag Vpb 2016 vast te stellen conform de ingediende aangifte. Zij gaf aan geen reden te hebben om te twijfelen aan de juistheid van de aangifte en een nader onderzoek in te stellen. De inspecteur gaat bij het vaststellen van een aanslag namelijk uit van de juistheid van de gegevens die een belastingplichtige bij zijn aangifte verstrekt. Dat laat onverlet de (wettelijke) mogelijkheid dat de fiscus alsnog vijf jaar heeft om terug te komen op een vastgestelde aanslag en deze eventueel te corrigeren.

In 2020 is de aangifte over 2018 ingediend. Over dat jaar bedroeg het fiscale resultaat € 107.915 met een Vpb-last van nihil. Reden daarvoor is dat rekening is gehouden met de verrekenbare verliezen over 2016 en 2017. Daarmee bedraagt het verrekenbare verlies ultimo 2018 € 101.070.

In het kader van deze jaarrekening is de fiscale positie over 2019 beoordeeld. Het fiscale resultaat bedroeg € 380.424. Rekening houdend met het verrekenbare verlies uit voorgaande jaren ad € 101.070 levert dit een Vpb-last op van € 57.839. Uit nadere analyse over de afgelopen jaren blijkt dat deze winst in hoofdzaak is gerealiseerd binnen het product commerciële opdrachten reiniging.

Ten aanzien van de fiscale positie bestaat in zijn algemeenheid de onzekerheid met betrekking tot de toerekening van overhead en het feit dat sprake is van nieuwe wetgeving. Er moet op bepaalde punten nog duidelijkheid komen over hoe deze in de praktijk moet worden toegepast. Dit zal mede volgen uit jurisprudentie die ontstaat uit afwijkende standpunten door belastingplichtigen en Belastingdienst.

Individueel sloten wij een Horizontaal Toezicht convenant met de Belastingdienst. Vanuit de grondhouding van transparantie vinden wij het raadzaam om bevindingen betreffende de Vpb-

plicht, alsmede de gevolgde procedure waarmee de Vpb-plicht beoordeeld is, toe te lichten aan de Belastingdienst.

Bedragen x € 1.000

Vennootschapsbelasting	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	0	0	26	-26
Totaal baten sub-programma	0	0	0	0
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	0	0	-26	-26
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	0	0	-26	-26

Onvoorzien

Voor het opvangen van niet voorziene calamiteiten wordt in de begroting jaarlijks € 180.000 geraamd voor onvoorziene uitgaven. Dit was in 2019 voldoende om onvoorziene uitgaven op te kunnen vangen.

De zaken die ten laste van de post onvoorziene uitgaven komen moeten voldoen aan de criteria onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

De post onvoorzien wordt slechts belast met éénmalige tegenvallers. Structurele financiële knelpunten in de begrotingsuitvoering moeten op structurele wijze door lastenverlaging of inkomstenverhoging of door inzet van de budgettaire ruimte worden opgelost.

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

1

1.1 ALGEMEEN

In deze paragraaf verantwoorden wij de gerealiseerde opbrengsten en realisaties van beleidsvoornemens op het gebied van lokale heffingen voor het dienstjaar 2019. Dit in relatie tot de in de Programmabegroting 2019–2022 opgenomen paragraaf lokale heffingen.

1.2 GEMEENTELIJK BELEID

De gemeente Schouwen-Duiveland kent de volgende heffingen (belastingen en rechten):

- onroerende-zaakbelastingen (OZB)
- afvalstoffenheffing / reinigingsrecht
- rioolheffingen
- hondenbelasting
- precariobelasting
- bedrijfsinvesteringszone
- forensenbelasting
- (water)toeristenbelasting
- parkeerbelasting

De eerste vijf heffingen zijn per belastingplichtige zoveel mogelijk verzameld op één aanslagbiljet (gecombineerde aanslag). In het dienstjaar 2019 zijn niet alleen aanslagen over het belastingjaar 2019 opgelegd, maar ook nog aanslagen over 2016, 2017 en 2018. Dit conform de mogelijkheid uit de Algemene wet inzake rijksbelastingen.

Voor het belastingjaar 2019 is uitgegaan van de door u vastgestelde tarieven (raadsbesluit 20 december 2018). In het kader van de begroting 2019 - 2022 besloot u op de belastingtarieven een inflatoire correctie van 2,45% door te voeren.

De tarieven rioolheffingen 2019 zijn gehanteerd op basis van het door u vastgestelde verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP) 2015–2019. Ter toelichting, in een (v)GRP worden de plannen voor het rioleringsnet uit de doeken gedaan en welke kosten daaraan verbonden zijn. Uitgangspunt bij rioolheffing is volledige kostendekkendheid.

Naast de hierboven genoemde heffingen worden ook nog leges en andere rechten geheven. Deze zijn gekoppeld aan door de gemeente individueel te leveren diensten, zoals de afgifte van een paspoort of de aanvraag van een omgevingsvergunning. Het betreft de hierna genoemde rechten:

- leges
- lijkbezorgingrechten
- marktgelden
- scheepvaartrechten

1.3 GEREALISEERDE INKOMSTEN

Hieronder treft u een tabel aan met de gerealiseerde inkomsten van de belangrijkste lokale heffingen. Wij presenteren dit overzicht aan de hand van de begrote en de werkelijke

opbrengsten over verschillende dienst- c.q. belastingjaren. Ter vergelijking hebben wij de begrote cijfers van 2020 erbij vermeld. Omdat deze paragraaf betrekking heeft op het jaar 2019 gaan we daar niet verder op in.

Belastingopbrengsten (bedragen in €)	Werkelijke opbrengst dienstjaar 2018	Begroot 2019	Werkelijke opbrengst dienstjaar 2019	Begroot 2020
Onroerende-zaakbelastingen	8.279.085	8.873.742	8.873.743	9.398.589
Afvalstoffenheffing/Reinigingsrecht	3.865.092	4.277.494	4.245.680	4.507.889
Rioolheffing	6.417.268	6.658.125	6.656.062	6.582.855
Hondenbelasting	144.290	98.397	92.307	50.183
Landtoeristenbelasting	5.332.651	6.466.684	6.906.062	6.454.036
Watertoeristenbelasting	201.952	258.766	250.743	263.941
Forensenbelasting	2.255.640	2.615.386	2.754.115	2.734.504
Parkeergelden/parkeervergunningen	1.528.345	1.773.108	1.564.927	1.600.274
Bedrijfsinvesteringszone (BIZ)	40.860	219.551	221.125	223.942
Precariobelasting	1.331.327	1.360.010	1.332.392	1.360.100
Totaal	29.396.510	32.601.263	32.897.156	33.176.313

De daadwerkelijke gerealiseerde opbrengsten over het dienstjaar 2019 lopen niet gelijk met de opbrengsten over het belastingjaar 2019. Immers, in 2019 zijn ook nog aanslagen opgelegd en verminderd over oude belastingjaren. Hieronder een tabel met de onderverdeling van de bedragen vanuit de jaarrekening 2019 naar de verschillende belastingjaren.

Onderverdeling bedragen jaarrekening 2019 naar belastingjaar (bedragen in €)	Werkelijke opbrengst oude belastingjaren (< 2019)	Werkelijke opbrengst belastingjaar 2019	Totaal dienstjaar 2019 (vanuit jaarrekening)
Onroerende-zaakbelastingen	-13.545	8.887.288	8.873.743
Afvalstoffenheffing/Reinigingsrecht	43.113	4.202.567	4.245.680
Rioolheffing	2.240	6.654.581	6.656.821
Hondenbelasting	-448	92.755	92.307
Landtoeristenbelasting	185.018	6.721.044	6.906.062
Watertoeristenbelasting	8.901	241.842	250.743
Forensenbelasting	185.359	2.568.756	2.754.115
Parkeergelden/parkeervergunningen	1.121	1.563.806	1.564.927
Bedrijfsinvesteringszone (BIZ)	960	220.165	221.125
Precariobelasting	1.127	1.331.265	1.332.392

1.4 BELEIDSVOORNEMENS PER HEFFING

In dit onderdeel geven wij een toelichting op de belangrijkste tariefsaanpassingen en realisaties van beleidsvoornemens voor het begrotingsjaar 2019. Hierbij hebben wij rekening gehouden met de eerder genoemde verhogingen. Hierna allereerst een tabel met de ontwikkeling van de belangrijkste belastingtarieven.

Heffing	Tarief 2017 in €	Tarief 2018 in €	Tarief 2019 in €	Tarief 2020 in €
Afvalstoffenheffing 140 liter rolemmer of tot en met twee personen	261,26	167,95	174,80	181,20
Afvalstoffenheffing 240 liter rolemmer of meer dan twee personen	318,26	216,45	223,80	230,40
Afvalstoffenheffing Lediging rolemmer	Niet van toepassing	4,74	5,40	6,12
Afvalstoffenheffing Aanbieding ondergrondse container	Niet van toepassing	1,19	1,35	1,53
Rioolheffingen Zakelijk recht (per eigendom)	207,88	169,80	173,96	178,14
Rioolheffingen Gebruiker basis	18,00	66,85	68,49	70,14
Rioolheffingen Gebruiker per m ³ boven 200 m ³	2,26	2,33	2,39	2,45
Onroerende-zaakbelastingen Zakelijk recht woningen	0,1317 %	0,1397 %	0,1381 %	0,1351 %
Onroerende-zaakbelastingen Zakelijk recht niet-woningen	0,1331 %	0,1509 %	0,1559 %	0,1847 %
Onroerende-zaakbelastingen Gebruik niet-woningen	0,1132 %	0,1012 %	0,1046 %	0,1347 %
Hondenbelasting Eerste hond	57,24	44,20	29,43	15,00
Hondenbelasting Volgende hond	83,86	64,75	43,17	22,00
Forensenbelasting Economische waarde <= drempeltarief	229,80	235,95	257,60	263,12
Forensenbelasting Economische waarde > drempeltarief	84,90+ 0,2772 %	87,44+ 0,273 %	95,62+ 0,292 %	101,84+ 0,311 %
(Water)toeristenbelasting Per persoon per nacht	1,12	1,15	1,40	1,43
(Water)toeristenbelasting A-forfait	212,80	218,50	257,60	263,12
(Water)toeristenbelasting B-forfait	336,00	345,00	Niet van toepassing	Niet van toepassing
(Water)toeristenbelasting Voorseizoenarrangement	84,45	86,71	114,80	117,26
(Water)toeristenbelasting Verlengd voorseizoenarrangement	113,57	116,61	141,96	145,00
(Water)toeristenbelasting Naseizoenarrangement	37,63	38,64	89,60	91,52
(Water)toeristenbelasting Maandarrangement	28,22	28,98	35,28	36,04
(Water)toeristenbelasting Winterarrangement	37,63	38,64	47,04	48,05

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Hieronder vindt u het financiële verloop over het belastingjaar 2019 schematisch weergegeven:

Begroot na wijziging	€ 8.886.519
Werkelijke opbrengst	€ <u>8.887.288</u>
Afwijking	€ 769

Toelichting afwijking

Deze geringe afwijking is niet verder onderzocht.

Over oude jaren melden wij nog een minderopbrengst (€ 13.545).

Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten

Afvalstoffenheffing

Hieronder vindt u het financiële verloop over het belastingjaar 2019 schematisch weergegeven:

Begroot na wijziging	€ 4.138.936
Werkelijke opbrengst	€ <u>4.082.928</u>
Afwijking	€ - 56.008

Toelichting afwijking

In de gerealiseerde opbrengst zijn de aanslagen met betrekking tot de ledigingen 2019 verdisconteerd die in februari 2020 zijn opgelegd.

Over oude jaren melden wij nog een meeropbrengst (€ 37.835).

Reinigingsrechten

Begroot na wijziging	€ 138.558
Werkelijke opbrengst	€ <u>119.639</u>
	€ -18.919

Deze geringe afwijking is niet verder onderzocht.

Over oude jaren melden wij een kleine meeropbrengst van € 5.277.

Alle mutaties van het onderdeel reiniging lopen overigens budgettair neutraal via de voorziening vuilverwerking.

Rioolheffingen

Hieronder vindt u het financiële verloop over het belastingjaar 2019 schematisch weergegeven:

Begroot na wijziging	€ 6.658.125
Werkelijke opbrengst	€ <u>6.654.581</u>
Afwijking	€ -3.544

Toelichting afwijking

Deze geringe afwijking is niet verder onderzocht.

Over de belastingjaren 2018 en daarvoor melden we een meeropbrengst van € 2.240.

Alle mutaties van het onderdeel riolering lopen overigens budgettair neutraal via de voorziening GRP.

Hondenbelasting

Hieronder vindt u het financiële verloop over het belastingjaar 2019 schematisch weergegeven:

Primitief begroot	€ 98.397
Werkelijke opbrengst	€ <u>92.755</u>
Afwijking	€ - 5.642

Toelichting afwijking

Deze geringe afwijking is niet verder onderzocht.

Over oude jaren melden wij een kleine minderopbrengst van € 448.

Forensenbelasting

Hieronder vindt u het financiële verloop over het belastingjaar 2019 schematisch weergegeven:

Primitief begroot	€ 2.452.886
Werkelijke opbrengst	€ <u>2.568.755</u>
Afwijking	€ 115.869

Toelichting afwijking

De hogere opbrengst wordt veroorzaakt door de nieuwe WOZ waarden. In de berekening van de tarieven is rekening gehouden met de oude WOZ waarden.

Over oude jaren zien we nog een meeropbrengst van € 185.359. Het betreft hier grotendeels extra opbrengst vanuit woningen die verhuurd worden (€ 104.000). Het blijkt dat de gemaakte inschatting van de nog te ontvangen opbrengst ad € 69.000 over de forensenbelasting 2018 voor deze categorie te laag is geweest. Verder zijn als gevolg van controles ook nog in 2019 aanslagen forensenbelasting 2017 en 2018 opgelegd tot een bedrag van € 75.000. Daarnaast zorgt de (extra) stijging van de WOZ-waarde voor extra opbrengst. In de 2^e Programmarapportage hadden we overigens al rekening gehouden met een meeropbrengst van € 162.000.

Toeristenbelasting

Hieronder vindt u het financiële verloop over het belastingjaar 2019 schematisch weergegeven:

Begroot na wijziging	€ 6.327.486
Werkelijke opbrengst	€ <u>6.721.044</u>
Afwijking	€ 393.558

Toelichting afwijking

Deze afwijking wordt veroorzaakt door een structurele toename in het aantal overnachtingen.

Dit is een trend die zich doorzet vanuit de jaren hiervoor. In 2019 zien we wel een afname van 2,4% in het aantal toeristische overnachtingen in de particuliere sector, hotels en jachthavens. Dit moet wel afgezet worden tegen het uitstekende jaar 2018. De terugloop in het bovengenoemde aantal overnachtingen wordt ruimschoots gecompenseerd door het hoger aantal overnachtingen ad 3,9 % op campings. De oorzaak daarvan ligt voor een belangrijk deel in de fiscale maatregelen die uw raad nam in de belastingverordening 2019.

Over oude jaren melden wij een meeropbrengst van € 185.018. Deze meeropbrengst in 2019 over de jaren 2018 en ouder wordt veroorzaakt door aangiftes van belastingplichtigen die wij ontvangen na de peildatum d.d. 1 maart 2019 voor het opstellen van de jaarrekening 2018. In

de 2^e Programmarapportage hadden we overigens al rekening gehouden met een meeropbrengst van € 136.000.

Voor uw beeldvorming hebben wij hieronder een opsomming opgenomen van het aantal overnachtingen dat ten grondslag ligt aan de opbrengst toeristenbelasting van de afgelopen jaren, waarbij de forfaitair afgerekende plaatsen zijn omgerekend naar overnachtingen:

• 2005	4.185.290 overnachtingen
• 2006	4.177.873 overnachtingen
• 2007	4.213.439 overnachtingen
• 2008	4.236.992 overnachtingen
• 2009	4.357.002 overnachtingen
• 2010	4.301.539 overnachtingen
• 2011	4.273.424 overnachtingen
• 2012	4.213.226 overnachtingen
• 2013	4.179.456 overnachtingen
• 2014	4.117.446 overnachtingen
• 2015	4.294.479 overnachtingen
• 2016	4.459.441 overnachtingen
• 2017	4.534.496 overnachtingen
• 2018	4.635.596 overnachtingen
• 2019	4.953.715 overnachtingen

Watertoeristenbelasting

Hieronder vindt u het financiële verloop over het belastingjaar 2019 schematisch weergegeven:

Primitief begroot	€ 258.766
Werkelijke opbrengst	€ <u>241.842</u>
Afwijking	€ - 16.924

Toelichting afwijking

Over oude jaren melden we een kleine meeropbrengst van € 8.900.

Parkeerbelasting

Hieronder vindt u het financiële verloop over het dienstjaar 2019 schematisch weergegeven:

Begroot na wijziging	€ 1.773.108
Werkelijke opbrengst	€ <u>1.563.806</u>
Afwijking	€ - 209.302

Toelichting afwijking

Voor een toelichting op deze afwijking verwijzen we u naar sub-programma 3.2 in de Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

Over oude jaren melden we een geringe meeropbrengst van € 1.121.

Bedrijfsinvesteringszone Zierikzee (BIZ)

Hieronder vindt u het financiële verloop over het belastingjaar 2019 schematisch weergegeven:

Begroot primitief	€	44.551
Werkelijke opbrengst	€	<u>42.540</u>
Afwijking	€	-2.011

Toelichting afwijking

Deze geringe afwijking is niet verder onderzocht.

Over oude jaren melden we een kleine meeropbrengst van € 960.

Bedrijfsinvesteringszone Renesse (BIZ)

Hieronder vindt u het financiële verloop over het belastingjaar 2019 schematisch weergegeven:

Begroot primitief	€	175.000
Werkelijke opbrengst	€	<u>177.625</u>
Afwijking	€	2.625

Toelichting afwijking

Deze geringe afwijking is niet verder onderzocht.

Precariobelasting

Hieronder vindt u het financiële verloop over het belastingjaar 2019 schematisch weergegeven:

Begroot na wijziging	€	1.360.010
Werkelijke opbrengst	€	<u>1.331.265</u>
Afwijking	€	- 28.745

Toelichting afwijking

Deze geringe afwijking is niet verder onderzocht

Over oude jaren melden we een kleine minderopbrengst van € 1.127.

1.5 KOSTENONDERBOUWING HEFFINGEN

Met ingang van de Programmabegroting 2017–2020 zijn gemeenten op grond van het BBV verplicht in de paragraaf lokale heffingen een overzicht op hoofdlijnen op te nemen van de diverse heffingen. Bij onze gemeente gaat het om:

- marktgelden
- scheepvaartrechten
- afvalstoffenheffing en reinigingsrechten
- rioolheffing
- lijkbezorgingsrechten
- leges

Hierna maken wij per heffing het percentage kostendekkendheid inzichtelijk en geven we een korte tekstuele toelichting.

Marktgelden

De lasten die de gemeente voor markten maakt, zijn lastig uit de gemeentelijke administratie te halen. Ze zijn verspreid over diverse taakvelden en maken onderdeel uit van andere uitgaven. De lasten betreffen uren eigen personeel (marktmeester en UOR vanwege straatreiniging), elektriciteit, advertentiekosten en kapitaallasten voor de vervanging van stroomkasten.

Er is al een aantal jaren sprake van afnemende baten uit marktgelden. De lasten, voornamelijk uren eigen personeel, nemen niet af.

Het gerealiseerde percentage kostendekkendheid over 2019 is iets lager dan de raming (60%). Met ingang van 1 oktober 2019 is de uitvoering en het beheer van de markten aan de Stichting Markten Schouwen-Duiveland overgedragen.

Kostendekkendheid marktgelden 2019	Bedragen in €
Baten	34.150
Lasten taakvelden	
1.2 Openbare orde en veiligheid	594
2.1 Verkeer en vervoer	4.284
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	16.030
3.4 Economische promotie	28.350
Netto lasten taakvelden	49.258
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	13.291
Totale lasten	62.549

Kostendekkendheidspercentage 55%

Scheepvaartrechten

De gemeente Schouwen-Duiveland beheert een aantal havens. Dit brengt een veelheid aan kosten met zich mee. De voornaamste zijn de salarissen van de havenmeesters, onderhoudskosten en kapitaallasten. Daartegenover staan vooral baten uit scheepvaartrechten en vergoedingen voor nutsvoorzieningen.

Het percentage kostendekking is lager dan begroot, namelijk 29% (begroot was 35%). Reden zijn lagere werkelijke opbrengsten.

Bij deze percentages merken we op dat deze exclusief privaatrechtelijke baten zijn. Rekenen we deze mee, dan komt het dekkingspercentage uit op 54%.

Kostendekkendheid scheepvaartrechten 2019	Bedragen in €
Baten	376.917
Lasten taakvelden	
2.3 Recreatieve havens	644.083
2.4 Economische havens en waterwegen	217.794
5.7 Openbaar groen-(openlucht) recreatie	323.862
Netto lasten taakvelden	1.185.739
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	113.756
Totale lasten	1.299.495

Kostendekkendheidspercentage 29%

Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten

De lasten en baten voor gemeentereiniging verwerken we budgettair neutraal in onze administratie. Bij het budgettair neutraal maken houden we rekening met de lasten en baten uit commerciële opdrachten. Dit resulteert in lagere tarieven afvalstoffenheffing/reinigingsrechten.

In 2019 waren de heffingen 86% kostendekkend. Redenen hiervoor zijn (1) dat de lasten en baten uit commerciële opdrachten niet in de berekening zijn meegenomen (per saldo € 140.000 positief) en (2) dat we de gemeentereiniging niet budgettair neutraal hebben gemaakt via de voorziening vuilverwerking, omdat de voorziening geen saldo bevat.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing 2019	Bedragen in €
Opbrengst heffingen	4.081.986
Lasten taakvelden:	
6.3 Inkomensregelingen	82.017
7.3 Afval	3.683.721
Netto lasten taakvelden	3.765.738
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	394.138
BTW	605.383
Totale lasten	4.765.259

Dekkingspercentage 86 %

Kostendekkendheid reinigingsrecht 2019	Bedragen in €
Opbrengst heffingen	119.824
Lasten taakvelden:	
7.3 Afval	116.059
Netto lasten taakvelden	116.059
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	22.983
BTW	0
Totale lasten	139.043

Dekkingspercentage 86%

Rioolheffingen

In 2016 stelde u het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2015–2019 (vGRP) vast. Op grond van het vGRP worden de lasten en baten voor riolering budgettair neutraal verwerkt. Dit betekent dat sprake is van een kostendekkendheid van 100%.

Kostenonderbouwing rioolheffingen 2019	Bedragen in €
Opbrengst heffingen	6.654.581
Lasten taakvelden:	
6.3 Inkomensregelingen	37.067
7.2 Riolering	5.298.517
Netto lasten taakvelden	5.335.584
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	89.469
BTW	865.049
Dotatie voorziening	366.719
Totale lasten	6.656.821

Dekkingspercentage 100%

Lijkbezorgingsrechten

De kostendekkenheid is 104% en daarmee hoger dan begroot (90%). De lasten zijn nagenoeg gelijk gebleven, maar de baten zijn toegenomen door extra inzet op de aanschrijvingen voor het

verlengen van grafrechten uit voorgaande jaren. Logischerwijs fluctueren de baten van jaar tot jaar, wat gevolgen heeft voor het percentage kostendekkendheid.

Kostenonderbouwing lijkbezorgingsrechten 2019	Bedragen in €
Opbrengst heffingen	597.208
Lasten taakvelden:	
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	505.995
Netto lasten taakvelden	505.995
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	68.157
Totale lasten	574.152

Dekkingspercentage 104 %

Leges

Kostendekkendheid leges 2019	Bedragen in €
Opbrengst heffingen	1.747.224
Lasten:	
Uren	1.322.603
Overige kosten	350.214
Netto lasten	1.672.817
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	529.041
Totale lasten	2.201.858

Dekkingspercentage 79%

Leges worden over tal van producten geheven. In bovenstaande tabel is het gemiddelde kostendekkingspercentage aangegeven. In onderstaande tabel presenteren wij de kostendekking per hoofdstuk in de legesverordening. We hanteren bij de leges de toegestane regels van kruissubsidiëring, waarbij binnen een titel een percentage boven de 100% op hoofdstukniveau is toegestaan onder voorwaarde dat het gemiddelde percentage per titel niet boven de 100% uitkomt.

Kostendekkendheid leges 2019

Hoofdstuk	Naam hoofdstuk	Totale kosten	Opbrengsten	Percentage
Titel I	Algemene dienstverlening	573.570	556.518	97%
Hoofdstuk 1	Burgerlijke stand	82.992	77.054	93%
Hoofdstuk 2	Reisdocumenten	129.725	153.881	119%
Hoofdstuk 3	Rijbewijzen incl. eigen verklaringen	166.541	189.968	114%
Hoofdstuk 4	Verstrekingen uit de Basisregistratie Personen	17.500	7.603	43%
Hoofdstuk 5	Verstrekingen uit het Kiezersregister			
Hoofdstuk 6	Verstrekingen op grond van Wet bescherming persoonsgegevens			
Hoofdstuk 7	Bestuursstukken			
Hoofdstuk 8	Vastgoedinformatie			
Hoofdstuk 8a	Milieu			
Hoofdstuk 9	Overige publiekszaken	20.438	13.561	66%
	Naturalisaties (extra opgenomen)	28.424	30.170	106%

Hoofdstuk	Naam hoofdstuk	Totale kosten	Opbrengsten	Percentage
Hoofdstuk 10	Gemeentearchief			
Hoofdstuk 11	Huisvestingswet			
Hoofdstuk 12	Leegstandswet			
Hoofdstuk 13	Gemeentegarantie			
Hoofdstuk 14	Marktstandplaatsen	4.718	2.166	46%
Hoofdstuk 15	Winkeltijdenwet			
Hoofdstuk 16	Kansspelen	4.718	1.665	35%
Hoofdstuk 17	Kinderopvang			
Hoofdstuk 18	Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuren - AVOI	58.860	71.418	121%
Hoofdstuk 19	Verkeer en vervoer	49.338	7.596	15%
Hoofdstuk 20	Diversen	10.316	1.436	14%
Titel II	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving omgevingsvergunning	1.451.618	1.125.924	78%
Hoofdstuk 1	Begripsomschrijvingen			
Hoofdstuk 2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag			
Hoofdstuk 3	Omgevingsvergunning	1.296.461	1.093.097	84%
Hoofdstuk 4	Vermindering			
Hoofdstuk 5	Teruggaaf			
Hoofdstuk 6	Intrekking omgevingsvergunning			
Hoofdstuk 7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project			
Hoofdstuk 7a	Overdracht omgevingsvergunning			
Hoofdstuk 8	(Principe) uitspraak	103.438	13.631	13%
Hoofdstuk 9	Bestemmingswijzigingen	51.719	19.195	37%
Hoofdstuk 10	Slopmelding			
Hoofdstuk 11	In deze titel niet benoemde beschikking			
Titel III	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	176.670	64.782	37%
Hoofdstuk 1	Horeca	44.807	25.413	57%
Hoofdstuk 2	Organiseren evenementen of markten	131.863	39.370	30%
Hoofdstuk 3	Seksbedrijven			
Hoofdstuk 4	Splitsingsvergunning woonruimte			
Hoofdstuk 5	Leefmilieuverordening			
Hoofdstuk 6	Brandbeveiligingsverordening			
Hoofdstuk 7	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking			
Totaal		2.201.858	1.747.224	79%

1.6 KWIJTSCHELDINGSBELEID

Gemeenten kunnen met inachtneming van de Invorderingswet 1990 kwijtschelding verlenen voor gemeentelijke heffingen, waarbij zij zelf kunnen beslissen voor welke heffingen kwijtschelding mogelijk is.

Op 17 december 2015 stelde u de gewijzigde verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen vast. Het doel hiervan was tweeledig:

- een zo ruim mogelijk kwijtscheldingsbeleid toepassen voor inwoners die door hun inkomenspositie niet of moeilijk in staat zijn de aanslagen gemeentelijke heffingen te voldoen
- een efficiënte toepassing van de afhandeling van kwijtscheldingsverzoeken door conformatie aan de uniforme normen van de deelnemers binnen Sabewa Zeeland.

Kwijtschelding kan voor de volgende belastingen worden verleend:

- Afvalstoffenheffing, behoudens op extra aangevraagde emmers
- Rioolheffing gebruikersdeel, behoudens op extra afgenomen kubieke meters water

Daarnaast zijn de volgende aanvullende voorwaarden vastgesteld:

- alleen natuurlijke personen komen in aanmerking voor kwijtschelding
- de normbedragen voor kwijtschelding worden gesteld op 100%

Sabewa Zeeland voert voor ons de toetsing van kwijtscheldingverzoeken uit. Sinds 2010 wordt deelgenomen aan de automatische beoordeling van een deel van de kwijtscheldingsaanvragen. Dit gebeurt bij de Stichting Inlichtingenbureau, opgericht door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

UITVOERING 2019

Voor het belastingjaar 2019 waren de uitgaven aan kwijtschelding van afvalstoffenheffing primitief begroot op € 125.500. De werkelijk verleende kwijtschelding bedraagt € 121.861.

Voor de rioolheffing waren de uitgaven geraamd op primitief begroot op € 10.306. De werkelijk verleende kwijtschelding bedraagt € 37.067. Deze afwijking is structureel, omdat dit een gevolg is van de stijging van het tarief voor het gebruikersdeel vanaf 2018.

Geautomatiseerde kwijtschelding

In 2019 is voor zowel de afvalstoffenheffing als de rioolheffing in 309 gevallen geautomatiseerde kwijtschelding verleend.

Handmatig beoordeelde kwijtschelding

Daarnaast zijn door Sabewa Zeeland handmatig de kwijtscheldingsverzoeken beoordeeld. Voor de afvalstoffenheffing zijn 203 verzoeken ingediend. Voor de rioolheffing waren dit 196 verzoeken.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

2

2.1 BEGRIPPEN, PROVINCIAAL TOEZICHT EN REGELGEVING

De uitleg van begrippen en regelgeving wat betreft het weerstandsvermogen van onze gemeente en risicobeheersing zijn in deze paragraaf uitgelegd.

De verplichte paragraaf Weerstandsvermogen bestaat ten minste uit:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- het gemeentelijke beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's.

In deze paragraaf van de jaarstukken gaan we in op de ontwikkelingen met betrekking tot bovenvermelde punten.

2.2 ONS BELEID

Uw raad stelde op 4 juli 2019 de Kadernota 2019-2023 Risicomanagement & Rechtmatigheidsverantwoording vast. Deze Kadernota beperkt zich niet tot financiële risico's, maar gaat ook over niet-financiële risico's zoals bestuurlijke en juridische risico's, imago- en frauderisico's en risico's in de bedrijfsvoering op het gebied van personeel en Informatie- en Communicatietechnologie. Deze hebben weliswaar niet (altijd) direct een financiële impact, maar kunnen op termijn wel grote gevolgen hebben voor de gemeente.

Met deze nota zetten we een belangrijke stap in het realiseren van het afgeven van de rechtmatigheidsverantwoording, het versterken van risicomanagement en de verbetering van de interne administratieve organisatie en interne controle. Hierbij richten wij ons op het bereiken van de volgende doelstellingen:

1. Het vaststellen van het gemeentelijk risicoprofiel, normen voor de weerstandsratio en streefwaarden voor financiële kengetallen om zo de risico's te bewaken en te monitoren dat we als gemeente financieel gezond (worden en) blijven.
2. We voeren integraal risicomanagement uit: het signaleren van de risico's en het beheersen ervan maakt onderdeel uit van de integrale verantwoordelijkheid.
3. Vanaf 2021 beheersen wij de financieel impactvolle processen zodanig dat we voldoen aan de minimale eis voor afgifte van de rechtmatigheidsverantwoording.
4. Het periodiek inzicht geven in de ontwikkeling van de risico's in relatie tot de norm voor de weerstandsratio en de financiële kengetallen.

Uitgangspunt voor de ontwikkeling en invoering van risicomanagement is om niet alleen de mogelijke risico's te analyseren en in kaart te brengen, maar om tevens de methodiek van risicomanagement in te voeren. Hierbij betrekken wij ook de adviezen van de accountant en de auditcommissie. Met de uitvoering van deze nota is gestart in augustus 2019. De komende jaren passen wij deze paragraaf aan conform het nieuwe beleid.

2.3 KENGETALLEN

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor om onderstaande financiële kengetallen op te nemen in de financiële jaarstukken.

Op termijn geven de kengetallen en de beoordeling gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van gemeente(n).

Kengetallen	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Netto schuldquote	51,4 %	51,5%	53,6%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	47,8 %	48,2%	50,1%
Solvabiliteitsrisico	29,6 %	29,8%	25,9%
Structurele exploitatieruimte	-2,4 %	-0,5%	-2,9%
Grondexploitatie	4,8 %	3,1%	4,0%
Belastingcapaciteit	116,6 %	119,9%	116,6%

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van baten. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Op deze manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De Vereniging Nederlandse Gemeenten adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Bij verstrekte leningen kan er onzekerheid bestaan of deze worden terugbetaald. Bij de berekening van de netto schuldquote maken we onderscheid door het kengetal zowel inclusief als exclusief de verstrekte leningen te berekenen. Inclusief alle verstrekte leningen volgt hieronder.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre er sprake is van doorlenen en geeft de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Hieruit blijkt het aandeel van de verstrekte leningen en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Solvabiliteitsrisico

Dit is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Het zegt iets over het vermogen om zowel de kortlopende alsook de langlopende schulden te kunnen terugbetalen en is daarmee een indicator over "de financiële gezondheid" van de gemeente. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (solvabiliteitsratio), hoe financieel gezonder de gemeente.

Structurele exploitatieruimte

Dit geeft een beeld of de begroting en meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht zijn. Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Grondexploitatie

Dit is de verhouding van de grondwaarde tot de totale baten. De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van onze gemeente.

De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend. De gronden zijn tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs dan wel lagere marktwaarde opgenomen. Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Hoe lager de ratio is, hoe beter.

Belastingcapaciteit

Dit geeft inzicht in de belastingdruk ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Hierbij is een percentage van 100% precies gelijk aan het landelijk gemiddelde. Bij gemeenten zijn hierin de OZB-lasten, rioolheffing, afvalstoffenheffing en een eventuele heffingskorting betrokken.

Beoordeling van de kengetallen

Bij de beoordeling van de waarde van de financiële kengetallen sluiten we aan bij de zogeheten 'signaleringswaarden' die afkomstig zijn uit onder meer de stresstest voor 100.000+ gemeenten en die zijn afgesproken door alle provinciale toezichthouders in het Vakberaad Gemeentefinanciën. Daarbij heeft uw raad de vaststelling van de Kadernota risicomangement bepaald dat de minimale omvang van het weerstandsvermogen op 1,5 moet zijn.

In de tabel hieronder is te zien welke waarden bij welke categorie (A, B of C) behoren, waarbij categorie A het meest financieel gezond is en categorie C het minst.

Kengetal	Waarde kengetal Categorie A	Waarde kengetal Categorie B	Waarde kengetal Categorie C
1 Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
2 Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
3 Structurele exploitatieruimte	Begroting en meerjarenbegroting > 0%	Begroting of meerjarenbegroting > 0%	Begroting en meerjarenbegroting < 0%
4 Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
5 Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%
6 Weerstandsratio	>1,5	<1,5	<1,5

Onze gemeente is financieel gezond als:

- Kengetal structurele exploitatieruimte (meerjaren-)begroting in categorie A zit, en
- Drie van de overige kengetallen zitten in categorie A, of
- Twee kengetallen zitten in categorie A en twee in categorie B.

Onze gemeente is matig financieel gezond als:

- Drie kengetallen in categorie A gecombineerd met structurele exploitatieruimte (begroting en meerjarenraming) en weerstandsvermogen beide in B of
- Drie kengetallen zitten in categorie B of
- Eén kengetal in categorie B en één in categorie C.

Onze gemeente is financieel het minst gezond als:

- Twee of meer kengetallen zitten in categorie C.

Kengetallen	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Netto schuldquote	A	A	A
Solvabiliteitsrisico	B	B	B
Structurele exploitatieruimte	C	C	C
Grondexploitatie	A	A	A
Belastingcapaciteit	C	C	C
Weerstandsratio	A	A	C

Weerstandsratio

Dit geeft de verhouding aan tussen het bedrag waarover we risico's lopen en de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet-voorzien financiële tegenvallers te bekostigen. Het gaat om buffers in het eigen vermogen en exploitatie. In de Kadernota risicomanagement is de minimale omvang op 1,5 vastgesteld. Vanaf het jaar 2020 vallen wij onder deze norm. Om deze norm te verbeteren doen wij vanuit de bestuursopdracht creëren budgettaire ruimte bij de Kadernota 2021 voorstellen. De ratio is nu 1,03.

Conclusie

We vallen conform de vastgestelde Kadernota risicomanagement meerjarig in categorie C, minst financieel gezond.

Uitbraak Coronavirus/COVID-19

In het voorjaar van 2020 zijn we in ons land geconfronteerd met het coronavirus. Dat heeft onder andere gevolgen voor de ontwikkeling van de financiële positie van onze gemeente in 2020. Op het moment van het samenstellen van de jaarrekening 2019 was nog onvoldoende in beeld welke effecten dit precies kunnen zijn. We kunnen al wel aangeven dat de risico's een negatief effect hebben op de netto schuldquote, de solvabiliteit en het weerstandsvermogen. In de programmarapportage 2020 en de programmabegroting 2021-2024 geven wij hierover een meer actueel beeld.

2.4 EMU-SALDO

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente.

Omschrijving	Jaarrekening 2018 in €	Begroting 2019 in €	Jaarrekening 2019 in €
1 Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking aan reserves	-4.813.000	-2.093.000	-3.046.000
2 Mutaties (im-) materiële activa	3.616.000	4.523.000	2.395.000
3 Mutaties voorzieningen	243.000	1.717.000	1.510.000
4 Mutaties voorraden	-3.669.000	-1.796.000	730.000
5 Boekwinst bij verkoop effecten en (im-)materiële vaste activa	-28.000	0	0
Berekend EMU-saldo	-4.489.000	-3.103.000	-4.661.000

Emu-saldo negatief

De gemeente geeft via reële transacties meer geld uit dan dat er binnen komt. De gemeente zal schulden moeten maken, leningen aantrekken, of het gespaarde geld moeten aanspreken. Ook kan het zijn dat het eigen vermogen (reserves) afneemt. Hierdoor draagt de gemeente negatief bij aan het EMU-saldo van Nederland. In het Europees verband is afgesproken dat het overheidstekort (EMU-saldo) maximaal 3 % mag zijn. Binnen Nederland is dit tekort verdeeld tussen de verschillende overheden.

Emu-saldo positief

De gemeente krijgt via reële transacties meer geld binnen dan dat ze uitgeeft. Dit schept ruimte om schulden af te lossen, te sparen en de reservepositie te verhogen. Daarmee draagt de gemeente positief bij aan het EMU-saldo van Nederland.

2.5 WEERSTANDSCAPACITEIT

De weerstandscapaciteit is de verzamelterm van alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet-voorzien financiële tegenvallers te bekostigen. Het gaat om buffers in het eigen vermogen respectievelijk in de exploitatie, die we kunnen vrijmaken/ beschikbaar komen om niet-begrote kosten die substantieel zijn te dekken zonder dat dit gevolgen heeft voor het beleid en de uitvoering van taken. De weerstandscapaciteit en de daarmee samenhangende risico's drukken we vervolgens uit in geld.

De weerstandscapaciteit is eind 2019 als volgt:

Weerstandscapaciteit exploitatie	Jaarrekening 2019 in €
Resterende belastingcapaciteit:	
• Onroerende-zaakbelastingen	3.633.000
• (Water)toeristenbelasting	Pro memorie
• Forensenbelasting	Pro memorie
• Hondenbelasting	Pro memorie
• Lijkbezorgingsrechten	0
• Marktgeden	17.000
• Scheepvaartrechten	923.000
• Leges	459.000
• Afvalstoffenheffing	683.000

Weerstandscapaciteit exploitatie	Jaarrekening 2019 in €
• Reinigingsheffingen	19.000
• Rioolheffing	0
Totale resterende belastingcapaciteit	5.734.000
Onvoorziene uitgaven	0
Stille reserves structureel	41.000
Totaal weerstandscapaciteit exploitatie	
(structureel)	5.775.000

Weerstandscapaciteit vermogen	Jaarrekening 2019 in €
Vrij aanwendbare reserves:	
• Algemene reserve	10.870.000
• Uitvoering strategische visie	8.049.000
• Algemene reserve de Zuidhoek	273.000
• Egalisatiereserve algemene uitkering	733.000
• Reserves ontwikkelingsbedrijf	4.137.000
• Stille reserves incidenteel	1.075.000
Totaal weerstandscapaciteit vermogen	
(incidenteel)	25.137.000

Totale weerstandscapaciteit (structureel en incidenteel) € 30.912.000

Toelichting weerstandscapaciteit exploitatie

Resterende belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit is de ruimte om de belastingen en heffingen te verhogen of in te voeren. Voor de heffingen gelden regels: de tarieven mogen maximaal kostendekkend zijn.

Voor de onroerende-zaakbelastingen (OZB) hanteert het Rijk de zogenaamde artikel 12-norm (voor financieel armlastige gemeenten). Dit is het tarief dat een gemeente moet hanteren als zij voor een eventuele aanvullende uitkering uit het gemeentefonds in aanmerking wil komen. Dit speelt voor onze gemeente niet, maar het tarief zien wij als bovengrens die wij kunnen hanteren voor de OZB. Het normtarief is voor 2019 vastgesteld op 0,1905 % van de waarde volgens de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Ons gewogen gemiddelde tarief is 0,1357%. Op basis van de werkelijke WOZ-waarde 2019 resulteert dit in een resterende belastingcapaciteit OZB van € 3.633.000.

Voor de (water-)toeristenbelasting en forensenbelasting gelden geen maximum- of normtarieven. Voor de overige heffingen verwijzen wij u naar de Paragraaf lokale heffingen, onderdeel 1.5 (Kostenonderbouwing heffingen).

Toelichting weerstandscapaciteit vermogen

Vrij aanwendbare reserves

Algemene reserve

De algemene reserve dient primair als buffer om in jaren waarin een sluitende begroting niet mogelijk is bij te springen. Het saldo van de algemene reserve (inclusief het geormerkte deel voor het uitvoeringsprogramma strategische visie) is in principe vrij aanwendbaar.

Op 11 november 2011 is bij amendement door de raad besloten € 12 miljoen te oormerken voor uitvoering van de Strategische Visie. Hiervan is op 31 december 2019 nog € 8.049.000 beschikbaar. De komende jaren staan voor de uitvoering van de strategische visie nog diverse plannen met uit deze reserve beschikbaar gestelde budgetten op de agenda. Ultimo 2023 is het verwachte saldo van de reserve strategische visie nog € 2,3 miljoen.

Egalisatiereserve algemene uitkering

De reserve zetten we in om mutaties vanuit gemeentefonds op te vangen. Met ingang van 2018 ging het Rijk verder met de normeringssystematiek. Hierbij is het systeem van 'Netto gecorrigeerde rijksuitgaven' losgelaten en vervangen door 'Netto uitgaven'. De verwachting was dat de algemene uitkering hierdoor meerjarig een minder grillig verloop zou hebben. In de praktijk is het echter nog steeds grillig. Daarom wordt hier nu onderzoek naar gedaan door het Rijk.

Er loopt een herijkingsonderzoek Financiële verhoudingswet in plaats van een grondige herziening gemeentefonds (motie Veldman/Wolbert). We verwachten uiterlijk via de decembercirculaire gemeentefonds 2020 duidelijkheid over de consequenties hiervan voor de hoogte van onze algemene uitkering vanaf 2022. Met de kennis van nu, zien wij deze ontwikkeling wegens de eventuele gevolgen van de invoering van een aparte cluster overige eigen middelen, als een groot risico voor onze gemeente. De Financiële verhoudingswet wordt in 2020 aangepast. De bedoeling is onder andere een nieuwe uitkeringsvorm te creëren die gebruikt kan worden voor gezamenlijke opgaven (waaronder de Interbestuurlijke Programma-opgaven).

Door een achttal omstandigheden vinden wij het nodig de reserve in stand te houden:

1. regionale opgaven op het gebied van klimaat en krimp;
2. fluctuerende accressen;
3. oplopende korting apparaatskosten tot en met 2025;
4. efficiencykortingen binnen het sociaal domein;
5. volume-ontwikkeling maatstaven;
6. de verwachte overheveling van centrumgemeentegelden naar individuele gemeenten voor taken sociaal domein per 2021 waarvan de exacte herverdeeleffecten onbekend zijn;
7. tijdelijk opvangen gevolgen herijking Financiële verhoudingswet;
8. ontwikkeling btw-compensatiefonds.

De reserve bedraagt per 31 december 2019 € 733.000. Bij de instelling van de reserve is het maximum bepaald op € 2 miljoen. Wegens de geplande uitnamen 'dempen gevolgen btw-compensatiefonds' en de doorkijk decembercirculaire 2019 met een structureel nadeel op de

uitkeringsfactor van 427.000 is het saldo van deze reserve ontoereikend de genoemde risico's op te vangen. Ook het reserveplafond van € 2 miljoen is laag gezien de risico's die we lopen.

Reserves Ontwikkelingsbedrijf

Binnen het Ontwikkelingsbedrijf, waarbij onze grondexploitatie is ondergebracht, is sprake van twee reserves waarvan de saldi, totaal € 4.137.000, zijn betrokken bij het weerstandsvermogen.

Stille reserves

Op grond van de Notitie inventarisatie stille reserves gemeente Schouwen-Duiveland hanteren we 1% van de theoretische/berekende stille reserve. Dit levert een bedrag voor incidentele en structurele weerstandscapaciteit op. Bovengenoemde notitie is verouderd en vereist revisie. In 2020 stellen we een nieuwe nota inventarisatie stille reserves op. De resultaten verwerken wij in de jaarrekening 2020.

2.6 VOORZIENING DUBIEUZE DEBITEUREN

Bij de bepaling van de omvang van de voorziening (exclusief dubieuze debiteuren afdeling Werken, Wonen en Leven) hanteren we de volgende uitgangspunten:

- vorderingen uit het jaar 2019 zijn voor 100% inbaar (inclusief dwangsommen);
- vorderingen uit de jaren 2018 en daarvoor zijn 100% dubieus. Vorderingen boven de € 5.000 met een betalingsregeling (loopt veelal over meerdere jaren) brengen we in mindering;
- dwangsommen uit de jaren 2018 en daarvoor beschouwen we voor 25% dubieus. Dit omdat de betalingstermijnen veelal over meerdere jaren lopen;
- om de nadelige effecten van de economische ontwikkelingen op te kunnen vangen, hanteren we een toeslagpercentage. Dit verlagen we van 25% naar 12,5%, omdat de oninbaarverklaringen de afgelopen jaren zijn afgenomen.

Daarnaast zijn de grote individuele vorderingen beoordeeld. Naar aanleiding hiervan besloten we in 2018 € 599.000 extra toe te voegen voor de restant vordering voor de leges omgevingsvergunning Brouwerseiland.

Dit leidt tot de volgende financiële vertaling:

Openstaande vorderingen per 31 december 2019	Bedrag in € / percentage	Bedrag in €
Vorderingen tot en met 2018		85.000
Dwangsommen tot en met 2018 (totaal)	3.000	
Oninbaar	25%	1.000
Subtotaal		86.000
Toeslag economische situatie	12,5%	11.000
Restant vordering leges omgevingsvergunning Brouwerseiland		599.000
Totaal dubieuze debiteuren		696.000

Op 31 december 2019 bevat de voorziening dubieuze debiteuren € 700.000. In 2019 verklaarden we voor € 68.000 aan vorderingen oninbaar. Voeding van de voorziening vindt plaats ten laste van de egalisatievoorziening vuilverwerking (afvalstoffenheffing), de voorziening gemeentelijk rioleringsplan (rioolrecht) en de exploitatie. De toevoeging via de exploitatie

beoordelen we jaarlijks. Dat geldt ook voor het toeslagpercentage voor economische ontwikkelingen.

Vorzieningen dubieuze debiteuren afdeling Werken, Wonen en Leven (WWL)

De afdeling WWL heeft een registratie van dubieuze debiteuren van bijstandsuitkeringen waarbij sprake is van teveel betaalde uitkeringen. Dit op basis van het uitgevoerde beleid "terugvordering & verhaal en de fraudewet". Periodiek beoordelen we de voortgang (in baarheid) van de openstaande vorderingen en de financiële omvang van de voorziening. Vanwege de specifieke doelgroep (de inkomens- en vermogenssituatie kan wijzigen) boeken we geen vorderingen af.

Wij kennen twee voorzieningen. Een voor de langlopende en een voor de kortlopende debiteuren. Per 31 december 2019 bedraagt het saldo van de kortlopende voorziening € 261.000 en van de langlopende voorziening € 93.000.

2.7 INSCHATTING RISICO'S

1. Financiële (budgettaire) risico's

Dit betreft risico's die voortvloeien uit:

- eigen beleid
- het beleid van andere overheden
- voor de gemeente autonome ontwikkelingen
- het doen en/of nalaten van anderen
- samenwerking met andere gemeenten of instanties

Tot deze risico's behoren onder andere loon- en prijsmutaties, afgegeven garanties, de gevolgen van decentralisatie, de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, openeind regelingen, bodemverontreinigingen, grondexploitatie, risico's die samenhangen met nieuwe (grote) projecten en risico's in de sfeer van lopende rechterlijke gedingen. Bij deze categorie gaat het ook om risico's die samenhangen met geld- of kapitaalmarkttransacties, namelijk rente-, garantie- en reserverisico's. Verder valt hieronder de exploitatie van diverse sport- en cultuuraccommodaties.

2. Risico's op eigendommen

Dit betreft risico's in de sfeer van:

- ontvreemding
- schade door brand, storm, fraude, water en dergelijke
- het ontbreken van onderhouds- en/of beheersplannen

Hiertoe behoren ook risico's die voortvloeien uit slecht onderhoud van gemeentelijke gebouwen, wegen en rioleringen. Bovendien kunnen hierbij worden genoemd risico's die samenhangen met de economische veroudering van eigendommen, zoals computerapparatuur en –programmatuur. Tot slot behoort het afschrijvingsbeleid tot deze categorie.

3. Risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering

Dit betreft risico's die voortvloeien uit de:

- informatieveiligheid en -voorziening

- administratieve organisatie
- interne controle

Dit zijn risico's die we lopen in de sfeer van rechtmatige uitvoering van regelgeving, achterstand in de afwikkeling van rijksbijdragen (bijvoorbeeld onderwijs en sociale zaken), de gevolgen van een niet optimaal functionerende administratieve organisatie en de mate waarin functiescheiding/interne controle in een organisatie is aangebracht.

Financiële risico's

Hierna treft u de risico's aan die de financiële positie van de gemeente in gevaar kunnen brengen. Indien mogelijk kwantificeren wij de risico's.

A. Als gevolg van eigen beleid

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
1.1	Baggeren havens	Bij het baggeren van de havens in verdacht gebied kan na onderzoek blijken dat er metalen in de havens liggen. Deze metalen kunnen niet gesprongen explosieven zijn. Zo'n plek van een metalen voorwerp moet op een beveiligde wijze met duikers benaderd worden en onderzocht of het een explosief betreft of niet. Deze genoemde actie is qua prijs niet in te schatten en maakt geen onderdeel uit van de investering. Bij elke baggeractie in verdacht gebied voor explosieven kunnen de kosten oplopen tot circa € 200.000, waarvan 70% declarabel is bij het Rijk.
2.1	Financiële gelijkstelling primair onderwijs	Met de jaarrekening 2018 is er een risicovoorziening gevormd vanuit de gevolgen van de uitspraak van het gerechtshof 's-Hertogenbosch over een vaststellingsovereenkomst met Obase. Daarbij werd verwacht dat de betaling aan Obase ook in het kader van de overschrijdingsregeling volgens de Wet op het primair onderwijs ook gevolgen had. Na bestudering en grondig komen wij tot de conclusie dat er geen doorbetaling hoeft plaats te vinden. Maar niet voor 100%. Reden dit wel nog als laag risico op te nemen.
2.2	Niet gesprongen explosieven	De risicogebieden zijn in 2014-2015 beeld gebracht. Voor deze gebieden liggen er (risico-)kaders vast en is beleid vastgesteld. 70% van de gemaakte kosten krijgen we terug via de "bommenregeling" (gemeentefonds) van het Rijk. We verwachten dat de regeling de

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
		komende jaren wordt aangepast. De maximale kosten per keer schatten we in op € 50.000.
2.2	Omgevingswet	Onze organisatie bereid zich al enige tijd voor op de invoering van de Omgevingswet. Inmiddels heeft de minister bekend gemaakt dat de implementatie van de wet, in verband met de corona-crisis, wordt uitgesteld. Een nieuwe datum is nog niet bekend. De minister benadrukt in haar brief overigens dat het gaat om uitstel, niet om afstel. We gaan dan ook gewoon door met de voorbereidingen op de Omgevingswet, conform het plan van aanpak. Afgezien van de implementatiedatum zijn er nog meer onduidelijkheden en onzekerheden. Het digitale stuk van de wet vraagt landelijk nog veel aandacht. Wij volgen hierin de ontwikkelingen. Over wat de Omgevingswet voor de inkomstenkant (leges) van de gemeente gaat betekenen bestaat ook nog onzekerheid.
2.4	Woonwagenlocaties	De gevormde reserve groot € 275.000 voor het inrichten, saneren en onderhouden van de woonwagenlocaties te Bruinisse en Zierikzee is opgeheven (bestuursopdracht). Daarmee valt een deel van de dekking weg voor de toekomstige sanering. Wanneer de sanering zou moeten starten en de grootte van de kosten zijn niet bekend.
2.4	Tegemoetkoming bijstandsuitkeringen	Het Rijk stelt elk jaar geld beschikbaar voor het betalen van de bijstandsuitkeringen. Dit vanuit de zogenoemde gebundelde uitkering (voorheen BUIG-uitkering). Het is wettelijk vastgelegd dat dit budget toereikend hoort te zijn. Als een gemeente overhoudt op het budget, mag de gemeente dit houden en kan dit overschot door de gemeente naar eigen inzicht worden ingezet. Een tekort moet de gemeente uit eigen middelen opvangen. Hierdoor worden gemeenten in Nederland, zo ook Schouwen-Duiveland, financieel gestimuleerd het aantal mensen met een bijstandsuitkering zo klein mogelijk te houden. Als het tekort te groot wordt, kan er een beroep worden gedaan op de zogenaamde 'vangnetregeling'. Hieraan zijn strikte voorwaarden verbonden. Belangrijk is om als gemeente het 'beter dan de rest' te doen. Daarom is een notitie opgesteld waarin diverse

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
		maatregelen zijn genoemd met als doel de uitstroom van onze uitkeringsgerechtigden te bevorderen en daarmee de kosten van de uitkeringen te verminderen. Deze maatregelen worden geïmplementeerd.
A	Wachtgeld college van burgemeester en wethouders	Het is niet ondenkbeeldig dat een burgemeester, één of meerdere wethouders of het gehele college aftreden op eigen verantwoordelijkheid of door het opzeggen van het vertrouwen door de gemeenteraad. De wachtgelduitkeringen komen voor rekening van de gemeente. De kosten kunnen tot € 1,3 miljoen oplopen als een heel college met wachtgeld gaat.

B. Als gevolg van beleid van anderen/andere overheden

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
1.1	Aandeelhouderschap PZEM N.V.	De gemeente bezit aandelen met een nominale waarde van € 270.000. Het risico bestaat dat dit bedrag verloren gaat. Dit kan het geval zijn wanneer het gehele vermogen van de PZEM moet worden ingezet voor de ontmanteling van de kerncentrale. Een hoger risico bestaat wanneer het Rijk de aandeelhouders met terugwerkende kracht aansprakelijk stelt voor hogere kosten van de ontmanteling. Dit is echter een juridisch complex vraagstuk, en de haalbaarheid hiervan is op dit moment nog moeilijk in te schatten. Het kan hierbij namelijk ook gaan om kerncentrales die via het vroegere DELTA (gedeeltelijk) in bezit waren.
2.2	Gevolgschade rampen- en risicobestrijding	Er kunnen incidenten voorkomen die niet voorzien zijn, waaronder brand in een natuurgebied, oude binnensteden en incidenten met een grote maatschappelijke impact . Het toeristische karakter van onze gemeente en het aantal grote evenementen brengen risico's met zich mee. Vervuiling van het strand, de grote trots van ons toerisme, brengt grote economische schade met zich mee. Voor de ondernemers een daling van inkomsten en minder personeel. Voor onze gemeente is de schade ook groot door daling van de toeristenbelasting, parkeerheffingen en

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
		verhoging van sociale uitkeringen.
2.2	Veiligheidsregio Zeeland (VRZ)	In 2016, tijdens de begrotingspresentatie 2017, attendeerde de VRZ er op dat de huidige invulling van de bluswatervoorziening via openbare brandkranen niet volledig dekkend is. Afhankelijk van bestuurlijke besluitvorming over de wijze waarop in de bluswatervoorziening wordt voorzien, kan dit mogelijk leiden tot hogere kosten. De omvang van het weerstandsvermogen van de VRZ is klein. Dat betekent dat incidenten met grote financiële gevolgen voor de VRZ door de deelnemende gemeenten opgevangen moeten worden. Hetzelfde geldt ook voor de haalbaarheid van de taakstellingen 2019-2023.
2.2	Regionale Uitvoeringsdienst	De RUD kent een hoog aantal risico's van structureel ruim € 3 miljoen per jaar. Deze risico's kan de RUD zelf niet dragen door het te laag weerstandsvermogen.
2.2	Afvalverwerking	Het Rijk wil de eisen aanscherpen op het gebied van de nazorg van stortplaatsen. Dat kan betekenen dat we meer kosten moeten maken dan waarmee we in de voorziening rekening houden. Op dit moment voldoen we aan de gestelde eisen.
2.4	Decentralisatie centrumgemeente-taken Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang	Er zal op 1 januari 2021 een uitname van 495 miljoen euro worden gedaan uit de macro-uitkering voor beschermd wonen. Dit bedrag is gebaseerd op een aanname: landelijk ongeveer 8.500 cliënten voor een gemiddeld tarief van € 58.000. Zeeland zal meer dan gemiddeld nadeel ondervinden: door grotere groep Wet Langdurige Zorg en duurdere klanten. Zeeland hanteerde aannemelijk hogere tarieven in 2019.
2.4	Beschermd wonen en begeleiding (nieuwe vestiging zorgaanbieders)	Lokale gemeenten hebben te maken met zorgaanbieders die zich nieuw willen vestigen. Aanbod creëert een aanzuigende werking. Dit risico hebben we tot 2022 beperkt door een 'on hold'-situatie voor nieuwe aanbieders en uitbreiding zorgaanbod Beschermd Wonen. We maken een beleidskader dat in 2020 wordt voorgelegd aan uw raad. Daarin nemen wij op hoe dit risico kan worden beperkt. Beschermd Wonen (BW) kent een landelijke

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
		toegankelijkheid, waardoor het aanbod voor een ieder met een indicatie toegankelijk is, ongeacht zijn of haar woonplaats. Voor wat betreft Beschermd Wonen ligt het risico tot 2022 bij de centrumgemeente en indirect bij de lokale gemeenten. Vanaf 2022 komt een ingroeipad van 10 jaar, waarbij lokale gemeenten financieel verantwoordelijk worden voor de BW-bekostiging.
2.4	Maatschappelijke ondersteuning	Via de raadsbrief Kostenontwikkeling Wmo informeerden wij u in april 2020 over het dreigende tekort begrotingswijzing 2020 en de begroting 2021 – 2024 van het SWVO. Er zijn onvoldoende middelen gereserveerd om de kostenstijgingen op te kunnen vangen. Voor 2020 gaat het om € 311.000, meerjarig loopt dit tekort terug tot € 160.000 in 2023. Risico's die wij daarbij zien is dat het SWVO als basis voor de begrotingscijfers de werkelijke cijfers 2019 hanteert, terwijl de laatste maanden van 2019 een stijging lieten zien. Daarbij hanteert het SWVO een eigen inschatting over de ontwikkelingen van het volume, waarbij zij vanaf 2021 – vanuit de verwachting dat het effect van de invoering van het abonnementstarief dan gestabiliseerd zal zijn – voor huishoudelijke hulp zelfs uitgaat van een stabiel volume. De meerjarige volumeramingen van het Centraal Economisch Plan (CEP) laten, weliswaar op macroniveau, voor dit onderdeel een ander, veel negatiever beeld zien. Vanwege het cumulatieve effect van deze zaken zou het tekort in 2023 – indien daar geen afdoende compensatie van het Rijk tegenover staat – volgens het CEP kunnen oplopen tot 900.000 euro.
2.4	Verwarde personen	Voor de implementatie en uitvoering van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvgz) ontvangt de gemeente vanaf 2020 jaarlijks financiële middelen vanuit het Rijk. Deze middelen zijn niet toereikend. Uw raad heeft dit budget met een amendement voor 2020 en 2021 verhoogd. In 2021 evalueren we en bezien dan hoe hoog het budget zou moeten zijn. Voor de financiering van de Spoedeisende

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
		<p>psychiatrische onderzoeksruimte (SPOR) en de Trans forensische Zorg, de zogenaamde 'beveiligde bedden' verwachten wij nog kosten te moeten maken. Op dit moment is onduidelijk hoe hoog de kosten hiervoor zijn.</p> <p>Door de introductie van de nieuwe wet kan het zijn dat er mensen extra worden toegeleid naar de Wmo begeleiding. Dat brengt een kostenstijging met zich mee van de zorg evenals extra uren van consultants.</p>
3.3	Strand	<p>Eigenaren van het Noordzeestranden die de gemeente in exploitatie en beheer heeft, willen delen in het profijt dat de gemeente heeft. Het Waterschap heeft eerder onze gemeente bericht dat zij de strandpaviljoens op het Noordzeestrand die op hun grondgebied staan, willen aanslaan voor het gebruik van schapsgrond.</p> <p>Dit kan ook voor andere eigenaren. De maximale kosten per jaar kunnen € 150.000 per jaar zijn.</p>
Algemene dekkingsmiddelen	Gemeentegaranties/ Borgstellingen	<p>De gemeente staat garant voor geldleningen van derden, grotendeels corporaties. Verenigingen en instellingen hebben tot nu toe altijd aan hun betalingsverplichtingen voldaan waardoor een beroep op gemeentegarantie niet nodig was. Het risico is miniem doordat eerst het Waarborgfonds Sociale Woningbouw en het Nationaal Hypotheek Garantie fonds worden aangesproken en pas daarna het rijk en de gemeenten. Ultimo 2019 bedraagt de schuldwaarde van de garantieverplichting afgerond € 77 miljoen.</p> <p>Het financiële risico is beduidend lager, omdat bij een aanspraak op een garantie- of borgstelling eerst alle activa te gelden wordt gemaakt om de schuld af te lossen. Over het restantbedrag kunnen we (beperkt) worden aangesproken. Reden dat we daarom ook geen financiële voorziening hebben getroffen.</p>
Algemene dekkingsmiddelen	Financiering Participatiewet onderdeel wet sociale werkvoorziening	<p>Er is nog onzekerheid over de inkomstenkant. Bijvoorbeeld ten aanzien van de effecten van de bezuinigingen vanuit de Rijksoverheid en welke bijstellingen zijn te verwachten op basis van het nieuwe verdeelmodel. Ook zijn er onzekerheden over toekomstige indexeringen.</p>

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
		<p>Het werkelijke verloop van de WSW-dienstbetrekkingen kan anders zijn (door bijvoorbeeld minder verhuizingen of een langere duur), waardoor er een verschil ontstaat tussen de subsidie enerzijds en de kosten van gerealiseerde dienstbetrekkingen anderzijds.</p>
Overhead	Gegevens-bescherming	<p>De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) dwingt ons om goed na te denken over hoe wij persoonsgegevens verwerken en beschermen.</p> <p>De verantwoordingsplicht houdt in dat we moeten kunnen aantonen dat onze verwerkingen aan de regels van de AVG voldoen. Wij zijn bezig die plicht op een inzichtelijke manier in te richten. Zolang dat dit niet is gebeurd, is er kans dat de Autoriteit Persoonsgegevens ons een boete kan opleggen van 4% van de omzet, zijnde 4,4 miljoen euro. Verder kan het zijn dat aanpassingen nodig zijn op de (geautomatiseerde) administratieve organisatie. De kosten zijn onbekend.</p>
Overhead	Informatiebeveiliging	<p>Door digitalisering van informatie wordt de gemeente steeds meer afhankelijk van betrouwbaarheid van informatiesystemen en vertrouwelijkheid van informatie. Door schaalvergroting en samenwerking in ketenautomatisering neemt de kans op, en de impact van incidenten toe. De gemeente en ketenpartners lopen bedrijfsrisico's bij verlies van gegevens, uitval van ICT, of het door onbevoegden kennismaken of manipuleren van bepaalde informatie. Dat kan ernstige gevolgen hebben voor burgers, bedrijven, partners en de eigen organisatie met eventueel politieke consequenties zoals aantasting van het imago, de kosten voor herstel, juridische en wettelijke consequenties, zoals aansprakelijkheid voor schade door fouten in verwerking en beheer van privacygevoelige informatie, fraude als gevolg onvoldoende beveiliging en beïnvloeding van managementbeslissingen</p>

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
		door onbetrouwbare gegevens. De kosten zijn onbekend.

C. Als gevolg van autonome ontwikkelingen

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
2.2	Afstoten gemeentelijk vastgoed	Door diverse oorzaken (waaronder bundeling van voorzieningen) raakt een deel van het gemeentelijk vastgoed haar functie kwijt en komt voor verkoop of herontwikkeling in aanmerking. Voorbeelden zijn vrijkomende schoolgebouwen en gymzalen. Een andere bestemming vinden voor deze panden, die veelal gelegen zijn rondom woningen, is lastig. Verhuur en of verkoop van deze incurante panden met de huidige maatschappelijke bestemming is lastig en levert niet veel op. Een aantal panden wordt nu (tijdelijk) in gebruik gegeven in afwachting van herontwikkeling en/of verkoop. De gebruiksvergoeding weegt niet op tegen de exploitatielasten. Herbestemmen tot woningbouw zou wenselijk zijn doch de woonvisie biedt nauwelijks ruimte om binnen de kleinere transitiekernen nieuwe woningen toe te voegen. Een aantal panden liggen niet op structuurversterkende plekken. Nadelige exploitatielasten en risico's worden afgedekt via de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf.
2.2	Stikstof	Door de uitspraak van Raad van State op 29 mei 2019 is de in 2015 vastgestelde Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) niet meer het (juridisch) kader voor de beoordeling van de stikstofeffecten op Natura 2000-gebieden. Dit betekent dat projecten per aanvraag moeten worden beoordeeld. De vergunningverlening op grond van de Wet natuurbescherming is weer op gang gekomen, maar gelijktijdig zijn nog lang niet alle noodzakelijke maatregelen getroffen en zijn we nog in afwachting van diverse nieuwe maatregelen die moeten bijdragen aan het oplossen van het vraagstuk van de stikstofdepositie. Dit betekent voor een aantal gemeentelijke projecten vertraging in de (voorbereiding van de) uitvoering, waarbij ook

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
		onbekend is of en zo ja, wanneer er weer uitvoering gegeven kan worden aan de uitvoering van een project en onder welke voorwaarden.
4	Schade als gevolg van georganiseerde criminaliteit	Georganiseerde criminaliteit ondermijnt het lokale gezag, verslechtert veiligheid en leefbaarheid en levert schade op. De onderwereld maakt voor illegale activiteiten gebruik van diensten van 'de bovenwereld'. Bijvoorbeeld voor distributie, financiële handelingen, vergunningen en huisvesting. Het verhalen van schade op daders is het uitgangspunt. Bij illegale zaken die worden aangetroffen is vaak geen dader bekend of vraagt veiligheid of volksgezondheid om direct optreden. Kosten van afvoer van (drugs)afval, bodemsanering en aanverwante zaken komen voor rekening van het bestuur. Jurisprudentie hierover vanuit de Raad van State ontwikkelt zich in die richting. De impact kan aanzienlijk zijn en de kans is voorstelbaar. Inschatting: € 50.000 schade per incident uitgaande van opruimen en saneren bodem.
Algemene dekkingsmiddelen	BTW-compensatiefonds	In de programmabegroting 2020 raamden we voor de jaren 2020 tot en met 2022 voor de verwachte onderuitputting van het btw-compensatiefonds een bedrag van € 72.000. Door de geraamde meerjarige uitnamen uit de egalisereserve, die noodzakelijk was door de structurele afname van ons gemeentefonds met € 1,4 miljoen, en de te verwachten onttrekkingen die bekend worden gemaakt in de meicirculaire 2020, is de egalisereserve ontoereikend dit risico op te vangen.
Algemene dekkingsmiddelen	Algemene uitkering Financiering Participatiewet onderdeel wet sociale werkvoorziening (wsw)	De hoogte en de daling van het macrobudget van de wet sociale werkvoorziening is meerjarig gebaseerd op aannames van een verdeelmodel. Ons aandeel in het macro budget is afhankelijk van onze lokale realisatie wsw-banen ten opzichte van de realisatie van andere wsw- bedrijven. Onduidelijk is of ons aandeel in het macrobudget voldoende is om er het werkelijke lokale aantal wsw-werkplaatsen mee te bekostigen.

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
Algemene dekkingsmiddelen	Algemene uitkering Herverdeling gemeentefonds	<p>Het Rijk is bezig met een herziening van de Financiële verhoudingswet. De verwachte invoeringsdatum is 2022. Op basis van persberichten lijkt het erop dat gemeenten met minder dan 100.000 inwoners erop achteruit gaan. Definitieve herverdeeffecten zijn nog niet bekend.</p> <p>In de begrotingsjaren 2021, 2022 en 2023 is de algemene uitkering begroot als ware er geen herziening. Een eerdere herverdeling gaf een risico van € 15 per inwoner per jaar aan gedurende vier jaar (circa € 60 euro per inwoner). Dit komt neer op een risico van maximaal € 2.040.000 structureel voor of nadelig. In deze herziening wordt gesproken over een risico van € 25 per inwoner per jaar, hetgeen niet is gemaximeerd. Wel wordt de bijstelling van het gemeentefonds niet in een jaar maar geleidelijk (trapsgewijs) ingevoerd. De verwachting is dat men hier een periode van vier jaar voor uittrekt.</p> <p>Door eerdere voorlopige bekendmakingen over de herverdelingen voor het sociale domein achten wij de kans op een nadeel bij deze herziening groter dan op een voordeel.</p> <p>De Raad voor openbaar bestuur pleit in haar briefadvies herijking gemeentefonds (3 september 2019) voor een splitsing van het gemeentefonds in twee delen. Een deel laten meebewegen met de rijksuitgaven en een ander deel vast indexeren. De kans is aanwezig dat een volgend kabinet dit advies opvolgt.</p> <p>Indien dit gebeurd lopen we minder risico om uit eigen middelen de prijsstijgingen sociaal domein op te moeten vangen. In hoeverre hiermee ook het risico van volumestijgingen wordt gedempt is nog onbekend.</p>
Algemene dekkingsmiddelen / 2.4	Overgehevelde middelen Jeugdwet / uitvoering Jeugdwet	<p>Uitgaven: Vanuit de 3^e kwartaalmonitor 2019 houden we meerjarig al rekening met fors hogere ramingen ten aanzien van de lasten voor jeugdhulp. Het betreft het deel dat via de Inkooporganisatie Jeugd Zeeland (IJZ) loopt. De inzet van jeugdhulp vanuit de toegang is echter moeilijk te voorspellen. Aan de hand van het actieplan Jeugd gaat we aan de slag met het</p>

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
		<p>terugdringen en het beheersen van het tekort op jeugdhulp.</p> <p>Inkomsten:</p> <p>In de algemene ledenvergadering van de VNG van 28 juni 2018 is het Interbestuurlijk programma (IBP) bekrachtigd inclusief het financieel kader met uitzondering van de door Rijk beoogde afkoop risico's sociaal domein. Daarvoor zijn meerdere moties aangenomen. De VNG gaat namens gemeenten verder onderhandelen met het rijk over een adequatere financiering van het sociaal domein (inclusief gebundelde uitkering).</p> <p>Deze inspanning heeft geleid tot een incidentele bate gemeentefonds in de jaren 2019, 2020 en 2021. Er wordt onderzoek verricht om na te gaan of en zo ja gemeenten structureel extra geld nodig hebben. Onduidelijk is of dit onderzoek tot een resultaat gaat leiden. Vooralsnog schatten wij dit als een gemiddeld, positief risico in van € 422.000 vanaf 2022.</p>
Algemene dekkingsmiddelen	Financiële verhoudingswet in relatie tot dekken kosten sociaal domein	Met ingang van begrotingsjaar 2019 zijn de integratie-uitkeringen Wet maatschappelijke ondersteuning en Jeugdwet overgeheveld naar het gemeentefonds. Op basis van de financiële verhoudingswet wordt de hoogte van het gemeentefonds bepaald. Neemt de rijksbegroting toe dan neemt ook het gemeentefonds toe, neemt de rijksbegroting af, neemt ook het gemeentefonds af. Daar zit een knelpunt.
Algemene dekkingsmiddelen	Financiering wet Inburgering	Met ingang van 1 januari 2021 wordt de nieuwe Wet Inburgering ingevoerd, waarmee de verantwoordelijkheid voor de inburgering geheel bij de gemeenten wordt neergelegd. Nog onduidelijk is wat de financiële consequenties zijn. Dit komt op zijn vroegst bekend bij de meicirculaire van het gemeentefonds.
Algemene dekkingsmiddelen	Financiering bijstandsbesluit Zelfstandigen	Met ingang van 1 januari 2020 verandert de bekostiging van het Bijstandsbesluit Zelfstandigen. Het werkelijke verloop van aflossingen van verstrekte leningen heeft geen invloed meer op de financiering. Het Rijk gaat er vanaf 2029 vanuit dat een vastgesteld percentage van

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
		iedere vordering inbaar is en van een gemiddelde looptijd van vijf jaar. Indien de lokale realisatie afwijkt is een eventueel financieel nadeel voor onze rekening.
Algemene dekkingsmiddelen	Algemene uitkering	Het Rijk bouwt de gaswinning verder af. Hierdoor nemen de baten uit gaswinning af op de rijksbegroting. Indien het rijk voornemens is deze inkomstenderving op te vangen door het doen van minder uitgaven neemt het gemeentefonds met ingang van 2021 af met € 240.000 in 2021, € 180.000 in 2022 en € 140.000 met ingang van 2023.
Algemene dekkingsmiddelen	Rente	Er is sprake van een lage rentestand. De ontwikkelingen in de economie stagneren door het corona-virus. Een lichte verhoging van maximaal 0,5% (*) zien wij maximaal. Dit kan vanaf 2020 de budgettaire positie van de gemeente negatief beïnvloeden. (*) 0,5% rentestijging bij een investeringsplan van twee x € 4,5 miljoen (2020 en 2021) betekent € 45.000 extra lasten.

D. Als gevolg van handelingen van derden

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
2.2	Noorderpolder	Gebiedsontwikkeling Noorderpolder C.V. (GN), vertegenwoordigd door A.M. heeft een dagvaarding ingesteld bij de rechtbank. In deze dagvaarding geeft ze aan dat bij het schrappen van 189 wooneenheden een opbrengst missen van € 18 miljoen. In deze procedure heeft de rechtbank vonnis gewezen en de gemeente gewezen op haar onvoldoende inspanningsverplichting. GN heeft de mogelijkheid van het opstellen van een schadestaatprocedure. Hierbij dient GN wel rekening te houden met de veranderende omstandigheden, de duur van het project etc. Tegen deze uitspraak heeft de gemeente bij het Gerechtshof beroep ingediend. Hangende deze procedure zijn partijen met elkaar in overleg (mediation) om er minnelijk uit te komen.
2.2	Vitaliteitsresort De Boterhoek	Naar aanleiding van het stopzetten van het project heeft de ontwikkelaar een potentiële

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
		claim neergelegd van € 150.000 tot € 2,863 miljoen van gemaakte kosten én winstderving. Onze inschatting is dat deze claim niet zal leiden tot schade-uitkering.
2.2	Brouwerseiland	De Raad van State heeft in het voorjaar van 2019 het bestemmingsplan, de omgevingsvergunning en de natuurvergunning vernietigd. Op basis van een nadere analyse van de uitspraak heeft Brouwerseiland B.V. aangegeven graag de gebreken uit de genoemde besluiten te willen herstellen, voor november 2020. De verwachting is dat de raad in oktober 2020 een besluit neemt over het aangepaste bestemmingsplan (en omgevingsvergunning). Op basis van dat besluit wordt duidelijk of het bestemmingsplan wordt vastgesteld of niet. In beide gevallen is de verwachting dat er beroep wordt aangetekend bij de Raad van State en dat die uitspraak er pas medio 2021 zal zijn.

ad 2: risico's op eigendommen

Sub-programma	Risico	Korte toelichting
3.1	Museale collectie	De in bruikleen verkregen stukken zijn overgedragen aan de Stichting Stadhuismuseum. De eigenaren zijn hiervan in kennis gesteld. De stukken zijn door de Stichting verzekerd tegen schade. De museale stukken van de gemeente zijn ook in bruikleen gegeven. Deze stukken zijn niet verzekerd tegen schade.

ad 3: risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering

Sub-programma	Risico	korte toelichting
4	Verplichte en vrijwillige samenwerking	De gemeente heeft in de afgelopen jaren steeds meer de uitvoering van taken (opgelegd of vrijwillig, zoals Veiligheidsregio, RUD, Obase, samenwerking belastingen) op afstand geplaatst. De RUD kent een groot aantal risico's die niet uit haar eigen vermogen worden afgedekt.

2.8 INSCHATTING VAN DE RISICO'S

Van de hierboven genoemde, gekwantificeerde risico's hebben wij een inschatting gemaakt van de kans dat deze risico's zich ook daadwerkelijk voordoen. Wij hebben dit ingeschat op een hoog, gemiddeld en laag risico en onderscheiden in structurele en incidentele risico's. Hierbij geven we de kans dat het risico zich voordoet aan met:

- H** = Hoog risico
- G** = Gemiddeld risico
- L** = Laag risico

Sub-programma	Risico	Korte toelichting	Bedrag incidenteel in € 1.000	Bedrag structureel in € 1.000
1.1	Havens	Verwijderen verdachte metalen bij baggerwerkzaamheden		60 (L)
2.1	Financiële gelijkstelling primair onderwijs	Vaststellingsovereenkomst	202 (L)	
2.2	Niet gesprongen explosieven	Extra kosten bij ontruiming		50 (L)

Sub-programma	Risico	Korte toelichting	Bedrag incidenteel in € 1.000	Bedrag structureel in € 1.000
2.2	Rampen- en risicobestrijding	Ontruiming bij brand of bij asbest		100 (L)
2.2	Regionale uitvoeringsdienst	Te laag weerstandsvermogen	250 (L)	
2.2	Veiligheidsregio	Haalbaarheid taakstelling		130 (G)
3.4	Strand	Profijt exploitatie strand		150 (L)
4	Georganiseerde criminaliteit	Schade op ondermijning		50 (L)
A	Informatiebeveiliging	Maximale boete bij datalek		4.400 (L)
A	Algemene uitkering	Afname baten gaswinning		240 (G)
A	Rente	Rentestijging		45 (G)
1.1	Aandeelhouder-schap DELTA N.V.	Waardeverlies aandelen	270 (G)	
2.2	Noorderpolder	Claim Gebiedsontwikkeling Noorderpolder	18.000 (L)	
A	Dagelijks bestuur	Wachtgeld college	1.300 (L)	
	Totaal		20.022	5.225

Onder ons beleid is aangegeven dat we risicomangement in de komende jaren verder door ontwikkelen. Het kwantificeren en het inzicht geven in de kans of deze risico's zich ook daadwerkelijk voordoen is een eerste stap. In de verdere doorontwikkeling zit de ontwikkeling van een risicosimulatiemodel. Dit is nu nog niet beschikbaar.

2.9 CONCLUSIES

De paragraaf weerstandsvermogen is direct verbonden met alle programma's en de gehele bedrijfsvoering (paragrafen) van de gemeente. Feitelijk is deze paragraaf hiervan een dwarsdoorsnede. De confrontatie tussen het weerstandsvermogen en de risico's geeft een positief getal, in de zin dat het weerstandsratio boven de 1 ligt. Mochten de risico's zich voordoen dat zou de belastingcapaciteit gemaximeerd moet worden én de reserves per 1 januari 2020 ongemoeid moeten blijven. Uw raad heeft echter besluiten genomen een deel van reserves die deel uitmaken van de weerstandsvermogen te benutten, waardoor de stand van de reserves na 1 januari 2020 verder afneemt. Dit geeft als resultaat dat de bestaande risico's niet meer worden afgedekt. Dit is in strijd met onze eigen beleid en geeft ook aan dat we onze eigen risico's niet meer kunnen dragen.

Naast deze algemene conclusie nog twee kanttekeningen.

1. Provinciaal toezicht

Op grond van artikel 203 van de Gemeentewet hebben gedeputeerde staten van Zeeland onze gemeente onder preventief begrotingstoezicht gesteld. Dit omdat bij de vaststelling van onze begroting 2020 deze niet structureel en reëel in evenwicht was en dat wij de provincie niet hebben kunnen overtuigen dat dit evenwicht in uiterlijk 2023 er wel is. Inmiddels hebben wij acties ondernomen de programmabegroting 2020-2023 sluitend te krijgen

door onder andere de uitkomsten van de Bestuursopdrachten 'Creëren budgettaire ruimte' en 'Aanpak tekort jeugdhulp'. Gedeputeerde staten hebben daarom wel goedkeuring verbonden aan onze begroting 2020. Het preventieve begrotingstoezicht blijft wel het hele begrotingsjaar van kracht, inhoudende dat de wijzigingen van de begroting 2020 nog steeds ter goedkeuring aan gedeputeerde staten ingezonden moeten worden. Deze worden door ons enkel getoetst aan het criterium 'structureel sluitend'.

Met deze bezuinigingen hebben we een sluitende begroting, maar is ons weerstandsvermogen nog steeds onvoldoende voor een gezonde financiële huishouding.

2. Coronacrisis

De uitbraak van het coronavirus COVID-19 eind februari 2020 heeft grote impact op de Nederlandse samenleving en ook op onze gemeente. Bij het nemen van maatregelen stond en staat nog steeds de gezondheid van onze medewerkers en anderen voorop.

Vanaf het begin van de crisis hebben wij zowel bestuurlijk als ambtelijk een belangrijke rol in de crisisorganisatie van de Veiligheidsregio Zeeland (VRZ). Naast deze actieve inbreng op provinciaal niveau zijn we zelf vanaf het begin ook zeer actief. In de ambtelijke werkgroep corona hebben we alle belangrijke disciplines bij elkaar gebracht. De werkgroep richt zich vooral op de continuïteit van het werk en de personele zorg. Tussen de werkgroep en de VRZ vindt regelmatig afstemming plaats.

Wij hebben de afgelopen periode meerdere besluiten genomen over noodmaatregelen. Deze waren gericht op steun aan ondernemers, burgers, verenigingen en instellingen.

Wij hebben de (mogelijke) gevolgen van de coronacrisis in beeld. Uiteraard voor zover nu mogelijk is. Veel is nog onduidelijk. Dit geldt ook voor de financiële gevolgen voor onze gemeente. We houden de (extra) kosten en urenbesteding bij. De komende tijd moet duidelijk(er) worden wat de coronacrisis voor ons financieel betekent of kan betekenen en welke maatregelen we verder kunnen nemen.

Wij zien de (mogelijke) gevolgen op meerdere gebieden zoals de dienstverlening, de beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering en de bedrijfsvoering. Deze gebieden hebben naast een inhoudelijke kant ook een financiële kant.

We hebben nu nog geen zicht op de financiële gevolgen van de crisis. We weten niet hoelang de crisis gaat duren en wat de effecten hiervan zijn. We hebben wel de risicogebieden in beeld en wat de (mogelijk) financiële gevolgen zijn. Wij noemen in onderstaand overzicht een aantal risicogebieden met risico's.

1. Participatiewet/BUIG.

De werkloosheid neemt toe. Dit heeft nu al geleid tot meer verzoeken om een bijstandsuitkering. Het aantal verzoeken neemt verder toe. Dit leidt tot hogere kosten die wij (nog) niet geraamd hebben.

2. Sociaal Domein.

Enerzijds zien we nu dat de zorg afneemt. Anderzijds verwachten we een toename van uitgestelde zorg. Ook de inkomsten dalen. Een voorbeeld hiervan is dat de abonnementstarieven over april en mei niet geïnd worden door het CAK.

3. **Schuldhulpverlening.**
Inwoners verliezen hun baan en de inkomensachteruitgang kan leiden tot meer schuldenproblematiek met hogere kosten als gevolg.
4. **Bijzondere bijstand.**
Meer inwoners in de bijstand (zie 1) leidt ook tot meer mensen die een beroep doen op de bijzondere bijstand. Dit leidt weer tot hogere kosten.
5. **Gemeentefonds.**
Dit is de belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente. De effecten van de coronacrisis op het fonds zijn niet te voorspellen. In de meicirculaire van het rijk ontvangen wij actuele informatie over de uitkeringen in het gemeentefonds.
6. **Eigen inkomsten.**
Door minder bezoekers hebben we minder parkeeropbrengsten in Zierikzee en de Westhoek. De maatregelen in de toeristische sector leiden tot minder opbrengst toeristenbelasting. Verder verwachten we door onder andere faillissementen minder belastingopbrengsten. Ten slotte verwachten we dat inkomensachteruitgang van inwoners leidt tot meer kwijtscheldingen van belastingen waardoor de opbrengst minder wordt.
7. **Grondexploitatie.**
De coronacrisis kan leiden tot minder grondverkopen dan gepland. Dit leidt tot renteverlies op de grondexploitatie.
8. **Verbonden partijen.**
De crisis heeft ook gevolgen voor onze gemeenschappelijke regelingen en andere samenwerkingsverbanden. Ook die brengen de (financiële) gevolgen in beeld. Wij noemen als voorbeeld de Veiligheidsregio en de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland.
9. **Gesubsidieerde instellingen.**
Wij verwachten verzoeken om extra financiële steun van verenigingen, stichtingen en andere organisaties die subsidie van ons ontvangen. Naast mogelijk meer subsidies vallen ook subsidies (gedeeltelijk) weg, omdat bijvoorbeeld gesubsidieerde activiteiten niet doorgaan.
10. **Gewaarborgde geldleningen.**
Mogelijk doen organisaties wegens financiële problemen een beroep op de garantie die wij verleend hebben.
11. **Bedrijfsvoering.**
Onder andere het faciliteren van thuiswerken brengt lasten met zich mee en meer personele capaciteit voor het uitvoeren van maatregelen, ziekte en opnemen verlof na de crisis.

Wij verwachten dat niet alle effecten volledig in 2020 vallen. Bepaalde effecten kunnen later optreden. Een speciale werkgroep op landelijk niveau brengt in beeld welke informatie nodig is voor het bepalen van een reële compensatie.

Wij hanteren nu de volgende uitgangspunten:

1. Het rijk vergoedt een groot deel van de hogere kosten en gedeerde inkomsten.
2. De meerkosten dekken we waar mogelijk met bestaande budgetten.
3. De financiële effecten die overblijven, komen ten laste van het begrotingsresultaat.

Bij het opmaken van de jaarrekening hebben wij onvoldoende informatie om op basis van het bovenstaande voor onze gemeente een financiële risicoberekening te maken. Wij blijven de landelijke ontwikkelingen en de (financiële) impact voor onze gemeente op de voet volgen. Wij informeren de raad in de P&C-cyclus en op andere momenten als dat nodig is.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

3

3.1 OVERZICHT

Onderstaand overzicht geeft een beeld van de wijze waarop onze kapitaalgoederen zijn ondergebracht in beheerplannen en zijn vertaald in de jaarrekening.

Beheerplannen	Door de raad vastgesteld in	Looptijd	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud
Wegen	2017	Tot en met 2021	Ja	Nee
Riolering	2015	Tot en met 2019	Ja	Nee
Groen	2014	Tot en met 2018	Ja	Nee
Speeltoestellen	2017	Tot en met 2026	Ja	Nee
Gebouwen	2019	Tot en met 2030	Ja	Nee
Openbare verlichting	2019	Tot en met 2023	Ja	Nee
Straatmeubilair en overige elementen	Niet van toepassing	2010 en verder	Ja	Nee
Havens en waterwegen	2019	Tot en met 2023	Ja	Ja
Baggerbeheerplan	2019	Tot en met 2029	Ja	Ja

Toelichting

Het Beheerplan Groen maakt onderdeel uit van de Integrale Beheervisie Openbare ruimte (IBOR). Voor straatmeubilair en overige elementen is er een uitvoeringsplan gebaseerd op inspecties. Voor de toelichting verwijzen we naar de financiële paragraaf van Groen.

De verlenging van het vGRP is vastgesteld op 27 februari 2020 door het college. Het verlengingsbesluit leggen we in mei voor aan de raad ter besluitvorming door.

3.2 WEGEN

Algemeen

Wegbeheerders hebben vanuit de Wegenwet de zorgplicht voor wegverhardingen. Dit betekent dat wij als wegbeheerder altijd verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit (onderhoudstoestand) van de verhardingen die de gemeente in beheer heeft. Deze zorgplicht moet waarborgen dat het gebruik van de wegen veilig plaats kan vinden en schades en/of ongevallen door gebreken aan de wegverharding zoveel mogelijk worden voorkomen. Verreweg het grootste deel van de gemeentelijke wegverhardingen ligt binnen de bebouwde kom van de kernen.

U heeft hiervoor in 2017 het Beheer- en Beleidsplan Wegen 2017 – 2021 vastgesteld. In dit plan is objectief inzicht gegeven in de kwaliteit van de gemeentelijke verhardingen en de daaruit

voortvloeiende te nemen maatregelen en financiële consequenties voor de periode 2017 - 2021. Verder is het bestuurlijk kader en het beleidskader aangegeven.

Uitgangspunten bij het gemeentelijke wegbeheer voor 2019 waren:

- Het gebruik van wegen moet te allen tijde veilig kunnen plaatsvinden. Bij calamiteiten wordt direct ingegrepen.
- Alle gemeentelijke wegen worden, conform de landelijke standaard van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek (CROW), op een gemiddeld kwaliteitsniveau gehouden.
- Overlast van wegenonderhoud voor de burger wordt zoveel mogelijk beperkt.

Uitvoeringsplannen

Het onderhoudsprogramma asfaltwegen en elementenverharding voor 2019 hebben we bepaald aan de hand van de weginspectie van 2018 en diverse klachten en meldingen.

Onderstaand geven wij een overzicht van een aantal wegen dat in 2019 groot onderhoud heeft gehad:

Asfaltonderhoud:

- Renesse: Kooijmansweg, Duinweg (Parkeerterrein Scholderlaan), Wilgenmeet, Laone, Fazantenlaan, Elzenmeet, Eikenmeet
- Burgh-Haamstede: Korenbloemlaan, Zandweg, Kampweg
- Nieuwerkerk, Burgemeester van Veenstraat
- Bruinisse: Groeneweg
- Zonnemaire: Veerdijk
- Ellemeet: Kuijerdamseweg
- Noordwelle: Rampweg, Lagezoom

Elementenonderhoud:

- Zierikzee: Grevelingenstraat, Reigerstraat, Schouwenbank, Dam, Grachtweg
- Kerkwerpe: Vloedstraat, Kerkweg
- Burgh-Haamstede: Kloosterweg, Kraaijensteijnweg
- Bruinisse: Kerkring, Korte Ring
- Dreischor: Bogerdweg
- Oosterland: Steengrachtstraat
- Nieuwerkerk: De Weel

Wortelopdruk:

In 2019 hebben we enorm veel overlast gehad van wortelopdruk. Door onder andere de droge zomer zijn veel wortels onder de bestrating op zoek gegaan naar vocht.

In het kader van de integraliteit van werken combineren we de uitvoeringsplannen zoveel mogelijk met rioolvervanging en groenonderhoud. Groot onderhoud aan wegen die binnen de Masterplannen van Renesse en Bruinisse vallen, stellen we uit tot uitvoering in het kader van de Masterplannen aan de orde is. Tot die tijd onderhouden we deze wegen dusdanig dat de veiligheid is gewaarborgd. Veelal betekent dit dat we enkel klein onderhoud uitvoeren.

Kwaliteit

Het wegbeheer voeren we uit volgens de CROW methodiek. Op basis van een jaarlijkse inspectie van de in beheer zijnde verhardingen verkrijgen we een actueel beeld van de conditie van het wegennet.

Financiën

Bij de vaststelling van het Beheer- en Beleidsplan Wegen 2017-2021 hebben we aangegeven dat we vanaf 2017 niet meer werken met een voorziening maar dat we de kosten van het wegenonderhoud als exploitatiebudgetten verantwoorden. De saldi van de exploitatiebudgetten worden aan het einde van het jaar gemuteerd op de reserve Wegenonderhoud.

Voor de afwijkingen op deze budgetten verwijzen we naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Het nadeel op het exploitatiebudget wegenonderhoud bedraagt € 334.000. Omdat er aan het begin van het dienstjaar geen saldo meer in de reserve zat komt dit nadeel ten laste van het exploitatieresultaat.

Hoe we vanaf 2020 met het wegenonderhoud om willen gaan (inclusief de financiële consequenties) komt terug in de bestuursopdracht budgettaire ruimte.

Risico's

Er blijft altijd een klein risico dat door niet tijdig gesignaleerde gebreken aan de weg schades of ongevallen kunnen ontstaan. Het risico op schades en ongevallen door gebreken aan de verhardingen ondervangen we zoveel mogelijk door het uitvoeren van wegininspecties, waarbij schadebeelden worden vastgelegd. Gebreken van ernstige aard worden vervolgens direct verholpen.

3.3 RIOLERING

Algemeen

De zorg voor de gemeentelijke riolering is vastgelegd in de wet Milieubeheer. In het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) is het beleid met betrekking tot onderhoud, uitbreiding en verbetering van het rioleringsstelsel vastgelegd en wordt de gewenste situatie met betrekking tot de toestand en het functioneren van het gemeentelijk rioolstelsel beschreven. Voor 2019 was voorzien in een geactualiseerd VGRP 2020-2024 ter besluitvorming voor te leggen. Vanwege de inwerkingtreding van de nieuwe omgevingswet per 1 januari 2021, stelden wij u nog in 2019 separaat voor het huidige VGRP tot die tijd te verlengen. In het vierde kwartaal van 2019 heeft een evaluatie van het VGRP plaatsgevonden om deze verlenging te kunnen onderbouwen. Derhalve vindt de besluitvorming in het eerste kwartaal van 2020 plaats. De kosten voor aanleg van nieuwe riolering en aanpassingen als gevolg van uitbreidingen van woonwijken of bedrijventerreinen komen ten laste van de betreffende grondexploitaties. Daarna worden de rioleringen via een areaaluitbreiding overgedragen aan beheer.

Uitvoeringsplannen

De geplande activiteiten in het begrotingsjaar 2019 waren:

- Verdere completering van de rioolbeheerdata:
 - De rioolbeheerdata brachten we verder op orde mede op basis van bevindingen uit reiniging en inspectie en verwerking van revisietekeningen.

- Definiëren en uitvoeren van maatregelen voor onderhoud, reparatie of vervanging van hoofdriolen op basis van de inspectieresultaten en vastgesteld beleid:
 - Op basis van de video-inspectie heeft onze aannemer maatregelen gedefinieerd voor Bruinisse. De andere kernen zijn geïnspecteerd maar nog niet gedefinieerd.
- Afstemmen van het vervangingsplan voor de binnenstad van Zierikzee op overige ontwerptaken / beleidsstukken zoals het Programmaplan Zierikzee, het uitvoeringsprogramma Tj van de Toekomst, de Visie Openbare Ruimte Zierikzee en diverse herstructureringsopgaven van Zeeuwsland:
 - We hadden continu aandacht voor de benodigde afstemming van het vervangingsplan bij alle ruimtelijke ontwikkelingen. Dit leidde tot een integrale aanpak in ingrepen in onze openbare ruimte.
- Metingen aan overstorten ter controle van de vuilemissie uit het rioolstelsel:
 - We maten de vuilemissie aan de overstorten in de Zierikzeese grachten, dit is een doorlopend proces.
- Continueren en monitoren van het afkoppelbeleid;
 - We zetten in op een beheersbaar riool voor de binnenstad Zierikzee:
- We zetten verdere stappen in de communicatie om draagvlak bij de bewoners te creëren:
 - Samen met onze civiele aannemers namen we de bewoners mee in de realisatie van de rioolvervangingsprojecten.
- Verdere completering van de rioolbeheerdata:
 - Wegwerken achterstallig onderhoud (onder andere Ouwkerk en Oosterland):

Wij realiseerden of begonnen de volgende rioolvervangingsprojecten:

- Bruinisse, Oranjedok
- Zierikzee, Lange Sint Janstraat
- Zierikzee, Poststraat, Kerkhof
- Zierikzee, Grachtweg
- Oosterland, Noordstraat - Koninginneplein
- Oosterland, Korte achterweg, verlengde molenweg
- Dreischor, Mr. Pieter Moggestraat, fase 2
- Ouwkerk, Noorsestraat

Kwaliteit

We inspecteren jaarlijks een gedeelte van onze riolering met putvideo's. Hierdoor houden we de kwaliteit in de gaten en op basis van deze resultaten maken wij onze planning. Het achterstallig onderhoud is door het uitvoeren van projecten in Ouwkerk en Dreischor weggewerkt.

Ontwikkelingen

Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland +

Wij nemen deel aan het pilotproject genaamd SORBET (Samenwerken in de OndeRgrond en BuitEnruimTe) van de SAZ+, waarin belanghebbenden, gemeenten en netbeheerders hun projecten voor de komende jaren aanmelden. Doel van deze pilot is om te kijken of er overlappende werkzaamheden zijn en waar de belanghebbenden samen kunnen optrekken om de overlast voor de burger zo beperkt mogelijk te houden.

De uitvoering van het maatregelenplan van de Optimalisatiestudie Afvalwatersysteem (OAS) voor het afvalwatersysteem in Westerschouwen is zowel qua planning als financiën in het nieuwe vGRP geborgd.

Overige ontwikkelingen 2019

Naast bovengenoemde ontwikkelingen in het vGRP 2015–2019 werden, naast de huidige inspanningen, de volgende nieuwe thema's verder uitgewerkt:

- We zijn in 2019 begonnen met het opstellen van een 5 jarige planning aan de riolering om integraler te kunnen werken en beter te kunnen inspelen op andere ontwikkelingen zowel binnen de gemeente (stads- en dorpsplannen) als externe organisaties (Zeeuwland)
- In 2019 hebben we de klimaatstresstest uitgevoerd. Bruinisse diende als pilot hiervoor. Dit is deels met het subsidietraject Star2Cs opgepakt.

Financiën

Voorziening groot onderhoud riolering

Binnen deze voorziening is er een lagere onttrekking van € 290.000. In verband met de weersomstandigheden (te nat) zijn werkzaamheden opgeschoven naar begin 2020.

Toereikendheid

De voorziening is meerjarig toereikend.

Voorziening vervangingsinvesteringen

Bij de vervangingsinvesteringen is er € 669.000 meer uitgegeven dan begroot.

Voor de afwijkingen op deze budgetten verwijzen we naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten.

Toereikendheid

De voorziening is meerjarig toereikend.

Risico's

De risico's zijn te overzien. Er is geen sprake meer van achterstallig onderhoud, maar onzekerheden blijven zitten in de oude gewelfriolen in de binnenstad van Zierikzee, die ook nog vaak in de achtertuinen van particulieren gelegen zijn.

Daarbij is een andere onzekerheid de klimatologische ontwikkelingen. Hierbij bestaat het risico op wateroverlast, ondanks de theoretische berekeningen met neerslagintensiteiten, op grond waarvan het stelsel in theorie voldoende afvoercapaciteit moet hebben

3.4 GROEN

Algemeen

Het openbaar groen is ons natuurlijk kapitaal. Het draagt bij aan het welzijn. Hoewel niet direct te kapitaliseren, zijn er effecten en baten op bijvoorbeeld gezondheid en toerisme. De aanwezigheid van groen in de leefomgeving is prettig en heeft effect op het welbevinden en de gezondheid van mensen. Ook kan groen de effecten van klimaatverandering opvangen door bijvoorbeeld water te bergen Dit kan een rol spelen bij hittestress.

Kwaliteit

Vanuit de visie Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) werken we aan een duurzame en veilige omgeving. We werken volgens de gouden driehoek inrichting, beheer en gebruik. Voor het openbaar groen betekent dit, dat we het onderhoud in centra en accenten op kwaliteitsniveau A uitvoeren (volgens de CROW kwaliteitscatalogus). In de woon- en verblijfsgebieden hanteren we kwaliteitsniveau B. Kwaliteitsmetingen in 2019 geven aan dat we in 2020 de na te streven kwaliteitsniveaus onderzoeken en waar nodig bijstellen.

Uitvoeringsplannen

In de visie Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) stelden we voor om specifiek voor groen extra middelen ter beschikking te stellen. Deze extra middelen zijn bedoeld om projecten integraal uit te voeren. Dit houdt in dat we uit het oogpunt van efficiëntie werkzaamheden aan groen, riool en wegen zoveel mogelijk combineren. We werkten ook in 2019 aan een efficiënt te beheren areaal, waarbij we onbeheersbaar en of versleten groen vervangen met als doel dat er een kwaliteitsverbetering plaatsvindt.

In 2019 realiseerden we onder andere de volgende projecten:

- Mr. Pieter Moggestraat in Dreischor
- Parkeerterrein Havenpoort in Zierikzee
- Malta noord in Zierikzee
- Plan Buijse in Zierikzee
- Poortvernieuwing in Zierikzee
- Mosselboomgaard in Zierikzee
- Hogezoom, Strandkerk en Zeeanemoonweg in Renesse

Speelruimtes

In 2017 is nieuw speelruimtebeleid opgesteld. Ook in 2020 voeren we een jaarfase van dit beleid voor speellocaties uit. Speelplekken worden omgevormd naar het streefbeeld, waarbij speeltoestellen vervangen worden. Inmiddels zijn de meeste speelondergronden van los materiaal vervangen door kunstgras. Het speelruimtebeleid vormt tevens het toetsingskader voor burgerinitiatieven, waarbij ruimte is voor cofinanciering. Vanuit de wettelijke zorgplicht en voor een veilig gebruik van onze speelvoorzieningen voerden we ook in 2019 twee keer een inspectie van de speeltoestellen uit.

Onderstaande speelplekken zijn in 2019 (gedeeltelijk) gerenoveerd:

- Kamillestraat Scharendijke
- Kluutstraat Zierikzee
- Oosterschelde Zierikzee
- Grachtweg Zierikzee
- Brouwerstraat Nieuwerkerk

Bomenbeleid

Het bestaande Bomenbeleidsplan is inmiddels 10 jaar oud. In 2019 hebben we voorrang gegeven aan de evaluatie van het groenonderhoud. In 2020 pakken we de actualisatie van het Bomenbeleidsplan op, waarin we het beleid ten aanzien van ons bomenbestand aanscherpen. Naast het behouden en ontwikkelen van groene (hoofd-)structuren is er aandacht voor monumentale bomen, cultuurhistorisch waardevolle bomen en herdenkingsbomen.

Beheer oppervlaktewater bebouwd gebied

In 2017 is de overeenkomst Beheer Oppervlaktewater Bebouwd gebied (BOB) tussen het waterschap en de Zeeuwse gemeentes verlengd. Het baggeren en in stand houden van de oevers is noodzakelijk voor een goed functionerend watersysteem. Het eiland is opgedeeld in acht delfblokken. Ieder jaar wordt er één blok gebaggerd, hiermee willen we achterstallig onderhoud voorkomen. In 2019 is het delfblok Dreischor/Zonnemaire gebaggerd. In 2020 baggeren we het delfblok Bruinisse/Oosterland/Sirjansland. Naast baggeren vervangen we ook beschoeiing. De beschoeiing in slechte toestand wordt de komende acht jaar gefaseerd vervangen.

Ontwikkelingen: verbod gewasbeschermingsmiddelen

Vanaf 2016 mogen in de openbare ruimte geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen meer gebruikt worden. Met name op verhardingen hebben we de afgelopen jaren gezocht naar een acceptabel alternatief. We hebben gekozen voor intensief vegen; een schone straat biedt weinig ruimte aan kiemend onkruidzaad. Onkruidbeheersing op verhardingen was een van de speerpunten in de evaluatie groenonderhoud 2019. Vanaf 2020 is het verbod op het gebruik van chemische onkruidbestrijding ook van toepassing op sportvelden. In 2020 experimenteren we met alternatieve methoden, onder andere extra doorzaaien, waardoor onkruid minder kans krijgt.

Ontwikkelingen: invasieve exoten

Invasieve exoten zijn planten die van nature niet voorkomen in Nederland. Zij bedreigen de biodiversiteit en kunnen grote economische schade veroorzaken. De laatste jaren komt ook op Schouwen-Duiveland de Japanse Duizendknoop steeds meer voor, met name in de Westhoek. Het beleid is om verspreiding te voorkomen door gericht te maaien of handmatig te verwijderen, afhankelijk van de locatie en intensiteit. Ook in 2019 was dit maatwerk. In samenwerking met overige terreinbeheerders houden we de locaties in beeld en beraden we ons op structurele maatregelen om de invasieve exoten terug te dringen. Naast de Japanse Duizendknoop houden we ook de opkomst van Ambrosia en Reuzenbereklaauw in de gaten.

Ontwikkelingen: ziekten en plagen

Essentaksterfte komt al een aantal jaren voor in Nederland. Essentaksterfte is een schimmel; er is weinig tegen te doen. Wij zien in ons areaal dat de gezondheid van de essen terugloopt. Onder andere in Zierikzee rooien we niet-vitale essen aan de Haringvlietstraat en Scheldestraat. Bij herplant kiezen we voor andere of resistente soorten; meer diversiteit is bovendien positief voor de biodiversiteit.

De kastanjabloedingsziekte is een andere ziekte die ook op Schouwen-Duiveland voorkomt. In dit kader hebben we in 2019 aan de Ring in Dreischor een beeldbepalende kastanje moeten rooien. We houden de verspreiding van deze ziekte zo goed mogelijk bij en nemen per geval passende maatregelen.

De eikenprocessierups komt relatief weinig voor binnen onze gemeente. We inventariseren de betreffende locaties en volgen de ontwikkelingen op het kennisplatform eikenprocessierups.

Ontwikkelingen: biodiversiteit

In 2019 heeft onze gemeente de Zeeuwse bijenstrategie ondertekend. Daarmee bevestigen we dat we maatregelen willen nemen om de biodiversiteit te bevorderen. In het buitengebied doen we dat door budget beschikbaar te stellen voor het realiseren van bloemenranden lang akkers. Binnen de bebouwde kom, waar het zwaartepunt ligt van ons groenbeheer, ontwikkelen we in nauwe samenwerking met de imkersvereniging en Zeeuwsland diverse projecten, waarbij biodiversiteit centraal staat. In 2019 is in Noordgouwe bijvoorbeeld in samenwerking met de dorpsraad een buurtboomgaard gerealiseerd. Bij (her-)inrichting van projecten kiezen we waar mogelijk voor soorten die meerwaarde hebben voor bestuivende insecten. Daarnaast verkennen we hoe we in het groenbeheer onze maatregelen zodanig kunnen aanpassen dat de biodiversiteitswaarde toeneemt.

Ontwikkelingen: bewegen en ontmoeten

In 2019 is vanuit diverse dorpsraden aangegeven dat er behoefte is aan buitenlocaties die kunnen functioneren als ontmoetings- en beweegruimte voor jong en oud; groene plekken met beweegtoestellen die de leefbaarheid van een kern opwaarderen. In Ellemeet speelt het herinrichten van het voormalig voetbalveld en in Kerkwerpe ligt een initiatief om een multifunctionele sportkooi te realiseren. Ook in Ouwkerk worden plannen gemaakt voor het vrijgekomen voetbalveld. In Zierikzee was in 2019 het realiseren van een beweegpad door de wijk Poortambacht actueel.

Ontwikkelingen: klimaatadaptatie

Groene ontwikkelingen in de buitenruimte hebben een rol in de klimaatadaptatie. Bij het ontwikkelen van groenbeleid en -beheer wordt dit aspect meegenomen (waterbalans, hittestress, etc). In 2019 hebben we in integrale projecten bijvoorbeeld in Bruinisse (Oranjedok) gezocht naar groene oplossingen in de waterbalans. Dit was onderdeel van het Europese klimaatadaptatieproject Star2Cs.

Financiën

Voorziening kwaliteitsplan groen

Met name andere prioriteiten (meer aandacht voor het reguliere beheer in de buitenruimte dan aan het planmatige onderhoud) leidden tot een overschot op de voorziening van € 65.000.

Toereikendheid

Op dit moment hebben we niet de beschikking over een geactualiseerd beheerplan. De consequentie hiervan is dat we het saldo van de voorziening op het eind van het dienstjaar (€ 258.000) vrij laten vallen ten gunste van de exploitatie.

We verwachten over een geactualiseerd beheerplan te beschikken voor de begrotingsbehandeling 2021.

Voorziening speelruimtes

Financieel zijn er binnen de voorziening speelruimtes geen bijzonderheden te melden.

Risico's

Risico's in de openbare ruimte bestaan hoofdzakelijk uit aansprakelijkheid bij schade door gebreken aan elementen of objecten. Van belang is dat de gemeente voldoet aan haar wettelijke zorgplicht. Om hieraan te voldoen, keuren we de speeltoestellen en inspecteren we

de bomen (BVC). Door het uitvoeren van inspecties en keuringen en het nemen van adequate maatregelen blijven de risico's beperkt.

3.5 GEBOUWEN

Algemeen

Wij bezitten een relatief groot aantal gebouwen. Deze gebouwen moeten op een adequate manier worden beheerd, geëxploiteerd en onderhouden. Vanaf 1 januari 2015 is niet alleen het uitvoeren van onderhoud de verantwoordelijkheid van de afdeling Openbare Werken, maar is het complete beheer hier gecentraliseerd. Hiervoor is het cluster Centrale Beheersorganisatie Gebouwen (CBG) verantwoordelijk. Voor inrichting van de beheerorganisatie is het bestaande programma TOPdesk uitgebreid, aangepast en gedeeltelijk organisatiebreed toegankelijk gemaakt. De gemeentelijke gebouwen zijn opgenomen in het programma, voorzien van het juiste adres conform de BAG, voorzien van foto en gekoppeld aan de juiste gegevens van o.a. relaties, ICT en verzekeringen. Tevens is in het programma opgenomen welk onderhoud verricht moet worden om al deze gebouwen in een goede staat te houden. Binnen dit meerjarenonderhoudsplan is per gebouw aangegeven welk onderhoud verricht moet worden en wat hiervan de kosten zijn voor de komende jaren. In de begroting zijn alle kosten en baten die behoren tot de centrale beheersorganisatie bij elkaar gezet zodat hiervoor de (budget)verantwoordelijkheid is gewaarborgd.

Kwaliteit

U heeft het kwaliteitsniveau van het uit te voeren onderhoud vastgesteld. Uitgangspunt hierbij is vervanging van het bestaande, sober en doelmatig. Dit houdt in dat we per gebouw bekijken welke onderhoudsactiviteiten uitgevoerd moeten worden om het huidige gebruik ongehinderd voortgang te laten vinden en geen achterstallig onderhoud te laten ontstaan.

Uitvoeringsplannen

De uitvoeringsplannen voor 2019 zijn grotendeels conform onderhoudsplan en beleid uitgevoerd. Bij de molens is achterstand ontstaan wat projectmatig wordt hersteld en meer gespreid wordt in de tijd. Dit valt echter bij de twee molens die in 2019 in uitvoering zijn gegaan dusdanig tegen dat aanpassing hierop en nog verdere spreiding in de tijd noodzakelijk is. Deze aanpassing zal worden verwerkt in het voorstel voor de uitvoeringsplannen die binnenkort door ons college worden vastgesteld. Onder financiën kunt u lezen dat er binnen de voorziening wel voldoende ruimte is dit op te lossen.

De gebreken aan de brandwerende voorzieningen van het gemeentehuis zijn conform voorstel en planning uitgevoerd. De definitieve oplevering laat nog even op zich wachten tot dat de brandwerende rolluiken bij de lift aan de bezoekerszijde ook aan de brandmeldinstallatie gekoppeld zijn. Financieel is deze opdracht ook conform uitgevoerd en blijft de aangevraagde post onvoorzien van € 30.000 ongemoeid. Dit project werd bekostigd uit de vrijval van de voorziening, in het voorstel voor de uitvoeringsplannen 2020 zullen we het college voorstellen dit geld mede in te zetten voor de ontstane tekorten binnen de gebouwengroep molens.

Voor de restauratie van het Blauwe bolwerk is een maximale bijdrage van € 432.000 subsidie verleend door de provincie Zeeland en € 10.000 door de stichting monumenten Schouwen-Duiveland. Momenteel is dit project volop in uitvoering en is de verwachting dat dit project binnen projectbudget opgeleverd zal worden medio juli/augustus 2020.

Vervanging van de serverkoeling is na een uiterst moeizaam traject inmiddels zover dat de nieuwe serverkoeling draait. Volgens de ons aangeleverde berekeningen zou de nieuwe serverkoeling een besparing op moeten leveren van 154.00 KWH per jaar, wat neer zou komen op jaarlijks € 8.800. Voor de vertraging in de uitvoering met meer dan een jaar is een dusdanige korting bedongen dat hierin de niet gerealiseerde energiebesparing gecompenseerd is. Het opdracht bedrag bedroeg € 67.000. De bedongen en toegezegde korting hierop € 15.000. Als de metingen die momenteel uitgevoerd worden in de serverruimte aantonen dat de nieuwe serverkoeling stabiel draait en aangevangen wordt met de energieverlindende oude koelmachines demonteren zullen we hierover communiceren. Tot die tijd staan de oude machines nog stand-by voor het geval er zich een opstart probleem voordoet met de nieuwe serverkoeling.

Ontwikkelingen

In 2019 is ingestemd met de actualisering van de meerjarige onderhoudsplanning 2019–2028 en zijn de financiële consequenties daarvan betrokken bij de integrale begrotingsvoorbereiding 2020.

Voor het onderhoud aan de installaties in het gemeentehuis is in 2018 een nieuw onderhoudscontract afgesloten met inbegrip van de coördinatie over de onderhoudscontracten van technische onderdelen, die raakvlakken met elkaar hebben. Na de zomer heeft een evaluatie gevonden waarbij we onder andere o.a. kijken hoe we de samenwerking nog verder kunnen optimaliseren. Een mooi voorbeeld hiervan over het vervangen van de klimaatinstallatie pompen van het gemeentehuis. Dit wordt nog nader toegelicht bij het onderdeel financiën.

In 2019 hebben we de gebouw gerelateerde gegevens binnen het programma TOPdesk nog verder uitgebreid en geactualiseerd.

Doordat de verantwoording voor het beheer nu is gecentraliseerd, kunnen we steeds beter kijken naar de optimale situatie per gebouw. Zo kijken we bijvoorbeeld bij gebouwen met een hoog energieverbruik naar mogelijke energiebesparingen tijdens het uitvoeren van groot onderhoud. Ook zijn we hiervoor gestart met het opstellen van een plan van aanpak welke in lijn is met het concept Regionale Energie Strategie Zeeland. Voor het publieke vastgoed is hierin opgenomen dat de gemeenten hun eigen vastgoed in kaart brengen en deze voorzien van een plan van aanpak om deze te verduurzamen naar energieneutraal. Het plan van aanpak is een co-productie van de beleidsvelden Vastgoed en Energie (beleid en coördinator) en Onderwijs en Sport.

Met betrekking tot het technisch beheer (uitvoeren van onderhoud) werken we via het programma TOPdesk samen met onze huisaannemer, dit contract is in 2018 verlengd en er vind een jaarlijkse evaluatie plaats. Tevens is er de optie om dit voor de vier komende daarna nogmaals te doen. Vanuit de geplande onderhoudsactiviteiten doet de huisaannemer een voorstel voor uitvoering. Het gehele traject vanaf planvorming tot opdrachtverstrekking gebeurt hierbij digitaal. Hiervoor staat eveneens een evaluatie, met een al gecommuniceerde verlenging van een jaar, naar onze huisaannemer op de planning om te kijken naar verbeteringen in de samenwerking.

Financiën

Voorziening onderhoud gebouwen

Binnen de voorziening melden we een overschot aan de lastenkant van € 285.000. Dit komt met name door een overschot bij het gemeentehuis (€ 97.000) en de molens (€ 69.000).

Het overschot bij gemeentehuis is ontstaan omdat het werk voor het gedeelte van de pompen die opstonden voor vervanging nog niet is uitgevoerd. Via onze contractinstallateur zijn we ons bij meerdere partijen aan het oriënteren voor een totaal vervanging, die financieel door het grote volume een flink inkoopvoordeel op kan leveren. Tevens lijkt het mogelijk vanwege de aanzienlijke energiebesparing die met deze vervanging gerealiseerd kan worden er een mogelijkheid bestaat tot wel 40% van de aanschafkosten gesubsidieerd te krijgen.

Het aanbrengen van brandwerende voorzieningen loopt gedeeltelijk door naar 2020 en financieel binnen het opdrachtbedrag € 300.000 uitgevoerd. De daarbij aangevraagde € 30.000 euro onvoorzien is ongemoeid gebleven en zit in het genoemde overschot.

Bij de molens wordt het grootste gedeelte van het onderhoud van de twee molens waar we mee bezig zijn in 2020 uitgevoerd. Deze hebben een aanzienlijke overschrijding welke verwerkt zal worden in het voorstel voor de uitvoeringsplannen 2020

Op de overige gebouwengroepen is in totaal € 118.000 overgebleven.

Hier zijn verschillende oorzaken voor aan te wijzen: efficiencymaatregelen door combineren van werkzaamheden, goedkoper uitgevallen projecten en zaken die zijn doorgeschoven naar 2020.

Verder zijn er minder Brim subsidies toegevoegd aan de voorziening (€ 62.000). Dit heeft direct een relatie met het lagere onderhoudsbedrag bij de molens.

Op de exploitatiebudgetten voor het reguliere onderhoud melden we een nadeel van € 58.000.

In totaal is er dus in 2019 genoeg ruimte binnen de onderhoudsbudgetten om de taakstelling die is opgevoerd bij de herziening van het meerjarenonderhoudsplan in 2019 (€ 42.000) te realiseren. We dekken de taakstelling in 2019 uit de voorziening.

Toereikendheid

Het plan is in 2019 geactualiseerd. De voorziening is daarom toereikend.

Voorziening onderhoud gebouwen Reiniging

Geen bijzonderheden te melden.

Toereikendheid

De toereikendheid betrekken we bij het vervolgonderzoek vanuit de uitwerking optimalisatie Reiniging.

Risico's

Binnen het gebouwenonderhoud bepaalt de beleidsmatige afdeling in principe wat er wordt uitgevoerd aan onderhoud aan een gebouw binnen zijn/haar beleidsveld. Het is bij een aantal gebouwen zo dat er bepaald is om alleen het hoogst noodzakelijke aan onderhoud uit te voeren, aangezien nog niet duidelijk is wat er met het gebouw gaat gebeuren (bijv. afstoting). Als er gedurende een lagere periode te weinig onderhoud wordt uitgevoerd, ontstaat er achterstallig onderhoud en krijgt het gebouw een verpauperd uiterlijk, wat weer vandalisme in de hand werkt.

De herstelkosten achteraf, indien een gebouw toch niet wordt afgestoten, zijn vele malen hoger dan de oorspronkelijke reguliere onderhoudskosten. Met achterstallig onderhoud loop je tevens

het risico dat het verval van het gebouw sneller gaat dan verwacht met alle gevolgen van dien (lekkage, kortsluiting et cetera).

3.6 OPENBARE VERLICHTING

Algemeen

In het nieuwe, op 26 september door de raad vastgestelde Beleidsplan Openbare Verlichting 2019– 2023 zijn onder andere de volgende uitgangspunten opgenomen:

- Het in stand houden van de huidige openbare verlichting, waarbij vervanging plaats vindt op basis van inspectie. Masten die de technische levensduur hebben bereikt maar nog in goede staat verkeren, worden vooralsnog niet vervangen;
- De monumentenverlichting onder te brengen in het beheer- en beleidsplan openbare verlichting. De uitvoering zoals benoemd in de Erfgoednota ten uitvoering te brengen en jaarlijks € 12.000 in de voorziening te reserveren;
- De beleidsdoelstelling “Aanpassen van de openbare verlichting conform ROVL-2011 richtlijn op plaatsen waar projectmatige vervangingen worden uitgevoerd (renovaties, herinrichting en groot wegonderhoud)”, continueren.

In bestaande situaties, waar nog geen openbare verlichting aanwezig is, plaatsen we geen lichtmasten. Uitzonderingen hierop zijn locaties waar ons college of uw raad dit noodzakelijk vinden of de politie of de beleidsmedewerker Openbare Orde en Veiligheid nadrukkelijk verzoekt verlichting te plaatsen. Vanuit het beleidsstuk “Licht en Donker” bestaat ook de mogelijkheid om de openbare verlichting aan te passen. Hiervoor is in 2015 het advies “Maatstaven openbare verlichting buitengebied” vastgesteld.

Uitvoeringsplannen

Uitvoering van onderhoud en aanpassingen gebeurde conform het vastgestelde beleid. We hebben in 2019 419 oude armaturen vervangen voor dynamische led armaturen. Projectmatig vervingen wij diverse installaties onder andere in:

- Renesse - Zeeanemoonweg
- Bruinisse - Prinses Irenestraat
- Burgh-Haamstede - Noordstraat, Platboslaan, Duinoordweg
- Dreischor - Mr. Pieter Moggestraat
- Zierikzee - Grachtweg, Mierewekken, Graspieperstraat, Hoofdpoortstraat, Industrieweg, Reigerstraat, Lepelaarstraat

We hebben in 2019 meer dan 450 lichtmasten ouder dan 40 jaar en hoger dan 7 meter laten inspecteren. Slechts 10 lichtmasten moesten op basis van deze inspectie vervangen worden.

Ontwikkelingen

In 2019 is de aanbesteding gestart voor het onderhoud aan de openbare verlichting.

Kwaliteit

De huidige openbare verlichtingsinstallaties hebben een basis niveau. Eventuele vervanging vindt plaats op basis van deze inspectie. Masten die de technische levensduur hebben bereikt maar nog in goede staat verkeren, worden niet vervangen. Energie onzuinige armaturen vervangen we door LED. Deze leveren weer een energiebesparing op. De beschikbare middelen zijn afgestemd op het vastgelegde kwaliteitsniveau.

Financiën

Conform het nieuwe beleidsplan Openbare Verlichting verantwoorden we alle lasten op het gebied van openbare verlichting op exploitatiebudgetten. De voorziening is opgeheven. Over 2019 hebben we geen bijzondere afwijkingen te melden tussen begroot en werkelijk.

Risico's

Op plaatsen waar geen openbare verlichting staat zijn altijd zekere risico's ten aanzien van verkeersveiligheid en sociale veiligheid. In het beleid is hier voldoende aandacht voor.

3.7 STRAATMEUBILAIR EN OVERIGE ELEMENTEN

Algemeen

De grotere objecten in de openbare ruimte, zoals bruggen en steigers in binnenwateren, trappen, muren en hekwerken zijn geïnventariseerd en geïnspecteerd. De financiële middelen zijn structureel beschikbaar in de exploitatiebudgetten en de objecten worden jaarlijks onderhouden.

Daar waar geen kwaliteitsniveau is vastgelegd, betreft het feitelijk het schoon, heel en veilig houden van de objecten. Alle (elektrische) installaties moeten voldoen aan de NEN-normen

Uitvoeringsplannen

In 2019 onderhielden we op basis van inspectie muren, hekwerken, bruggen en steigers. Aan de hand van de inspecties sloten we de Zuidwellebrug in 2017 af voor gemotoriseerd verkeer, in 2019 is de Zuidwellebrug geheel afgesloten.

Kwaliteit

Aan de hand van de inspectie 2019 is de kwaliteit van de kunstwerken (bruggen en vissteigers) goed. De afgelopen jaren 2012, 2014, 2016 en 2018 vervingen we diverse bruggen en voerden we groot onderhoud uit. Het aantal objecten is de laatste jaren toegenomen van 39 in 2011 tot 45 in 2019. De kwaliteit van de kunstwerken (muren en hekwerken) brachten we, na inventarisatie in 2012, op een basis niveau van schoon, heel en veilig. Jaarlijks komen hier objecten bij waarvan sommigen in slechte staat verkeren en waarbij direct onderhoud nodig is.

Financiën

Omdat we geen actueel beheerplan hebben werken we met een vast exploitatiebudget voor het onderhoud. In 2019 waren er geen belangrijke afwijkingen tussen begroot en werkelijk.

Risico's

De kwaliteit van de meeste kunstwerken is in beeld. Om risico's te beheersen voeren we periodiek inventarisaties en inspecties uit en volgen we advies.

3.8 HAVENS EN WATERWEGEN

Algemeen.

In het meerjarenperspectief is het onderhoud opgenomen om de havens op een adequaat niveau te houden. Daarbij spelen we ook in op prioriteiten die vooral in een onderhoudsgevoelig gebied als havens voorkomen. We stelden een meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) op voor de periode 2020 tot en met 2040 met een financiële vertaling voor de komende tien jaar. Het dagelijks beheer van de havens berust bij de gemeentelijke havenmeesters, het reguliere onderhoud wordt uitgevoerd door een gespecialiseerde aannemer.

Uitvoeringsplannen

In 2019 voerden we renovatie uit aan de kademuren in de haven van Brouwershaven en de voorbereidingen voor de brug over de sluis en de realisatie van het Greenpoint.

We hebben verder onderzoek gedaan naar de fundering van de kademuren van de Oude Haven te Zierikzee ter voorbereiding aan de restauratie, aanbesteding alsmede de aanvraag van een subsidie. Deze subsidie richt zich op de instandhouding van Rijksmonumenten.

Het regulier onderhoud voerden we met onze partner Aquavia uit op basis van het beginsel en de resultaatafspraken schoon, heel en veilig. Zij hadden een contract voor 4 jaar, tot en met 31 december 2019, met de optie voor verlenging met nog eens 4 jaar. Voor deze verlengoptie is gekozen.

Baggeren:

Er vonden baggerwerkzaamheden plaats in de Oude Haven te Zierikzee en de haven van Brouwershaven in combinatie met het renoveren van de kademuren aldaar. In 2019 stelden we een herziening vast van het baggerbeheersplan nadat de eerste projecten duidelijk maakten dat de voorziening niet toereikend was.

Ontwikkelingen

In 2018 hebben wij het besluit genomen een verzoek in te dienen bij het Nederlands Arbitrage Instituut, om de vigerende huurovereenkomst met Watersportvereniging Brouwershaven te ontbinden. In 2019 heeft de zitting plaatsgevonden en werkten we aan een nieuwe conceptovereenkomst met watersportvereniging Brouwershaven.

Financiën

Voorziening onderhoud havens

Op de voorziening zijn geen belangrijke uitgaven te melden. Voor de reconstructie van de kademuren in Brouwershaven is een apart investeringskrediet aangemaakt. Zie hiervoor de financiële toelichting bij de programma's. Dit geldt ook voor de exploitatiebudgetten van de havens.

Toereikendheid

In de raad van december 2019 is besloten om, conform het advies onderhoud havens en baggeren, vanaf 2020 te stoppen met het werken met een onderhoudsvoorziening. Het saldo van de voorziening op 31 december 2019 (€ 1.667.530) is toegevoegd aan de algemene reserve. Het onderhoud verantwoorden we vanaf 2020 op exploitatiebudgetten. Via het ook in de raadsvergadering van december 2019 vastgestelde investeringsplan zijn bovendien investeringskredieten geraamd voor de komende periode.

Voorziening baggerbeheerplan

Binnen de voorziening is er € 239.000 minder besteed dan gepland in 2019. Dit komt omdat het baggeren van de Oude Haven in Zierikzee pas in 2020 is afgerond. Er moest drie keer gebaggerd worden voordat het gewenste peil werd bereikt.

Toereikendheid

De voorziening is meerjarig toereikend. Actualisatie heeft plaatsgevonden via het advies onderhoud havens en baggeren dat in de raad van december 2019 is vastgesteld.

Risico's

Er blijft altijd een klein risico dat door niet tijdig gesignaleerde gebreken in de havens schades of ongevallen kunnen ontstaan. Het risico op schades en ongevallen door gebreken in de havens wordt zoveel mogelijk ondervangen door controle van de havenmeesters en Aquavia op eventuele calamiteiten.

3.9 CONCLUSIE

Het noodzakelijke inzicht in de consequenties van beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen is voldoende. Vanaf 2015 vulden we met het integrale beheerpakket een belangrijke voorwaarde in om ons databeheer optimaal te kunnen waarborgen. We hebben die lijn in 2019 voortgezet. Daarnaast hebben we in 2019 het achterstallig onderhoud in rioleringen weggewerkt door in Oosterland en Dreischor riolering te vervangen. De focus blijft liggen op het verder optimaliseren van ons beheerproces. We voerden op basis daarvan grotendeels het noodzakelijk onderhoud uit om het in beleid vastgelegd kwaliteitsniveau te garanderen. Daar waar afwijkingen zijn ontstaan is verklaard wat daarvan de reden was. In 2019 is de verlenging van het vGRP op de rails gezet, havens en het beleidsplan openbare verlichting zijn geactualiseerd. Alleen bij Groen is dat niet gelukt. Als we dit hebben gedaan zijn we up-to-date.

Paragraaf Financiering

4

In deze financieringsparagraaf lichten we de beleidsuitvoering op het gebied van treasury toe.

4.1 RENTERISICOBEBEER

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is ingesteld als instrument om de renterisico's bij de vlottende schuld te beheersen. Het Rijk heeft een maximum gesteld bij het gebruik van korte financiering (looptijd maximaal één jaar). De wettelijke toegestane omvang bedraagt 8,5% van de jaarbegroting bij aanvang van het dienstjaar.

Berekening van de kasgeldlimiet 2019:

Toegestane kasgeldlimiet 2019:	Bedragen x € 1.000
a) Begrotingstotaal per 1-1-2019	109.483
b) Vastgestelde percentage	8,50 %
c) Kasgeldlimiet a x b	9.306

In 2019 is per kwartaal de werkelijke omvang van de kasgeldlimiet getoetst aan de wettelijke norm. Hieruit bleek dat wij binnen de gestelde norm bleven.

Renterisiconorm

De renterisiconorm ziet vooruit en is direct gerelateerd aan het budgettaire risico. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzelingen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Het doel van de renterisiconorm is hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij renteherzelingen. Binnen de Wet Financiering decentrale overheid (Fido) is een bindend kader vastgesteld om bij een overschrijding van de renterisiconorm maatregelen te treffen.

Onderstaande tabel geeft aan dat de renterisiconorm in 2019 **niet** is overschreden.

Stap	Variabelen	Begroting 2019 bedragen x € 1.000	Rekening 2019 bedragen x € 1.000
1	Renteherzelingen	-	-
2	Aflossingen	3.886	3.680
3	Renterisico (1+2)	3.886	3.680
4	Renterisiconorm		
4a	Begrotingstotaal jaar T	109.483	112.599
4b	% in de regeling	20	20
4 = (4ax4b/100)	Renterisiconorm (van alleen jaar T)	21.897	22.520
5a=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	18.011	18.840

4.2 KOERSRISICOBEBEER

Koersrisico is het risico dat de financiële vaste activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. Op basis van artikel 6 van het Treasurystatuut van onze gemeente wordt dit risico beperkt doordat alle uitzettingen een hoofdsomgarantie aan het einde van de looptijd en vastrentende waarde hebben.

4.3 KREDIETRISICOBEBEER

Kredietrisico is het risico op een waardedaling van een vordering ten gevolge van het niet (tijdig) na kunnen komen van de verplichtingen door financiële instellingen. Op basis van artikel 7 van het Treasurystatuut van onze gemeente wordt dit risico beperkt doordat alle financiële instellingen zijn gevestigd in een lidstaat met ten minste een AA-rating en dat alle uitzettingen ten minste AA-minus rating hebben. De leningen uit de huidige portefeuille zijn volledig afgesloten bij instellingen in Nederland.

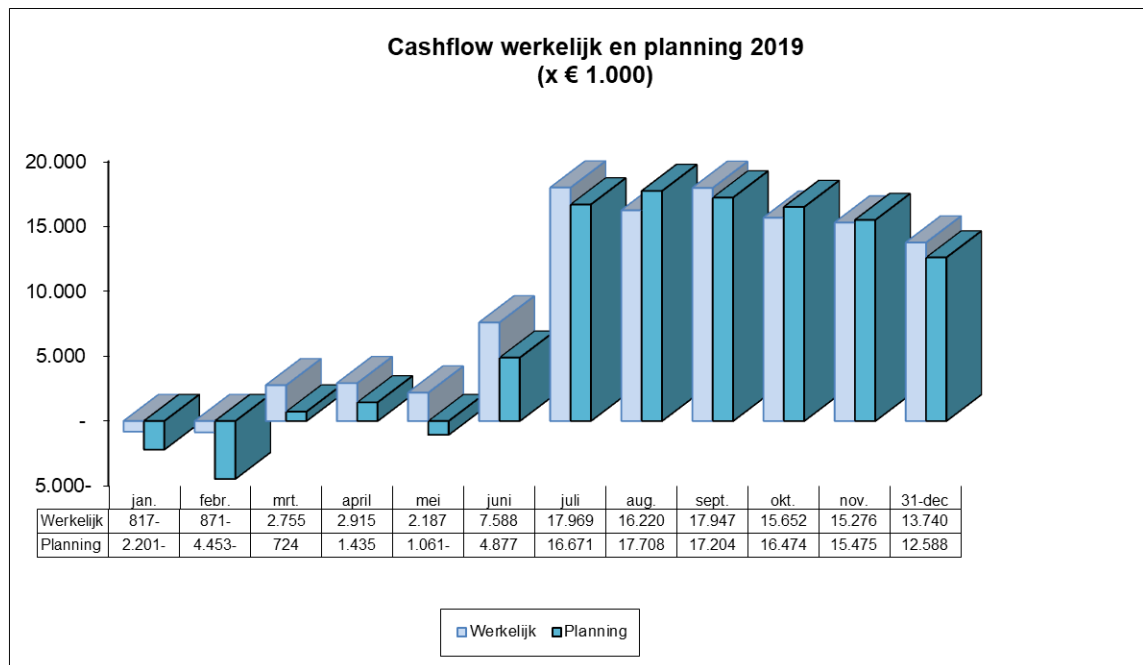
4.4 INTERN LIQUIDITEITSRISICOBEBEER

Alle geldstromen van de gemeente waren voor 2019 op maandbasis en voor de drie daaropvolgende jaren op jaarbasis ingepland.

Actualisatie en verfijning van de operationele geldstromen is een continu proces. Een aandachtspunt blijft dat de budgethouders een realistischer inschatting maken van de planning van geldstromen van investeringen en voorzieningen.

Financieringsbehoefte

Er is sprake van een liquiditeitsoverschot in 2019. Het overschot is onder andere ontstaan door het aangaan van een lening van € 12 miljoen en het niet volledig realiseren van geraamde investeringen en uitgaven in 2019.

Rentekosten in 2019

Rentekosten	Raming bedrag rente in 2019 (primitief)	Werkelijk bedrag rente in 2019	Verschil
Kortgeld	15.000	-600	-15.600
Langgeld	1.946.900	1.877.300	-69.600
Totaal	1.961.900	1.876.700	-85.200

Leningenportefeuille

De onderhandse leningen vormen een belangrijk deel van het totale vreemd vermogen van de gemeente. De invloed van een de nieuwe lening en reguliere aflossingen op de gemiddelde rente in 2019 zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Mutaties in de leningenportefeuille	Bedrag in €	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2019	64.097.076	3,15%
Nieuwe lening	12.000.000	0,08*
Reguliere aflossingen	-3.679.573	
Vervroegde aflossingen		
Renteaanpassingen (oud percentage)		
Renteaanpassingen (nieuw percentage)		
Stand per 31 december 2019	72.417.503	2,75%

* Dit gemiddelde rentepercentage van de lening wijkt af van het werkelijk rentepercentage van de afgesloten lening, omdat het gemiddelde wordt berekend naar jaarbasis.

In de begroting van 2019 is een langlopende lening van 12 miljoen euro geraamd. Deze lening is afgesloten op 19 juni 2019 bij de Nederlandse Waterschapsbank N.V. Het is een lineaire lening voor 10 jaar tegen een rente van 0,076%.

Uitzettingen kortgeld

Bij het tijdelijk verstrekken van liquiditeiten aan derden tegen vooraf overeengekomen condities en bedingen spreekt men van uitzettingen. Vanaf 17 december 2013 is het schatkistbankieren in werking getreden, waardoor wij uitzettingen per kwartaal van kortgeld boven de 0,75 % van het begrotingstotaal alleen mogen uitzetten bij de schatkist.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000) inclusief de Zuidhoek

Nr.	Omschrijving	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(1)	Drempelbedrag	829	829	829	829
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	136	601	600	356
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	693	228	229	473
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Aandelen

Het deelnemen in aandelenkapitalen heeft in 2019 geleid tot de volgende opbrengsten:

Instantie	Nominaal bedrag van de deelneming in €	Dividenduitkering of renteopbrengst in €	Rendement 2019
BNG Bank	59.475	67.802	114%
Delta NV	270.907	0	0%
Zuidhoek BV's	36.302	0	0%
Totaal	366.984	67.802	18,47%

Relatiebeheer

Met de BNG hebben we in per 1 januari 2019 een financieringsovereenkomst afgesloten met een kredietfaciliteit en een intra-daglimiet. Doelstelling is om de hoogte van de kredietlimiet te verlagen om op het ongebruikte deel van de kredietlimiet kosten te besparen. Daarbij is een intra-daglimiet geïntroduceerd als aanvulling op de kredietlimiet. Deze intra-daglimiet is één kalenderdag beschikbaar ter overbrugging om overstanden op de kredietfaciliteit te voorkomen. In 2019 bedroeg de kredietlimiet € 4 miljoen en de intra-daglimiet € 10 miljoen.

4.5 RENTESHEMA

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording maken wij een renteschema op. Deze geeft inzicht in de totale rentelasten en de wijze van toerekening aan de grondexploitaties en taakvelden.

Nr.	Renteschema	Bedrag	Bedrag
a.	Rentelasten korte en lange financiering	1.876.700	
b.	Externe rentebaten	-34.570	
	Totaal door te rekenen externe rente		1.842.130
c1.	Rente die aan de grondexploitatie wordt doorgerekend	-153.144	
c2.	Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld wordt toegerekend	-907.509	
	Saldo totaal door te rekenen externe rente		781.477
d1.	Rente over eigen vermogen en voorzieningen		1.082.105
	Aan taakvelden toe te rekenen rente		1.863.582
e.	Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente		2.130.314
	Renteresultaat op taakveld Treasury		-266.732

Ad b.

De externe rentebaten betreft voornamelijk de ontvangen rente van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. Deze worden doorbelast naar het desbetreffende taakveld.

Ad c1 en c2.

Er mag geen rente over het eigen vermogen en voorzieningen worden toegerekend aan grondexploitaties en investeringen waarbij sprake is van projectfinanciering.

Ad d1.

Het rentepercentage over het eigen vermogen en de voorzieningen mag maximaal het rentepercentage zijn dat door ons over extern aangetrokken financiering wordt betaald. In 2019 rekenen we met 2% zoals vastgesteld bij de Kadernota 2019.

Ad e.

De resterende rente wordt via het rente-omslagpercentage toegerekend aan de taakvelden. De notitie rente van de BBV stelt dat het niet is toegestaan om op taakvelden te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage (behalve aan bouwgronden en investeringen die met projectfinanciering zijn gefinancierd). Aan deze uitspraak voldoen wij.

Renteresultaat

De afwijking tussen de werkelijke rentelasten en de toegerekende rentelasten bedraagt 14,3%. Op grond van de notitie Rente 2017 van de Commissie BBV is een correctie verplicht indien de afwijking groter is dan 25%. Omdat de afwijking beneden deze norm ligt, hebben wij vanuit efficiency geen correctie toegepast.

4.6 VALUTARISICOBEBEER

Het valutarisico is in onze gemeente uitgesloten door uitsluitend leningen te verstrekken, aan te gaan of te garanderen in euro's.

4.7 INFORMATIEVOORZIENING

Aan de toezichthouder (provincie Zeeland) verstrekken wij verantwoordingsinformatie over de treasury-activiteiten:

1. bij overschrijding van de kasgeldlimiet in drie achtereenvolgende kwartaalrapportages (Staat A).
2. jaarlijks bij de begroting en de jaarstukken via de paragraaf financiering.
3. de leningsbesluiten bij het aantrekken van leningen.

IN WELKE GEMEENTELIJK BELEIDSSTUKKEN IS HET BESTAANDE BELEID OMSCHREVEN?

- Organisatievisie Met het tij mee
- Uitvoeringsprogramma Organisatievisie
- Visie op dienstverlening

5.1 INLEIDING

De doelen die de gemeente op tal van terreinen wil bereiken, staan beschreven in de vier programma's en de daaronder hangende sub-programma's van de programmabegroting. Om deze doelen en te leveren producten te verwezenlijken, is interne ondersteuning en facilitering nodig. De bedrijfsvoeringprocessen in onze gemeente ondersteunen de uitvoering van de programma's en dragen in belangrijke mate bij aan de continuïteit van de organisatie.

De traditionele bedrijfsvoering was veelal intern gericht. In deze tijd worden echter aan gemeenten andere eisen gesteld waardoor de bedrijfsvoering meer extern gericht moet zijn. Zo verwachten de inwoners, ondernemers, samenwerkingspartners en gasten terecht, dat de gemeente rechtmatig handelt, dat de gelden doelmatig en doeltreffend worden besteed en dat de gemeente betrouwbaar, transparant en responsief is. Die eisen vragen een bepaalde cultuur, competenties, organisatiestructuur en niveau van informatisering.

In deze bedrijfsvoeringparagraaf verschaffen we informatie over de wijze waarop we een adequate bedrijfsvoering bereiken en waarborgen. Belangrijke basis voor de organisatieontwikkeling is het uitvoeringsprogramma organisatievisie dat we in februari 2015 vaststelden.

5.2 ORGANISATIEONTWIKKELING

Basis voor de ontwikkeling van de organisatie is een visie. De organisatievisie 'Met het tij mee' stelden we in september 2013 vast. De visie geeft onder andere een antwoord op de vraag wat nodig is om onze Strategische Visie 'Tij van de toekomst' te realiseren. Belangrijkste thema in de organisatievisie is dat de mens centraal staat in al ons denken en handelen. Deze visie dragen we uit en we zorgen er voor dat deze in de gehele organisatie is verinnerlijkt en wordt gerealiseerd.

De boodschap is dat de samenleving ons ziet als een volwaardige partner, die verbinding aanbrengt tussen partijen en bij vraagstukken een evenwicht vindt tussen loslaten en ondersteunen. Inwoners, ondernemers, partners en gasten krijgen zodoende de ruimte en handvatten om waar mogelijk hun plannen en wensen zelf te realiseren.

Voor de realisatie van de organisatievisie stelden we in 2014 een samenhangend uitvoeringsprogramma op. De prioriteiten hieruit en overige acties die we in 2019 oppakten, beschrijven we hierna.

Het overheidsontwikkelmodel

Bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma hebben we het overheidsontwikkelmodel benut. Dit is een kwaliteitsmodel dat is afgestemd op overheden.

Het model¹ kent de organisatiegebieden beleid en strategie, management, medewerkers, financiën, informatie en processen. In de paragrafen 5.5 tot en met 5.10 gaan we in op deze organisatiegebieden en de ontwikkelingen die daarop spelen in onze organisatie.

5.3 MONITORING

Vanuit hun verschillende verantwoordelijkheden beschikken gemeenteraad, college en gemeentesecretaris/management over diverse instrumenten om vast te stellen in hoeverre voldaan wordt aan de genoemde criteria voor een adequate bedrijfsvoering.

Uw raad heeft, naast een kaderstellende rol, ook een controlerende rol. In deze rol heeft u de beschikking over de volgende 'instrumenten': De rekenkamercommissie, de accountant en de onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid als bedoeld in artikel 213a Gemeentewet. De rekenkamercommissie heeft in 2019 het onderzoek "Evaluatie verzelfstandiging Stadhuismuseum Zierikzee" afgerond. De resultaten hiervan zijn op 16 mei 2019 gepresenteerd. In het kader van artikel 213a Gemeentewet pakten we de evaluatie van het brede Sociaal Domein op. In april 2020 bent u geïnformeerd over de uitkomsten hiervan. Door uw raad is ook een auditcommissie ingesteld die in dit kader een ondersteunende en adviserende rol vervult. De auditcommissie is in 2019 drie keer in vergadering bijeen geweest.

5.4 STRUCTUUR EN INRICHTING

Als overheidsorganisatie zoeken we constant naar mogelijkheden om onze organisatie structureel in evenwicht te houden, met enerzijds de taken waar we voor staan en anderzijds de kosten voor onze inwoners. Om de plannen en dynamiek van ondernemende en actieve inwoners in Schouwen-Duiveland optimaal te stimuleren en te ondersteunen, moet je immers voldoende toegerust zijn.

Onderstaande tabel geeft de gemeentelijke salarislasten over 2019 aan.

Salarislasten	Primitieve begroting 2019 in €	Jaarrekening 2019 in €
Salarislasten Ambtelijke organisatie*	20.711.000	19.521.963
Salarislasten College van B&W en raad**	1.008.800	1.024.982

* Exclusief De Zuidhoek

** Dit betreft de burgemeester, wethouders en raadsleden en de griffier.

Voor 2019 hanteerden we 3,5% als opslagpercentage voor geprognosticeerde stijgingen van pensioenen en sociale premies.

De salarislasten 2019 zijn voor de ambtelijke organisatie lager dan de primitieve begroting, te weten € 1.189.036. Deze lagere salarislast wordt met name veroorzaakt door niet ingevulde vacatures.

De salarislasten voor college en raad zijn hoger dan in de primitieve begroting, namelijk € 16.181. Dit komt enerzijds door lagere werkelijke lasten voor het college. De lasten waren iets te hoog geraamd. Anderzijds komt dit door hogere lasten voor de raad door het besluit om voor de raadsleden een verzekering af te sluiten.

¹ Het overheidsontwikkelmodel is ontwikkeld door de Bestuursacademie Nederland. Een korte toelichting op het model is te vinden op <http://www.bestuursacademie.nl/organisatieontwikkeling/overheidsontwikkelmodel/het-model-nader-bekeken/>

Naam indicator	Eenheid	Waarde begroting 2019	Waarde gerealiseerd in 2019
Formatie	Aantal fte per 1000 inwoners	9,35 fte	9,68 fte
Bezetting	Aantal fte per 1000 inwoners	9,2 fte	8,79 fte
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 829	€ 896
Externe inhuur	Kosten als % van de totale loonsom	7,2%	24,0%
Externe inhuur	Totale kosten inhuur externen	€ 1.485.000	€ 3.567,368

Definitie Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Nb. In vergelijking met andere gemeenten kunnen de apparaatskosten per inwoner afwijken als gevolg van in- of uitbesteden van gemeentelijke taken, zoals gemeentelijke reiniging, afvalverwerking, en dergelijke. Wanneer deze taken zijn uitbesteed worden deze kosten niet meer meegeteld in de apparaatskosten, waardoor de apparaatskosten per inwoner lager worden gepresenteerd. In feite zitten deze kosten in de overige kosten opgenomen.

Inhuur incidenteel

Aan incidentele inhuur is in 2019 € 3.567.368 besteed. In 2018 was dit € 3.483.700. De hoofdreden van deze stijging is een hogere inhuur als gevolg van niet ingevulde vacatures.

5.5 BELEID EN STRATEGIE

Een belangrijk richtinggevend document voor onze strategie en beleid voor de komende jaren is de in 2011 tot stand gekomen Strategische Visie 'Tij van de toekomst'. In mei 2018 is het collegeprogramma 'Verbindend Verder' gepresenteerd en vastgesteld. In dit collegeprogramma zijn doelstellingen uit 'Tij van de Toekomst' vertaald naar te behalen resultaten voor de bestuursperiode 2018-2022. Daarmee ontstond een meerjarig uitvoeringsprogramma dat is vertaald in de meerjarige programmabegroting. Hierdoor is de uitvoering voor de korte en middellange termijn geborgd en loopt de monitoring van de uitvoering mee in de reguliere planning en control cyclus. Onze organisatievisie 'Met het Tij mee' ondersteunt een goede uitvoering van deze programma's, en daarmee ook de realisatie van onze Strategische Visie. In 2019 pakten we daartoe de volgende acties op:

Doorontwikkeling organisatievisie

We zijn in 2018 gestart met de opfris van onze organisatievisie 'van goed naar beter'. De vraag hierbij is waar staan we en wat kan anders? Wat zijn onze ervaringen met klantcontact, zowel extern als intern? Wat zien we om ons heen gebeuren en waar kunnen wij een toegevoegde waarde leveren?

Om hier inzicht in te krijgen lieten we in 2019 een medewerkers- en een imago-onderzoek uitvoeren. De uitkomsten van het medewerkeronderzoek laten zien dat de belangrijkste verbeterpunten voor de totale organisatie zijn slagvaardigheid, werkdruk en beoordeling en beloning. De clusters zijn over de cluster-specifieke uitkomsten met elkaar in gesprek gegaan en daar is per cluster een plan van aanpak voor gemaakt.

De uitkomsten van het imago-onderzoek zijn pas later in het jaar beschikbaar gekomen. Over deze uitkomsten gaan we met een afspiegeling van de organisatie begin 2020 in workshops met elkaar in gesprek.

De rode draden uit beide onderzoeken zijn waardevolle input voor de opfris van de organisatievisie. Met elkaar ontdekken we waar het beter kan. Op deze manier brengen we onszelf, het cluster, de afdeling, de organisatie en uiteindelijk Schouwen-Duiveland van goed naar beter.

Netwerksamenleving en netwerkmanagement

Zowel in het collegeprogramma als het uitvoeringsprogramma organisatievisie neemt dit onderwerp een belangrijke plaats in. Voor het project 'netwerksamenleving en netwerkmanagement' hebben we in 2019 een actieplan vastgesteld en zijn we begonnen met de uitvoering hiervan. Een voorbeeld van een actie die loopt is het vormgeven van Right to Challenge. Hiervoor doen we twee experimenten, één in Sirjansland en één in Renesse. Daarnaast is toegankelijk zijn voor burgerinitiatieven een belangrijk onderdeel van het actieplan. Hiervoor hebben we eind 2019 "ik heb een idee @Schouwen-Duiveland" ingericht, een toegang voor burgerinitiatieven. Vier medewerkers bemensen deze toegang en zijn procesbegeleider voor initiatiefnemers. Aan de hand van een eerste aanvraag geven we de werkwijze vorm. Een volgende stap is extern communiceren over deze toegang. Met het actieplan netwerksamenleving en netwerkmanagement zetten we stappen in de doorontwikkeling van onze organisatie.

Omgevingswet

In 2019 hebben we verdere voorbereidingen getroffen voor de implementatie. Zo is de Omgevingsvisie Landelijk Gebied opgesteld. Besluitvorming hierover is doorgeschoven naar 2020. Hierdoor hebben we nog geen start gemaakt met het voorziene Omgevingsplan Landelijk Gebied, maar startten we een pilot om te ontdekken hoe we een Omgevingsplan kunnen maken. Verdere voorbereidingen zijn getroffen door opdracht te geven voor het in beeld brengen van alle geldende regels die we hebben voor het fysieke domein en is er een concreet plan van aanpak opgesteld voor de daadwerkelijke implementatie in 2020. Hiermee voldoen we aan de wettelijke eisen die de Omgevingswet stelt.

Imago-onderzoek

In 2014 hebben we het initiatief genomen om een imago-onderzoek uit te laten voeren voor de gemeentelijke organisatie. Het doel was om inzichtelijk te maken waar de gemeentelijke organisatie staat langs de lat van de organisatievisie en waar de prioriteiten moeten liggen om als een volwaardige partner te worden erkend door haar stakeholders.

In september 2019 hebben we een herhaalmeting uit laten voeren om te kijken waar we nu staan in onze ontwikkeling en om de prioriteiten voor de komende periode te bepalen. In het najaar heeft een kwantitatief onderzoek (online vragenlijst) plaatsgevonden onder inwoners, ondernemers, bezitters van 2^e woningen en het bestuur (=gemeenteraad en college). In juni 2019 hebben twee rondetafelgesprekken plaatsgevonden met een afvaardiging van samenwerkingspartners van de gemeente. De uitkomsten van het imago-onderzoek zijn aan u gepresenteerd. Zoals hiervoor al aangegeven benutten we de uitkomsten van het onderzoek voor de "opfris van de organisatievisie".

Onderzoek werkdruk

Begin dit jaar startten we een onderzoek naar de ervaren werkdruk onder leidinggevend en coördinatoren. Al snel werd in dit onderzoek ook de doelgroep medewerkers betrokken omdat werkdruk in de hele organisatie wordt ervaren.

Doel was om zicht te krijgen op de oorzaken van de werkdruk die ontstaat of wordt beleefd.

Uit dit onderzoek kwamen verschillende oorzaken naar voren. Dit betreft onder andere onvoldoende duidelijkheid in rollen en verantwoordelijkheden, onhandige patronen in ons gedrag, samenwerking en inefficiency in en onvoldoende sturing op processen.

Oplossingen zien we op de volgende punten:

- Opstellen van een leiderschapskader
- Duidelijke verdeling van rollen en verantwoordelijkheden
- Goede verbindingen maken
- Slimmer (leaner) werken

In het vierde kwartaal startten we met het beschrijven van een aanpak van deze punten. In 2020 pakken we ze daadwerkelijk op.

Uitvoeringsprogramma's

Zoals hierboven al vermeld is het collegeprogramma 2018–2022 (met als belangrijke basis 'Tij van de toekomst') vertaald in de programmabegroting 2018–2020. Hierdoor is de programmabegroting 2019 voor een belangrijk deel bepaald. Het uitvoeringsprogramma voor 'Met het tij mee' is opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering. De monitoring van de uitvoering in 2019 is verlopen via de beleidsmonitor die met de programmarapportages in 2019 is opgeleverd. Op deze wijze kan uw raad kennis nemen van de stand van zaken wat betreft de uitvoering van het collegeprogramma (= 4 jarig uitvoeringsprogramma Strategische Visie) en Organisatievisie. Daardoor is inzichtelijk welke te boeken resultaten bijdragen aan de lange termijn doelen. Bijkomend voordeel is dat de uitvoering van beide programma's is ondergebracht in één monitoringsdocument.

5.6 MANAGEMENT

Coaching op houding en gedrag

Een belangrijk aspect van Human Resource Management (HRM) is de gewenste houding en het gewenste gedrag van onze organisatie en onze medewerkers. Wat we daarin willen bereiken hebben we beschreven in de organisatievisie en concreet gemaakt voor het uitvoeringsprogramma. Leidinggevend begeleiden medewerkers in de dagelijkse praktijk om zich die houding en dat gedrag eigen te maken en vervullen hierin een voorbeeldfunctie.

In 2019 investeerden we in de borging van het leertraject uit 2018 om de opgedane vaardigheden te behouden en verder te vergroten. Hiermee bereiken we een blijvende coaching op houding en gedrag in de dagelijkse praktijk. Met als hogere doel een verdere verbetering van onze dienstverlening.

5.7 MEDEWERKERS

Competentiemanagement

Het geplande project competentie management, en daarmee samenhangende talentmanagement, is in 2019 nog niet gestart. Oorzaak hiervan is onder meer vele interne wijzigingen bij het cluster Personeel en Organisatie.

Funcitiewaardering

In verband met wisselingen in het P&O team en overige prioriteiten is ook het project Functiewaardering in 2019 niet opgestart. In dit jaar hebben wel individuele functiewegingen plaatsgevonden waar nodig. In 2020 wordt de afweging gemaakt hoe verder te gaan met de functiewaarderingssystematiek.

Levensfasebewust Personeelsbeleid

In 2018 heeft een onderzoek onder medewerkers plaatsgevonden naar de behoeften en wensen op het gebied van levensfasebewust personeelsbeleid. In 2019 hebben we hier op twee manieren concreet opvolging aan gegeven:

- **Generatiepact**
In 2019 hebben we een regeling generatiepact opgesteld en geïmplementeerd. Deze regeling geeft oudere medewerkers (vanaf 63 jaar) de mogelijkheid het werk af te bouwen door 80% van het formele dienstverband te gaan werken tegen 90% salaris met behoud van volledige pensioenopbouw.
- **Preventief Medisch Onderzoek (PMO)**
In november en december is aan alle medewerkers de mogelijkheid geboden deel te nemen aan een preventie medisch onderzoek. Ongeveer 70% van de medewerkers heeft hier gebruik van gemaakt. In 2020 bekijken we, naar aanleiding van de groepsrapportage, hoe we hier binnen de organisatie verder opvolging aan geven.

5.8 FINANCIËN EN PLANNING EN CONTROL

P&C-cyclus

In 2019 oriënteerden wij ons op marktpartijen die een oplossing hebben voor de digitalisering van zowel de interne processen rondom het opstellen als ook het digitaal ontsluiten van de P&C-documenten voor de gemeenteraad en de communicatie met onze burgers. Naar aanleiding hiervan hebben 2 marktpartijen hun oplossing aan de ambtelijke organisatie gepresenteerd. In 2020 nemen wij op basis van een verder referentie-onderzoek en offertetraject hiertoe een besluit. Hierbij betrekken we ook de auditcommissie.

Risicomanagement en governance

We zijn in juli 2019 van start gegaan met het verankeren van het risicomanagement in de organisatie. Richtsnoer is de beleidsnota Risicomanagement en Rechtmatigheidsverantwoording. We hebben ons in 2019 gefocust op enerzijds de implementatie en anderzijds feitelijk stappen gezet door een deel van primaire processen in kaart te brengen en risico's en beheersmaatregelen benoemd. Ook schaften we software aan om operationele en strategische risico's beter te kunnen presenteren en monitoren. Dit richten we in 2020 verder in.

Voor het eerst hebben we bij de begrotingsbehandeling 2020 de mate van onze financiële stevigheid vanuit kengetallen kenbaar gemaakt. Door het ontbreken van een meerjarige sluitende begroting én een gemiddeld lagere belastingcapaciteit vallen we in de categorie 'minst financieel gezond'.

E-facturering

De overheid stelt als doel dat burgers en bedrijven hun zaken met de overheid zoveel mogelijk digitaal kunnen regelen. Digitalisering is daarbij niet het uiteindelijke doel maar een belangrijk middel om betere dienstverlening aan burgers en bedrijven te leveren, zo mogelijk in combinatie met een hogere efficiëntie. Het ontvangen en verwerken van e-facturering draagt bij aan deze betere dienstverlening. Een e-factuur bevat gegevens van een leverancier in een formaat dat kan worden ingevoerd (geïntegreerd) in een geautomatiseerd systeem zonder dat enige verdere data-input is vereist. E-facturering is sneller, gemakkelijker, nauwkeuriger en bespaart ondernemers en de gemeente administratieve lasten.

Met ingang van 18 april 2019 voldoen we aan de Europese richtlijn inzake e-facturering en ontvangen en verwerken we e-facturen.

5.9 INFORMATIE

Informatie en Automatisering

Om onze organisatievisie te ondersteunen is een goed en stabiel functionerende ICT-functie een onmisbare component binnen onze gemeente. Zij ondersteunt de kwalitatief goede informatie die nodig is voor onze gewenste dienstverlening. Waar mogelijk werken we digitaal. Hierdoor ontstaat ruimte voor persoonlijk contact waar dat wenselijk is.

In de achterliggende jaren hebben we grote stappen gezet in de doorontwikkeling van onze digitale dienstverlening. Daarbij proberen we het gebruiksgemak voor inwoners en ondernemers hand in hand te laten gaan met de efficiency voor onze medewerkers. In het kader van de doorontwikkeling van onze digitale dienstverlening hebben we in 2019 besloten dat we de extra applicaties die ons nog ondersteunen in het sociaal domein en bij vergunningverlening zoveel mogelijk gaan uitfaseren. Hiermee bereiken we dat de dienstverlening aan inwoners en ondernemers plaatsvindt vanuit één systeem.

Informatiebeveiliging en privacy heeft ook in 2019 onze aandacht gekregen. De informatie die we beheren over onze inwoners, ondernemers en gasten moeten we goed beveiligen. Alle Nederlandse gemeenten hebben zich in VNG-verband geconformeerd aan een vastgestelde beveiligingsstandaard, de Baseline Informatiebeveiliging Overheden (BIO). Tijdens de behandeling van de begroting 2020 heeft uw raad ingestemd met ons voorstel om hiervoor 0,5 fte te creëren (CISO – Chief Information Security Officer). De hoofdtaak is het gefaseerd implementeren van de BIO binnen onze gemeente.

Gemeenten verantwoorden zich jaarlijks over de kwaliteit van de informatieveiligheid binnen diverse (informatie)systemen zoals SUWI-net en DIGID. We doen dit via de Audit systematiek ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Op 4 juli 2019 heeft de raad hierover een raadsbrief ontvangen.

Digitalisering gemeentearchief

De digitalisering en het vergemakkelijken van de toegang tot de collectie zijn onderdeel van het beleid van het gemeentearchief. Het gemeentearchief heeft in 2019 verder gewerkt aan het digitaliseren van vaak geraadpleegde archivalia. Kwetsbare oude stukken hoeven daarna niet meer in handen gegeven te worden van het publiek, wat het behoud zeer ten goede komt. Frequent geraadpleegde archivalia als de oude rechterlijke - en weeskamer archieven zijn inmiddels grotendeels gescand. De scans komen in 2020 voor iedereen beschikbaar via de website van het Zeeuws Archief.

We willen inspelen op de wensen van het publiek met betrekking tot de bereikbaarheid van de informatie. Onze toegangen, genealogische data en beeldbank zijn nu voor het grootste deel te raadplegen via de website van het Zeeuws Archief en landelijke portals, deels met scans.

Het archief van de gemeente wordt tegenwoordig digitaal gevormd. Digitaal archief is zonder goede beheersmaatregelen kwetsbaar en vluchtig. Digitaal gevormd archief dat voor langdurige bewaring is bestemd, dient digitaal duurzaam opgeslagen te worden. Binnen Zeeland is hiervoor een digitale archiefbewaarplaats, een e-depot, ontwikkeld in samenwerking met de Zeeuwse overheden. Dit e-depot is in beheer bij het Zeeuws Archief. In 2019 is onze gemeente volgens plan aangesloten op dit e-depot. Samen met het Zeeuws Archief zal de komende jaren gewerkt worden aan het gereed maken van ons digitale archief om dit vervolgens over te brengen.

5.10 PROCESSEN

Inrichting frontoffice

De pilot tot inrichting van telefonie en de receptie hebben we geëvalueerd. Vanwege de positieve effecten hebben we besloten over te gaan tot definitieve inrichting van het serviceteam en de receptie vanuit de pilot. Dit is in 2019 geëffectueerd. De verdere doorontwikkeling van het serviceteam inclusief inbedding van social media pakten we vervolgens ook in 2019 op.

Leanmanagement

Het hulpmiddel voor procesoptimalisatie, leanmanagement, pasten we de afgelopen jaren nog maar mondjesmaat toe. De nadruk lag meer op de optimalisatie van het zaakstelsel. Vanuit een behoefte om de gevoelde werkdruk (zie hiervoor) in de organisatie te verminderen herintroduceren we leanmanagement. De voorbereidingen hiervoor pakten we in 2019 op. In 2020 gaan we hier effectief mee aan de slag.

Paragraaf Verbonden partijen

6

6.1 ALGEMEEN

Deze paragraaf gaat in op doelstellingen, activiteiten en de mate van de financiële betrokkenheid van samenwerkingsverbanden waarin onze gemeente participeert en waarin zij een bestuurlijke invloed kan uitoefenen. Daarbij staat het realiseren van een publiek belang centraal. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt hiervoor het begrip “verbonden partijen” gehanteerd.

Per partij kan sprake zijn van een financieel en / of een bestuurlijk belang. De nadruk dient op de combinatie te liggen: indien alleen een financiële relatie bestaat, bijvoorbeeld een subsidierelatie, dan is geen sprake van een verbonden partij, zoals in het BBV beschreven. Indien er structureel sprake is van een overwegende bekostiging van (activiteiten van) de organisatie gezien het maatschappelijk of algemeen belang in combinatie met een bestuurlijk belang, dan is de vermelding van deze organisatie in de paragraaf verbonden partijen ook op zijn plaats.

Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met financieel belang wordt bedoeld: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat, dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Voor de raad is informatie over de verbonden partijen om twee redenen van belang:

- de partijen voeren taken uit die in het verlengde van de gemeentelijke doelstellingen liggen;
- er is sprake van budgettaire consequenties.

De bijdrage van de verbonden partijen aan de programmadoelen zijn bij de (sub-)programma's opgenomen.

De BBV schrijft voor dat in deze paragraaf ook de risico's worden benoemd die wij lopen. Indien die substantieel en financieel van belang zijn, benoemen we die ook de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Zijn die er niet, dan worden ze hier niet benoemd.

6.2 VISIE EN BELEID GEMEENTE

Wij handelen in de geest en naar inhoud van de besluiten die uw raad in de achterliggende jaren heeft genomen ter vergroting van de sturing en invloed in verbonden partijen. Op grond van de door de Vereniging van Zeeuwse Gemeenten (VZG) opgestelde notitie “Aan de slag met gemeenschappelijke regelingen” is een door de VZG ingestelde werkgroep daadwerkelijk aan de slag op grond van het rapport “Aanpak voor een goede samenwerking tussen gemeenten en gemeenschappelijke regelingen”. Het rapport heeft als hoofddoel om de onderlinge samenwerking te verbeteren en de relatie tussen gemeenten en gemeenschappelijke regelingen te versterken. Naar aanleiding van het rapport heeft de VZG de werkgroep gevraagd

verder te ondersteunen bij het implementeren van het rapport. Zie ook programma 4 Bestuur en Burgerzaken: “Gemeenschappelijke regelingen tegen het licht houden op nut en noodzaak”.

6.3 OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Er zijn vier categorieën verbonden partijen te onderscheiden: gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen.

Per partij geven we het publieke, bestuurlijke en financiële belang aan.

Categorie 1: Gemeenschappelijke regelingen (GR-en)

01 Regionaal bureau leerplicht (RBL)

Vestigingsplaats

Goes.

Publiek belang

Uitvoeren leerplichtwet en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) om zo voortijdige schooluitval terug te dringen en te voorkomen. Jongeren maximale kansen bieden op een zelfstandige positie op de arbeidsmarkt en een zelfredzame toekomst in de maatschappij.

Bestuurlijk belang

De wethouder onderwijs is lid van het algemeen bestuur.

Betrokken partijen/deelnemers

Gemeenten Goes, Borsele, Kapelle, Noord-Beveland, Schouwen-Duiveland en Tholen.

Beleidsverantwoording

Uitvoering van de Leerplichtwet en RMC-functie. De focus van de RMC-functie ligt de komende jaren meer op de meest kwetsbare groepen.

Financieel belang

De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage aan het RBL zoals vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling.

Sub-Programma

2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau.

02 GR de Zeeuwse Muziekschool (ZMS)

Vestigingsplaats

Middelburg.

Publiek belang

Bevordering van de kunstzinnige vorming in de ruimste zin.

Bestuurlijk belang

De gemeente heeft zitting in het algemeen en dagelijks bestuur.

Betrokken partijen/deelnemers

Alle Zeeuwse gemeenten, behalve Sluis, Terneuzen en Vlissingen.

Beleidsverantwoording

Het Algemeen Bestuur stelde op 8 maart 2018 het beleidsplan "[Op maat naar Morgen](#)" vast. Dit beleidsplan is een uitwerking van de uitkomsten van het onderzoek naar de Toekomstvisie dat in 2016/2017 is uitgevoerd door deelnemende gemeenten en de muziekschool onder coördinatie van Berenschot.

De in het beleidsplan opgenomen doelstellingen vormen de opmaat naar de toekomst en zullen worden uitgewerkt in jaarplannen.

In de vergadering van de raadscommissie van 12 september 2019 is over het door de fractie SP ingediende Initiatiefvoorstel uittreden uit de gemeenschappelijke regeling de Zeeuwse Muziekschool en inrichting stelsel muziekeducatie en muziekbeleving Schouwen-Duiveland besloten dit voorstel terug te leggen bij het Presidium en dit jaar nog het gesprek aan te gaan met de Zeeuwse Muziekschool en daarna het voorstel te agenderen voor de raadsvergadering. Het gesprek met de muziekschool heeft plaatsgevonden op 25 november 2019. In vervolg hierop heeft de SP-fractie gemeld dat het initiatiefvoorstel wordt herschreven. Het aangepaste initiatiefvoorstel is tot nu toe nog niet ingediend.

Financieel belang

Deels een bedrag per inwoner en deels variabel in verband met overeengekomen budget (aantal leseenheden).

Sub-Programma

2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau.

03 GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)

Vestigingsplaats

Goes.

Publiek belang

De GGD voert taken uit die de Wet publieke gezondheid, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet aan de gemeente opdragen. Het gaat om de volgende taken:

- a. het bevorderen en beschermen van de gezondheid van de burgers van Zeeland door middel van het verkrijgen van inzicht in de gezondheidssituatie en het vóórkomen van ziekten (waaronder infectie- en welvaartziekten), het treffen van maatregelen om uitbreiding te voorkomen en het bevorderen van een gezonde levensstijl.
- b. het bevorderen en veilig stellen van een gezonde lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkeling van 0- tot 19-jarigen zodat het kind een optimaal niveau van individueel en maatschappelijk functioneren kan bereiken. Hierbij wordt uitgegaan van de eigen verantwoordelijkheid van de ouders of verzorgers van het kind.
- c. de integrale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling door één meldpunt te hebben voor burgers en professionals en waarbij wordt uitgegaan van één gezin, één plan.
- d. het contracteren en subsidiëren van aanbieders van jeugdhulp, -reclassering en – beschermingsmaatregelen, de monitoring en advisering.

Bestuurlijk belang

De wethouder voor Energietransitie, welzijn en volksgezondheid heeft zitting in het algemeen bestuur.

Betrokken partijen/deelnemers
Alle Zeeuwse gemeenten.

Beleidsverantwoording

De GGD heeft in 2019 de transformatie van de GGD-organisatie volgens het plan 'Een nieuwe organisatie Publieke Gezondheid Zeeland: publieke gezondheid en sociaal domein verbonden' verder uitgevoerd. De GGD heeft ingezet op de drie B's: het Beschermen, Bewaken en Bevorderen van de gezondheid. De GGD heeft dit zo veel als mogelijk aansluitend op de lokale situatie in de gemeente uitgevoerd vanuit de vier programmalijnen: Gezondheid In de Wijk, Kennis - Innovatie – Monitoring, Fysieke Veiligheid en Bescherming en Sociale Veiligheid. Vanuit deze inhoudelijke programmalijnen investeerde de GGD in signalering, preventie en innovatie. Zij heeft gewerkt vanuit een integrale aanpak en samenwerking, vanuit de overtuiging dat hiermee op zorgkosten bespaard kunnen worden. De GGD heeft daarnaast het programma Veilig thuis binnen de wettelijke kaders en de inkoop van de jeugdhulp binnen de inhoudelijke en financiële kaders uitgevoerd.

De 13 Zeeuwse gemeenten hebben de gemeenschappelijke regeling aangepast en vastgesteld. Deze is in 2019 in werking getreden.

Financieel belang

Exploitatiesaldi voor GGD-diensten verrekenen we op basis van het inwoneraantal (totaal & 0-19-jarigen). De lasten van de jeugdzorg worden 100% doorberekend.

Risico's

Er ontbreekt een scherpere scheiding tussen taken die aan de GR zijn opgedragen en de bevoegdheden die daartoe worden overgedragen. De rol van de directeur moet beter worden gedefinieerd op het gebied van toezichthouder Kinderopvang.

Sub-Programma

2.4 Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn.

04 GR Veiligheidsregio Zeeland (VRZ)

Vestigingsplaats

Middelburg.

Publiek belang

Het inrichten en in stand houden van een regionale crisisorganisatie en brandweezorg.

Bestuurlijk belang

Elke gemeente heeft één zetel in het algemeen bestuur, bezet door de burgemeester.

Betrokken partijen/deelnemers

Alle Zeeuwse gemeenten.

Beleidsverantwoording

De posten Zierikzee en Kerkwerpe worden samengevoegd. Het onderzoek naar de vestigingslocatie is in voorbereiding. De post Dreischor, die in de oorspronkelijke opzet van Maatwerk in Brandweezorg op de nominatie stond om gesloten te worden, blijft in de lucht. Dit

gebeurt in de vorm van een pilot voor de duur van drie jaar die door de VRZ en de gemeente gezamenlijk wordt gefinancierd.

Financieel belang

De belangrijkste inkomstenbron van de veiligheidsregio is de gemeentelijke bijdrage.

De verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdrage is gebaseerd op de uitkeringsmaatstaf Veiligheid in het Gemeentefonds.

Risico's

Het later of niet realiseren van de taakstelling 2019 en volgende jaren op de formatie is een reëel risico van € 129.600 dat een extra bijdrage kan vergen van de aangesloten gemeente. In het eerste halfjaar 2020 komt de VRZ met een rapportage.

Op 1 januari 2020 is de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (Wnra) in werking getreden. Deze wet heeft als uitgangspunt de arbeidsverhoudingen tussen ambtenaren en werknemers te harmoniseren. De brandweervrijwilligers hebben momenteel een ambtelijke aanstelling, maar onderscheiden zich van andere ambtenaren, doordat ze een eigen rechtspositie hebben en onder aparte wettelijke bepalingen vallen. Met de inwerkingtreding van de Wnra vervalt dit onderscheid. De belangrijkste gevolgen zijn dat de arbeidsrechtelijke (rechts)positie van ambtenaren gelijk wordt aan die van werknemers in het private bedrijfsleven. Dit kan leiden tot een kostenstijging vanwege verplichte pensioenopbouw, sociale zekerheidsrechten etc. Bij de voorbereiding van de implementatie van de Wnra is gebleken dat de situatie binnen de veiligheidsregio's behoorlijk complex is. Vandaar dat er nog geen definitief besluit is genomen of de brandweervrijwilligers rechtspositioneel onder deze wet gaan vallen. De consequenties van de invoering van de Wnra leiden tot een stijging van de gemeentelijk bijdrage.

Een ander mogelijk effect van de invoering van WNRA kan zijn dat er minder belangstelling is voor het vak van brandweervrijwilliger omdat het vrijwillig karakter plaats maakt voor een arbeidsovereenkomst. De werving van voldoende vrijwilligers is onder de huidige afspraken reeds een punt van zorg.

Sub-Programma

2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau.

05 GR Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

Vestigingsplaats

Borsele.

Publiek belang

Behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van de afvalstoffenverwijdering, waaronder de zorg voor verwijdering van afvalstoffen en het inrichten en beheren van installaties voor inzameling, overslag en transport van afvalstoffen.

Bestuurlijk belang

De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.

Betrokken partners/deelnemers

Alle Zeeuwse gemeenten.

Beleidsverantwoording

- implementatie Governance regeling (OLAZ en ZRD).
- bewaken dat uitvoering wordt gegeven aan de vastgestelde notitie reservevorming.
- opstellen nieuw regionaal beleidsplan milieustraten.
- uitvoering geven aan gevolgen VANG (Van Afval Naar Grondstof)-doelstellingen.
- uitvoering geven aan gevolgen Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022 en ketenovereenkomst Verpakkingen 2020-2029.

Financieel belang

De kosten van de milieustraat worden verdeeld naar rato van het aantal inwoners.

Sub-Programma

2.2 Wonen naar wens.

06 GR Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio (SWVO)

Vestigingsplaats

Goes.

Publiek belang

Het Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio (SWVO) is een Gemeenschappelijke Regeling en voert beleids- en uitvoeringstaken uit op het terrein van zorg, jeugd, maatschappelijke ondersteuning, cultuur- en volwasseneducatie. Het SWVO heeft bovendien een overleg- en adviesfunctie op andere en nieuwe terreinen van welzijn en zorg.

Bestuurlijk belang

De wethouder Sociaal Domein heeft zitting in het algemeen bestuur.

Betrokken partijen/deelnemers

De gemeenten Borsele, Kapelle, Reimerswaal, Tholen, Goes, Noord-Beveland en Schouwen-Duiveland.

Beleidsverantwoording

Binnen het SWVO werken de gemeenten samen aan de transformatie van het sociaal domein. De gemeenten willen regionaal samenwerken om de gewenste transformatie van de samenleving voor elkaar te krijgen als dit voor de lokale situatie meerwaarde heeft.

Bij initiatieven die bijdragen aan vernieuwing in het sociaal domein kan SWVO een ondersteunende rol spelen. SWVO verzorgt de contractering en contractenbeheer van zorgaanbieders op de taken van de Wet maatschappelijke ondersteuning.

Vanuit de Zeeuwse samenwerking Sociaal Domein kunnen zowel inhoudelijke, organisatorische als financiële wijzigingen voor SWVO komen. Hierover is op dit moment nog niets bekend.

Financieel belang

Bijdrage in de kosten van het secretariaat, beleidscapaciteit en de kosten van uitvoering van een aantal werksoorten. De lasten van de maatwerkvoorzieningen voor ondersteuning worden voor 100% doorberekend.

Risico's

Voor wat betreft de uitvoering van de inkoop van zorg in het kader van de maatschappelijke ondersteuning is er sprake van een open-einde-regeling.

Sub-Programma

2.4 Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn.

07 Bureau College Zorg en Welzijn

Vestigingsplaats

Goes.

Publiek belang

Het CZW Bureau is een publiekrechtelijke samenwerking met een gemeenschappelijk orgaan. Het orgaan beschikt zelf niet over een zelfstandige rechtspersoonlijkheid. Het bureau ondersteunt het Zeeuwsbrede adviesorgaan College Zorg en Welzijn (CZW). Op verzoek van de deelnemende overheden in het CZW treedt het SWVO op als werkgever voor de medewerkers. De secretaris is verantwoordelijk voor de aansturing en exploitatie van het bureau.

Het CZW Bureau voert de gezamenlijke beleidsvoorbereiding en -uitvoering uit voor alle 13 Zeeuwse gemeenten en de Provincie Zeeland. Het gaat om de invulling van:

- de gemeentelijke Anti Discriminatie Voorziening: Anti Discriminatie Bureau Zeeland.
- Huiselijk Geweld/ Huisverbod.
- Project Laat Ze Niet Verzuipen Zeeland: aanpak jeugd en alcohol.
- Project Zeeland zonder Zelfmoord
- Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang (namens de centrumgemeente Vlissingen).

Bestuurlijk belang

De wethouder Sociaal Domein neemt deel aan het CZW-overleg.

Betrokken partijen/deelnemers

Alle Zeeuwse gemeenten en de Provincie Zeeland.

Beleidsverantwoording

In 2019 lag het speerpunt voornamelijk op de overgang van Beschermd Wonen van de centrumgemeente naar de deelnemende gemeente en in de invoering van de Wet verplichte ggz.

Financieel belang

Bijdrage in de kosten van het secretariaat en bijdragen in de kosten van uitvoering van een aantal werksoorten.

Sub-Programma

2.4 Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn.

08 GR Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)

Vestigingsplaats

Terneuzen.

Publiek belang

De RUD voert de wettelijke taken voortvloeiende uit de Wet Vergunningverlening, toezicht en handhaving (Wth) en voor een deel van de milieu-inrichtingen uit.

Bestuurlijk belang

De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur. Daarnaast zijn wij regiovertegenwoordiger in het dagelijks bestuur.

Betrokken partijen/deelnemers

De RUD voert taken uit voor alle Zeeuwse gemeenten, de provincie en het waterschap.

Beleidsverantwoording

De RUD past bij de advisering over handhaving de Landelijke Sanctiestrategie toe en voert taken uit conform de landelijk vastgelegde kwaliteitscriteria.

Financieel belang

De randvoorwaarden waren nog niet rond om in 2019 te starten met de betaling voor het product via P*Q. De invoeringsdatum is nog onderdeel van het onderzoek. Dat zal ook niet het geval zijn in 2020.

Risico

Door het intrekken door de Gemeenschappelijke Regeling DCMR Milieudienst Rijnmond van het mandaat om bedrijven die vallen onder het Besluit risico's zware ongevallen (BRZO) te vergunnen en te controleren kan de robuustheid (kwaliteitscriteria) van de RUD onder druk komen te staan.

De RUD kent een hoog aantal risico's van structureel ruim € 3 miljoen per jaar. Volgens de VZG-richtlijn mogen zij 5% van de omzet (is € 0,5 miljoen) als algemene reserve aanhouden. Deze is becijferd op € 0,8 miljoen.

De RUD is in overleg gegaan met de VZG om een passende norm af te spreken.

Vooralsnog nemen wij in ons weerstandsvermogen een structureel risico op van € 250.000 per jaar.

Sub-Programma

2.2 Wonen naar wens.

Categorie 2: Vennootschappen/Coöperaties

09 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats

Den Haag.

Publiek belang

BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De gemeente heeft de BNG als huisbankier.

Bestuurlijk belang

De gemeente heeft geen zetel in het bestuur van de BNG. De gemeente heeft als aandeelhouder wel stemrecht (één stem per aandeel) in de algemene vergadering van aandeelhouders.

Betrokken partijen/deelnemers

Het ministerie van Financiën, gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen

Beleidsverantwoording

- De bank wil haar sterke liquiditeitsprofiel continueren door het aantrekken van funding met relatief lange looptijden.
- Het behoud van substantiële marktaandelen in het Nederlandse publieke en semipublieke domein en het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders.

Financieel belang

De bank is een structuurvennootschap. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een waterschap. De gemeente bezit 0,04% van aandelen, zijnde 23.790 aandelen van € 2,50 per aandeel.

Sub-Programma

A.1 Algemene dekkingsmiddelen.

10 PZEM N.V.

Vestigingsplaats

Middelburg.

Publiek belang

Werkzaam zijn op het gebied van de openbare gas-, elektriciteits-, water- en warmtevoorziening.

Bestuurlijk belang

De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van aandeelhouders.

Betrokken partijen/deelnemers

Alle Zeeuwse gemeenten, gemeente Bergen op Zoom, Woensdrecht, Goeree-Overflakkee en de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland.

Beleidsverantwoording

Na de verkoop van de commerciële bedrijfsonderdelen, de afsplitsing van het netwerkbedrijf en de naamsverandering, resteren voor PZEM de onderdelen Evides (50%), EPZ (kerncentrale) en Wholesale. Daarnaast beschikt PZEM nu over een aanzienlijk vermogen door de genoemde verkopen. Het beleid is gericht op het financieel gezond houden van het bedrijf. Hierbij moet worden aangemerkt dat Wholesale weer winst kan maken, wanneer de energieprijzen aantrekt.

Volgens de prognoses op dit gebied zou hiervan sprake moeten zijn vanaf 2021-2022. De doelstellingen van PZEM zijn om de energieproductie zo duurzaam mogelijk te laten verlopen en zo mogelijk maatschappelijk verantwoord over te dragen.

Een risico vormt de uiteindelijke ontmanteling van de kerncentrale in Borssele. PZEM moet hiervoor de benodigde gelden reserveren en heeft hiertoe conform de richtlijnen van het Rijk een fonds ingesteld. Inmiddels bestaat er elders in de wereld ervaring met het ontmantelen van kerncentrales. Daarbij is gebleken dat in een aantal gevallen de kosten hoger uitvallen dan vooraf gedacht.

Bestuurlijk is de Raad van Commissarissen in omvang teruggebracht en hebben de aandeelhouders te kennen gegeven meer invloed te willen hebben op het beheer van de vrijgekomen gelden. Dit is in de nieuwe statuten van PZEM verwerkt.

Financieel belang

De gemeente bezit 597 van de in totaal 15.280 volgestorte aandelen. Vanaf 2015 wordt niet langer rekening gehouden met een structurele dividenduitkering.

Risico's

De gemeente bezit aandelen met een nominale waarde van € 270.000. De intrinsieke waarde bedraagt € 54.010.697. Het risico bestaat dat dit bedrag verloren gaat. Dit kan het geval zijn wanneer het gehele vermogen van de PZEM moet worden ingezet voor de ontmanteling van de kerncentrale.

Een hoger risico bestaat wanneer het Rijk de aandeelhouders met terugwerkende kracht aansprakelijk stelt voor hogere kosten van de ontmanteling. Dit is echter een juridisch complex vraagstuk en de haalbaarheid hiervan is op dit moment nog moeilijk in te schatten. In 2019 heeft PZEM een beperkte winst gemaakt. Vooralsnog is deze winst toegevoegd aan de reserve om toekomstige verliezen op te vangen. Als de winstverwachting van het bedrijf structureel wordt en het eigen vermogen een voldoende omvang heeft om toekomstige verplichtingen op te vangen, behoort het uitkeren van dividend weer tot de mogelijkheden.

Sub-Programma

1.1 Economie sterk water gerelateerd.

11 Zuidhoek - Flex bv

Vestigingsplaats

Zierikzee.

Publiek belang

Het al dan niet tijdelijk inzetten van arbeidskrachten, al dan niet geïndiceerd voor een vorm van gesubsidieerde arbeid bij bedrijven en instellingen, het aannemen en uitbesteden van werk voor derden, het (laten) uitvoeren van werkzaamheden, het werven en selecteren van arbeidskrachten.

Bestuurlijk belang

Het college van burgemeester en wethouders, met uitzondering van de wethouder Werk en inkomen, vormt de Algemene vergadering van aandeelhouders.

Betrokken partijen/deelnemers
Gemeente Schouwen-Duiveland.

Beleidsverantwoording

In deze BV zijn aanstelling van voorlieden of vaklieden gedaan of nog steeds in dienst voor openvallende plaatsen in de Sociale Werkvoorziening die niet meer vanuit de doelgroep vervuld kunnen worden. Het in dienst nemen van uitkeringsgerechtigden als opstap naar een reguliere baan.

Financieel belang

De gemeente is enig aandeelhouder.

Sub-Programma

1.4 Arbeidsmarkt in balans.

12 Zuidhoek - Reïntegratie bv

Vestigingsplaats

Zierikzee.

Publiek belang

Het bevorderen van de reïntegratie van uitkeringsgerechtigden in het arbeidsproces en het verrichten van allerlei daarmee verband houdende werkzaamheden, zowel voor publiekrechtelijke als privaatrechtelijke instellingen en ondernemingen.

Bestuurlijk belang

Het college van burgemeester en wethouders, met uitzondering van de wethouder Werk en inkomen, vormt de Algemene vergadering van aandeelhouders.

Betrokken partijen/deelnemers

Gemeente Schouwen-Duiveland.

Beleidsverantwoording

In deze BV worden re-integratie-opdrachten uitgevoerd.

Financieel belang

De gemeente is enig aandeelhouder.

Sub-Programma

1.4 Arbeidsmarkt in balans.

13 Zuidhoek - Personeels bv

Vestigingsplaats

Zierikzee.

Publiek belang

Het in dienst nemen c.q. houden van personeel zonder ambtelijke status.

Bestuurlijk belang

Het college van burgemeester en wethouders, met uitzondering van de wethouder Werk en inkomen, vormt de Algemene vergadering van aandeelhouders.

Betrokken partijen/deelnemers

Gemeente Schouwen-Duiveland.

Voortgang/ontwikkelingen

Per 1 januari 2020 is al het personeel overgeheveld naar de gemeente en volgen zij de cao van de gemeente. De B.V. is slapende.

Financieel belang

De gemeente is enig aandeelhouder.

Sub-Programma

1.4 Arbeidsmarkt in balans.

14 NV Economische Impuls Zeeland (EIZ)

Vestigingsplaats

Zeeland en Zuid-West Nederland.

Publiek belang

Het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete structuurversterkende projecten, een betere instroming van de Zeeuwse beroepsbevolking in de kenniseconomie door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders.

Bestuurlijk belang

De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van aandeelhouders. Jaarlijks voert de portefeuillehouder accountmanagement-gesprekken met Impuls over de werkzaamheden die Impuls voor onze gemeente verrichten.

Betrokken partijen/deelnemers

Bemiddelde en gevestigde bedrijven, alle Zeeuwse gemeenten, Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA), provincie Zeeland, de regionale ontwikkelingsmaatschappij *REWIND West-Brabant*, Zeeland Seaports, dienstverleners, maatschappelijke organisaties, makelaars en ontwikkelaars.

Beleidsverantwoording

De Beleidsverantwoording is vastgelegd in een uitgebreid jaarprogramma. Impuls voert, vooral samen met het Kenniscentrum Kusttoerisme, Toeristisch Ondernemend Zeeland (TOZ, de provincie en gemeenten (Europese) projecten uit op het gebied van de Vrijtijdseconomie. Daarnaast begeleidt Impuls ondernemers in innovatietrajecten en innovatiefinancieringen, bijvoorbeeld op het gebied van circulaire economie en energieneutraal.

Financieel belang

De begrote jaarlijkse bijdrage is gerelateerd aan het aantal inwoners van onze gemeente.

Sub-Programma

1.3 Florerende kleinschalige bedrijvigheid.

Categorie 3: Stichtingen/Verenigingen

15 Vereniging van Zeeuwse Gemeenten

Vestigingsplaats

Middelburg.

Publiek belang

Behartiging van de collectieve belangen van de Zeeuwse gemeenten.

Bestuurlijk belang

De gemeente heeft zitting in het bestuur.

Betrokken partijen/deelnemers

De Zeeuwse gemeenten en hun bestuursorganen.

Beleidsverantwoording

De bestuurlijke banden tussen de 13 Zeeuwse gemeenten, de provincie en het waterschap worden verder verstevigd om desgewenst of zo nodig een vuist te maken richting centrale overheid of richting Brussel. Hoofddoel van de VZG blijft uiteraard het behartigen van belangen die aan haar leden gemeenschappelijk eigen zijn.

Financieel belang

De contributie is gebaseerd op een bedrag per inwoner.

Sub-Programma

4.1 Bestuur en Burgerzaken.

16 Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats

Den Haag.

Publiek belang

De vereniging heeft tot doel de leden individueel en collectief bij te staan bij de vervulling van hun bestuurstaken.

Bestuurlijk belang

De gemeente is niet rechtstreeks vertegenwoordigd in het bestuur.

Betrokken partijen/deelnemers

De Nederlandse gemeenten.

Beleidsverantwoording

De VNG-strategie is neergelegd in de verenigingsstrategie 'Gemeenten 2024' die de Algemene Ledenvergadering op 5 juni 2019 heeft vastgesteld. Daarin staat beschreven wat de VNG op een groot aantal terreinen collectief wil oppakken, waarbij samenwerking hét centrale thema van de toekomst is.

Tussen nu en 2024 moet de lokale democratie worden versterkt en geïnvitaliseerd. Dat heeft consequenties voor de verhouding tussen de gemeenten en hun inwoners, voor het anders, innovatiever oppakken van de nieuwe gemeentelijke taken en voor de samenwerking met partners op alle niveaus.

Financieel belang

Bijdrage in hoofdzaak naar rato van het aantal inwoners.

Sub-Programma

4.1 Bestuur en Burgerzaken.

17 Stichting Renesse

Vestigingsplaats

Renesse.

Publiek belang

Met de beschikbare middelen geldelijke bijdragen verstrekken voor activiteiten binnen de gemeente Schouwen-Duiveland van recreatieve, toeristische, culturele, educatieve of sportieve aard en objecten met een cultuurhistorische waarde en/of een uniek karakter, niet zijnde gebouwen.

Bestuurlijk belang

Niet rechtstreeks, de gemeente benoemt de bestuursleden.

Betrokken partijen/deelnemers

Stichting Renesse, gemeente Schouwen-Duiveland, stichtingen en burgers individueel binnen de gemeente Schouwen-Duiveland op de aandachtsgebieden van de Stichting Renesse.

Beleidsverantwoording

1. Het zelfstandig beheren van het vermogen.
2. Het verstrekken van subsidies ten behoeve van activiteiten, die passen zijn binnen haar doelstelling.
3. Het behouden van het culturele erfgoed op Schouwen-Duiveland door investeringen in monumenten en cultureel erfgoed door middel van de Stichting Monumenten Schouwen-Duiveland.
4. Het functioneren van de Stichting Renesse regelmatig onder de aandacht van de gemeenschap op Schouwen-Duiveland brengen.

Financieel belang

De Raad van toezicht van de Stichting Renesse vraagt om goedkeuring van de opgestelde begrotingen en jaarstukken, dit in overeenstemming met de bepalingen in de statuten van de stichting. Door middel van deze goedkeuring wordt de controlerende taak van de gemeente uitgevoerd. Daarmee wordt de gemeentelijke rol bevestigd.

Bij het opheffen van de stichting vervalt het vermogen aan de gemeente.

Sub-Programma

2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau.

18 Stichting Obase

Vestigingsplaats

Zierikzee.

Publiek belang

Het verstrekken van voldoende openbaar primair onderwijs in Schouwen-Duiveland.

Bestuurlijk belang

De gemeenteraad benoemt op voordracht van de benoemingscommissie de leden van de Raad van Toezicht, waaronder één lid op bindende voordracht van het ouderdeel van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad en één lid op bindende voordracht van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad, welke voordracht eveneens wordt geacht te zijn gedaan door het ouderdeel van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad.

Betrokken partijen/deelnemers

De gemeente Schouwen-Duiveland en stichting Obase.

Beleidsverantwoording

Stichting Obase kent een koersplan met daarin de visie en het beleid voor de komende jaren.

Financieel belang

Bij (dreigend) faillissement van de stichting kan de gemeente voor de vraag komen te staan welke financiële middelen noodzakelijk zijn om voldoende aanbod van openbaar primair onderwijs te behouden voor haar inwoners. Mogelijk zelfs het bevoegd gezag overnemen met verantwoordelijkheid voor de ontstane tekorten.

Sub-Programma

2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau.

19 Stichting Pontes Scholengroep

Vestigingsplaats

Goes.

Publiek belang

Het verstrekken van voldoende openbaar voortgezet onderwijs.

Bestuurlijk belang

De gemeente heeft het bestuur op afstand gezet. De gemeenteraad is bevoegd tot:

- a. Benoeming leden Raad van Toezicht op voordracht van de Raad van Toezicht.
- b. Goedkeuring tot statutenwijziging op voordracht van de Stichting.
- c. Goedkeuring tot ontbinding van de Stichting op voordracht van de Stichting.
- d. Besluit tot ontbinding bij ernstige taakverwaarlozing of functioneren in strijd met de wet door de Stichting.
- e. Goedkeuring tot juridische fusie waarbij de Stichting verdwijnt.
- f. Goedkeuring tot juridische splitsing waarbij een door de Stichting in stand gehouden openbare school overgaat naar een andere rechtspersoon.

Betrokken partijen/deelnemers

Gemeenten Schouwen-Duiveland en Goes.

Beleidsverantwoording

Pieter Zeeman heeft medio 2018 het Koersplan “ Met jouw talent vooruit” vastgesteld met daarin onder andere een persoonsgerichte benadering van de leerlingen en gestart met de uitvoering.

Financieel belang

Bij (dreigend) faillissement van de stichting kan de gemeente voor de vraag komen te staan welke financiële middelen noodzakelijk zijn om voldoende aanbod van openbaar voortgezet onderwijs te behouden voor haar inwoners. Mogelijk zelfs het bevoegd gezag overnemen met verantwoordelijkheid voor de ontstane tekorten.

Risico's

Voor Pieter Zeeman geldt dat het onderwijs niet gewaarborgd kan worden als het aantal bezoekende leerlingen onder een kritische norm komt.

Dit heeft tot gevolg dat het pand leeg komt te staan en dat leerlingen moeten reizen naar andere scholen buiten de gemeente.

Sub-Programma

2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau.

20 Stichting Dataland

Vestigingsplaats

Gouda.

Publiek belang

Het breed toegankelijk maken en beschikbaar maken van vastgoed- en hieraan gerelateerde gegevens uit het informatiedomein van gemeenten voor de overheid, de burgers en het bedrijfsleven. Daartoe wordt een actieve bijdrage verleend aan de realisatie en het gebruik van het Stelsel van Authentieke Registraties. Vanaf 2007 hebben wij toegang tot een web applicatie waar wij online geïnformeerd worden over de validatie van gemeentelijke vastgoedgegevens.

Bestuurlijk belang

Gemeente maakt geen deel uit van het bestuur. Wel is er zeggenschap in de Algemene vergadering van certificaathouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (0,3 %).

Betrokken partijen/deelnemers

Nederlandse gemeenten en de Bank voor Nederlandse Gemeenten.

Beleidsverantwoording

Intentie is dat de activiteiten van Dataland per 1 januari 2022 worden geïntegreerd in die van de Dienst Kadaster.

Financieel belang

De gemeente bezit 22.231 certificaten à € 0,10. Verstrekking van gegevens aan afnemers vindt plaats tegen verstrekingskosten. Deze inkomsten worden door Dataland gebruikt om de kerntaken uit te voeren: ontzorgen, ondersteunen en faciliteren van gemeenten.

Sub-Programma

2.2 Wonen naar wens.

21 Stichting Sportbedrijf Schouwen-Duiveland

Vestigingsplaats

Zierikzee.

Publiek belang

De stichting heeft onder meer ten doel gelegenheid te bieden voor bewegingsonderwijs en tegen maatschappelijk aanvaardbare prijzen, sport te beoefenen het beheer en de exploitatie van sportfaciliteiten.

Bestuurlijk belang

De gemeente maakt (formeel) geen deel uit van het bestuur. Wel worden de bestuurders benoemd (en geschorst) door burgemeester en wethouders. Momenteel heeft één natuurlijk persoon met gemeentelijke achtergrond (huidig ambtenaar belast met o.m. sportzaken), zitting in het bestuur. De jaarlijks vast te stellen balans en staat van baten en lasten heeft de goedkeuring van burgemeester en wethouders nodig.

Betrokken partijen/deelnemers

Stichting Sportbedrijf Schouwen-Duiveland, gemeente Schouwen-Duiveland en (in eerste instantie) de drie gebruikers van de nieuwe buitensportaccommodatie Lange Blokweg Zierikzee. Met deze partijen zijn inmiddels gebruikersovereenkomsten afgesloten. Hieraan wordt in 2020 de gebruiker van de naastgelegen voetbalaccommodatie toegevoegd. Tevens worden voorbereidingen getroffen voor het in 2021 toevoegen van de gebruiker van de atletiekaccommodatie aan de Banninklaan Zierikzee.

Beleidsverantwoording

Het beleid is gericht op het realiseren van synergievoordelen vanwege de samengebrachte sportfaciliteiten en hoe sportverenigingen hier meerwaarde aan kunnen onttelen.

Financieel belang

De gemeente heeft een fiscaal belang en heeft een de stichting een lening verstrekt van een lening van € 25.000, af te lossen in 40 jaren.

Sub-Programma

2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau.

Categorie 4: Overige verbonden partijen

22 P10

Vestigingsplaats

De gemeente Opsterland fungeert als penvoerende gemeente.

Publiek belang

Het doel van de P10 (grote plattelandsgemeenten met vergelijkbare opbouw en problematiek) is in eerste aanleg krachtenbundeling. Dit om gezamenlijk steviger gesprekspartner te zijn van het rijk, de VNG en andere partijen bij het behartigen van de specifieke belangen die uit de gemeenteopbouw voortvloeien.

Daarnaast kunnen de deelnemers – omdat men elkaars situatie goed moet kennen om de te behartigen belangen in beeld te krijgen – veel leren van elkaars ervaringen en aanpak.

Bestuurlijk belang

P10 is een samenwerkingsverband van de inmiddels 21 grootste plattelandsgemeenten. In het algemeen bestuur van de P10 hebben twee collegeleden namens onze gemeente zitting.

Betrokken partijen/deelnemers

21 gemeenten waaronder Schouwen-Duiveland vormen samen de P10-gemeenten.

Beleidsverantwoording

Invloed uitoefenen en aandacht vragen voor de specifieke positie van het platteland in de navolgende dossiers:

- herverdeling van het gemeentefonds
- ontwikkelingen in het sociale domein
- deelname werkgroepen Inter Bestuurlijke Programma's
- mobiliteit en bereikbaarheid
- nieuwe omgevingswet

Kennisuitwisselingen op de navolgende onderwerpen:

- economische ontwikkeling agrarische sector
- leefbaarheid platteland
- beschikbaarheid voorzieningen en mobiliteit
- demografische ontwikkeling

Financieel belang

Zie financiële gegevens.

Sub-Programma

4.1 Bestuur en Burgerzaken.

Organisaties met een bestuurlijk belang en maatschappelijk of algemeen belang

23 Stichting Bibliotheek Oosterschelde

Vestigingsplaats

Heinkenszand.

Publiek belang

De kern van de opdracht van de openbare bibliotheek is bijdragen aan en de basis vormen voor de kennis- en informatiesamenleving.

De hoofdvestiging in Zierikzee is sinds september 2013 onderdeel van het complex van de Pontes Pieter Zeeman. Daarnaast zijn er satellietvestigingen in Bruinisse en Burgh-Haamstede en worden kleine kernen bediend met de biblioservicebus.

Bestuurlijk belang

Niet rechtstreeks, maar bij absentie van een bestuur kan het college bestuursleden benoemen.

Betrokken partijen/deelnemers

De Zeeuwse gemeenten Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland en Tholen werken in de Oosterschelderegio samen met Bibliotheek Oosterschelde op het gebied van bibliotheekwerk. Het Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio (SWVO) ondersteunt de gemeenten in de regio op onder andere dit terrein.

Beleidsverantwoording

- Op basis van de geformuleerde regionale visie in de Oosterschelderegio was de bedoeling dat nieuw beleid en effectindicatoren voor het bibliotheekwerk op Schouwen-Duiveland werden geformuleerd. Dat is niet van de grond gekomen.
- Er zijn activiteiten uitgevoerd conform de Wet Stelsel Openbare Bibliotheken.
- In toenemende mate richt de stichting zich actief op het aanbieden van vraaggerichte activiteiten voor de uiteenlopende doelgroepen.

Tot het nieuwe beleid is geformuleerd blijft de huidige dienstverlening en huisvesting in stand.

Dat geldt ook voor de diensten van de Biblio(service)bus.

Financieel belang

Gemeente subsidieert het lokaal gekozen dienstenpakket (inclusief de bus) en draagt bij in de overhead.

Sub-Programma

2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau.

24 Stichting Maatschappelijk Werk en Welzijn Oosterschelde

Vestigingsplaats

Goes.

Publiek belang

De organisatie draagt bij aan zelfredzaamheid en participatie.

Bestuurlijk belang

Geen.

Betrokken partijen/deelnemers

De gemeenten in de Oosterschelderegio met ondersteuning van het Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio (SWVO).

Beleidsverantwoording

- Op basis van de dienstverleningsovereenkomst zijn activiteiten uitgevoerd.

Financieel belang

Gemeente subsidieert de stichting.

Sub-Programma

2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau.

25 Regionaal Informatie en Expertise Centrum Zuid-West Nederland (RIEC)

Vestigingsplaats

Tilburg.

Publiek belang

Het RIEC Zuid-West Nederland is één van de landelijke centra voor informatiedeling op gebied van BIBOB zaken, witwaspraktijken en risicovolle criminele gedragingen voor lokaal bestuur. Dit samenwerkingsverband regelt nader onderzoek bij vergunningverlening, subsidiëring en overige verbintenissen tussen lokaal bestuur en derden. Hiermee wordt vermenging van boven- en onderwereld tegengegaan en de integriteit van het lokaal bestuur beter gewaarborgd. In 2019 zijn de werkzaamheden van het RIEC en de taskforce Zeeland-Brabant geïntegreerd tot een nieuwe entiteit Taskforce-RIEC Brabant Zeeland

Bestuurlijk belang

Er bestaan risico's voor het lokaal bestuur bij publiekrechtelijke besluiten en overeenkomsten met derden waarbij vermenging ontstaat tussen de boven- en onderwereld. Het RIEC en het convenant kan de gemeente helpen tijdig risico's te signaleren en te voorkomen dat zaken worden gedaan met criminelen en criminele organisaties en daardoor betrokken raken bij witwaspraktijken.

Betrokken partijen/ deelnemers

Alle partners in de (deel-) provincies Zeeland en West-Brabant.

Beleidsverantwoording

De gemeentelijke organisatie moet in de breedste zin bewust worden en blijven van deze risico's. Niet alleen bij horeca aangelegenheden, maar ook bij grote bouwprojecten en aanbestedingen is het in de toekomst wenselijk een risicotoets in te bouwen. Dit wordt de komende jaren beleidsmatig uitgewerkt. Het ondermijningsbeeld en de quickscan bestuurlijke weerbaarheid zijn uitgevoerd. De uitkomst hiervan vraagt naar verwachting de komende jaren gemeentelijk inzet om de risico's terug te dringen.

Financieel belang

Een bijdrage per inwoner.

Sub-Programma

2.2 Wonen naar wens.

26 Samenwerkingsverband Grevelingen

Vestigingsplaats

Locatie Staatsbosbeheer (SBB) te Schiedam en Haven van Bommenede Zonnemaire.

Publiek belang

Behartiging in onderlinge samenhang van de belangen van natuur, landschap, openluchtrecreatie en visserij.

Bestuurlijk belang

De gemeente heeft zitting in het Bestuurlijk Overleg Grevelingen, samen met de gemeente Goeree-Overflakkee en de provincie Zeeland.

Betrokken partijen/deelnemers

Provincie Zeeland, de gemeente Goeree-Overflakkee (bestuurlijk) en Staatsbosbeheer (gebiedsbeheerder), Rijkswaterstaat en het Waterschap (adviserend). Daarnaast is er een overleg de Natuur- en Recreatie- Adviescommissie Zuidwestelijke Delta (NRAC) waaraan gebruikers (ondernemers, belangenorganisaties etc.) in het gebied van de Grevelingen deelnemen.

Beleidsverantwoording

In 2019 zijn de resterende projecten in het kader van Zicht op de Grevelingen II afgerond. Belangrijkste richtinggevende beleidsstuk voor de Grevelingen vanaf 2020 wordt het Strategisch Ontwikkelplan Grevelingen waarin alle projecten voor de Grevelingen voor de periode 2020-25 zijn opgenomen. Daarnaast speelt het traject vanuit de Rijksstructuurvisie tot het terugbrengen van het getij en de Getijdencentrale. Staatsbosbeheer is de primaire uitvoeringsorganisatie voor de Grevelingen aan de hand van het nader te bepalen ontwikkelplan voor de Grevelingen voor 2020 en verder. Onze financiële bijdrage in de Grevelingen blijft vooralsnog gelijk.

Financieel belang

Een (deelnemers)bijdrage.

Risico's

Onze gemeentelijke bijdrage ligt vast in de overeenkomst Samenwerkingsverband Grevelingen. Vooralsnog worden de eventuele financiële risico's nihil geacht.

Sub-Programma

3.1 Schouwen-Duiveland vakantie-eiland.

27 Stichting Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland

Vestigingsplaats

Vlissingen.

Publiek belang

De stichting koppelt de justitiële keten en de zorg- en welzijnketen fysiek aan om op een zo effectief mogelijke wijze criminaliteit, recidive en overlast tegen te gaan en daarmee de (sociale) veiligheid in Zeeland te verhogen.

Bestuurlijk belang

Het bestuur van de stichting bestaat uit een afgevaardigde van het College Zorg en Welzijn (de dertien wethouders Zorg van de provincie Zeeland), een afgevaardigde van het bestuursoverleg Integrale Veiligheid (de overlegstructuur van de dertien burgemeesters van de provincie Zeeland), Politie Zeeland en West-Brabant en het Openbaar Ministerie.

Betrokken partijen/deelnemers

Alle 13 Zeeuwse gemeenten, politie en het Openbaar Ministerie.

Beleidsverantwoording

In de zomer van 2017 is de meerjarenagenda Zorg- en Veiligheidshuizen 2017-2020 gepresenteerd waarin de zorg- en veiligheidshuizen een perspectief wordt geboden om de functie van expertisecentrum complexe casuïstiek verder te ontwikkelen.

Financieel belang

Een bedrag per inwoner.

Sub-Programma

2.2 Wonen naar wens.

28 Overleg Zeeuwse Overheden (OZO)

Vestigingsplaats

Middelburg

Publiek belang

Behartiging van de belangen van Zeeland door onderlinge samenwerking van de Zeeuwse gemeenten, Waterschap Scheldestromen en provincie Zeeland door afstemming van agenda's en programma's en een samenhangende en uniforme lobby naar de landelijke en Europese overheid.

Bestuurlijk belang

Het OZO kent een lichte samenwerkings- en organisatievorm. De gemeente heeft zitting in het Bestuurlijk Overleg OZO.

Betrokken partijen/deelnemers

Provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen en alle dertien Zeeuwse gemeenten.

Beleidsverantwoording

In 2019 zijn de verdergaande afspraken gemaakt en vastgelegd tussen de Zeeuwse overheden op grond van het rapport "#Hoe dan?".

In 2019 heeft de samenwerkingsorganisatie verder vorm gekregen door het oprichten van een kleine ondersteuningsorganisatie.

Financieel belang

Sinds 2018 dragen alle Zeeuwse overheden bij aan de uitvoering van projecten en de samenwerkingsorganisatie. Voor de gemeenten gebeurt dit op basis van een bijdrage van € 1 per inwoner.

Risico's

Onze gemeentelijke bijdrage ligt vast op basis van tussen de Zeeuwse overheden onderling gemaakte afspraken. Er is geen sprake van een eventueel financieel risico.

Sub-Programma

4.1 Bestuur en burgerzaken.

Bedragen x € 1.000

Nr	Naam	Werkelijke bijdrage 2018	Begrote bijdrage 2019	Werkelijke bijdrage 2019	Eigen vermogen 1-1-2019	Eigen vermogen 31-12-2019	Vreemd vermogen 1-1-2019	Vreemd vermogen 31-12-2019	Resultaat 2019
01	Regionaal bureau leerplicht (RBL)	80	87	87	-30	NB	0	NB	NB
02	Zeeuwse Muziek- school (ZMS)	237	241	240	78	489	1.125	896	412
03	Gemeenschappe- lijke Gezond- heidsdienst Zeeland (GGD)	7.650	9.098	9.175	5.005	5.448	2.431	18.769	621
04	Veiligheidsregio Zeeland (VRZ)	2.795	2.693	2.696	3.242	3.671	35.773	34.591	891
05	Openbaar Lichaam Afvalstoffen- verwijdering Zeeland (OLAZ)	695	658	658	360	412	10.247	9.973	52
06	Samenwerkings- verband Welzijnszorg Oosterschelde- regio (SWVO)	6.400	8.263	8.263	1.075	1.037	6.886	9.001	66
07	Bureau College Zorg en Welzijn	26	19	19	86	NB	2.710	NB	0
08	Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)	278	375	350	1.559	1.439	2.960	1.749	-490
09	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	0	0	0	4.991.000	4.887.000	132.512.000	144.802.000	163.000
10	PZEM N.V.	0	0	0	1.280.733	1.346.621	955.487	940.039	19.812
11	Zuidhoek - Flex B.V.	81	358	358	281	NB	357	NB	NB
12	Zuidhoek - Reïntegratie B.V.	261	211	211	299	NB	400	NB	NB
13	Zuidhoek - Personeels B.V. (100% dochter van Zuidhoek Flex B.V.)	0	0	0	0	0	0	0	0
14	N.V. Economische Impuls Zeeland (EIZ)	34	34	34	3.866	NB	1366	NB	NB

Nr	Naam	Werkelijke bijdrage 2018	Begrote bijdrage 2019	Werkelijke bijdrage 2019	Eigen vermogen 1-1-2019	Eigen vermogen 31-12-2019	Vreemd vermogen 1-1-2019	Vreemd vermogen 31-12-2019	Resultaat 2019
15	Vereniging van Zeeuwse Gemeenten	18	19	19	11	NB	270	NB	NB
16	Vereniging van Nederlandse Gemeenten	162	170	170	61.975	64.627	78.875	88.985	-1.174
17	Stichting Renesse	117	0	0	13.610	NB	1.549	NB	NB
18	Stichting Obase	0	0	0	1.745	NB	1.0706	NB	NB
19	Stichting Pontes Scholengroep	0	0	0	4.596	NB	6.483	NB	NB
20	Stichting Dataland	0	0	0	112	NB	463	NB	NB
21	Stichting Sport- bedrijf Schouwen- Duiveland	0	0	0	25	NB	0	0	NB
Overige verbonden partijen									
22	P10	6	6	6	121	89	0	0	20
Organisaties met een bestuurlijk belang en een maatschappelijk of algemeen belang									
23	Stichting Bibliotheek Oosterschelde	747	746	745	163	184	1.323	1.266	21
24	Stichting Maatschappelijk Werk en Welzijn Oosterschelde-regio	1.879	2.046	2.046	3.046	3.369	2.535	2.474	323
25	Regionaal Informatie en Expertise Centrum Zuid-West Nederland (RIEC)	13	13	14	0	0	0	0	0
26	Bestuurlijk Overleg Grevelingen	20	20	20	NB	NB	NB	NB	NB
27	Stichting Zorg- en veiligheidshuis	21	21	21	53	44	203	245	-9
28	Overleg Zeeuwse Overheden (OZO)	34	34	34	NB	NB	NB	NB	NB

Bij de opmaak van de jaarrekening 2019 waren nog niet alle jaarrekeningen van de verbonden partijen beschikbaar. In die gevallen zijn bij werkelijke bijdrage 2019 de geprognostiseerde cijfers vermeld. Bij het ontbreken van de eindstand van het eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat vullen we 'niet bekend' in, afgekort als NB.

Met de paragraaf grondbeleid brengen we verslag en verantwoording uit over het gevoerde grondbeleid. We bieden inzicht in de voortgang van de ruimtelijke ontwikkelingen voor de bouwgrondexploitaties die we zelf actief uitvoeren.

De jaarrekening toont inzicht in verschillen tussen de begrootte en gerealiseerde kosten en opbrengsten van de bouwgrondexploitaties. Daarnaast biedt de jaarrekening inzicht in eventuele afwijkingen in het inhoudelijke programma en in de tijdsplanning ten opzichte van de vastgestelde uitgangspunten. Onderwerpen die eveneens aan bod komen zijn de winst- en verliesnemingen, afgesloten plannen, risico's en weerstandvermogen in de vorm van reserves en voorzieningen.

7.1 GEMEENTELIJK GRONDBELEID

De nota grondbeleid gemeente Schouwen-Duiveland 2018 is vastgesteld door de gemeenteraad op 25 januari 2018. Met de nota grondbeleid beoogt de gemeente Schouwen-Duiveland:

- haar strategische ruimtelijke (en maatschappelijke) doelen te realiseren door
 - a. het gewenste ruimtegebruik te realiseren;
 - b. de gewenste ruimtelijke kwaliteit te bevorderen
- te zorgen voor een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten (tussen eigenaren, exploitanten, gebruikers en de gemeente);
- de gemeentelijke financiële risico's van ruimtelijke ontwikkelingen te beheersen.

Grondbeleid is in zowel juridisch als financieel opzicht instrumenteel van aard en is volgend ten aanzien van de doelstellingen die de gemeente heeft gesteld met betrekking tot sectoraal gerichte beleidsvelden zoals ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, werkgelegenheid en maatschappelijke ontwikkeling. Grondbeleid is ondersteunend aan de (ruimtelijke) ambities en doelstellingen van marktpartijen en particulieren, maar uiteraard ook aan de doelstellingen van de gemeente zoals omschreven in gebiedsgerichte programma's en beleidsnota's.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen ziet de gemeente Schouwen-Duiveland het als haar publieke taak om zoveel mogelijk regie te voeren, zodat zij haar beleidsdoelstellingen zo goed mogelijk kan realiseren. De uitvoeringspraktijk van de gemeente Schouwen-Duiveland laat zien dat zij bij het voeren van haar grondbeleid kiest voor flexibel maatwerk (situationeel grondbeleid). Per project wordt gezocht naar de gewenste vorm van grondbeleid, actief of facilitair, om verantwoord en gecontroleerd te kunnen sturen op de ruimtelijke ambities en beleidsdoelstellingen. De keuze tussen actief of facilitair wordt bepaald door de prioriteit van het te dienen doel en het hebben van wel of geen grondpositie.

Wanneer de gemeente facilitair optreedt, wordt de grondexploitatiecyclus doorlopen door de ontwikkelende partij. De rol van de gemeente beperkt zich in dat geval meestal tot het vaststellen van ruimtelijke plannen en het verhalen van gemeentelijke kosten op de ontwikkelende partij. De afspraken tussen ontwikkelende partij en de gemeente worden vastgelegd in een exploitatieovereenkomst.

Daar waar wenselijk grijpt de gemeente in op de lokale grond- of vastgoedmarkt. De gemeente gaat terughoudend om met het verwerven van grond en opstallen. Slechts wanneer een vastgestelde ruimtelijke opgave door de markt niet wordt/kan worden gerealiseerd, of wanneer de gemeenteraad een project aanmerkt als 'bestuurlijke prioriteit' wordt daartoe overwogen. In dat geval zet de gemeente in op minnelijke verwerving. In het uiterste geval kan de gemeenteraad besluiten om de Wet voorkeursrecht gemeenten of de onteigeningswet in te zetten.

Bij verkoop van vastgoed hanteert de gemeente marktconforme prijzen die door taxatie worden onderbouwd volgens de residuele grondwaardebepaling en/of comparatieve methode.

7.2 HOOFDLIJNEN ONTWIKKELINGSPROGRAMMA

Met het vaststellen van de begroting 2020 zijn alle grondexploitaties herzien. Hierna gaan we in op de voor 2019 beoogde en gerealiseerde doelen van de in exploitatie genomen plannen.

Voor de juiste waardering van de grondexploitaties zijn in het kader van de jaarrekening 2019 voor alle plannen de nog te verwachten kosten en opbrengsten geactualiseerd. Per grondexploitatie is gekeken welke werkzaamheden er nog plaats moeten vinden en zijn de te verwachten kosten herrekend op basis van actuele prijzen. De nog te verwachten opbrengsten zijn bijgesteld aan de hand van de nog uitgeefbare m2 bouwgrond en de grondprijisbrief 2020. Voor de kostenstijging is rekening gehouden met 2% inflatie en voor de opbrengststijging met 1%. In de meerjarige grondexploitaties is rekening gehouden met een rentepercentage van 2%.

De resultaten van de grondexploitaties voor de bedrijventerreinen laten een veel gunstiger beeld zien dan bij de begroting 2020. Dit komt doordat uit het in opdracht van de Provincie Zeeland opgestelde rapport 'prognose bedrijventerreinen Zeeland' blijkt dat de vraag naar bedrijfsgrond voor Schouwen-Duiveland hoger ligt dan het uitgangspunt dat is gebruikt bij het opstellen van de begroting 2020. Hierdoor valt een groot deel van de voorziening bouwgrondexploitatie vrij. Uit het rapport blijkt dat we over de periode 2019 tot en met 2030 in het lage scenario 10 hectare bouwgrond uit kunnen geven. Het rapport is opgesteld vóór de corona crisis. In de grondexploitaties is rekening gehouden met het lage scenario, 10 hectare. Later in deze paragraaf komen we hier nader op terug.

Bedragen in €

Categorie	In exploitatie	Boekwaarde 1-1-2019	Kosten	Opbrengsten	(Tussentijdse) winst- of verliesneming	Boekwaarde 31-12-2019
Wonen	Riekusweel 4 – Bruinisse	2.481	-1.296	-14.463	-13.278	
Wonen	Vuufgemeten 2 – Kerkwerve	37.326	-4.913	107.000	65.038	74.375
Wonen	d'Heule 2 - Nieuwerkerk	-73.286	-5.937	4.413	-33.514	-41.296
Wonen	Verplaatsing Boogert – Oosterland	44.070	-42.661		1.409	
Wonen	Oostkenschil 2 – Oosterland	-767.139	-30.780	317.842	16.214	-496.291
Wonen	Hogezoom - Renesse	-272.441	-12.077	364.669	68.851	11.300
Wonen	Poortambacht 11 - Zierikzee	-122.970	-373.759	1.651.969	-242.610	1.397.850
Wonen	Bernhardstraat - Burgh- Haamstede	1.334	-1.497		-163	
Wonen	Subtotaal woningbouw	-1.150.625	-472.920	2.431.430	-138.053	945.938

Categorie	In exploitatie	Boekwaarde 1-1-2019	Kosten	Opbrengsten	(Tussentijdse) winst- of verliesneming	Boekwaarde 31-12-2019
Bedrijvigheid/ recreatie	Bedrijventerrein 3 – Bruinisse	-786.913	-21.835	4.642	-243	-803.863
Bedrijvigheid/ Recreatie	Business Park NW – Zierikzee	-1.217.798	-27.328			-1.245.126
Bedrijvigheid/ Recreatie	Business Park ZO - Zierikzee	-1.179.607	-42.721	40.909	180.193	-1.361.612
Bedrijvigheid/ Recreatie	Bedrijvigheid/recreatie: Straalweg 2 – Zierikzee	-1.394.012	-41.866	250.960	391.141	-1.576.059
Bedrijvigheid/ Recreatie	Gouwepoort – Zierikzee	-1.154.186	-25.970			-1.180.156
Bedrijvigheid/ Recreatie	Zoomgebied 1e fase - Renesse	-774.064	-22.233	1.250	-13.909	-781.138
Bedrijvigheid/ recreatie	Subtotaal bedrijvigheid/recreatie	-6.506.580	-181.953	297.761	557.182	-6.947.954
	Totaal in exploitatie	-7.657.205	-654.873	2.729.191	419.129	-6.002.016

In exploitatie	Boekwaarde 31-12-2019	Nog te maken kosten	Nog te verwachten opbrengsten	Tussentijdse winstneming	Vermoedelijk resultaat op einddatum	Vermoedelijk resultaat contant 1-1-2020	Vermoedelijk resultaat begroting 2020 contant
Wonen: Vuufgemeten 2 - Kerkwerve	74.375	-87.926	95.459	33.734	48.174	79.375	91.119
Wonen: d'Heule 2 – Nieuwerkerk	-41.296	-94.878	155.961	16.564	3.223	19.426	7.064
Wonen: Oostkenschil 2 - Oosterland	-496.291	-189.112	706.515	19.353	1.759	20.183	10.452
Wonen: Hogezoom – Renesse	11.300	-9.919			1.381	1.353	4.435
Wonen: Poortambacht 11 – Zierikzee	1.397.850	-1.928.408	704.370	170.407	3.405	169.161	199.027
Subtotaal woningbouw	945.938	-2.310.243	1.662.305	240.058	57.942	289.498	312.097
Bedrijvigheid/ recreatie: Bedrijventerrein 3 - Bruinisse	-803.863	-292.761	1.355.915	198.363	60.928	232.004	224.763
Bedrijvigheid/ recreatie: Business Park	-1.245.126	-398.185	904.876		-738.435	-630.246	-707.841

In exploitatie	Boekwaarde 31-12-2019	Nog te maken kosten	Nog te verwachten opbrengsten	Tussentijdse winstneming	Vermoedelijk resultaat op einddatum	Vermoedelijk resultaat contant 1-1-2020	Vermoedelijk resultaat begroting 2020 contant
NW – Zierikzee							
Bedrijvigheid/ recreatie: Business Park ZO – Zierikzee	-1.361.612	-224.166	2.084.781	287.629	211.374	473.602	452.491
Bedrijvigheid/ recreatie: Straalweg 2 - Zierikzee	-1.576.059	-1.046.219	4.733.081	2.007.905	102.898	1.885.979	-1.777.157
Bedrijvigheid/ recreatie: Gouwepoort – Zierikzee	-1.180.156	-564.990	1.138.537		-606.609	-538.651	-531.810
Bedrijvigheid/ recreatie: Zoomgebied 1e fase - Renesse	-781.138	-38.722	1.153.402	2.072	331.470	320.630	341.921
Subtotaal bedrijvigheid / recreatie	-6.947.954	-2.565.043	11.370.592	2.495.969	-638.374	1.743.318	-1.997.633
Totaal in exploitatie	-6.002.016	-4.875.286	13.032.897	2.736.027	-580.432	2.032.816	-1.685.536

Resultaat

Zoals blijkt uit het overzicht is het vermoedelijke resultaat van de in exploitatie genomen gronden (exclusief de tussentijdse winstneming jaarrekening 2019 en de afgesloten plannen 2019) € 2.032.800 positief (contante waarde 1-1-2020). In dit resultaat zijn de twee negatief sluitende grondexploitaties bedrijventerrein Businesspark NW en bedrijventerrein Gouwepoort te Zierikzee meegenomen. Voor de twee negatief sluitende grondexploitaties is een voorziening getroffen van € 1.168.900. Het verwachte resultaat exclusief de twee negatief sluitende grondexploitaties bedraagt € 3.201.700. Het verschil ten opzichte van de begroting 2020 wordt vooral veroorzaakt doordat het in de begroting 2020 verwachte negatieve resultaat voor bedrijventerrein Straalweg van -/- € 1.777.157 (contante waarde per 1-1-2020) vanwege de nieuwe prognoses bedrijventerreinen Zeeland omslaat in een positief resultaat van € 1.886.000. Een positief verschil van € 3.663.100. In de begroting 2020 werd er nog vanuit gegaan dat slechts 26% van de uitgeefbare grond verkocht wordt de komende jaren. In de jaarrekening 2019 is uitgegaan van een uitgifte van 100%.

Voortgang en ontwikkelingen 2019 woningbouw

De gemeentelijke grondexploitaties voor woningbouw zijn allen opgenomen in het woningbouwprogramma. De uitgifte verloopt nagenoeg volgens planning. Wij verwachten vanaf 2021 alleen nog een beperkt aantal bouw kavels beschikbaar te hebben in Oosterland.

Riekusweel 4 (Bruinisse)

Binnen het woningbouwplan Riekusweel 4 zijn in totaal 21 woningen gerealiseerd. De planperiode is voortvarend doorlopen. Na afronding van de onderhoudsperiode is de openbare ruimte in 2019 in beheer en onderhoud overgedragen aan de afdeling Openbare werken. De grondexploitatie is in 2019 afgesloten met een negatief saldo van € 13.300. Dit wordt veroorzaakt doordat uit de definitieve inmeting door het kadaster is gebleken dat er minder m² bouwgrond geleverd zijn dan verkocht. In voorgaande jaren is een tussentijdse winst gerealiseerd van € 651.000.

Vuufgemeten 2 (Kerkwerve)

In 2019 is er één bouwkvavel verkocht en de laatste bouwkvavel is in optie uitgegeven. Verwacht wordt dat deze laatste bouwkvavel in 2020 geleverd wordt. Het plangebied wordt in 2021 woonrijp gemaakt waarna de grondexploitatie wordt afgesloten.

d'Heule 2 (Nieuwerkerk)

In 2019 is de laatste bouwkvavel in optie uitgegeven. De levering van deze kvavel vindt waarschijnlijk in 2020 plaats waarna het laatste deel van de openbare ruimte binnen het plangebied woonrijp gemaakt wordt en de grondexploitatie afgesloten wordt. Op grond van de nog te verwachten bestedingen blijkt dat de kosten aan verharding circa € 29.300 hoger uitvallen dan volgens de laatst vastgestelde begroting.

De Stove (Oosterland)

In 2019 is de grondexploitatie van het woningbouwplan De Stove afgesloten met een klein positief saldo van € 1.400. In het verleden is er al een tussentijdse winst gerealiseerd van circa € 22.200. Met de afronding van het woningbouwplan is de laatste fase afgerond van alle locatieontwikkelingen binnen Oosterland in het kader van de bedrijfsverplaatsing van bouwbedrijf Boogert. Op de locatie waar een deel van bouwbedrijf Boogert was gelegen is een ijsbaan aangelegd en op de plaats van de oude ijsbaan zijn 14 woningen gerealiseerd. De openbare ruimte in beheer en onderhoud overgedragen aan de afdeling Openbare Werken.

Oostkenschil 2 (Oosterland)

In 2019 zijn er drie bouwkvavels verkocht waarvan twee notarieel geleverd. De levering van de derde bouwkvavel vindt begin 2020 plaats. De resterende zeven bouwkvavels verwachten wij in 2020, 2021 en 2022 uit te geven. De grondexploitatie wordt vermoedelijk in 2024 afgesloten met een klein positief resultaat van € 39.300. Met de realisatie van de woonwijk is tevens een ontsluitingsweg aan de noordwest kant van Oosterland gerealiseerd.

Hogezoom (Renesse)

In 2019 is de derde en laatste bouwkvavel verkocht en geleverd. Het plan wordt in 2020 afgesloten met een vermoedelijk resultaat van circa € 219.200.

Poortambacht 11 (Zierikzee)

In 2019 vonden er wederom veel ontwikkelingen plaats in het woningbouwplan Poortambacht 11.

Na realisatie van de laatste kadewoningen is de Poortkade in 2019 woonrijp opgeleverd. Van de laatste negen bouwkvavels voor de vrijstaande woningen zijn er in 2019 vier verkocht en twee in erfpacht uitgegeven. De resterende drie bouwkvavels zijn in optie uitgegeven waarvan er in 2020 al weer één is verkocht. Wij verwachten dat in 2020 alle bouwkvavels zijn verkocht waarna eind 2020 of begin 2021 gestart wordt met het woonrijp maken van dit deelgebied.

Verwacht wordt dat de laatste van de drie appartementencomplexen in de groene schil medio 2020 wordt opgeleverd. Vervolgens starten wij met de definitieve inrichting van de openbare ruimte waaronder de wijkontsluitingsweg, de Oosterscheldestraat.

De bouwgrond voor de laatste fase van het woningbouwplan, de bouw van vijf patio woningen is verkocht. Wij verwachten dat deze woningen snel verkocht worden waarna de bouwgrond geleverd wordt. Vermoedelijk betekent dit dat het laatste deel van de woonwijk in 2021 en 2022 woonrijp gemaakt wordt.

Uit de verwachtingen van de nog te maken kosten blijkt dat de kosten voor het woonrijp maken hoger uitvallen dan laatstelijk begroot. De Oosterscheldestraat en Regenwulpstraat liggen binnen de 30 km zone. In de herziene grondexploitatie is rekening gehouden met extra kosten voor verkeer remmende maatregelen. Daarnaast zijn kosten meegenomen voor de aanleg van een hekwerk als afscherming voor de naastgelegen camping. Hier zijn in het verleden afspraken over gemaakt zonder de kosten hiervoor te begroten. De kosten voor de aanleg van het groen vallen waarschijnlijk lager uit dan begroot. De kosten voor de aanleg van de kadewand en verkeersdam vallen hoger uit dan eerder begroot. Per saldo neemt het positief geraamde resultaat volgens de begroting 2020 af met ruim € 200.000. In de grondexploitatie is daardoor in 2019 een correctie genomen op de tussentijdse winst van -/- € 242.600. Wij verwachten dat er nog een positief saldo gerealiseerd wordt van € 169.200 (contante waarde 1-1-2020).

Bernhardstraat (Burgh-Haamstede)

Aan de Bernhardstraat zijn door woningbouwvereniging Zeeuwland 16 woningen gerealiseerd. Na overdracht van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is de grondexploitatie in 2019 afgesloten. In het verleden is voor een bedrag van € 105.200 aan tussentijdse winst onttrokken aan de grondexploitatie.

Voortgang en ontwikkelingen 2019 bedrijventerreinen en recreatiegronden

Bedrijventerreinenprogramma

Voor de geprognosticeerde uitgifte binnen onze gemeentelijke grondexploitaties voor bedrijventerreinen hielden we de laatste jaren rekening met het door STEC in opdracht van de Provincie Zeeland opgestelde rapport uit juni 2016 met een prognose van de ruimtevraag naar bedrijventerreinen. Uit dit rapport bleek dat er voor de periode 2016–2025 een maximale vraag van 7 hectare zou zijn voor Schouwen-Duiveland. Aangezien de gemeente een voorraad had van ruim 14 hectare was de veronderstelling dat 7 hectare niet uitgeefbaar was in deze periode. Op grond van het bepaalde in het BBV is ten laste van de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf in voorgaande jaren een voorziening getroffen voor de grondexploitaties die vanwege de niet te verkopen bouwgrond op einddatum met een negatief exploitatieresultaat sluiten. De hoogte van deze voorziening bedroeg per 1 januari 2019 € 2,8 mln.

Vanwege de veranderende economische omstandigheden en omdat de prognose uit 2016 vier jaar oud is heeft de provincie Zeeland opdracht gegeven aan STEC een nieuwe prognose op te stellen. De nieuwe prognose geeft een inschatting van de vraag aan bedrijventerreinen per regio en per sector in de periode 2019-2030. Uit het door STEC opgestelde rapport blijkt dat de nieuwe prognose gaat uit van een hogere vraag dan de prognose uit 2016. In de herziening van de grondexploitaties is rekening gehouden met de nieuwe cijfers.

De uitbreidingsvraag voor Schouwen-Duiveland in de periode 2019–2030 is geraamd op 10 hectare (scenario laag) tot 19 hectare (scenario hoog) bedrijventerrein. Het gemeentelijke

aanbod per 1 januari 2019 bedraagt ongeveer 10,7 hectare waarvan het overgrote deel in de sector industrie. De overige vraag landt in de sectoren bouw, handel en reparatie alsook de consumentendiensten.

Voorzichtigheidshalve, mede omdat zich wellicht bedrijven aanmelden die zich vanwege stikstofemissie niet kunnen vestigen op de bedrijventerreinen, houden wij in eerste instantie rekening met het laag berekende scenario van 10 hectare uitgifbare bouwgrond over de periode 2019–2030.

Door de aanpassing van de uitgifteprognose neemt het exploitatieresultaat enorm toe. De voorziening wordt verlaagd van € 2,8 mln. tot € 1,2 mln. De uitgifteprognose ziet er als volgt uit:

Prognose bedrijventerreinen 2019 tot en met 2030

Prognose STEC	Scenario Laag in ha.	Scenario Hoog in ha.
Bouw handel en reparatie	1,00	2,00
Consumentendiensten	2,00	4,00
ICT zakelijke dienstverlening	-2,00	-1,00
Industrie Chemie	1,00	1,00
Industrie VGM	0,00	1,00
Industrie Overig	8,00	11,00
Logistiek en groothandel	0,00	1,00
Totaal	10,00	19,00

Uitgifbaar	Beschikbaar 1-1-2019 in m2	Uit te geven %	Prognose uitgifbaar 1-1-2019 in m2	Werkelijk 2019 in m2	Uitgifbaar 1-1-2020 in m2
Bruinisse fase 3	14.193	100,00	14.193		14.193
Zierikzee Straalweg fase 2	58.643	100,00	58.643	3.021	55.622
Zierikzee Businesspark ZO	11.675	100,00	11.675		11.675
Zierikzee Businesspark NW	9.254	60,00	5.552		5.552
Zierikzee Gouwepoort	12.962	75,00	9.722		9.722
Totaal	106.727		99.785	3.021	96.764

Uitgifte	1-1-2020 in m2	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal in m2
Bruinisse fase 3	14.193	1.650		3.000		3.000		4.118		2.425	14.193
Zierikzee Straalweg fase 2	55.622	5.800	6.228	6.228	6.228	6.228	6.228	6.228	6.227	6.227	55.622
Zierikzee Businesspark ZO	11.675	4.372			7.303						11.675
Zierikzee Businesspark NW	5.552			1.851		1.851		1.850			5.552
Zierikzee Gouwepoort	9.722		5.450			4.272					9.722
Totaal	96.764	11.822	11.678	11.079	13.531	15.351	6.228	12.196	6.227	8.652	96.764

Bedrijventerrein 3 (Bruinisse)

In Bruinisse is geen bouwgrond verkocht in 2019. De grondprijzen zijn per 1 januari 2020 niet verhoogd. Er is één perceel van 1.650 m2 in optie uitgegeven. In de grondexploitatie is rekening gehouden met een voorzichtige fasering in de uitgifte. Verwacht wordt dat er gedurende de exploitatieperiode vanaf 2020 nog € 259.300 aan (tussentijdse) winst wordt gerealiseerd.

Bedrijventerrein Straalweg 2 (Zierikzee)

In 2019 is er op het bedrijventerrein Straalweg ruim 3.000 m2 bouwgrond verkocht. Voor 2020 lopen er twee opties voor in totaal 5.800 m2.

In de begroting 2020 werd nog rekening gehouden met een uitgeefbaar percentage van maximaal 26% van de totaal uitgeefbare m2 bouwgrond aan de hand van de destijds voorspelde prognose. Op grond van de nieuwe prognose houden we rekening met 100% uitgeefbare bouwgrond. Hierdoor slaat het negatief geraamde exploitatieresultaat volgens de begroting 2020 om in een positief resultaat. Een positief verschil van ongeveer € 3,7 mln. Hierdoor valt de getroffen voorziening van € 1,6 mln. vrij ten gunste van de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf. In 2019 is een tussentijdse winst genomen van € 391.100.

Door de aanpassing van de uit te geven m2 bouwgrond en daarmee een verlenging van de exploitatieperiode nemen de kosten aan tijdelijk beheer en voorbereiding en toezicht toe. Verwacht wordt dat de kosten aan groenvoorziening lager uitvallen dan waar in de laatste exploitatiebegroting rekening mee gehouden was. Een deel van de kosten voor het groen is geraamd voor het afdekken en inrichten van het tijdelijk baggerdepot naast het bedrijventerrein Straalweg 2.

Business Park NW (Zierikzee)

Gelet op de nieuwe prognose cijfers houden wij op basis van het lage scenario rekening met 60% uitgeefbaar. Het geprognosticeerde negatieve exploitatiesaldo bedraagt -/- € 630.200 (contante waarde 1-1-2020). Hierdoor kan de voorziening bouwgrondexploitatie ten gunste van de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf verlaagd worden met € 23.900.

Business Park ZO (Zierikzee)

Alle bouwgrond binnen de grondexploitatie is in optie uitgegeven of verkocht met uitgestelde betaling. Uit een herberekening van de nog te maken kosten blijkt dat de kosten voor het woonrijp maken lager uitvallen dan laatstelijk begroot. In 2019 is een tussentijdse winst genomen van € 180.200.

Gouwepoort (Zierikzee)

Ook op het bedrijventerrein Gouwepoort is de verwachting in de uitgifte bijgesteld naar aanleiding van de nieuwe prognose. Rekening wordt gehouden met een uitgeefbaar percentage van 75% (was 73%) van de maximaal uit te geven bouwgrond. Op dit moment zijn wij in gesprek met een ondernemer die zich wil vestigen op het bedrijventerrein. De bouwgrondexploitatie sluit negatief met een saldo van -/- € 538.700 (contante waarde per 1 januari 2020), waarvoor een voorziening is getroffen.

Compensatielocatie Zoomgebied 1^e fase (Renesse)

De Oase wil overgaan tot uitvoering van de laatste fasen van haar kwaliteitsverbeteringsplan. Gesprekken daarover lopen. De verwachting is dat de gronden in 2021 worden afgenomen, zodat de al lang geplande ontwikkeling afgerond kan worden.

Afzet	Primaire Begroting 2019	Herziening Begroting 2020	Rekening 2019
Aantal bouwkavels/woningen	31	31	28
Bedrijfsterreinen in m2	4.100	6.021	3.021

Omzet (bedragen in € mln)	Primaire Begroting 2019	Herziening Begroting 2020	Rekening 2019
Woningbouw	2,2	2,7	2,4
Bedrijfsterreinen	0,4	0,5	0,3

7.3 FINANCIEEL RESULTAAT/RESERVES EN VOORZIENINGEN

Boekwaarden

In exploitatie genomen gronden

De totale boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden is in 2019 afgenomen van € 7,7 mln. naar € 6,0 mln. per 31 december 2019.

Boekwaarde 1-1-2019	7,7 mln.
Vermeerdering 2019	+/- 0,6 mln.
Vermindering 2019	-/- 2,7 mln.
Tussentijdse winst 2019	+/- <u>0,4 mln.</u>
Stand 31-12-2019	6,0 mln.

De vermeerdering met € 0,6 mln. wordt vooral veroorzaakt door het deels woonrijp maken van Poortambacht 11 en de rentekosten op de bedrijventerreinen. De vermindering van € 2,7 betreft de verkoop van bouwgrond, vooral binnen de grondexploitatie Poortambacht 11. Daarnaast is er voor € 419.100 aan tussentijdse winst genomen.

Resultaten

Tussentijdse winst en resultaten afgesloten plannen

Voor de tussentijdse winstnemingen wordt de Percentage of Completion (POC) methode gebruikt. Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Daarmee moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden geschat;
- De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht;
- De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Uit herberekening van de winstnemingen kan blijken dat er in het verleden te veel tussentijdse winst is genomen. Als dit het geval is vindt er een correctie plaats, een zogenaamde 'negatieve' winstneming.

De herziening van de grondexploitaties heeft in de volgende tussentijdse (gecorrigeerde) winstnemingen en resultaten van afgesloten plannen geresulteerd:

Plan	Winst- en verliesneming < 2019 in €	(gecorrigeerde) Winstneming 2019 in €	Winstneming 2020 en verder in €
Bruinisse, Bedrijventerrein fase 3	423.300	-/- 200	259.300
Bruinisse, Riekusweel 4	651.000	-/- 13.300	
Nieuwerkerk, d'Heule 2	2.688.800	-/- 33.500	19.400
Zierikzee, Businesspark ZO C	695.200	180.200	499.000
Zierikzee, Businesspark NW	-/- 140.000		
Zierikzee, Poortambacht 11	-/- 4.299.900	-/- 242.600	169.200
Zierikzee, Straalweg 2	0	391.100	2.110.800
Renesse, Hogezoom	148.900	68.900	1.300
Renesse, Zoomgebied fase 1	153.600	-/- 13.900	320.600
Kerkwerpe, Vuufgemeten 2	184.800	65.100	79.400
Burgh-Haamstede, Bernhardtstraat	105.200	-/- 200	
Oosterland, Oostkenschil 2	2.000	16.200	20.200
Oosterland, De Stove	22.200	1.400	
Totaal	635.100	419.200	3.479.200

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat er in 2019 een tussentijdse winst (inclusief de afgesloten plannen) genomen wordt van € 419.200 waarvan circa € 55.000 is toegevoegd aan de reserve Regiovisie Schouwen West en circa € 364.200 aan de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf. Voor de jaren vanaf 2020 is een tussentijdse winst geprognosticeerd van circa € 3,5 mln. (contante waarde 1-1-2020) waarvan € 0,3 mln. voor de regiovisie Schouwen-West.

Voorziening en reserves

Algemene reserve ontwikkelingsbedrijf

De algemene reserve ontwikkelingsbedrijf wordt voor verschillende doelen gevormd:

- als financieel weerstandsvermogen voor het opvangen van onvoorziene tegenvallers in de exploitatie van bouwgrond. De reserve wordt gevoed door tussentijdse winstnemingen vanuit lopende grondexploitaties en exploitatieoverschotten van afgewikkelde plannen. Eventueel nadelige exploitatieresultaten worden ten laste van de reserve gebracht indien hiervoor geen voorziening is gevormd.
- Als buffer voor het opvangen van een eventueel onrendabel deel van een strategische (grond)aankoop. Het betreft aankopen waarbij het risico bestaat dat de gronden mogelijk niet voor het beoogde doel in exploitatie kunnen worden genomen en risicovol zijn.
- Als egalisatiefunctie voor de resultaten uit de exploitatie van gemeentelijk onroerend goed in tijdelijk beheer.

De hoogte van de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf voor het opvangen van tegenvallers binnen de grondexploitatie, zoals genoemd onder a), is bepaald op 5% van “de omzet van de bouwgrondexploitatie per ultimo van enig jaar”. Onder de omzet zoals genoemd in de vorige zin gaan we uit van de boekwaarde per ultimo van enig jaar te vermeerderen met de nog te verwachten kosten. De hoogte van de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf voor de doelen als benoemd onder b) en c) bedraagt maximaal € 3,2 mln.

Als het saldo van de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf lager is dan de hiervoor genoemde 5% van de omzet wordt de reserve aangevuld tot dit bedrag vanuit de algemene reserve van

het concern. Indien het saldo van de reserve hoger is dan de hiervoor genoemde 5% van de omzet plus de € 3,2 mln. wordt het surplus overgeheveld naar de algemene reserve van het concern.

Algemene reserve ontwikkelingsbedrijf	Bedrag in €
Stand per 1-1-2019	3.715.400
Facilitaire grondexploitatie	28.600
Saldo beheer en exploitatie vastgoed	571.900
Tussentijdse winst bouwgrondexploitatie	376.200
Vrijval voorziening bouwgrondexploitatie	1.618.900
Af te sluiten plannen	-/- 12.000
Overheveling naar algemene reserve	-/- 2.555.100
Stand per 31-12-2019	3.743.900

Berekening benodigde reserve per ultimo 2019	Bedrag in €
Boekwaarde	6.002.000
Verwachte lasten	4.875.300
Totale "Omzet"	10.877.300
5% hierover is	543.900
Minimale hoogte algemene reserve ontwikkelingsbedrijf	543.900
Maximale buffer strategische aankopen en vastgoedexploitatie	3.200.000
Maximale hoogte algemene reserve ontwikkelingsbedrijf	3.743.900

Uit bovenstaande berekening blijkt dat het saldo van de algemene reserve OWB € 2.555.100 boven het maximum zit. Via het raadsvoorstel jaarrekening 2019 stellen wij voor dit bedrag over te hevelen naar de algemene reserve.

Voorziening bouwgrondexploitatie

De voorziening bouwgrondexploitatie wordt gevormd ter dekking van kwantificeerbare financiële risico's binnen de bouwgrondexploitatie. De hoogte van de voorziening wordt jaarlijks opnieuw beoordeeld. Voeding van de voorziening vindt plaats via de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf. Een surplus wordt overgeheveld naar de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf.

Verloop voorziening bouwgrondexploitatie	Bedrag in €
Stand per 1-1-2019	2.787.800
Naar algemene reserve ontwikkelingsbedrijf	-/- 1.618.900
Stand per 31-12-2019	1.168.900

De voorziening is gevormd voor het financiële risico voor het overschot aan bedrijfsgrond zoals hiervoor benoemd binnen de volgende grondexploitaties:

Naam grondexploitatie	1-1-2019 in €	mutatie 2019 in €	31-12-2019 in €
Businesspark NW te Zierikzee	654.100	-23.900	630.200
Straalweg 2 te Zierikzee	1.646.800	-1.646.800	0
Gouwepoort te Zierikzee	486.900	51.800	538.700
Totaal voorziening bouwgrondexploitatie	2.787.800	- 1.618.900	1.168.900

Reserve bovenwijkse voorzieningen

De reserve bovenwijkse voorzieningen dient ter realisatie van infrastructurele werken met een bestemmingsplan overschrijdende betekenis.

De voeding van de reserve vindt plaats volgens het bepaalde in de nota kostenverhaal. Indien sprake is van profijt en toerekenbaarheid dient de toerekening plaats te vinden op basis van proportionaliteit. Voor plannen die in werking traden voor 1 juli 2008 blijft de oude methode (een bijdrage per verkochte m2 bouwgrond) van toepassing. De onttrekkingen geschieden ten behoeve van de aanleg van infrastructurele werken nadat hier een besluit over is genomen.

Volgens het BBV is het niet toegestaan om uitgaven die geen causaal verband hebben met de grondexploitatie te onttrekken uit de grondexploitatie ten gunste van een reserve bovenwijkse voorzieningen voor zover er nog geen sprake is van gerealiseerde winst. Een toevoeging aan de reserve kan daarom alleen plaatsvinden als er sprake is van gerealiseerde winst.

Verloop reserve bovenwijkse voorzieningen	Bedrag in €
Stand per 1-1-2019	378.400
Toevoegingen vanuit grondexploitaties	9.600
Rentebijdrage	4.500
Stand per 31-12-2019	392.500

Risico's

Binnen de grondexploitatie kunnen zich verschillende risico's voordoen waarvan de hoogte, evenmin als het moment waarop zij zich kunnen aandienen, nu nog niet is in te schatten. Door de lange looptijden en aard van de projecten loopt de gemeente bij het uitvoeren van haar grondbeleid financiële risico's.

Deze risico's kunnen ontstaan doordat parameters die ten grondslag liggen aan de financiële ramingen, zoals rentestand, inflatie en fasering wijzigen, alsook door wijzigingen in de afzetmarkt, economische ontwikkelingen of wet- en regelgeving.

Daarnaast kunnen risico's voortkomen uit meer projectgebonden aspecten, zoals risico's die samenhangen met de bodemkwaliteit, planstructuur, infrastructurele investeringen, hogere verwervingskosten en interne oorzaken (capaciteit en prioritering projecten).

De grootste risico's met betrekking tot de in exploitatie genomen gronden doen zich voor bij de bedrijventerreinen. Binnen de bedrijventerreinen beschikt de gemeente nog over grote voorraden onverkochte bouwgrond. De risico's hebben vooral betrekking op de afzet van de bouwgrond. Kunnen bedrijven zich op basis van stikstofuitstoot vestigen? Wat gebeurt er met het economische vertrouwen na de corona crisis? Zoals eerder in deze paragraaf vermeld zijn de prognoses voor de uitgifte van bedrijfsgrond sterk verbeterd maar deze prognoses waren gebaseerd op aannames voor de corona crisis.

Om de risico's te beperken is in de planning rekening gehouden met een voorzichtige prognose voor de verkoop van de bouwgrond. Uitgangspunt is het lage scenario van prognose van de ruimtevraag naar bedrijventerreinen.

Paragraaf Demografische ontwikkeling

8

8.1 DEMOGRAFISCHE VERANDERINGEN

Schouwen-Duiveland is één van de elf anticiperregio's in Nederland, dit zijn regio's waarvan naar verwachting de totale bevolkings- en huishoudensomvang in een periode van 10 jaar gaat afnemen. Dit zijn dus andere regio's dan krimpregio's waar structurele daling van de bevolkingsomvang al een feit is. Het betekent meer dan een daling van het aantal inwoners en huishoudens; ook de samenstelling van de bevolking en huishoudens verandert. De bevolking bestaat hierdoor uit relatief meer ouderen en minder jongeren en met name oudere 1- en 2-persoonshuishoudens en dat levert specifieke vraagstukken op. Bijvoorbeeld op het domein van wonen, voorzieningen, zorg, mobiliteit en onderwijs.

Zowel het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) als provincie Zeeland hebben in 2019 nieuwe prognoses gepubliceerd over de voorziene bevolkingsontwikkeling. Wij hanteren voor deze paragraaf de Provinciale bevolkings- en huishoudensprognose Zeeland 2019 omdat die op meerdere elementen iets dieper inzoomt dan de landelijke prognose.

8.2 WERKELIJKE CIJFERS VERSUS PROGNOSES

Als we terug kijken naar de wat langere termijn is de bevolkingsomvang van onze gemeente gedaald. In 2005 bedroeg het aantal inwoners 34.491, in 2010 kende we een bevolkingsomvang van 34.118 inwoners in onze gemeente¹. Per 31 december 2019 was het inwonersaantal 33.837. Dit is een daling van de bevolkingsomvang van ongeveer 2%. De laatste jaren lijkt de bevolkingsomvang te stabiliseren en soms licht te groeien. Zo kennen we in 2018 een groei van 70 inwoners en bedraagt de groei in het jaar 2019 60 inwoners (31 december 2018: 33.777 inwoners, 31 december 2019: 33.837 inwoners²). Als we kijken naar de het inwoneraantal over de periode 2015 -2019 dan zien we in de jaren 2016, 2018 en 2019 een lichte groei, variërend van 20 tot 70 inwoners per jaar.

De bevolkingsgroei is niet terug te voeren op een geboorteoverschot (sterfteoverschot in 2019 bedraagt 85 personen) maar aan de vestiging van mensen uit andere gemeenten (binnenlandse verhuizingen) en statushouders – buitenlandse vestigers (vestigingsoverschot in 2019 bedraagt 145 personen). Daarmee loopt onze gemeente in de pas met de bevolkingsontwikkeling van de overige Zeeuwse plattelandsgemeenten.

Het is interessant om wat beter naar dit vestigingsoverschot te kijken. Het aantal vertrekken uit onze gemeente bedraagt in 2019: 1.045. De oorzaak van dit aantal vertrekken is al langer bekend; voor het overgrote deel is het aantal vertrekken toe te schrijven aan het vertrek van jongeren uit Schouwen-Duiveland voor hun studie. Daarna vindt het overgrote deel van de jeugd werk in de Randstad en kiest voor wonen op korte afstand van het werk. Het aantal nieuwe vestigers in onze gemeente bedraagt: 1.190. Dit laatste verdient aandacht want daaruit

¹ Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, statline

² Bron: WWL/Burgerzaken, aantal inwoners per 31 december 2019 volgens de laatste statistieken

blijkt dat bijna 1.200 personen in het afgelopen jaar onze gemeente hebben gekozen als vestigingsplaats. De vraag hierbij is in welke mate dit getal wordt veroorzaakt door de vestiging van statushouders en zogenoemde hervestigers. Deze groep van vestigers heeft vanuit de landelijke regeling minder keuzevrijheid in het bepalen van hun woonplaats. Dit aantal bedraagt in 2019: 19 personen. In programma 2 wordt verantwoord wat de reden van dit aantal is en hoe zich dit verhoudt tot de taakstelling voor onze gemeente.

Uit deze getallen blijkt dat zo'n 1.170 personen zich in onze gemeente vestigen zonder daartoe geldende aanwijzing en daar eigen gemaakte overwegingen en redenen voor hebben. De groep nieuw vestigers bestaat uit zowel jonge gezinnen als vitale 50- en 60-plussers die zich bewust vestigen in onze gemeente vanwege de rust en de omgevingskwaliteiten. Vaak speelt een band met Zeeland ook een rol (familie- en vriendenkring, vakantie). Een deel van deze vestigers heeft geen woningvraag omdat sprake is van voegen bij een bestaand huishouden. Komend jaar zullen we de woningmarktanalyse actualiseren en betrekken we de verhuisbewegingen en de leeftijds- en bevolkingssamenstelling van nieuw vestigers.

8.3 WAT HEBBEN WE HIERVOOR GEDAAN

In het kader van de landelijke evaluatie van het programma Bevolkingsdaling hebben wij input geleverd voor de rapportage en de eindrapportage becommentarieert. Op dit moment wordt op Rijksniveau een voorstel uitgewerkt om het programma te verlengen. Via lobby proberen wij daar relevante punten voor onze gemeente, vergelijkbare Zeeuwse gemeenten en P10 gemeenten een belangrijke plaats in te geven. Momenteel brengen we via beleidsbeïnvloeding en lobby prominente vraagstukken zoals (digitale) bereikbaarheid, voorzieningenniveau, aanpak bestaande woningvoorraad, bereikbaarheid van onderwijs en zorg en (sociale) mobiliteit in.

We hebben ons in 2019 ingezet voor een goede (digitale) bereikbaarheid van kernen en voorzieningen. De vast-draadloos internetinfrastructuur voor het buitengebied in onze gemeente heeft nu Delta/Zeelandnet als provider en is daarmee geconsolideerd. We hebben input geleverd voor de landelijke consultatie voor de uitrol en veiling van de 5G-frequenties voor snelle dataverbindingen. De landelijke lobby, mede vanuit P10 heeft geleid tot het opnemen van een zeer hoge dekkingsgraad van 98%, ook geldend voor het landelijk gebied, als bindende voorwaarde bij de uitgifte van 5G-frequenties.

In het kader van binden en boeien hebben we samen met Rijkswaterstaat, Provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen, relevante brancheorganisaties en ondernemers via Living Labs Schouwen-Duiveland Grevelingen en Oosterschelde, leerlingen en studenten van diverse kennisinstellingen (HZ, HAS, WUR, Larenstein, Erasmus, Roosevelt) betrokken in interessante en uitdagende onderzoeksvragen ten behoeve van de verdere ontwikkeling van onze gemeente. Door de verbindingen tussen middelbare en hogere beroepsopleidingen en het voortgezet onderwijs is sprake van doorlopende leerlijnen. Het sterke van dit concept is dat we leerlingen, studenten (en daarmee potentieel toekomstige inwoners) direct in verbinding brengen met het bedrijfsleven en de ondernemers in onze gemeente en de, vaak hoogwaardige, innovaties waar aan wordt gewerkt. Met een substantiële bijdrage uit het Interbestuurlijk Programma, thema Vitaal Platteland, kan verder worden gewerkt aan zeer uitdagende en relevante onderzoeksvragen op het gebied van zoet water en verzilting.

De actiepunten uit "Onderwijs nabij" en het gesloten convenant tussen onderwijs, ondernemers en overheid zijn verder uitgewerkt en de eerste resultaten zijn zichtbaar zoals de opzet van bedrijfsscholen en toeristische opleidingen op locatie.

In 2019 is in nauwe samenwerking met provincie Zeeland, Connexion, lokale ondernemers en Pieter Zeeman gewerkt aan concepten om de school beter bereikbaar te maken. Bij de start van het studiejaar 2020/2021 zullen de eerste concrete faciliteiten worden gepresenteerd.

In 2019 hebben de provincie en de Zeeuwse gemeenten gezamenlijk een onderzoek laten uitvoeren naar de kwaliteit van de Zeeuwse woningvoorraad in relatie tot de toekomstige behoefte. Dit is het Kwalitatief Woononderzoek Zeeland 2019 (KWOZ). Het Onderzoeksrapport KWOZ geeft aan wat de huidige stand van de Zeeuwse woningvoorraad is en hoe deze zich verhoudt tot de toekomstige behoefte. Daarbij is de behoefte zowel in kwantitatieve als in

kwalitatieve zin in beeld gebracht. Dit gezamenlijke inzicht is een duidelijke vernieuwing en verbetering ten opzichte van de kennis over de woningmarkt in het verleden. Hiermee geeft het onderzoek inzicht in de aanpassingen die nodig zijn om te kunnen blijven voldoen aan de behoefte. Aanvullend gaat het rapport in op de ontwikkeling van specifieke doelgroepen: mensen met een zorgbehoefte, instroom vanuit België, studenten en arbeidsmigranten.

De resultaten van het onderzoek vormen een belangrijke bouwsteen voor het woonbeleid voor de provincie en voor de Zeeuwse gemeenten. In 2020 zal dit in bestuurlijke en ambtelijke gesprekken met de afzonderlijke gemeenten verder worden uitgewerkt.

Bestuurlijk en ambtelijk is ingezet op betere en vooral relevantere verbindingen met en tussen kernen. Dit heeft geleid tot aanpassing van een aantal routes van de buurtbus, bijvoorbeeld langs de supermarkten in Nieuwerkerk waar de ondernemers op in spelen door het aanbieden van koffietafels. Door het opstellen van dorpsvisies en masterplannen vooral vanuit de kernen te laten plaatsvinden en als gemeente te kiezen voor een faciliterende rol neemt de betrokkenheid van de lokale bevolking in de betreffende kern toe en krijgt men meer waardering voor de directe eigen leefomgeving. Dit levert sociale effecten op als het oprichten van hulpkringen en lokale initiatieven waarbij omzien naar elkaar centraal staat.

Tot slot hebben we in 2019 ingezet op samenwerking met de P10 en de VNG, de landelijke werkgroep anticepeerregio's, de provincie en andere Zeeuwse gemeenten die antipeer- of krimpregio zijn. We werken samen om van elkaar te leren en om de problematiek van plattelandsgemeenten te agenderen bij het rijk. Bevorderen van leefbaarheid in de kernen en onderlinge verbondenheid van de lokale samenleving in kernen blijkt een belangrijk antwoord te zijn op demografische ontwikkelingen. Het plattelandsonderzoek dat P10 in het kader van het 10 jarig jubileum heeft uitgevoerd levert goede aanknopingspunten op om lokale initiatieven die de leefbaarheid en verbondenheid bevorderen verder te faciliteren en te ondersteunen. De eerste stappen om het bijbehorende vijf punten plan concreet uit te werken naar een programmaliijn voor P10 zijn gezet.

Concluderend kunnen we stellen dat in 2019 wederom belangrijke stappen zijn gezet om het vraagstuk demografische ontwikkelingen veel integraler en over beleidsdomeinen heen aan te pakken, bijvoorbeeld door inhoudelijke initiatieven als hulpgroepen en lokaal georganiseerde activiteiten te verbinden aan het vraagstuk van mobiliteit op maat. Dat dit succes heeft blijkt uit het feit dat de provincie Zeeland het project SD op Weg financieel en met menskracht ondersteunt als voorbeeldproject in Zeeland en op rijksniveau dit project is gepresenteerd als landelijk voorbeeldproject in de landelijke bijeenkomst van het Programma Bevolkingsdaling.

9.1 INLEIDING

In de programmabegroting 2019-2022 hebben we voor de eerste keer een paragraaf sociaal domein opgenomen. Directe aanleiding voor een paragraaf sociaal domein is dat de programma-indeling van onze begroting is gebaseerd op de strategische visie 'Tij van de Toekomst' met de sub-programma's Werken, Wonen en Verblijven. Activiteiten en middelen die bijdragen aan de doelstellingen van het sociaal domein komen terug in meerdere sub-programma's. Hierdoor ontbreekt op programmaniveau een integraal beeld van het sociaal domein. Dit samenhangend beeld is wel van belang, alleen al omdat bijna 1/3 deel van de begroting wordt uitgegeven aan het brede sociaal domein.

Het sociaal domein is in beweging; van een verzorgende staat transformeren we geleidelijk naar een samenleving waarin alle mensen meedoen naar vermogen en waarbij de focus meer komt te liggen op zelfredzaamheid en meer eigen regie bij mensen met een hulpvraag. Met een overheid die een meer ondersteunende rol heeft dan een voorschrijvende. Het realiseren van deze transformatie vraagt om goede monitoring en een goede informatievoorziening. Doel is te kunnen (bij)sturen en controleren op basis van de juiste inzichten. Het op orde hebben van een goede informatievoorziening is hiervoor een belangrijke randvoorwaarde. Een aparte paragraaf maakt onderdeel uit van de instrumenten die voorhanden zijn om uw raad goed en tijdig te informeren en draagt hieraan bij door zowel inhoudelijk als financieel een totaaloverzicht op hoofdlijnen van het sociaal domein te presenteren.

9.2 DEFINITIE SOCIAAL DOMEIN

Maar wat verstaan we onder 'het sociaal domein'? Met andere woorden, wat behandelen we wel en niet in deze paragraaf? Een goede definitie is van belang om een duidelijk en consistent beeld van het sociaal domein te krijgen dat meerjarig hetzelfde blijft, zodat vergelijkingen en ontwikkelingen zichtbaar worden.

De afbakening van het sociaal domein is niet wettelijk geregeld. Wij kiezen ervoor het sociaal domein breder te trekken dan de drie decentralisaties die per 1 januari 2015 van het Rijk naar de gemeenten zijn gekomen: de Jeugdhulp, extra taken in maatschappelijke ondersteuning en de nieuwe Participatiewet. Door ook de activiteiten op het gebied van preventie en leefbaarheid bij deze nieuwe taken te trekken zijn we beter in staat om de sociale problematiek bij burgers en in de wijk breed en samenhangend aan te pakken.

In de Nota Sturen op Maatschappelijk Resultaat (maart 2017, pagina 8) hebben we het begrip "brede sociaal domein" geïntroduceerd. Het brede sociaal domein omvat de volgende taken:

- maatschappelijke ondersteuning (mensen kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen en participeren in de samenleving);
- volksgezondheid (publieke gezondheidszorg, openbare geestelijke gezondheidszorg en jeugdgezondheidszorg);
- jeugdhulp (hulpverlening die is bestemd voor jongeren met problemen, ambulante of in de vorm van het bieden van bescherming en opvang of van extra begeleiding en opvoeding);
- onderwijs (handhaving van de leerplicht, bestrijding van vroegtijdig schoolverlaten, passend onderwijs, leerlingenvervoer, voorkomen en bestrijding van onderwijsachterstanden en laaggeletterdheid);

- werk, inkomen en (arbeids)participatie (inkomensvoorzieningen en alle op arbeid gerichte participatie- en re-integratievoorzieningen; integratie nieuwkomers en statushouders);
- armoedebestrijding (bijzondere bijstand, schuldhulpverlening en voorkomen van schulden, kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen, korting op musea, sportclubs en dergelijke, (gedeeltelijke) vergoeding meerkosten bij werk in geval van handicap of chronische ziekte, en dergelijke);
- preventie en welzijn, waaronder cultuur, sport, spel en bewegen (activiteiten en voorzieningen die bijdragen aan de leefbaarheid in wijken en kernen, de gezondheid en het welzijn bevorderen en uitgevoerd worden op lokaal niveau).

Gebouwenbeheer maakt geen onderdeel uit van het brede sociaal domein. Activiteiten met betrekking tot de hiervoor genoemde taakvelden die in de gebouwen worden uitgevoerd behoren wel tot het brede sociaal domein, maar alles wat met de “stenen” te maken heeft, zoals vaste lasten, onderhoud en kapitaallasten, niet. Stads- en dorpsvisies en openbare veiligheid vallen eveneens buiten het brede sociaal domein. Deze taken hebben raakvlakken met het sociaal domein, maar er is tevens sprake van een fysiek aspect.

9.3 DE KADERS

Het is belangrijk te weten waar we voor staan, zodat we hetzelfde voor ogen hebben en ontwikkelen/ transformeren in de goede richting. De doelen die we nastreven zijn beschreven in een aantal kaderstellende nota's. Naast de regionale en lokale beleidsplannen per beleidsterrein, zijn de richtinggevende kaders voor onze sociale opgave beschreven in het Integraal dienstverleningsmodel, waarin de organisatorische veranderopgave is vastgesteld, en de nota 'Sturen op Maatschappelijk Resultaat'. De twaalf leidende principes (kernwaarden) die hierin worden benoemd zijn richtinggevend voor de keuzes die we onderweg maken.

De inzet van alle middelen is gericht op het realiseren van maatschappelijke impact. Het streefbeeld is beschreven in onze visie: *Iedereen doet mee en draagt een steentje bij* en de vijf maatschappelijke resultaten:

1. Jeugdigen groeien gezond en veilig op binnen het eigen gezin en kunnen hun talenten ontwikkelen zodat zij (financieel) zelfredzaam worden.
2. Mensen zitten fysiek en mentaal goed in hun vel, zij hebben veerkracht en voelen zich gezond.
3. Mensen met en zonder een beperking wonen langer zelfstandig thuis in een veilige en toegankelijke omgeving, indien nodig met ondersteuning.
4. Mensen voelen zich thuis in hun stad of dorp en hebben een sociaal netwerk dat zich kenmerkt door wederkerigheid waardoor ze zoveel mogelijk in staat zijn problemen zelf of binnen het eigen netwerk op te lossen.
5. Mensen participeren naar vermogen, werken aan hun ontwikkeling en leveren een maatschappelijke bijdrage aan hun omgeving.

9.4 TRANSFORMEREN

De activiteiten en beleidsontwikkelingen die we uitvoeren zijn gericht op het realiseren van de maatschappelijke resultaten en dragen zo bij aan de transformatie-opgave. In de wijze waarop we deze activiteiten en beleidsinitiatieven uitwerken, zijn diverse moties en amendementen richtinggevend. De grote lijn is het belang dat uw raad hecht aan:

- vroegtijdige betrokkenheid van inwoners en belangengroepen bij het opstellen van beleid;
- aandacht voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen, waarbij ook de inbreng van onze jongeren actief gezocht wordt;

- aandacht voor ouderen en in het bijzonder de toenemende doelgroep dementerenden;
- versterken van vrijwilligers en mantelzorgers en
- het versterken van de positie van kwetsbare mensen op de arbeidsmarkt.

In de jaarrekening zijn de activiteiten verwerkt in de subprogramma's Arbeidsmarkt in balans (1.4), Goed en realistisch voorzieningenniveau (2.1), Wonen naar wens (2.2), Leefbare kernen met betrokken inwoners (2.3) en Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn (2.4). Samengevat op hoofdlijnen en per maatschappelijk resultaat hebben we in 2019 de volgende resultaten gehaald:

Maatschappelijk Resultaat 1

Jeugdigen groeien gezond en veilig op binnen het eigen gezin en kunnen hun talenten ontwikkelen zodat zij (financieel zelfredzaam worden).

Focus:

- gezond
- veilig
- talent ontwikkelen
- financieel in balans

Activiteiten 2019:

- Gezondheidsdoelen voor jeugdigen, opgenomen in uitvoeringsagenda gezondheid. In 2019 is het programma Vitaal Schouwen-Duiveland opgesteld en opgeleverd, waarbinnen de gezondheidsdoelen voor jeugdigen zijn opgenomen.
- Pilot samenwerking huisartsen. Hier hebben we ook in 2019 uitvoering aan gegeven. De samenwerking met huisartsen om verwijzingen naar jeugdhulp goed af te stemmen blijft nodig en belangrijk om grip op de kosten te houden.
- Doorontwikkelen integrale crisisdienst (provinciaal). Deze is vanaf 2020 opgenomen in de Inkoop Jeugdhulp via de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland.
- Pilot Intervence op locatie. Deze pilot is ingezet, maar heeft een wisselend verloop vanwege veranderende inzichten bij Intervence.
- Plan van aanpak problematische echtscheiding. Dit heeft geresulteerd in een Zeeuws brede begeleiding van gezinssystemen bij complexe scheidingen door SpringJeugdhulp.
- Evalueren en aanpassen convenant JeugdPreventieOverleg (JPO). Dit punt is doorgeschoven naar 2020.
- Sluitende aanpak jongeren, samenwerking onderwijs, jeugdhulp en participatie. Hier is op verschillende manieren aandacht voor geweest, met als voorbeelden het traject TROTS en Startbloq (Zuidhoek).
- Opstellen onderwijsakkoord. Het onderwijsakkoord is in de eerste helft 2019 opgesteld en vastgesteld, samen met de partners van de lokale educatieve agenda (LEA). Er wordt nu uitvoering gegeven aan het akkoord.
- Doorontwikkeling jongerenwerk. Dit is voorlopig in de ijskast gezet vanwege onvoldoende middelen om uitbreiding op jongerenwerk te realiseren.
- Actualiseren onderwijsachterstandenbeleid. Het nieuwe onderwijsachterstandenbeleid is vastgesteld in september 2019, hier wordt nu uitvoering aan gegeven.
- Jongerenparticipatie versterken. Hier zijn verschillende activiteiten op gedaan, waaronder de kinderburgemeester.
- Plan van aanpak armoedebestrijding jeugd. Dit is gerealiseerd met het nieuwe minimabeleid.

Maatschappelijk Resultaat 2

Mensen zitten fysiek en mentaal goed in hun vel, zij hebben veerkracht en voelen zich gezond.

Focus:

- gezond

Activiteiten 2019:

- Opstellen en uitvoeren integrale uitvoeringsagenda gezondheid. Deze uitvoeringsagenda is gerealiseerd met het plan Vitaal Schouwen-Duiveland. Het plan Vitaal Schouwen-Duiveland is opgeleverd.
- Opstellen preventieplan drugs. Het preventieplan drugs wordt geïntegreerd in het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol. Dit wordt dan een Preventie- en Handhavingsplan Middelengebruik. Het huidige plan loopt tot en met 2021. In 2020-2021 wordt een nieuw plan opgesteld.
Deelnemen aan het Zeeuws brede initiatief tot het uitvoeren van het project suïcidepreventie. In 2019 is in het project Zeeland Zonder Zelfmoord ingezet op het ondersteunen van huisartsen, het trainen van zogenaamde gatekeepers, risicogroepen actief benaderen en helpen, en een continuering van de publiekscampagne 'De vraag van je leven'.

Maatschappelijk Resultaat 3

Mensen met en zonder een beperking wonen langer zelfstandig thuis in een veilige en toegankelijke omgeving, indien nodig met ondersteuning.

Focus:

- zelfredzaam
- sociaal verbonden

Activiteiten 2019:

- Beleidskader 'Langer zelfstandig wonen' opstellen. Dit onderdeel is niet opgepakt in 2019 vanwege andere prioriteiten.
- Opstellen en uitvoeren Uitvoeringsplan Maatschappelijke Opvang (MO) en Beschermd Wonen (BW). De decentralisatie van Beschermd Wonen is doorgeschoven naar 1 januari 2022. In 2022 zal feitelijk worden begonnen met de overheveling van centrumgemeentemiddelen naar alle regiogemeenten. Het jaartal 2022 is gekozen omdat dan de nacalculatie van de Wlz zal worden uitgevoerd. In de tussentijd staan we niet stil. De 13 Zeeuwse gemeenten hebben in december 2019 een versnellingsagenda vastgesteld. Deze versnellingsagenda is conform de afspraken met het Rijk. In de agenda staan (samenwerkings)afspraken rond de verschillende thema's: samenwerking, preventie, toegang, wonen, voorzieningen, inkoop, contractbeheer, toezicht en kwaliteit, bekostiging en solidariteit.
- Uitvoeren integrale aanpak verwarde personen (geïntegreerd binnen uitvoeringsplan MO en BW – de versnellingsagenda).
- Regionaal actieplan Begeleiding uitvoeren. Om goed zicht te krijgen op de toenemende vraag naar begeleiding en grip te krijgen op de daarmee gepaard gaande kostenstijgingen, is het regionaal actieplan begeleiding opgesteld en in uitvoering. Het is een langer lopend traject.
- Uitvoeringsplan opstellen VN verdrag Handicap. Het uitvoeringsplan is opgesteld.

- Onafhankelijke cliëntondersteuning; definiëring en opdrachtverstrekking. We zijn, samen met gemeenten in de Oosterschelderegio, koploper voor het versterken van onafhankelijke cliëntondersteuning. Het actieplan loopt tot 2021.
- Beleidsvisie Pgb. Is gerealiseerd.
- Doorontwikkelen steunpunt mantelzorgers. Is gerealiseerd.⁷
- Dementievriendelijk Schouwen-Duiveland. In 2019 zijn er diverse trainingen binnen en buiten de gemeente georganiseerd met als doel om mensen bewust te maken van dementie en tips en adviezen mee te geven hoe goed om te gaan met personen met dementie. Ook heeft de gemeente in samenwerking met de Alzheimer Werkgroep op zaterdag 21 september 2019 een middag vullend programma georganiseerd rondom het thema dementie.

Maatschappelijk Resultaat 4

Mensen voelen zich thuis in hun stad of dorp en hebben een sociaal netwerk dat zich kenmerkt door wederkerigheid waardoor ze zoveel mogelijk in staat zijn problemen zelf of binnen het eigen netwerk op te lossen

Focus:

- zelfredzaam
- sociaal verbonden
- participeren

Activiteiten 2019:

- Bereikbaarheid verbeteren (digitaal, fysiek, telefonisch) waaronder een toegankelijke en informatieve website. Hier zijn stappen in gezet, maar we zijn er nog niet. Ook uit de evaluatie sociaal domein kwam dit als ontwikkelpunt naar voren.
- Optimaliseren gebruik sociale kaart. Hier is doorlopend aandacht voor.
- Participeren in project Integrale mobiliteit Schouwen-Duiveland. Hier is veel effort in gestoken in 2019, er worden mooie resultaten bereikt, waarin lokale initiatieven op het gebied van leefbaarheid en preventie worden gecombineerd met toegang tot voorzieningen via duurzame mobiliteit.
- Doorontwikkelen steunpunt vrijwilligersbeleid. Het uitvoeringsprogramma vrijwilligersbeleid is in het najaar 2019 vastgesteld.
 - Het opstellen van het Programma Maatschappelijke Voorzieningen is gestopt. Algemene kaders integreren we, indien mogelijk, in de Structuurvisie Wonen.
 - Volgen wijkontwikkelingsplan Poortambacht. De wijkontwikkeling is eind 2018, begin 2019 geëvalueerd. De wijkontwikkeling is vanaf maart 2020 onderdeel van het reguliere opbouwwerk van SMWO. Daarnaast loopt het project 'Groen verbindt' dat een belangrijke bijdrage levert aan de wijkontwikkeling op het gebied van sociale activering, cultuurverschillen, rol van groen in de wijk voor leefbaarheid, klimaat, voeding en bijvoorbeeld dementie.
- Evalueren samenwerkingsovereenkomst dorpshuizen. De samenwerking wordt tweejaarlijks besproken in het ambtelijk overleg in het voorjaar met de dorpshuisbesturen en het bestuurlijk overleg in het najaar met de besturen. Daarnaast worden de dorpshuisbeheerders jaarlijks bezocht door de gemeente. Toekomstvisie bibliotheekwerk. De regionale visie bibliotheekwerk wordt uitgevoerd.
- Brogum, locatieonderzoek en huisvesting. Dit is gerealiseerd. Op grond van een amendement van uw raad wordt nader onderzoek gedaan door het bestuur van Brogum.

- Taakstelling huisvesting statushouders en ondersteunen maatschappelijke participatie. Is gerealiseerd. Deze taakstelling is in nauw overleg met het Rijk, voor zover als redelijkerwijs mogelijk gerealiseerd.

Maatschappelijk Resultaat 5

Mensen participeren naar vermogen, werken aan hun ontwikkeling en leveren een maatschappelijke bijdrage aan hun omgeving.

Focus:

- participeren
- talent ontwikkelen
- financieel in balans

Activiteiten 2018/2019:

- Begeleiden en uitvoeren transformatieplan Zuidhoek. De Hoofdlijnennotitie Participatiewet is opgeleverd, het transformatieplan Zuidhoek maakt hier onderdeel van uit.
- Project Vitale Arbeidsmarkt. Binnen de hoofdlijnennotitie Participatiewet is aangegeven hoe een vitale arbeidsmarkt bijdraagt aan onze doelstellingen en welke acties we in dit kader oppakken in de komende jaren.
- Realiseren toename garantiebanen. Hier geven we doorlopend aandacht aan.
- Reductieplan vangnetregeling - daling gebundelde uitkering (BUIG). Dit reductieplan is de Hoofdlijnennotitie Participatiewet.
- Visie op passende arbeid ontwikkelen. Deze visie is in de Hoofdlijnennotitie Participatiewet beschreven.
- Omscholing en activering niet-actieven. Het traject 'Ken je klant' behelst het in kaart brengen en activeren van niet-actieven. Een belangrijke ontwikkeling die hieraan bijdraagt is de oprichting van Startbloq.
- Arbeidsparticipatiemogelijkheden ontwikkelen voor statushouders. Ook hiervoor wordt Startbloq ingezet. Maar ook samenwerking met SMWO draagt hieraan bij.
- Opstellen beleidsagenda verbinding overheid-onderwijs-arbeidsmarkt. De beleidsagenda verbinding overheid-onderwijs-arbeidsmarkt is in 2019 opgezet samen met het onderwijs en de ondernemers. We zetten in op vier pijlers:
 1. Innovatieve praktijkroutes onderwijs – bedrijfsleven
 2. Inclusieve arbeidsmarkt
 3. Ontwikkelen van kennis en innovatie mbo/hbo/wo – bedrijfsleven
 4. Kennismaken met en leren bij ondernemers (onderliggend fundament basis- en voortgezet onderwijs)

Op alle vier de pijlers hebben we concrete projecten en initiatieven lopen.
- Ondersteunen project TROTS. Is gerealiseerd. Jongeren met problemen op meerdere leefgebieden worden begeleidt naar een opleiding op MBO-niveau 2, werk en vaardigheden om zelfstandig te kunnen wonen. Dit tegen een aanzienlijk lager tarief dan gebruikelijk via Beschermd Wonen.
- Beleidsplan schuldhulpverlening opstellen en terugdringen niet-gebruik minimaregelingen en bijzondere bijstand. Minimabeleid is opgesteld.

*In deze uitvoeringsagenda zijn alleen de (beleids)activiteiten opgenomen van de afdeling WWL die direct bijdragen aan de vijf maatschappelijke resultaten. De volledige uitvoeringsagenda bevat ook bijdragen aan overige doelstellingen of aan projecten die getrokken worden door andere afdelingen.

9.5 KANSEN EN BELEMMERINGEN OP WEG NAAR DE GEWENSTE BEWEGING

Kansen

We realiseren intern en met onze partners steeds beter een doorgaande lijn waardoor de mens en zijn hulpvraag meer centraal komt te staan. We vinden het belangrijk dat we aansluiten op de leefwereld van de inwoners en dat niet het systeem en de regels centraal staan. Dit is niet altijd gemakkelijk en vraagt soms om creatieve oplossingen. Door elkaar over de verschillende domeinen heen op te zoeken en steeds beter te begrijpen waar de verschillende regelingen elkaar bijten of versterken, lukt het vaak wel om de oplossing te vinden die het best aansluit bij de belangen van de inwoner die ondersteuning nodig heeft. We investeren veel in gewenste houding en gedragsaspecten door opleidingen, intervisie en frequente casuïstiekbesprekingen voor en met onze medewerkers.

Als gemeente Schouwen-Duiveland hebben we het voordeel dat we zo georganiseerd zijn dat we veel in eigen hand hebben en onze partners goed kennen. Hierdoor zijn er korte lijnen en kunnen we flexibel inspringen op situaties. We hebben hierdoor ook een integrale toegang kunnen realiseren waarin consulenten Wmo en Jeugdhulp, klantmanagers Inkomen en klantmanagers Werk en medewerkers bijstand en minima samenwerken. In 2019 bleek eens te meer dat er veel op de medewerkers in de toegang afkomt. Met een overspannen arbeidsmarkt is het moeilijk stabiele teams te bouwen en ook de systemen werken nog niet zoals gewenst. Dat op orde krijgen zijn belangrijke speerpunten voor 2020.

Een ander speerpunt is het realiseren van een goede informatievoorziening. Dit is een omvangrijk en complex project waarin niet alleen de interne gegevensverzameling kwantitatief en kwalitatief op orde moet zijn, maar ook de ontsluiting van gegevens van derden – met name onze uitvoeringsorganisaties in het sociaal domein. Zowel het SWVO als de inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland hebben stappen gezet in het bouwen van een real-time monitor. Wij hebben een 3D-dashboard voor Schouwen-Duiveland gerealiseerd waar in samenhang de lokale informatie gepresenteerd wordt. We zijn echter nog niet klaar. Duidelijk werd dat nog meer informatie beschikbaar moet komen om financieel en op de bedrijfsvoering te kunnen sturen.

Aandachtspunten

Belemmeringen en aandachtspunten zijn er zeker ook. Een belangrijk punt van aandacht is de constatering dat er minder ontwikkeling in het versterken van het voorliggend veld is dan gewenst of gehoopt. De gedachte dat een goed en breed opgezet voorliggend voorzieningenniveau kosten bespaart aan 'de achterkant' (maatwerkvoorzieningen) is moeilijk hard te maken, waardoor het doen van investeringen soms achterblijft. Ook ontbreekt soms eenvoudigweg de capaciteit om nieuwe initiatieven op te pakken. Soms zitten ook onze eigen regels in de weg. De wil en de 'drive' om te vernieuwen en het anders te doen is er zeker, het vraagt echter tijd om ook de stappen te kunnen zetten die nodig zijn.

Een risico waar we rekening mee moeten houden is dat kosten niet altijd beheersbaar zijn. Voorbeelden hiervan zijn de door het Rijk opgelegde taakstellingen en de doorverwijzing door derden (artsen, rechterlijke macht) bij jeugdhulpverlening. De samenwerking in regionaal en Zeeuws verband bij inkoop van Wmo en jeugdhulp geeft efficiencywinst en kwaliteitskansen, maar kan ook beperkingen geven doordat de lokale focus minder kan zijn. Voor de invulling van onze doelstellingen op de Participatiewet geeft de lastige arbeidsmarkt kansen en mogelijkheden voor de doelgroep. Tegelijkertijd geeft de krapte op de arbeidsmarkt bedreigingen voor het kunnen voorzien van de toenemende vraag aan personeel in bijvoorbeeld zorg en onderwijs.

In het najaar 2019 zijn we onaangenaam verrast door sterk stijgende kosten binnen de jeugdhulp. Waardoor de kosten precies stijgen en wat hieraan te doen is, wordt via de bestuursopdracht 'aanpak tekorten jeugdhulp' uitgezocht. Ook de Wmo kent stijgende kosten. De oorzaken hier liggen vooral in de extramuralisering, de invoering van het abonnementstarief (stijging Huishoudelijke hulp) en een stijging van de vervoerskosten.

Doorgaande ontwikkelingen op het gebied van digitalisering maakt dat we alert moeten zijn op mensen die digitaal minder goed mee kunnen, zoals de oudere generatie of inwoners met een taalachterstand waaronder nieuwkomers. Dit kwam ook naar voren in de gesprekken met inwoners in het kader van de brede evaluatie sociaal domein.

9.6 TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Invulling van de regiefunctie – van opdrachtgeverschap naar partnerschap

In de transformatie van het sociaal domein spelen inwoners, zorgaanbieders en (maatschappelijke) ondernemers een belangrijke rol. Daarom worden zij nadrukkelijk betrokken bij het bepalen van de beleidsdoelen en de implementatie daarvan. Binnen de participatiesamenleving zijn gemeente en stakeholders partners. Hierbij is de uitdaging om tegelijkertijd regie te voeren en overzicht te houden. Zowel bij de brede evaluatie sociaal domein, als bij het opstellen van de Hoofdlijnennotitie Participatiewet, zijn onze inwoners en partners gehoord en betrokken.

Zeeuwse samenwerking

Met de decentralisaties zijn vanaf 2015 de financiële en bestuurlijke risico's fors toegenomen. Reden om ook de Zeeuwse samenwerking op dit domein verder te verbeteren. Als randvoorwaarde geldt dat er een duidelijke meerwaarde moet zijn voor de burger in het sociaal domein. Deze meerwaarde is gelegen in betere hulpverlening (geen knip 18-/18+, nieuwe producten over de domeinen heen), een betere aansluiting van aanbieders op de lokale situatie en het waarborgen van de beschikbaarheid van voorzieningen. Voor gemeenten bereiken we door de samenwerking een betere sturing en grip op uitvoeringsinstellingen, meer maatwerk per gemeente, meer betrokkenheid en invloed van gemeenteraden, een versterking van de inkoop, het bundelen van expertise en vermindering van kwetsbaarheid, minder bestuurlijke drukte en financiële efficiency (niet duurder uit!). Naar verwachting komt in 2020 het inrichtingsvoorstel van de Zeeuwse samenwerking in het sociaal domein naar de gemeenteraden van de dertien Zeeuwse gemeenten. Gebleken is dat er meer overleg en afstemming tussen de gemeenten nodig was om te komen tot een inrichtingsvoorstel. In 2019 is overeenstemming bereikt over de inhoudelijk opgave waarop de 13 gemeenten willen samenwerken in het sociaal domein. In 2020 wordt de organisatie- en governancestructuur hierbij onderzocht.

Demografische ontwikkeling

Schouwen-Duiveland is één van de elf anticipeerregio's in Nederland, dit zijn regio's waarvan naar verwachting de totale bevolkingsomvang afneemt. Het betekent meer dan een daling van het aantal inwoners en huishoudens; ook de samenstelling van de bevolking verandert. De bevolking bestaat na verloop van tijd uit relatief meer ouderen en minder jongeren. De effecten van bevolkingsafname hebben direct effect op onze opgaven in het sociaal domein:

- Door minder kinderen wordt het draagvlak van (basis) scholen kleiner, dit leidt tot sluiting dan wel fusie van scholen.
- Een mogelijke krimp van de potentiële beroepsbevolking (bevolking van 20 jaar tot AOW-leeftijd) kan leiden tot tekorten aan arbeidskrachten, zoals in technische sectoren, de zorg en in de horeca.

- Het draagvlak van bepaalde voorzieningen, zoals winkels en andere consumentendiensten, neemt af waardoor beschikbaarheid en bereikbaarheid in gedrang komen. Daarmee ook de toegang tot zorg.
- De mobiliteit kan gaan stabiliseren of zelfs afnemen, waardoor het draagvlak van openbaar vervoer in gevaar kan komen.
- Bevolkingskrimp leidt op termijn tot minder huishoudens. Hierdoor is de woonvisie gericht op stabilisatie van de woningvoorraad.

In ons beleid houden we rekening met deze effecten. We proberen door samenwerking, realisme en het geven van ruimte aan innovatieve oplossingen te anticiperen op de gevolgen van de bevolkingsafname. Veel van deze aspecten komen terug in het onderzoek dat de WUR heeft uitgevoerd voor de P10-gemeenten

9.7 ZORG EN VEILIGHEID

Een kleine groep inwoners en gezinnen heeft ernstige problemen op meerdere leefdoelgebieden, waarbij deze problemen veelal aan zowel het zorg- als veiligheidsdomein raken. Het gaat om ingewikkelde en ernstige problemen waarbij veel verschillende en vaak wisselende zorg- en veiligheidspartners betrokken zijn. Binnen de portefeuilles van zorg en veiligheid werken we daarom in toenemende mate samen met verschillende partners om de best passende zorg en ondersteuning voor deze inwoners en gezinnen te realiseren en verstoringen van de openbare orde te vermijden. Door het zorg- en veiligheidsdomein te verbinden en integraal te werken bij onderwerpen op het snijvlak van zorg en veiligheid vergroten we de kans op succesvolle, duurzame oplossingen voor deze inwoners. Ook is de verbinding van belang ter voorkoming of verergering van meervoudige problematiek.

Binnen het zorg- en veiligheidsdomein krijgen we te maken met de volgende ontwikkelingen:

- Zeeuwsbreed wordt gewerkt aan een nieuwe Regiovisie Huiselijk geweld en kindermishandeling 2019 en verder. De nieuwe regiovisie is opgeleverd.
- Per 1 januari 2020 wordt de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) ingevoerd, die de Wet bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen (Wbopz) gaat vervangen. De Zeeuwsbrede en lokale voorbereiding van de implementatie van de Wvggz is afgerond. Per 1 januari waren we gereed voor de start.
Per 1 januari 2021 vindt de decentralisatie Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen plaats. De decentralisatie van Beschermd Wonen is doorgeschoven naar 1 januari 2022. De decentralisatie van de maatschappelijke opvang is uitgesteld. In 2025 vindt een evaluatie plaats op basis waarvan opnieuw gekeken wordt of een decentralisatie van MO plaats vindt.

Deze ontwikkelingen hebben beleidsmatig en organisatorisch gevolgen voor onze gemeente. Ook zullen we voldoende middelen op de gemeentelijk begroting moeten reserveren om de consequenties hiervan op te vangen. In onderstaande alinea leest u meer hierover.

9.8 BELEIDSINHOUDELIJKE ONTWIKKELINGEN MET FINANCIËLE CONSEQUENTIES

Overheveling integratie-uitkering sociaal domein naar algemene uitkering

In het raadsvoorstel meicirculaire 2018 is verwezen naar de gewijzigde financiering van het sociaal domein met ingang van 2019. Delen van de integratie-uitkering sociaal domein, zijnde middelen Wmo 2015, middelen Jeugdwet (met uitzondering van middelen voogdij 18+), en middelen Participatiewet onderdelen re-integratie, zijn met ingang van 2019 toegevoegd aan de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Dit maakt deze onderdelen van uw begroting met ingang van 2019 gelijk aan andere taken. De middelen voor beschut werk (oud en nieuw) maken geen deel uit van de overheveling (dit blijft integratie-uitkering). Gevolg van deze nieuwe financieringssystematiek is dat er vanaf 2020 jaarlijks via het accres van de algemene uitkering rekening wordt gehouden met toekomstige ontwikkelingen van lonen, prijzen en volumes. Dit vereist daardoor meer anticiperen op deze onderdelen aan de lastenkant van het sociaal domein. Een ander gevolg is dat het niet meer mogelijk is de lasten van de nieuwe taken (decentralisaties) één op één toe te rekenen aan de inkomsten (wat met de integratie-uitkering nog wel mogelijk was). Via de kadernota 2019-2022 heeft u het uitgangspunt 'budgettair neutraal' losgelaten voor het sociaal domein. Door de overheveling van de integratie-uitkering naar algemene uitkering is 'budgettair neutrale' inzet van middelen ook niet meer mogelijk.

Overgang GGZ (geestelijke gezondheidszorg) naar de Wlz (Wet langdurige zorg)

Op 1 januari 2021 wordt de Wlz opengesteld voor inwoners met een psychiatrische stoornis die permanent toezicht of 24 uur per dag zorg in de nabijheid nodig hebben. De meeste cliënten voor wie de toegang tot de Wlz is bedoeld, wonen op dit moment in een beschermde woonvoorziening vanuit de Wmo 2015. De Wmo richt zich op herstel en sociale participatie. De praktijk wijst uit dat er een groep cliënten is bij wie niet verwacht kan worden dat ze een dergelijke stap gaan zetten. Voor deze groep is het van belang dat zij een levenslang vangnet hebben. Bij de overgang wordt het principe aangehouden dat het geld de cliënt volgt (landelijke raming: 495 mln en 8.500 cliënten gaan over vanuit de Wmo naar de Wlz). Gemeenten signaleren risico's en vragen daarom onder andere aandacht voor:

- De raming van de uitname vinden de gemeenten te hoog. Door een hoge uitname als uitgangspunt worden aanbieders uitgenodigd om veel mensen voor te dragen voor een Wlz indicatie. Het risico is dat de instroom groter is dan nodig en herstel mogelijkheden onbenut blijven.
- Correctie voor regionale verschillen. De raming laat grote verschillen tussen de regio's zien. Daarnaast is het Rijk voornemens om een nieuw verdeelmodel in te voeren voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Het effect van dit nieuwe model op de budgetten van afzonderlijke gemeenten is nu nog niet bekend. Dit maakt de budgettaire effecten voor afzonderlijke gemeenten onvoorspelbaar en risicovol.

Eigen bijdrage (invoering abonnementstarief)

De eigen bijdrage is per 1 januari 2019 vastgesteld op € 17,50 per vier weken, ongeacht inkomen of draagkracht. Dit heeft inderdaad geleid tot een toename van de vraag naar voorzieningen met ongeveer 15 tot 20 %. Dit verlies wordt deels gecompenseerd door een tegemoetkoming van het kabinet. De helft van de rekening ligt echter bij onszelf. Via het raadsvoorstel bij de meicirculaire 2018 heeft u besloten via deze programmabegroting 2019-2022 de tegemoetkoming van het rijk en de cofinanciering uit het accres te gebruiken als dekking voor de minderopbrengsten eigen bijdragen, de meerkosten maatwerkverstrekkingen Wmo (inclusief aanzuigende werking) en uitvoeringskosten. Wij hebben dit besluit verwerkt in deze begroting.

Verlengde pleegzorg

Wettelijk is per 1 juli 2018 is de afspraak gemaakt de pleegzorg standaard te verlengen wanneer het pleegkind 18 jaar wordt en de ouders dit willen. Met ingang van 2019 zijn de middelen toegevoegd aan het gemeentefonds.

Stijging zorguitgaven

Het Centraal Plan Bureau verwacht een stijging van zorguitgaven voor maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp van 4,9%. In het raadsbesluit meicirculaire 2018 zijn de lasten Wmo daarom bijgeraamd. De lasten van de Jeugdwet zijn in de meerjarenbegroting van het Inkoopbureau Jeugd Zeeland geraamd tegen lopende prijzen tot en met 2022.

Ontwikkeling uitkeringen

In september 2019 is door onze gemeenteraad zowel 'De brede notitie Participatiewet', als het 'Plan van aanpak De Zuidhoek' vastgesteld. In de notities staan onze ambities verwoord waarbij wij het belangrijk vinden dat alle inwoners meedoen om het beste uit zichzelf te halen en zo ook bij te dragen aan onze samenleving. Het financieel kader is er enerzijds op gericht een tekort op de gebundelde uitkering te voorkomen en anderzijds De Zuidhoek binnen de begroting te laten ondernemen. Om dit te realiseren is een groot aantal maatregelen benoemd inclusief bijbehorende middelen. De arbeidsmarkt in Schouwen-Duiveland heeft zich in 2019 opnieuw gunstig ontwikkeld. Het werkloosheidspercentage is gedaald naar 1,7% en de vraag naar personeel blijft onverminderd hoog. Zeeland heeft de krapste arbeidsmarkt van Nederland. Niet iedereen profiteert van deze gunstige ontwikkeling. Het aantal inwoners met een uitkering krachtens de Participatiewet is in Schouwen-Duiveland maar licht gedaald. Als oorzaak kan worden genoemd dat de afstand tot de arbeidsmarkt van ons bestand is toegenomen en daarmee de mismatch naar regulier werk. Dit geldt met name voor inwoners vanaf 50 jaar, statushouders en personen met een lagere loonwaarde dan het Wettelijk Minimumloon. Meer inwoners verblijven langer in de uitkering. Verder neemt het aantal verwijzingen vanuit de WMO en Jeugd naar de re-integratie Participatiewet toe. Mogelijk vindt de verwijzing plaats door de oplopende tekorten in het Sociaal Domein. Onduidelijk is in welke mate de Participatiewet wordt gezien als een goed alternatief voor de relatief dure (arbeidsmatige-) dagbesteding en zorg.

Gelet de vorenstaande factoren neemt de werkdruk op de klantmanagers werk toe én de uitstroom naar regulier werk af. Het uitstroombestand is minder in vergelijking met 33 andere gemeenten van gelijke grootte. Dit geldt voor de 3 beïnvloedbare uitstroomredenen, te weten de uitstroom naar werk, opleiding en handhaving. Hiertegenover staat dat de inspanning van onze klantmanagers inkomen en werk onverminderd hoog is. Niet eerder ondersteunden zij zoveel mensen in een traject op weg naar werk (280 inwoners of 58% van het bestand), is de landelijk opgelegde taakstelling van Beschut Werken gehaald (12 fte) en is het aantal loonkostensubsidies 20% hoger dan geprognoseerd (52 i.p.v. 44).

Dit vertaalt zich ook financieel. In 2018 werd aanvankelijk nog een tekort op de gebundelde uitkering begroot van € 124.000, In september 2019 is dit bijgesteld naar break-even en hoewel de jaarrekening nog moet worden opgemaakt, verwachten wij nu een overschot op de gebundelde uitkering 2019.

Transformatieplan De Zuidhoek

De Zuidhoek is budgettair neutraal verwerkt in deze meerjarenbegroting 2019-2022. De raadsvoorstellen plan van aanpak Zuidhoek 2019-2024 en de hoofdlijnen notitie Participatiewet geven antwoord op in hoeverre deze taakstelling kan worden gerealiseerd. De beschikbare herstructureringsmiddelen betrekken we hierbij. Deze zijn opgegaan in een stelpost na opname in de begroting van dekking van de tekorten voor de komende jaren. De

gemeentelijke bijdrage zal de komende jaren afnemen. In het plan van aanpak is ook rekening gehouden met de ambities van het college: iedereen doet mee. Door een reguliere baan of een betrekking in een zo regulier mogelijke setting. Of via een beschutte werkplek als regulier werken niet mogelijk is. Onder de naam Startbloq is De Zuidhoek gestart als leerwerkbedrijf voor onze inwoners met een uitkering.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2019

ACTIVA

Bedragen x € 1.000

Vaste activa	31-12-2019	31-12-2018
<i>Immateriële activa</i>		
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	75	65
Bijdrage in activa van derden	407	431
Subtotaal	482	496
<i>Materiële vaste activa</i>		
Investeringen met economisch nut	78.999	79.356
Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	16.724	16.820
Investeringen met maatschappelijk nut	8.613	5.751
Subtotaal	104.336	101.927
<i>Financiële vaste activa</i>		
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	371	371
Overige langlopende leningen	3.834	3.799
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	327	53
Subtotaal	4.532	4.223
Totaal vaste activa	109.350	106.646

Vlottende activa	31-12-2019	31-12-2018
<i>Vorraden</i>		
Grond- en hulpstoffen	6	36
Onderhanden werk	4.876	4.985
Gereed product en handelsgoederen	1.300	431
Subtotaal	6.182	5.452
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar</i>		
Vorderingen op openbare lichamen	6.736	7.646
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rente typische looptijd < 1 jaar	12.900	7.800
Rekening-courantverhouding met niet-financiële instellingen	10	11
Overige vorderingen	3.103	4.623
Subtotaal	22.749	20.080
<i>Liquide middelen</i>		
Kas- bank- en girosaldi	3.463	2.926
Subtotaal	3.463	2.926
Overlopende activa	4.870	3.742
Subtotaal	4.870	3.742
Totaal vlottende activa	37.264	32.200
Totaal activa	146.614	138.846

PASSIVA

Bedragen x € 1.000

Vaste passiva	31-12-2019	31-12-2018
<i>Eigen vermogen</i>		
Algemene Reserve	19.192	21.453
Bestemmingsreserves	20.498	21.406
Resultaat na bestemming	-1.750	-1.814
Subtotaal	37.940	41.045
<i>Vreemd vermogen</i>		
Voorzieningen	18.623	17.113
Subtotaal	18.623	17.113
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar</i>		
Onderhandse leningen binnenlandse banken en overige financiële instellingen	72.418	64.097
Waarborgsommen	960	0
Subtotaal	73.378	64.097
Totaal vaste passiva	129.941	122.255

Vlottende passiva	31-12-2019	31-12-2018
<i>Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar</i>		
Rekening-courantverhoudingen met niet- fin. instellingen	560	662
Overige schulden	6.929	4.837
Subtotaal	7.489	5.499
Kas- bank- en girosaldi	2.028	4.116
Subtotaal	2.028	4.116
Overlopende passiva	7.156	6.976
Subtotaal	7.156	6.976
Totaal vlottende passiva	16.673	16.591
Totaal passiva	146.614	138.846
Gewaarborgde en gegarandeerde geldleningen	76.947	57.643

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Sub-Programma: (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 na wijziging		
	Baten	Lasten	Saldo
1.1 Economie sterk water gerelateerd	736	1.122	-386
1.2 Innovatieve landbouw en aquacultuur	42	108	-66
1.3 Florenderende kleinschalige bedrijvigheid	461	1.260	-799
1.4 Arbeidsmarkt in balans	3.836	10.977	-7.141
1.5 Vakantie-eiland toonaangevend in water	9	27	-18
2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau	1.154	12.730	-11.576
2.2 Wonen naar wens	16.773	31.203	-14.430
2.3 Leefbare kernen met betrokken inwoners	60	1.418	-1.358
2.4 Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn	7.145	32.482	-25.337
3.1 Schouwen-Duiveland vakantie-eiland	482	2.873	-2.391
3.2 Krachtige toeristische hoofdstructuur	1.877	2.049	-172
3.3 Toerisme is sterk divers en profiteert van water	27	14	13
3.4 Evenementen en activiteiten aan het water	2.957	2.695	262
4. Bestuur en Burgerzaken	460	2.720	-2.260
Totaal programma's	36.019	101.678	-65.659
Algemene dekkingsmiddelen	73.857	535	73.322
Overhead	220	13.401	-13.181
Heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0
Onvoorzien	0	-50	50
Totaal saldo van baten en lasten	110.096	115.564	-5.468
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	14.325	8.857	5.468
Het geraamde versus gerealiseerde resultaat	124.421	124.421	0

Realisatie 2019			Afwijking 2019			Sub-Pr.
Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	
591	946	-355	-145	176	31	1.1
50	70	-20	8	38	46	1.2
1.034	-449	1.483	573	1.709	2.282	1.3
3.652	10.514	-6.862	-184	463	279	1.4
13	22	-9	4	5	9	1.5
1.282	12.216	-10.934	128	514	642	2.1
17.120	32.490	-15.370	347	-1.287	-940	2.2
70	1.163	-1.093	10	255	265	2.3
7.304	32.682	-25.378	159	-200	-41	2.4
449	2.566	-2.117	-33	307	274	3.1
1.680	2.171	-491	-197	-122	-319	3.2
14	12	2	-13	2	-11	3.3
2.947	2.882	65	-10	-187	-197	3.4
477	3.375	-2.898	17	-655	-638	4.
36.683	100.660	-63.977	664	1.018	1.682	
74.543	1.433	73.110	686	-898	-212	Alg.dekk
212	12.452	-12.240	-8	949	941	Overhead
0	26	-26	0	-26	-26	Vpb
0	0	0	0	-50	-50	Onvoorzien
111.438	114.571	-3.133	1.342	993	2.335	
15.426	14.042	1.384	1.101	-5.185	-4.084	
126.864	128.613	-1.749	2.443	-4.192	-1.749	

TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN RESERVES

(bedragen x € 1.000)

Toelichting verloop saldo van baten en lasten - resultaat	Realisatie 2019	Begroting 2019 na wijziging	Vershil
Saldo van baten en lasten	-988	-5.468	4.480
Bestemmingsreserves Zuidhoek	0	0	0
Reserve dekking kapitaal lasten	352	352	0
Bestemmingsreserve GRP	0	0	0
Reserves bovenwijkse voorzieningen	14	47	33
Reserve Woonwagenlocaties	0	-25	-25
Bestemmingsreserve Regiovisie	55	47	-8
Reserve Kabels en Leidingen	1.177	1.104	-73
Mobiliteitsfonds	429	644	215
Reserve rekenkamercommissie	22	22	0
Algemene reserve	8.745	5.817	-2.928
Uitvoering Strategische Visie	0	0	0
Algemene reserve Zuidhoek	0	0	0
Reserve stroomlijnen organisatie	369	258	-111
Algemene reserve OWB	2.596	308	-2.288
Egalisatiereserve algemene uitkering	283	283	0
Totaal toevoegingen	14.042	8.857	-5.185
Vervolg toelichting verloop saldo van baten en lasten - resultaat	Realisatie 2019	Begroting 2019 na wijziging	Vershil
Bestemmingsreserves Zuidhoek	1.515	1.630	-115
Reserve dekking kapitaal lasten	190	189	1
Bestemmingsreserve GRP	0	0	0
Reserves bovenwijkse voorzieningen	0	0	0
Reserve Woonwagenlocaties	0	250	-250
Bestemmingsreserve Regiovisie	71	135	-64
Reserve Kabels en Leidingen	784	0	784
Mobiliteitsfonds	438	422	16
Reserve rekenkamercommissie	22	22	0
Algemene reserve	8.228	8.487	-259
Uitvoering Strategische Visie	964	2.328	-1.364
Algemene reserve Zuidhoek	0	0	0
Reserve stroomlijnen organisatie	114	114	0
Algemene reserve OWB	2.567	215	2.352
Egalisatiereserve algemene uitkering	533	533	0
Totaal onttrekkingen	15.426	14.325	1.101
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-1.384	-5.468	-4.084
Gerealiseerd resultaat	396	0	396

Toelichting op de balans

ALGEMEEN

Inleiding

Onderstaande samenvatting van de grondslagen, waarop de financiële verslaglegging is gebaseerd, is bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de financiële overzichten. De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad op 28 juni 2012 de uitgangspunten voor het financieel beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers van het voorgaande boekjaar zijn, waar nodig, slechts qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Grondslagen voor waardering

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten (verkrijgings- of vervaardigingsprijs), tenzij de marktwaarde lager is. Activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarden.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vaste activa

Onder de vaste activa worden afzonderlijk opgenomen de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa.

De waardering vindt als volgt plaats:

Immateriële vaste activa

Onder de immateriële vaste activa vallen de kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief. Waardering vindt plaats tegen de inkoopprijs en bijkomende kosten verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijving geschiedt lineair op basis van de wettelijke termijnen.

De onder de kosten van onderzoek en ontwikkeling geactiveerde voorbereidingskosten voor grondexploitaties voldoen aan de volgende voorwaarden:

- de kosten passen binnen de kostensoortenlijst (artikel 6.2.4) van het Besluit ruimtelijke ordening;
- de kosten staan maximaal vijf jaar geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Daarna leiden de kosten tot een actieve grondexploitatie, dan wel worden deze afgeboekt ten laste van het jaarresultaat;
- plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, hebben bestuurlijke instemming, blijkend uit een raads- of – indien gedelegeerd – collegebesluit.

Kosten van het sluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden kunnen worden geactiveerd als:

- er sprake is van een investering door een derde;
- de investering bijdraagt aan de publieke taak;
- de derde zich heeft verplicht tot het daadwerkelijk investeren, op een wijze zoals overeengekomen;
- de bijdrage kan worden teruggevorderd, als de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op activa die samenhangen met de investering.

Activering kan slechts plaatsvinden als aan alle voorwaarden is voldaan.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Materiële vaste activa

Artikel 35 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met economisch nut, investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (zoals rioolheffing en afvalstoffenheffing) en investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte (bijvoorbeeld wegen, pleinen, bruggen en openbaar groen).

Investeringen die op enigerlei wijze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen en/of die verhandelbaar zijn, zijn investeringen met economisch nut. De materiële vaste activa met economisch nut worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en met eventuele subsidies en bijdragen van derden. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

De materiële vaste activa met een maatschappelijk nut worden geactiveerd. In een tabel die als bijlage is gekoppeld aan de nota afschrijvings- en waarderingsbeleid zijn de te hanteren afschrijvingstermijnen voor de verschillende soorten activa opgenomen.

Duurzame waardevermindering van vaste activa

Afwaardering van bedrijfseconomisch vastgoed vindt plaats als de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde. Lagere taxatiewaarden dan de boekwaarden van onroerende zaken zijn hierbij als duurzame waardedaling in aanmerking genomen. Afwaardering van maatschappelijk vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde en er ten opzichte van de huidige functie geen (bestuurlijke) intentie is voor duurzame exploitatie.

Duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijk van resultaat genomen.

Erfpacht

In erfpacht uitgegeven gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs geldt als verkrijgingsprijs.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, zo nodig verminderd met een voorziening voor oninbaarheid. Deelnemingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde als deze lager is dan de verkrijgingsprijs.

Viottende activa

Onder de viottende activa worden afzonderlijk opgenomen de voorraden, de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar, de liquide middelen en de overlopende activa.

Voorraden

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor inflatie binnen de Eurozone (voor 2019: 2%).

Voor de tussentijdse winstnemingen gebruiken wij overeenkomstig de eisen van het BBV de Percentage of Completion methode (POC). Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Daarmee moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat;
- de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht;
- de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Overige voorraden

De overige voorraden worden opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of tegen lagere marktwaarde.

De Zuidhoek waardeert de grond- en hulpstoffen op basis van vaste verrekenprijzen c.q. werkelijke inkooprijzen. Waarderingsverschillen tussen de standaard verrekenprijs en de betaalde inkooprijzen worden als bedrijfsresultaat verantwoord.

De gereede producten en het onderhanden werk worden gewaardeerd tegen de fabricagekostprijs of indien lager tegen de verwachte marktwaarde.

Vorderingen, liquide middelen en overlopende activa

Deze worden opgenomen tegen de nominale waarde. Wat de vorderingen betreft wordt nog vermeld dat deze worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een eventuele voorziening voor oninbaarheid.

Vaste passiva

Onder de vaste passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de reserves en het rekeningresultaat van het dienstjaar na bestemming. Vervolgens bestaan de reserves uit de algemene reserve en bestemmingsreserves. Onder een bestemmingsreserve wordt verstaan een reserve waaraan door de raad een bepaalde bestemming is gegeven, maar waarover de raad nog wel kan besluiten om voor een andere aanwending te kiezen. Reserves worden gevormd conform de door de raad ter zake genomen besluiten. Ook de onttrekkingen aan reserves dienen te geschieden conform daartoe strekkende raadsbesluiten.

Vreemd vermogen

Het vreemd vermogen bestaat uit de voorzieningen en langlopende schulden.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De voorziening pensioen voormalige wethouders wordt gewaardeerd op basis van contante waarde.

Voorzieningen worden gevormd als er sprake is van:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs is in te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven;
- middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen van voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Langlopende schulden

De langlopende schulden zijn tegen de nominale waarde gewaardeerd. Het bedrag van binnen een jaar te vervallen aflossingen is in de exploitatie niet afzonderlijk onder de kortlopende schulden opgenomen.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva worden afzonderlijk opgenomen de netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en de overlopende passiva.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De verplichtingen betreffen in principe de binnen een jaar vervallende schulden, met uitzondering van de aflossingsverplichtingen van langlopende schulden in het volgende boekjaar.

Overlopende passiva

De overlopende passiva zijn tegen de nominale waarde opgenomen.

TOELICHTING OP DE RESULTATENREKENING

Grondslagen voor resultaatbepaling

Per programma worden de baten en lasten vermeld en opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen. De baten en lasten worden tegen nominale waarde toegerekend aan de perioden waarop ze betrekking hebben. Verliezen worden verantwoord op het moment dat deze voorzienbaar zijn. Winsten worden eerst verantwoord, nadat deze daadwerkelijk zijn gerealiseerd.

Afschrijving

Bij voorkeur hanteren wij de lineaire afschrijvingsmethode, maar afschrijven op basis van de annuïtaire methode, mits gemotiveerd aangegeven en door het college besloten, is mogelijk.

De afschrijving vindt plaats op basis van de nota afschrijvings- en waarderingsbeleid Schouwen-Duiveland 2017. Hieronder volgt een summier opsomming van de geldende afschrijvingstermijnen:

• Gronden en terreinen	niet van toepassing.
• Woonruimten	20 jaar
• Gebouwen	20-40 jaar
• Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5-75 jaar
• Vervoersmiddelen	7-15 jaar
• Machines, apparaten en installaties	3-20 jaar
• Overige materiele vaste activa	7-15 jaar

Toerekening rente

De rentelasten worden via de rente-omslagmethode ten laste van de exploitatie gebracht. De rentelasten worden berekend over de boekwaarden per 1 januari.

In principe wordt geen rente toegevoegd aan de reserves en voorzieningen. Alleen aan het mobiliteitsfonds, de reserve bovenwijkse voorzieningen en de voorziening pensioen voormalige wethouders is over het saldo per 1 januari rente toegevoegd.

De bespaarde rente wordt meegenomen in de rente-omslagberekening. Dit gebeurt op basis van de marktrente voor langlopende geldleningen (2%).

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Buiten de balanstelling worden de bedragen vermeld van het recht op verliescompensatie in het kader van de vennootschapsbelasting en de afgegeven borgstellingen en garantstellingen. In de toelichting op de balans wordt hierin inzicht gegeven.

Er worden bedragen - buiten de balansstelling- opgenomen voor aangegane lease verplichtingen en voor personele aangelegenheden.

Eigen bijdrage op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het Centraal Administratie Kantoor (het CAK). De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

BALANSTOELICHTING

Per balanspost vindt u hieronder een specificatie en zo nodig een toelichting.

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa (bedragen in €)	Boekwaarde 1 januari 2019	Investing	Des-investering	Afschrijving	Bijdragen van derden direct gerelateerd aan een actief	Afwaardering wegens duurzame waardevermindering	Boekwaarde 31 december 2019
Kosten onderzoek en ontwikkeling	65.160	9.925					75.085
Bijdrage in activa van derden	430.952			24.037			406.915
Totaal	496.112	9.925		24.037			482.000

Materiële vaste activa met economisch nut (bedragen in €)	Boekwaarde 1 januari 2019 voor herrubricering	Herrubricering	Boekwaarde 1 januari 2019 na herrubricering
Gronden en terreinen	14.521.858		14.521.858
Woonruimten	10.645		10.645
Bedrijfsgebouwen	38.917.514		38.917.514
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	12.461.146	-13.895	12.447.251
Vervoermiddelen	856.174		856.174
Machines, apparaten en installaties	10.145.525	-787.663	9.357.862
Overige materiële vaste activa	2.443.207		2.443.207
Totaal	79.346.069	-801.558	78.554.511

We constateerden dat € 801.558 verkeerd stond gerubriceerd. Dit bedrag is overgeheveld naar materiële vaste activa met maatschappelijk nut.

Materiële vaste activa met economisch nut (bedragen in €)	Boekwaarde 1 januari 2019	Investering	Des-investering	Afschrijving	Bijdragen van derden direct gerelateerd aan een actief	Afwaardering wegens duurzame waardevermindering	Boekwaarde 31 december 2019
Gronden en terreinen	14.521.858	1.403.050	134.363	11.672			15.778.873
Woonruimten	10.645		10.645				0
Bedrijfsgebouwen	38.917.514	398.244	15.685	1.508.858			37.791.035
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	12.447.251	1.729.997	2.791	914.447			13.260.010
Vervoermiddelen	856.174	404.079	8.744	201.150			1.050.359
Machines, apparaten en installaties	9.357.862	364.833	5.022	940.416			8.777.257
Overige materiële vaste activa	2.443.207	261.076		362.607			2.341.676
Totaal	78.554.511	4.561.279	177.430	3.939.150			78.999.210

De vermeerderingen en verminderingen groter dan € 100.000 van de materiële vaste activa met economisch nut betreffen:

Materiële vaste activa met economisch nut (bedragen in €)	Krediet	Investering	Desinvestering
Gronden en terreinen	Aankoop gronden Dreef Renesse	1.031.660	
Gronden en terreinen	Erfpacht Regenwulpstraat 4 en Oosterscheldestraat 107 Zierikzee	357.591	
Gronden en terreinen	Grond Cornelia Zierikzee		134.363
Bedrijfsgebouwen	Nieuwbouw Pontes	309.463	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Kademuren haven Brouwershaven	1.671.064	

De uitgifte grond tegen eeuwigdurende erfpacht 2019:

Uitgifte grond tegen eeuwigdurende erfpacht (bedragen in €)	Waarde
Regenwulpstraat 4 Zierikzee	174.639
Oosterscheldestraat 107 Zierikzee	182.952
Totaal	357.591

In de afgelopen jaren hebben we meerdere activa in erfpacht uitgegeven. De boekwaarde per 31 december 2019 voor de activa in erfpacht uitgegeven bedraagt € 3.434.662.

Materiële vaste activa met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (bedragen in €)	Boekwaarde 1 januari 2019	Investering	Des-investering	Afschrijving	Bijdragen van derden direct gerelateerd aan een actief	Afwaardering wegens duurzame waardevermindering	Boekwaarde 31 december 2019
Gronden en terreinen	448.031						448.031
Bedrijfsgebouwen	337.993	385.765		19.274	385.765		318.719
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	13.281.203	3.058.262		244.390	2.703.413		13.391.662
Vervoermiddelen	1.006.436	209.310		221.469			994.277
Machines, apparaten en installaties	298.848			25.212			273.636
Overige materiële vaste activa	1.446.843	5.526		155.007			1.297.362
Totaal	16.819.354	3.658.863		665.352	3.089.178		16.723.687

De vermeerderingen en verminderingen groter dan € 100.000 van de materiële vaste activa met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, betreffen:

Materiële vaste activa met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (bedragen in €)	Krediet	Investering	Desinvestering
Bedrijfsgebouwen	Vervanging gemalen*	385.765	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Vervanging vrij verval riolering*	2.283.282	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Vervanging riolering binnenstad*	396.591	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Maatregelen OAS Westerschouwen	268.772	
Vervoermiddelen	Huisvuilauto 51-BNV-6	209.310	

* deze bedragen komen ten laste van de voorziening riool vervangingsinvesteringen

Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut na 1-1-2017 (bedragen in €)	Boekwaarde 1 januari 2019 voor herrubricering	Herrubricering	Boekwaarde 1 januari 2019 na herrubricering
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5.751.334	13.895	5.765.229
Machines, apparaten en installaties		787.663	787.663
Overige materiële vaste activa			
Totaal	5.751.334	801.558	6.552.892

We hebben € 801.558 overgeheveld van de materiële vaste activa met economisch nut naar materiële vaste activa met maatschappelijk nut.

Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut na 1-1-2017 (bedragen in €)	Boekwaarde 1 januari 2019	Investing	Des-investering	Afschrijving	Bijdragen van derden direct gerelateerd aan een actief	Afwaardering wegens duurzame waardevermindering	Boekwaarde 31 december 2019
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5.765.229	2.654.927		264.297	538.394		7.617.465
Machines, apparaten en installaties	787.663	132.825		39.383			881.105
Overige materiële vaste activa		114.808					114.808
Totaal	6.552.892	2.902.560		303.680	538.394		8.613.378

De vermeerderingen en verminderingen groter dan € 100.000 van de materiële vaste activa met maatschappelijk nut betreffen:

Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut (bedragen in €)	Krediet	Investing	Desinvestering
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Herinrichting Hogezoom kerkring-dorpsplein Renesse	517.616	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Herinrichting Zeeanemoonweg en omgeving Renesse	481.293	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Herinrichting Dreef/Molenstraat masterplan Bruinisse	826.754	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Restauratie Oude Haven Zierikzee	123.067	
Machines, apparaten en installaties	Plaatsing armaturen	132.825	

Financiële vaste activa (bedragen in €)	Boekwaarde 1 januari 2019	Investing	Aflossing	Bijdragen van derden direct gerelateerd aan een actief	Afwaardering wegens duurzame waardevermindering	Boekwaarde 31 december 2019
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	371.194					371.194
Overige langlopende leningen	3.990.171	281.461	204.483		141.124	3.926.024
Overige uitzettingen met looptijd langer dan één jaar	52.933	274.100				327.033
Subtotaal	4.414.298	555.561	204.483		141.124	4.624.251
Af: Voorziening dubieuze debiteuren WWL langlopend	191.585	42.161			141.124	92.622
Totaal	4.222.713	513.400	204.483		0	4.531.629

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden (bedragen in €)	Boekwaarde 1 januari 2019	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde 31 december 2019
Grond- en hulpstoffen Zuidhoek	35.718		29.762	5.956
Onderhanden werk grondexploitatie	7.657.206	1.288.377	2.943.567	6.002.016
Onderhanden werk Zuidhoek	115.261		72.374	42.887
Gereed product en handelsgoederen: eigen verklaringen	9.151	22.718	25.020	6.849
Gereed product en handelsgoederen: te verkopen gronden/gebouwen	224.913	1.003.885		1.228.798
Gereed product en handelsgoederen: overige voorraden	190.575		132.825	57.750
Gereed product en handelsgoederen Zuidhoek	6.664	289		6.953
Subtotaal	8.239.488	2.315.269	3.203.548	7.351.209
Af: voorziening bouwgrondexploitatie	2.787.800	692.200	2.311.100	1.168.900
Totaal	5.451.688	1.623.069	892.448	6.182.309

De post voorraden betreft voornamelijk de bouwgrondexploitatie. Hieronder treft u het verloop in 2018 en 2019 aan. Voor een inhoudelijke toelichting op de diverse complexen wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Verloop van de bouwgrondexploitatie (bedragen in €)	2018	2019
(a) Boekwaarde per 1 januari	12.009.613	7.657.205
Grondverwerving		
• bouwrijp maken	98.502	159.339
• woonrijp maken	334.829	218.847
• planstructurele voorzieningen	0	0
Subtotaal	433.331	378.186
Voorbereiding en toezicht	145.347	108.110
Rentebijdringen	252.202	153.144
Fondsvorming	0	2.968
Overige bestedingen	16.675	12.465
(b) Totaal bestedingen	847.555	654.873
Opbrengsten in het jaar		
• grondverkopen / opties	6.221.552	2.714.480
• bijdragen derden	0	0
• bijdragen reserves	0	0
• overige bijdragen	9.370	14.712
(c) Totaal opbrengsten	6.230.922	2.729.192
(d) Tussentijdse winstneming	1.030.959	431.161
(e) Tussentijdse verliesneming	0	0

Verloop van de bouwgrondexploitatie (bedragen in €)	2018	2019
(f) Verminderingen in het jaar wegens afgesloten complexen	0	-12.031
(g) Overheveling grond naar materiële vaste activa	0	0
(h) Overheveling boekwaarde naar investering	0	0
(j) Boekwaarde per 1 januari	7.657.205	6.002.016
Totale boekwaarde per 1 januari	7.657.205	6.002.016
Bouwgrondexploitatie in exploitatie:		
Boekwaarde per 1 januari	7.657.205	6.002.016
Geraamde nog te maken kosten	4.897.292	4.875.286
Geraamde opbrengsten en bijdragen	11.170.149	13.032.897
(k) Geraamd eindresultaat	-1.384.348	-2.155.595

Algemeen

De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de inzichten zoals bekend bij het opstellen van de jaarrekening 2019 en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is door onzekerheden, die periodiek wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Het college is van mening dat op basis van de huidige informatie en inzichten de beste schatting is gemaakt voor de waardering van de in exploitatie genomen gronden. De risico's zijn nader toegelicht in de paragraaf grondbeleid en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in het jaarverslag.

Het geraamde positieve eindresultaat bedraagt afgerond € 2,2 mln. In dit resultaat zijn de negatief sluitende grondexploitatie van de bedrijventerreinen Businesspark NW en Gouwepoort te Zierikzee opgenomen voor een bedrag op eindwaarde van € 1,3 mln. Voor deze twee negatief sluitende grondexploitatie is een voorziening getroffen van afgerond € 1,2 mln. (contante waarde per 1-1-2020).

Parameters

Bij het doorrekenen van de grondexploitatie is rekening gehouden met:

- Kosteninflatiepercentage: 2%
- Opbrengstinflatiepercentage: 1%
- Rente: 2%. Voor het berekenen van de voorziening grondexploitatie is rekening gehouden met een disconteringsvoet van 2%.

Grondprijzen

Voor de uitgifteprijzen is rekening gehouden met de grondprijsbrief 2020. De in de grondprijsbrief opgenomen prijzen zijn getoetst aan de huidige marktsituatie.

Tussentijdse winstneming

Voor de tussentijdse winstnemingen wordt de Percentage of Completion (POC) methode gebruikt. Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Daarmee moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden geschat;
- De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht;
- De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Het saldo aan tussentijdse winstneming en afgesloten plannen van € 419.100 is toegevoegd aan de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf.

Plancapaciteit woningbouw gemeente Schouwen-Duiveland

De gemeente Schouwen-Duiveland heeft in 2018 een woonvisie vastgesteld. Hieruit blijkt dat er gelet op de confrontatie tussen vraag en (planologisch) aanbod op dit moment vanuit kwantitatief opzicht geen behoefte is aan het vergroten van de planologische voorraad. Er is sprake van een overschot aan harde plancapaciteit. Het aandeel van de gemeentelijke bouwgrond binnen het planologische aanbod per 1-1-2020 bedraagt 'slechts' 18 te realiseren woningen. De stikstofproblematiek blijkt voor onze bouwkvavels voor woningbouw geen risico te vormen. De coronacrisis kan leiden tot een daling van het consumentenvertrouwen wat van invloed kan zijn op de gronduitgifte. Aangezien het merendeel van de bouwgrond van deze nog te realiseren 18 woningen is verkocht of in optie is uitgegeven verwachten wij een beperkt risico op de waardering van de grondexploitatie voor woningbouw van de gemeente.

Bedrijventerreinenprogramma

De resultaten van de grondexploitaties voor de bedrijventerreinen in de jaarrekening 2019 laten een veel gunstiger beeld zien dan bij de jaarrekening 2018 en begroting 2020. Dit komt doordat uit het in opdracht van de Provincie Zeeland opgestelde rapport 'prognose bedrijventerreinen Zeeland' blijkt dat de vraag naar bedrijfsgrond voor Schouwen-Duiveland hoger ligt dan het uitgangspunt dat is gebruikt bij het opstellen van de jaarrekening 2018 en begroting 2020. Uit het rapport blijkt dat we over de periode 2019 tot en met 2030 in het lage scenario 10 hectare bouwgrond uit kunnen geven en in het hoge scenario 19 hectare.

Het rapport is opgesteld vóór de coronacrisis. Het is nog niet duidelijk wat de invloed is van de coronacrisis op het toekomstig vertrouwen van consumenten en ondernemers. Gelet op het risico dat het vertrouwen in de economie afneemt en de mogelijkheid dat niet alle bedrijven zich op onze bedrijventerreinen kunnen vestigen vanwege de stikstofproblematiek gaan wij bij onze uitgifteprognose uit van het lage scenario van 10 hectare uit te geven bedrijfsgrond.

Volgens de uitkomst van de herziening van de bouwgrondexploitaties voor de jaarrekening 2019 blijkt dat er voor twee grondexploitaties (de bedrijventerreinen Businesspark NW en Gouwepoort) een mogelijk financieel risico ontstaat voor een totaal bedrag van € 1.168.900 (contante waarde per 1-1-2020). Om dit risico af te dekken is voor dit geprognosticeerde tekort een voorziening bouwgrondexploitatie getroffen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (bedragen in €)	Boekwaarde per 1 januari 2019	Boekwaarde per 31 december 2019
Vorderingen op openbare lichamen	7.646.143	6.735.833
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	7.800.000	12.900.000
Rekening-courantverhouding met niet-financiële Instellingen	10.750	10.750
Overige vorderingen	5.663.392	4.063.176
Subtotaal	21.120.285	23.709.759

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (bedragen in €)	Boekwaarde per 1 januari 2019	Boekwaarde per 31 december 2019
Af: Voorziening dubieuze debiteuren	1.040.163	960.722
Totaal	20.080.122	22.749.037

Het verloop van de voorzieningen dubieuze debiteuren in 2019:

Voorzieningen dubieuze debiteuren (bedragen in €)	Boekwaarde 1 januari 2019	Boekwaarde 31 december 2019
Voorzieningen dubieuze debiteuren	774.383	699.856
Voorziening dubieuze debiteuren WWL	265.780	260.866
Totaal	1.040.163	960.722

Het risico bestaat dat met name de belastingvorderingen lastig invorderbaar zijn vanwege de coronacrisis.

Een aantal belastingkohieren is in de loop van 2019 opgelegd. Omdat een deel van de belastingplichtigen de aanslag mag betalen in tien termijnen vervalt een deel van de aanslagen in 2020.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000)

Nr.	Omschrijving	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(1)	Drempelbedrag	829	829	829	829
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	136	601	600	356
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	693	228	229	473
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Liquide middelen (bedragen in €)	Boekwaarde per 1 januari 2019	Boekwaarde per 31 december 2019
Kassaldi	9.587	8.785
Banksaldi	2.915.254	3.453.698
Kruisposten	1.565	27
Totaal	2.926.406	3.462.510

Specificatie overlopende activa (bedragen in €)	Boekwaarde per 1 januari 2019	Boekwaarde per 31 december 2019
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	74.863	231.977
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	3.667.443	4.637.676
Totaal	3.742.306	4.869.653

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel (bedragen in €)	Saldo 1 januari 2019	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31 december 2019
Overig	74.863	0	74.863	0
Star2Cs	0	231.977	0	231.977
Totaal	74.963	231.977	74.863	231.977

VASTE PASSIVA

Reserves en voorzieningen

Hieronder treft u twee overzichten aan:

- Het verloop en de standen van de reserves.
- Het verloop en de standen van de voorzieningen.

In de Financiële verordening van de gemeente Schouwen-Duiveland is opgenomen dat het college jaarlijks, gelijktijdig met de jaarrekening, een actueel overzicht van reserves en voorzieningen aanbiedt. Dit overzicht behandelt per reserve en voorziening het doel en de vorming, de besteding en de mate van toereikendheid.

Zie hiervoor verder de toelichting bij de Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening.

Het verloop en de standen van de reserves

Omschrijving reserve (bedragen x € 1.000)	Saldo per 1 januari 2019	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat voorgaand boekjaar	Vermindering in verband met afschrijving op activa	Saldo per 31 december 2019
Algemene reserve	12.274	8.745	8.228	-1.921		10.870
Uitvoering Strategische visie	9.013		964			8.049
Algemene reserve Zuidhoek	166			107		273
Subtotaal algemene reserves	21.453	8.745	9.192	-1.814		19.192
Stroomlijnen organisatie	396	369	114			651
Mobiliteitsfonds	4.037	429	233		205	4.028
Algemene reserve ontwikkelingsbedrijf	3.716	2.596	2.567			3.745
Bovenwijkse voorzieningen	378	14				392
Egalisatiereserve algemene uitkering	983	283	533			733
Dekking kapitaallasten	2.707	352	6		184	2.869
Bestemmingsreserve gemeentelijk rioleringsplan (GRP)	2.393					2.393
Rekenkamercommissie	44	22	22			44
Bestemmingsreserve Regiovisie	638	55	71			622
Kabels en leidingen	1.297	1.177	784			1.690
Woonwagenlocaties	275					275
ISV	148					148
Subtotaal bestemmingsreserves gemeente	17.012	5.297	4.330		389	17.590
Bestemmingsreserves Zuidhoek	4.394		1.486			2.908
Subtotaal bestemmingsreserves	21.406	5.297	5.816		389	20.498
Totaal reserves	42.859	14.042	15.008	-1.814	389	39.690
Rekeningresultaat gemeente						-1.350
Rekeningresultaat Zuidhoek						-400
Subtotaal rekeningresultaat						-1.750
Totaal generaal						37.940

Onder “Bestemming resultaat voorgaand boekjaar” staan de toevoegingen of onttrekkingen vermeld uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het voorgaande boekjaar. Onder “Verminderings in verband met afschrijving op activa” staan de verminderings vermeld in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd.

Algemene reserve

De algemene reserve dient als buffer om in jaren waarin een sluitende begroting niet mogelijk is te kunnen bijspringen. Daarnaast worden batige dan wel nadelige rekeningsaldi en saldi van programmarapportages aan deze reserve toegevoegd c.q. erop in mindering gebracht. Vanzelfsprekend dient het aanwenden van de algemene reserve voor het opvangen van nadelige exploitatiesaldi tot een minimum te worden beperkt.

Daarnaast biedt de algemene reserve de gemeente een zekere weerstand tegen onverwachte incidentele tegenvallers en er kan een relatie worden gelegd met de in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing bij de begroting en jaarrekening genoemde risico's. In deze paragraaf worden de risico's opgesomd waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd. Via de vaststelling van de Keuzenotitie De kracht van kiezen (raad 26 juni 2008) is de minimumgrens van de algemene reserve gesteld op € 4.000.000. Het resterende deel van de algemene reserve is in principe vrij aanwendbaar.

In 2019 zijn de volgende toevoegingen en onttrekkingen aan de algemene reserve gedaan:

Toevoegingen algemene reserve	Bedrag (x € 1.000)
Meicirculaire 2019 bommenregeling havens	59
Toevoeging begrotingssaldo 2017 – jaarschijf 2019	599
Overheveling restant budgetten 2019 naar 2020 conform 2 ^e programmarapportage 2019	2.385
Overheveling stelpost Participatiewet naar 2020 conform notitie Participatiewet	510
Overheveling stelpost Participatiewet naar 2020 conform 2 ^e programmarapportage 2019	258
Bijstelling kosten jeugdzorg vanuit monitor Jeugdhulp tot en met 3 ^e kwartaal 2019	249
Vrijval voorziening onderhoud havens	1.667
Vrijval bestemmingsreserve herstructurering WSW	400
Overheveling van algemene reserve ontwikkelingsbedrijf	2.555
Overige toevoegingen	63
Totaal toevoegingen	8.745

Onttrekkingen algemene reserve	Bedrag (x € 1.000)
Rekeningresultaat 2018	1.921
Budgetten 2018 die in het kader van de 2 ^e programmarapportage 2018 zijn doorgeschoven naar 2019	3.089
Resultaat 1 ^e programmarapportage 2019	401
Toevoeging aan de reserve stroomlijnen organisatie	75
Dekking tekort actualisatie Reiniging	299
Detecteren niet gesprongen explosieven Oude Haven Zierikzee	61
Meicirculaire 2019	58
Onderzoek strand 2019	43
Onttrekking begrotingssaldo 2018 – jaarschijf 2019	43
Opening Open Monumentendag	40

Onttrekkingen algemene reserve	Bedrag (x € 1.000)
Sponsorovereenkomst Stichting Schoolbus Zonnemaire	54
Onderzoeksvraag dossiers ruimtelijke ordening	52
Economische impuls winkelgebieden + BIZ Zierikzee-Zuid	100
Mobiliteitsplatform Schouwen-Duiveland Op Weg	105
Resultaat 2 ^e programmarapportage 2019	3.345
Ontwerp- en rekeningvergoeding nieuwbouw Pontes Pieter Zeeman / De Meie	100
Overige onttrekkingen	363
Totaal onttrekkingen	10.149

Reserve uitvoering Strategische Visie

Bij de vaststelling van de begroting 2012-2015 heeft de raad besloten binnen de algemene reserve een bedrag van € 12 miljoen te oormerken voor de uitvoering van de strategische visie. Het geormerkte bedrag stelt ons in staat (tot 2040) te investeren in projecten en activiteiten die bijdragen aan het behalen van de doelen en die niet met 'regulier' geld (volledig) bekostigd kunnen worden.

In 2019 zijn de volgende onttrekkingen aan de reserve uitvoering Strategische visie gedaan:

Reserve uitvoering Strategische visie (bedragen x € 1.000)	Bedrag (x € 1.000)
Pilot watersportopleiding	28
Bijdrage Watersnoodmuseum	300
Bijdrage aan krediet ontsluiting transferium Slootweg	300
Dekking kapitaallasten fietsknooppunt strand Scharendijke	52
Bijdrage procesgeld stads- en dorpsvisies	41
Bijdrage biodiversiteit akkerranden	44
Bijdrage getijdencentrum	50
Bijdrage regioscholen breedtesportvoorziening	28
Overige onttrekkingen	121
Totaal onttrekkingen	964

Algemene reserve Zuidhoek

De reserve is in het verleden gevormd door een bijdrage van de gemeente. Deze reserve is een onderdeel van de weerstandscapaciteit van de Zuidhoek en dient ter egalisatie van toekomstige exploitatieresultaten van de Zuidhoek. Het positieve jaarrekeningresultaat 2018 van de Zuidhoek ad € 107.481 is toegevoegd in 2019.

Reserve stroomlijnen organisatie

In de raad van 30 juni 2005 is besloten om deze reserve te bestemmen voor personele knelpunten. De reserve is noodzakelijk om - in voorkomende gevallen - snel te kunnen handelen in het belang van een goed personeelsbeleid.

In 2019 hebben we € 369.091 toegevoegd aan de reserve om te komen tot het gewenste minimumniveau.

De vermindering betreft de betaling van diverse outplacement trajecten.

Mobiliteitsfonds

Dit fonds heeft sinds 2000 de functie van een egalisatiereserve waarmee de voor- of nadelige exploitatiesaldi van betaald parkeren en het transferium in Renesse worden verrekend.

In 2019 zijn de volgende toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve mobiliteitsfonds gedaan:

Toevoegingen mobiliteitsfonds (x € 1.000)	Bedrag (x € 1.000)
Bijgeschreven rente	58
Positief exploitatiesaldo betaald parkeren	371
Totaal toevoegingen	429

Onttrekkingen mobiliteitsfonds (x € 1.000)	Bedrag (x € 1.000)
Dekking kapitaallasten (gerelateerd aan het taakveld parkeren)	205
Bijdrage FUWA maatregelen	35
Dekking susteams	52
Bijdrage parkeerterrein Weide wereld	29
Bijdrage pacht Ecoscope	26
Bijdrage programmamanagement SD op weg	25
Overige bijdragen	66
Totaal onttrekkingen	438

Algemene reserve ontwikkelingsbedrijf

Zie voor een nadere toelichting op het verloop van deze reserve de paragraaf grondbeleid.

Bovenwijkse voorzieningen

Zie voor een nadere toelichting op het verloop van deze reserve de paragraaf grondbeleid.

Egalisatiereserve algemene uitkering

De egalisatiereserve algemene uitkering wordt ingezet om mutaties vanuit gemeentefondscirculaires op te vangen.

Ook de komende jaren verwachten we fluctuaties binnen het gemeentefonds. Op dit moment spelen er de nodige ontwikkelingen:

- de herziening van de financiële verhoudingen (motie Veldman/Wolbert), waarin ook regionale opgaven meewegen;
- sterk fluctuerende accressen;
- de oplopende korting apparaatskosten tot en met 2025;
- de efficiencykortingen die het Rijk heeft doorgevoerd binnen het sociaal domein;
- de nog onbekende herverdeeeffecten van de nieuwe verdeelmaatstaven voor het sociaal domein;
- de nog onbekende herverdeeeffecten van de nieuwe verdeelmaatstaven van het klassieke deel van het gemeentefonds;
- de verwachte overheveling van centrumgemeentegelden naar individuele gemeenten voor taken sociaal domein, waarvan ook de herverdeeeffecten nog onbekend zijn.

In 2019 hebben we naar aanleiding van de septembercirculaire 2018 en meicirculaire 2019 € 283.000 toegevoegd aan de reserve.

In 2019 is er € 532.796 onttrokken.

In de raadsbrief over de decembercirculaire 2019 informeerden wij u over de lage stand van de egaliseringsreserve.

Reserve dekking kapitaallasten

Doel van de reserve is het dekken van de kapitaallasten van diverse investeringen. Volgens het Besluit Begroten en Verantwoorden Gemeenten (BBV) zijn gemeenten verplicht om investeringen met een maatschappelijk nut te activeren en af te schrijven. Voorheen mochten deze in één keer ten laste van reserves worden gebracht. Om te voorkomen dat deze verplichting extra structurele lasten met zich meebrengt is deze reserve geëffectueerd.

De vermeerdering betreft:

In 2019 heeft er een toevoeging plaatsgevonden vanuit de reserve uitvoering Strategische Visie ter dekking van de kapitaallasten van de investering ontsluiting transferium Renesse via Slootweg en fietsknooppunt strand Scharendijke.

De vermindering betreft:

De dekking van de kapitaallasten van diverse investeringen, zoals sportvelden Bruinisse, museum Zierikzee, geluidsscherm Malta en masterplan De Dreef in Renesse .

Bestemmingsreserve gemeentelijk rioleringsplan (GRP)

Op basis van de notitie riolering (vastgesteld door de commissie BBV) mogen alleen efficiencyresultaten worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve GRP. Omdat dit moeilijk is aan te tonen dienen de saldi van het taakveld riolering gemuteerd te worden op de voorziening GRP. Het betreft hier belastingontvangsten, die specifiek aan dit taakveld besteed dienen te worden.

Alle gevormde saldi van 2016 en eerder blijven in de bestemmingsreserve GRP staan. Mocht de voorziening GRP ontoereikend zijn, dan vindt er een onttrekking uit de bestemmingsreserve GRP plaats.

Om aan het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid te voldoen, zijn de tarieven berekend over gemiddelden van een langere periode.

Rekenkamercommissie

Onderzoeken kunnen over meerdere jaren lopen, zodat het jaarlijkse budget het ene jaar niet geheel wordt besteed en een ander jaar ontoereikend is.

In 2019 is € 22.238 (inclusief indexatie) toegevoegd aan deze reserve.

De vermindering betreft dekking van kosten in verband met de evaluatie verzelfstandiging museum (€ 7.778) en toevoeging aan de algemene reserve (€ 13.934) wegens overschrijding van de limiet wat toegestaan is voor deze reserve.

Bestemmingsreserve Regiovisie

Gedurende de looptijd van de Regiovisie lopen conform de voorschriften van het BBV de exploitatievoor- en nadelen via de bestemmingsreserve Regiovisie. Voor de Regiovisie Schouwen-West is een prognose opgesteld tot en met 2021. In deze periode wordt gewerkt aan de uitvoering van diverse projecten binnen het gebiedsgerichte programma Regiovisie Schouwen-West.

De vermeerdering betreft een tussentijdse winstneming van de compensatielocatie het Zoomgebied.

De vermindering betreft de bijdragen aan het aandachtsgebied N57 te Scharendijke (€ 33.900),

aandachtsgebied Rampweg (€ 33.300) en Brouwersdamaanzet-West (€3.723).
Zie ook de paragraaf grondbeleid.

Reserve precariobelasting kabels en leidingen

Op 17 december 2015 besloot u met ingang van 2016 precariobelasting te gaan heffen op kabels en leidingen. Daarbij besloot u de opbrengst te reserveren. De reden was dat wij verwachtten dat de belastingplichtigen in bezwaar en beroep zouden gaan tegen de aanslagen en het daarom onzeker is of wij de opbrengst daadwerkelijk zouden realiseren. Bij een positief resultaat zouden de aanslagen onherroepelijk worden en konden wij u een voorstel voorleggen om de opbrengst terug te geven aan inwoners en bedrijven om hen te compenseren voor de toeslagen die de belastingplichtigen hen in rekening brengen. Bij de jaarrekening 2017 informeerden wij u dat er inderdaad bezwaar/beroep loopt tegen de aanslagen. Het is daarom onzeker of wij de opbrengst daadwerkelijk realiseren. Vanwege deze onzekerheid besloot u bij het vaststellen van de jaarrekening 2017 tot het instellen van een risicovoorziening en de betwiste bedragen daaraan te doteren vanuit deze reserve. Ook in 2019 vond een dergelijke dotatie plaats. Op dit moment is er geen nieuws te melden omtrent de voortgang van het bezwaar/beroep.

Reserve woonwagenlocaties

Deze reserve vindt zijn oorsprong in een ontvangen afkoopsom voor de overname van de omliggende gronden op de woonwagenlocaties te Bruinisse en Zierikzee van het opgeheven Woonwagenschap Noord- en Midden Zeeland. De afkoopsom is bedoeld voor onder andere het inrichten, saneren en onderhouden van de openbare ruimte van de terreinen.

In 2019 vonden geen onttrekkingen en toevoegingen plaats.

Reserve Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV)

Het ISV is in de plaats gekomen van de Wet Stads- en dorpsvernieuwing. In uw raadsvergadering van 24 november 2005 stemde u in met de uitvoering van het ISV-programma 2005-2009. Vanuit het rijk werd door de provincie een bedrag van € 1,7 miljoen beschikbaar gesteld voor stedelijke vernieuwing. Dit bedrag is in 2007 in een voorziening gestort. Bij de verstrekking zijn geen aanvullende voorwaarden gesteld. Op basis van de wet- en regelgeving (artikel 44 BBV) is geconcludeerd dat hiervoor geen voorziening gevormd mag worden. Om deze reden is de voorziening opgeheven. Om de ISV-gelden apart te alloceren vormden wij deze bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserves Zuidhoek

Het Werkvoorzieningsschap de Zuidhoek heeft zes bestemmingsreserves. Dit betreffen:

Omschrijving bestemmingsreserve (bedragen x € 1.000)	Saldo per 1 januari 2019	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo per 31 december 2019
Investeringssubsidies en –giften	2.108		72	2.036
Calamiteiten	349			349
Re-integratie	98			98
Arbeidsgerelateerde kosten	457		54	403
Boventallige arbeidsplaatsen	22			22
Herstructurering WSW	1.360		1.360	0
Totaal	4.394		1.486	2.908

De onttrekkingen betreffen de dekking van afschrijvingslasten in 2019, gemaakte kosten voor inhuur in verband met ziekte-uitval, gemaakte kosten voor de herstructurering en vrijval vanwege het opheffen van de bestemmingsreserve herstructurering WSW.

Rekeningresultaat

Jaarlijks wordt het uit de jaarrekening blijken resultaat afzonderlijk op de balans opgenomen. Bij de vaststelling van de jaarstukken geeft uw raad hieraan een bestemming. De saldi betreffen de resultaten van 2019.

Het verloop en de standen van de voorzieningen

Omschrijving voorziening (x € 1.000)	Saldo per 1 januari 2019	Toevoegingen	Vrijval	Onttrekkingen	Saldo per 31 december 2019
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	2.213	466	125	795	1.759
Onderhoud gebouwen reiniging	350	32		12	370
Pensioen voormalige wethouders	2.550	605		135	3.020
Baggerbeheersplan	571	319		216	674
Kwaliteitsplan openbaar groen	192		192		0
Speelruimte	180	102		85	197
Zuidhoek	795	20			815
Vuilverwerking	0				0
Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)	163	367			530
Onderhoud havens	1.473	275	1.668	80	0
Ruimtelijke ontwikkelingen	9				9
Riool groot onderhoud	2.014	440		140	2.314
Riool vervangingsinvesteringen	3.995	2.702		3.089	3.608
Ruimen begraafplaatsen	115	33		3	145
Risico precariobelasting kabels en leidingen	2.253	784			3.037
Risico schade onderwijs	240		201	39	0
Risico leges omgevingsvergunning	0	2.145			2.145
Totaal voorzieningen	17.113	8.290	2.186	4.594	18.623

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen en gebouwen reiniging

Deze voorziening heeft tot doel fluctuaties in het onderhoud van gemeentelijke gebouwen op te vangen. In 2003 is het gebouwenbeheersplan operationeel geworden. Dit plan is vastgelegd in het pakket Topdesk en voorziet in een onderhoudsplan voor nagenoeg alle gemeentelijke gebouwen. In 2019 vond er een actualisering van de meerjarenprognose plaats. Deze heeft een doorlooptijd tot 2028.

Aan de voorziening voegen we jaarlijks een bedrag toe vanuit de exploitatie om het onderhoud uit te voeren.

In 2019 brachten wij de onderhoudskosten van o.a. onderhoud gemeentehuis, gymzalen, molens en andere gemeentelijke gebouwen in mindering op de voorziening. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Voorziening pensioen voormalige wethouders

De voorziening heeft als doel om toekomstige pensioenuitkeringen te kunnen voldoen. Aan de hand van actuariële waardeberekeningen blijkt een bedrag van € 3.020.000 nodig te zijn. Vanwege een sterk gedaalde rekenrente (van 1,577 naar 0,29%) was een forse extra dotatie

van € 575.000 benodigd om aan de toekomstige pensioenverplichtingen van alle huidige en voormalig wethouders te kunnen voldoen.

De toevoeging betreft: de rentebijbeschrijving ad € 7.395 aan de hand van de rekenrente 2019, de ingehouden pensioenpremies van wethouders ad € 21.300 en een extra dotatie om de voorziening op het gewenste niveau te houden ad € 575.000.

De onttrekking betreft de pensioenuitkeringen aan ex-wethouders.

Voorziening baggerbeheersplan

De voorziening heeft als doel om de gemeentelijke havens op de gewenste diepte te houden en fluctuaties in de kosten van de uitvoering van het baggerbeheersplan op te vangen. Het baggerbeheersplan is in 2019 geactualiseerd en heeft een looptijd van 2020 tot en met 2029.

Aan de voorziening voegen we jaarlijks € 318.725 toe.

In 2019 zijn we gestart met baggerwerkzaamheden in de Oude Haven te Zierikzee. De kosten hiervan bedroegen € 108.375. Ook is er gebaggerd in de haven van Brouwershaven voor een bedrag van € 107.500.

Voorziening kwaliteitsplan openbaar groen

Middels deze voorziening worden middelen gereserveerd voor de uitvoering van het Kwaliteitsplan Openbaar Groen. Met dit programma wordt de kwaliteit en uitstraling van het openbaar groen verbeterd.

Doordat we keuzes moesten maken bij de capaciteitsinzet voor de bestuursopdracht budgettaire ruimte ligt er geen geactualiseerd kwaliteitsplan openbaar groen. De consequentie hiervan is dat het saldo van de voorziening vrijvalt ten gunste van de exploitatie.

Voorziening speelruimte

Het groot onderhoud en de vervangingsinvesteringen van gemeentelijke speeltoestellen fluctueren per jaar. Om deze reden is een voorziening in het leven geroepen. Het speelruimtebeleid is in 2018 opgesteld en de voorziening is meerjarig toereikend.

Aan de voorziening voegen we jaarlijks een bedrag toe vanuit de exploitatie.

In 2019 zijn diverse speeltoestellen vervangen en is er kunstgras aangelegd in Nieuwerkerk, Renesse en Zierikzee. De totale uitgaven bedroegen € 85.309.

Voorziening Zuidhoek

Deze voorziening heeft tot doel fluctuaties in het groot onderhoud van het gebouw, waarin de Zuidhoek is gevestigd, op te vangen.

Aan de voorziening voegen we jaarlijks een bedrag toe vanuit de exploitatie van de Zuidhoek. In 2019 vonden geen onttrekkingen plaats.

Voorziening vuilverwerking

Het beleid van de gemeente is dat de tarieven voor afvalverwijdering 100% kostendekkend in de begroting worden opgenomen. Om te voorkomen dat als gevolg van nieuwe milieueffingen de tarieven schoksgewijs moeten worden aangepast is gekozen voor het instellen van een voorziening.

Het taakveld reiniging maken we bij de jaarrekening budgettair neutraal via een storting of onttrekking aan deze voorziening. Omdat de voorziening per 1 januari 2019 geen saldo bevatte is het tekort op de exploitatie van de reiniging ten laste van de algemene middelen gebracht.

Voorziening gemeentelijk rioleringsplan (GRP)

Het doel van de voorziening is om de gerealiseerde resultaten op het taakveld riolering te egaliseren. In afzonderlijke jaren ontstaan overschotten en tekorten. Om inzicht in de voortgang van de financiële planning te houden verrekenen we de resultaten met de voorziening GRP. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen. Om aan het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid te voldoen zijn de tarieven berekend over de gemiddelden van een langere periode.

De toevoeging betreft het voordelige resultaat op het taakveld riolering.

Voorziening onderhoud havens

De voorziening dient om het vanuit het onderhoudsplan 2015-2023 opgenomen onderhoud uit te voeren. Het doel vanuit dit plan is om de havens in een goede staat van onderhoud te houden. In 2019 is de MJOP geactualiseerd voor de periode 2020 tot en met 2040 en gebudgetteerd op basis van het onderhoudsniveau drie. Voor het groot onderhoud, wat op basis van deze MJOP, in de vorm van projecten wordt uitgevoerd, is niet langer sprake van een voorziening. Daarom beëindigen we de voorziening (conform uw besluit van 19 december 2019) en hanteren dan een andere vorm van financiering. We nemen de projecten als investering op en verwerken de gemiddelde kapitaallasten in de exploitatie van de betreffende haven.

De toevoeging aan de voorziening loopt via de taakvelden handels- en jachthavens. In 2019 brachten wij de onderhoudskosten in mindering op de voorziening. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Voorziening ruimtelijke ontwikkelingen

De gemeente doet investeringen in een algemene verbetering van de woon-, leef-, werk- en recreatieve kwaliteiten. Deze investeringen hebben een positieve uitwerking op de waarde van bestaand en op de marktwaarde van nieuw te realiseren onroerend goed. Wij vinden het daarom gerechtvaardigd om bij het aangaan van een anterieure overeenkomst betreffende grondexploitatie een bijdrage te vragen ten behoeve van deze gemeentelijke investeringen. De bijdragen worden gestort in de voorziening om zo de investering te koppelen aan ontvangen bijdragen (de ontvangen bijdragen van derden hebben een specifiek bestedingsdoel). De reserve is groot € 8.691 en heeft als specifiek bestedingsdoel "Verevening Buitengebied in Beweging"

In 2019 vonden geen onttrekkingen of dotaties plaats.

Voorziening riool groot onderhoud

Deze voorziening is ingesteld voor het egaliseren van de jaarlijkse lasten voor het onderhoud van de gemeentelijke riolering. Een onderhoudsplaning hiervoor is opgenomen in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP).

De toevoeging is gebaseerd op het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Op de voorziening zijn de groot onderhoudskosten van de riolering in mindering gebracht. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Voorziening riool vervangingsinvesteringen

Het doel van de voorziening is om uitvoeringskredieten met betrekking tot vervanging van het riool te dekken.

De toevoeging is gebaseerd op het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Op de voorziening zijn de vervangingsinvesteringen van de riolering in mindering gebracht. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Voorziening ruimen begraafplaatsen

In de raad van maart 2016 is het Handboek 'Begraafplaatsen gemeente Schouwen-Duiveland' vastgesteld met een bijbehorend uitvoeringsprogramma. Dit handboek dient als kader voor de uitvoering van de Wet op de lijkbezorging en de exploitatie van onze begraafplaatsen. Door middel van dit handboek is een actief ruimingsbeleid vastgesteld voor de komende tien jaar. Ten behoeve van dit actief ruimingsbeleid is de voorziening ingesteld.

De voorziening wordt gevoed door de jaarlijkse toevoeging ten laste van de exploitatie Beleid begraafplaatsen.

De onttrekking betreft een ruiming op de begraafplaats in Nieuwerkerk.

Voorziening risico precariobelasting kabels en leidingen

Zie voor een nadere toelichting de reserve precariobelasting kabels en leidingen. In 2019 is er € 784.420 toegevoegd aan de voorziening.

Voorziening risico schade onderwijs

Met de jaarrekening 2018 vormden wij een risicovoorziening vanuit de gevolgen van de uitspraak van het gerechtshof 's-Hertogenbosch. Een discussie over een vaststellingsovereenkomst met Obase viel na een uitspraak van het Gerechtshof negatief voor ons uit. Conform de overschrijdingsregeling in de Wet op het primair onderwijs heeft deze uitspraak ook gevolgen voor het bijzonder onderwijs. Vervolgens hebben we onderzoek laten uitvoeren met de vraag of en op welke wijze er ook een doorbetaling naar het bijzonder onderwijs moet plaatsvinden. Dit onderzoek zit in de afrondende fase. Na overleg hebben zowel het onderzoeksbureau als onze gemeenteadvocaat geconcludeerd dat er geen doorbetaling hoeft plaats te vinden. Vooruitlopend op overleg met de schoolbesturen en een definitief besluit van ons college is alvast het restantsaldo onttrokken aan de voorziening. Dit omdat geen sprake is meer is van een hoog risico.

In 2019 is er € 39.075 onttrokken aan deze voorziening, waarna het restant saldo is vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

Voorziening risico leges omgevingsvergunning

Medio 2014 legden wij een legesaanslag op voor de aanvraag omgevingsvergunning van Windpark Krammer BV, groot € 2.145.000. Dit voor de bouw van 35 windturbines binnen het grondgebied van de gemeente Schouwen-Duiveland. Tegen deze aanslag loopt een procedure, waarin het gerechtshof op 9 juli 2020 een voor ons negatieve uitspraak deed. Voor de beoordeling van risico's hanteert de accountant het principe 'more likely than not'. Vrij vertaald: 'meer waarschijnlijk dan niet'. Dientengevolge dienen risico's lager dan 50% te worden opgenomen in de risicoparagraaf, voor risico's hoger dan 50% dient een zogenaamde risicovoorziening te worden getroffen. Door de uitspraak van het gerechtshof is de kans groter dan 50% dat wij de leges moeten terugbetalen. Dit betekent dat wij een bedrag van € 2.145.000 toevoegen aan een nieuw in te stellen risicovoorziening leges omgevingsvergunning. Overigens staat tegen de hofuitspraak de mogelijkheid open om in cassatie bij de Hoge Raad te gaan binnen zes weken na verzenddatum van de uitspraak van het gerechtshof. Ten tijde van het opstellen van deze tekst was nog niet bekend of we van deze mogelijkheid gebruik maken.

Vaste schulden langer dan één jaar

Voor een toelichting op onderstaande cijfers wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar (bedragen in €)	Boekwaarde per 1 januari 2019	Vermeerderingen	Aflossingen	Boekwaarde per 31 december 2019
Onderhandse leningen (binnenlandse banken en overige financiële instellingen)	64.097.076	12.000.000	3.679.572	72.417.504
Waarborgsommen	0	960.000	0	960.000
Totaal	64.097.076	12.960.000	3.679.572	73.377.504

Rentelast	Bedrag in €
2018	2.005.008
2019	1.903.493

VLOTTENDE PASSIVA

Netto-vloTTende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (bedragen in €)	Boekwaarde per 1 januari 2019	Boekwaarde per 31 december 2019
Rekening-courantverhouding met niet-financiële instellingen	662.178	560.175
Overige schulden	4.836.739	6.928.898
Totaal	5.498.917	7.489.073

Liquide middelen (bedragen in €)	Boekwaarde per 1 januari 2019	Boekwaarde per 31 december 2019
Banksaldi	4.103.464	2.013.385
Kruisposten	13.458	14.164
Totaal	4.116.922	2.027.549

Specificatie overlopende passiva (bedragen in €)	Boekwaarde per 1 januari 2019	Boekwaarde per 31 december 2019
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen met een vergelijkbaar volume	5.661.623	5.580.532
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	926.684	1.196.343
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	172.139	164.119
Grondexploitaties faciliterend	215.541	215.241
Totaal	6.975.987	7.156.235

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren (bedragen in €)	Saldo 1 januari 2019	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31 december 2019
Provincie Zeeland, subsidie ISV programma Bruinisse, Dreef Bruinisse	93.000		93.000	
Provincie Zeeland, subsidie ISV-3 programma Riekusweel, Bruinisse	63.000		63.000	
Provincie Zeeland, subsidie ISV plan Buijse	190.000		190.000	
Provincie Zeeland, subsidie herstructurering Haringvlietplein, Zierikzee	172.000			172.000
Havenbedrijf Rotterdam, bijdrage fietsschakels Regiovisie	232.000			232.000
Havenbedrijf Rotterdam, Schouwen-Duiveland Pas	43.000			43.000
Havenbedrijf Rotterdam, aanlegsteiger Watersnoodmuseum	100.000			100.000
Provincie Zeeland, subsidie Bolwerk Zierikzee	34.000	286.000	44.000	276.000
Provincie Zeeland, subsidie Zuidwellebrug Zierikzee		347.000		347.000
Provincie Zeeland, subsidie aanpassen bushaltes ten behoeve van invaliden		116.000	90.000	26.000
Totaal	927.000	749.000	480.000	1.196.000

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN/VERPLICHTINGEN

In 2019 zijn er betalingen gedaan aan 17 partijen waarvan de contractering moet voldoen aan de Europese aanbestedingsregels. De contractwaarde over de gehele looptijd van deze contracten bedraagt € 44,8 miljoen inclusief btw (€ 37,0 miljoen exclusief btw).

Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen

De borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Borgstellingen (bedragen in €)	Oorspronkelijk leningsbedrag	Saldo lening per 1 januari 2019	Saldo lening per 31 december 2019	Borgstelling per 31 december 2019	Percentage borgstelling
Sportservice Oosterland ten behoeve van s.v. Duiveland	80.000	46.309	14.346	14.346	100%
Tennisvereniging Duiveland te Nieuwerkerk	50.000	30.860	28.364	28.364	100%
Stichting Veldsport Bru	100.000	60.524	60.524	60.524	100%
Stichting Scouting Zierikzee e.o.	35.000	33.250	17.125	17.125	100%

Borgstellingen (bedragen in €)	Oorspronkelijk leningsbedrag	Saldo lening per 1 januari 2019	Saldo lening per 31 december 2019	Borgstelling per 31 december 2019	Percentage borgstelling
HVO leningen	1.017.595	869.704	831.488	831.488	100%
Totaal	1.282.595	1.040.647	951.847	951.847	

De garantstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Garantstellingen (bedragen in €)	Oorspronkelijk leningsbedrag	Schuldrestant per 1 januari 2019	Schuldrestant per 31 december 2019	Garantie-verplichting 31 december 2019	Percentage garantstelling
Vereniging Zeeuwland WSW	159.250.000	101.651.745	123.951.000	61.975.000	50%
Vereniging Zeeuwland overig	1.695.736	1.185.170	1.006.032	1.006.032	100%
Stichting Admiraal de Ruyter Ziekenhuis	153.151	25.525	0	0	100%
Stichting Woonzorg Nederland	23.545.000	21.966.200	21.703.000	10.851.500	50%
Particulieren	4.840.046	2.827.820	1.923.253	961.627	50%
Totaal	190.683.933	127.656.460	149.783.285	75.994.659	

DE JAARLIJKS TERUGKERENDE ARBEIDSKOSTEN GERELATEERDE VERPLICHTINGEN VAN VERGELIJKBAAR VOLUME

Onder arbeidskosten gerelateerde verplichtingen worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel. Feitelijk heeft de gemeente een schuld aan hen. In het BBV is het niet verplicht gesteld voorzieningen te treffen voor de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen, zoals vakantiegeld, wachtgeld en wachtgeldpremies, omdat de lasten ieder jaar globaal gelijk zijn. Daarom worden de werkelijke lasten van arbeidskosten gerelateerde verplichtingen in de exploitatie meegenomen.

Bij jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen waarvan de bedragen fluctueren, zoals pensioenen en wachtgeldverplichtingen voor wethouders, is het wel verplicht gesteld om een voorziening te vormen.

Hoewel niet verplicht gesteld, bedraagt per 31 december 2019 de verplichting voor niet opgenomen vakantie uren door personeelsleden in totaal € 886.116 (voor de gemeente € 648.322 en voor de Zuidhoek € 237.794).

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

In het voorjaar van 2020 zijn we in ons land geconfronteerd met het coronavirus. Dat heeft onder andere gevolgen voor de ontwikkeling van de financiële positie van onze gemeente in 2020. Op het moment van het samenstellen van de jaarrekening 2019 was nog onvoldoende in beeld welke effecten dit precies kunnen zijn. We kunnen al wel aangeven dat de risico's een negatief effect hebben op de netto schuldquote, de solvabiliteit en het weerstandsvermogen. In de programmarapportage 2020 en de programmabegroting 2021-2024 geven wij hierover een meer actueel beeld.

Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

HIERNA WORDT EEN TOELICHTING GEGEVEN OP DIVERSE ASPECTEN VAN HET OVERZICHT BATEN EN LASTEN

Achtereenvolgens gaan we in op:

- een analyse van afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de realisatie per programma, van de algemene dekkingsmiddelen en de overhead;
- een overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien;
- een overzicht van de vennootschapsbelasting;
- een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd;
- een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves;
- informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Toelichting sub-programma 1.1

Economie sterk water gerelateerd

(bedragen x € 1.000)

Resultaat sub-programma 1.1	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	1.487	1.122	946	176
Totaal baten sub-programma	373	736	591	-145
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-1.114	-386	-355	31
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.114	-386	-355	31

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

AFWIJINGEN IN EXPLOITATIE

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
31	Voordeel	<p>Project Star 2C's</p> <p>Dit subprogramma laat aan de lastenkant een voordeel van € 176.000 zien en aan de batenkant een nadeel van € 145.000.</p> <p>Het grootste gedeelte hiervan komt door het pas in de zomer goed op gang gekomen project Star 2C's. Dit leidt aan de lastenkant tot lagere uitgaven maar aan de batenkant ook tot een lagere subsidieverantwoording.</p> <p>We gaan er wel vanuit dat het wat onze gemeente betreft alleen een verschuiving in de tijd is. We hebben in februari 2020 bij onze leadpartner een nieuwe financiële planning ingediend waarbij het totale volume in stand blijft.</p>

Toelichting sub-programma 1.2

Innovatieve landbouw en aquacultuur

(bedragen x € 1.000)

Resultaat sub-programma 1.2	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	46	108	70	38
Totaal baten sub-programma	0	42	50	8
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-46	-66	-20	46
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-46	-66	-20	46

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten geeft geen aanleiding voor een verdere toelichting.

Toelichting sub-programma 1.3

Florerende kleinschalige bedrijvigheid

(bedragen x € 1.000)

Resultaat sub-programma 1.3	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	1.070	1.260	-449	1.709
Totaal baten sub-programma	733	461	1.034	573
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-337	-799	1.483	2.282
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-337	-799	1.483	2.282

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

AFWIJINGEN IN EXPLOITATIE

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
1.789	Voordeel (per saldo nihil)	Verliesvoorziening bouwgrondexploitaties Voor een toelichting verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid.
221	Nadeel (per saldo nihil)	Grondexploitatie Business Park ZO De verwachting was dat we een perceel grond zouden verkopen in 2019 maar dit is doorgeschoven naar 2020. Het is in optie uitgegeven tot medio 2020.
742	Voordeel (per saldo nihil)	Resultaat bouwgrondexploitaties Dit betreft het saldo van de bouwgrondexploitaties en de tussentijdse winstnemingen die betrekking hebben op dit sub-programma. Voor een toelichting verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid.

Toelichting sub-programma 1.4

Arbeidsmarkt in balans

(bedragen x € 1.000)

Resultaat sub-programma 1.4	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	9.087	10.977	10.514	463
Totaal baten sub-programma	3.372	3.836	3.652	-184
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-5.715	-7.141	-6.862	279
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	234	1.630	1.515	-115
Mutaties in reserves	234	1.630	1.515	-115
Gerealiseerd resultaat	-5.481	-5.511	-5.347	164

Toelichting mutaties reserves	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Toevoegingen aan reserves				
Bestemmingsreserves Zuidhoek	0	0	0	0
Subtotaal	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves				
Bestemmingsreserves Zuidhoek	234	1.630	1.515	-115
Subtotaal	234	1.630	1.515	-115
Mutaties in reserves	234	1.630	1.515	-115

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

AFWIJINGEN IN EXPLOITATIE

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
80	Voordeel (saldo lasten en baten)	<p>Sociale werkvoorziening De Zuidhoek</p> <p>De bedrijfsopbrengsten worden bepaald aan de hand van de netto toegevoegde waarde. Dit wordt bepaald aan de hand van de omzet (€ 181.000 lager dan geraamd) minus de waarde van ingekochte grondstoffen en uitbesteed werk (€ 97.000 lager dan geraamd). De netto toegevoegde waarde valt daarmee € 84.000 lager uit dan geraamd. De onderdelen dienstverlening en detachering die beter draaiden dan geraamd, konden het achtergebleven resultaat bij het onderdeel groen niet teniet doen.</p> <p>De bedrijfskosten vielen € 176.000 lager uit dan</p>

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
		geraamd. De reden daarvoor is dat in 2019 met name is gestuurd op kostenbeheersing en een terughoudend beleid. Het restantverschil ad € 12.000 betreft overige kleine afwijkingen aan de batenkant.
115	Nadeel (per saldo nihil)	<p>Bestemmingsreserve Zuidhoek</p> <p>In de reserve arbeidsgerelateerde kosten was rekening gehouden met de mogelijkheid teveel opgebouwd verlof te laten uitbetalen. Hier is door de medewerkers echter beperkt gebruik van gemaakt.</p>
99	Voordeel	<p>Participatiebudget</p> <p>De kosten vanuit het Participatiebudget en de begeleidingskosten loonkostensubsidies vielen € 132.000 lager uit. Aan de andere kant stegen de uitgaven voor reiskosten en medische keuringen met € 33.000. Dit komt doordat er meer trajecten zijn aangeboden aan bijvoorbeeld statushouders en mensen met een beperking.</p>
169	Voordeel (via stelpost Participatiewet)	<p>Gemeentelijk herstructureringsbudget de Zuidhoek</p> <p>In de notitie "Hoofdpijnen uitvoering Participatiewet voor de komende jaren" (raad september 2019) is afgesproken dat herstructureringsgelden worden overgeheveld naar de stelpost Participatiewet. Via de 2^e Programmarapportage 2019 is al € 1.126.712 overgeheveld. Na overheveling van het restantbedrag wordt de post herstructureringsgelden opgeheven.</p>

Toelichting sub-programma 1.5

Vakantie-eiland toonaangevend in water

(bedragen x € 1.000)

Resultaat sub-programma 1.5	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	18	27	22	5
Totaal baten sub-programma	14	9	13	4
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-4	-18	-9	9
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-4	-18	-9	9

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten geeft geen aanleiding voor een verdere toelichting.

Toelichting sub-programma 2.1

Goed en realistisch voorzieningenniveau

(bedragen x € 1.000)

Resultaat sub-programma 2.1	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	12.592	12.730	12.216	514
Totaal baten sub-programma	1.095	1.154	1.282	128
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-11.497	-11.576	-10.934	642
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-11.497	-11.576	-10.934	642

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

AFWIJINGEN IN EXPLOITATIE

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
75	Voordeel	Invalidenvriendelijk maken bushaltes Voor het invalidenvriendelijk maken van bushaltes is een investeringskrediet aangemaakt, terwijl er ook een exploitatiebudget is geraamd. We verantwoorden de kosten op het investeringskrediet, zodat er op het exploitatiebudget incidenteel € 75.000 vrijvalt.
100	Voordeel (per saldo nihil)	Aanbesteding nieuwbouw Pontes Pieter Zeeman / De Meie Op 24 oktober 2019 besloot u een budget van € 100.000 beschikbaar te stellen als ontwerp- en rekenvergoeding in de nieuwe aanbestedingen. Tijdens de aanbestedingsprocedure is geconstateerd dat de deelnemende partijen meer tijd nodig hebben om een zorgvuldige aanbieding te kunnen doen voor de nieuwbouw van de scholen. De gemeente en betrokken scholen gaven daarom extra 'rekentijd' aan de aannemers. De mogelijkheid tot inschrijving sloot in maart 2020, waarna we bij een geslaagde aanbesteding vrij snel daarna opdrachten kunnen verlenen en kunnen overgaan tot uitbetaling van de ontwerpvergoeding. Dit levert in 2020 derhalve weer een nadeel op.

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
92	Voordeel	<p>Onderwijsachterstanden</p> <p>In de 2^e programmarapportage 2019 meldden we dat we verwachtten € 165.000 terug te moeten betalen aan het rijk in het kader van de specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid. Via de jaarrekening komt het bedrag werkelijk uit op € 187.000. Onderdeel daarvan is een restantbudget binnen de economische categorie 'overige goederen en diensten' van € 92.000.</p>
200	Voordeel	<p>Voorziening risico schade onderwijs</p> <p>Met de jaarrekening 2018 is er een risicovoorziening gevormd vanuit de gevolgen van de uitspraak van het gerechtshof 's-Hertogenbosch. Dit na inschatting van onze advocaat die het risico op doorbetalen aan het bijzonder onderwijs reëel noemde. Vervolgens hebben we onderzoek laten uitvoeren met de vraag of en op welke wijze er ook een doorbetaling naar het bijzonder onderwijs moet plaatsvinden. Dit onderzoek zit in de afrondende fase. Na overleg hebben zowel het onderzoeksbureau als onze gemeenteadvocaat geconcludeerd dat er geen doorbetaling hoeft plaats te vinden. Vooruitlopend op overleg met de schoolbesturen en een definitief besluit van ons college is alvast het restantsaldo onttrokken aan de voorziening. Dit omdat geen sprake is meer is van een hoog risico.</p>
74	Voordeel	<p>Multifunctioneel Centrum Zierikzee</p> <p>Dit gereserveerde budget dient ter bekostiging van wijkvoorzieningen in Malta en Poortambacht, van de pilot Thuis in je Dorpshuis en voor het eventueel onderbrengen van de dorpshuizen Ouwkerk en Scharendijke bij de Stichting Dorps- en Gemeenschapshuizen. Behalve voor de subsidie voor Office 51 vonden in 2019 geen uitgaven plaats.</p>

Toelichting sub-programma 2.2

Wonen naar wens

(bedragen x € 1.000)

Resultaat sub-programma 2.2	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	31.324	31.203	32.490	-1.287
Totaal baten sub-programma	17.314	16.773	17.120	347
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-14.010	-14.430	-15.370	-940
Toevoeging aan reserve	195	22	14	8
Onttrekking aan reserve	250	250	0	-250
Mutaties in reserves	55	228	-14	-242
Gerealiseerd resultaat	-13.955	-14.202	-15.384	-1.182

Toelichting mutaties reserves	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Toevoegingen aan reserves				
Reserve bovenwijkse voorzieningen	195	47	14	33
Reserve woonwagenlocaties	0	-25	0	-25
Subtotaal	195	22	14	8
Onttrekkingen aan reserves				
Reserve bovenwijkse voorzieningen	0	0	0	0
Reserve woonwagenlocaties	250	250	0	-250
Subtotaal	250	250	0	-250
Mutaties in reserves	55	228	-14	-242

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

AFWIJINGEN IN EXPLOITATIE

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
176	Nadeel	Doorbelaste salarislasteren en lasten van ingehuurd personeel Voor deze afwijking verwijzen wij u naar een centrale toelichting binnen het onderdeel Overhead.
1.000	Voordeel (per saldo nihil)	Sloop- of saneringsfonds (transitiefonds) In de Structuurvisie Wonen stellen we kaders en strategie op met arrangementen voor de bestaande woningvoorraad en geven we een impuls aan de transitieopgave door het oprichten van een Transitiefonds. Uw raad heeft vanuit de reserve

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
		strategische visie hiervoor € 1.000.000 gereserveerd. Daarmee dient u een reserve Transitiefonds in te stellen om incurante woningen op termijn uit de markt te halen. Nu dit niet in 2019 heeft plaatsgevonden, vindt geen onttrekking plaats vanuit de reserve strategische visie. Zie hiervoor ook de toelichting van de afwijking onder de algemene dekkingsmiddelen. Het opstellen van een Structuurvisie Wonen met transitiefonds is een innovatieve en ingewikkelde maatregel die meer tijd in beslag neemt dan gedacht, daarom zal de Structuurvisie Wonen met kaders voor het Transitiefonds pas in 2020 aan uw raad worden voorgelegd.
250	Voordeel (per saldo nihil)	Ondersteuning woonwagenvoorzieningen Het saneren van de slooplocatie aan de Klerksweg te Zierikzee vond niet plaats in 2019. Vooral nog is niet duidelijk wanneer dit wel plaatsvindt.
250	Nadeel (per saldo nihil)	Reserve woonwagenlocaties De te verwachten uitgaven voor het saneren van de slooplocatie aan de Klerksweg te Zierikzee waren als onttrekking geraamd vanuit de reserve woonwagenlocaties. Nu dit niet in 2019 plaatsvond, vindt geen onttrekking plaats aan de reserve.
258	Voordeel	Vrijval voorziening kwaliteitsplan openbaar groen Doordat we keuzes moesten maken bij de capaciteitsinzet voor de bestuursopdracht budgettaire ruimte ligt er geen geactualiseerd kwaliteitsplan openbaar groen. De consequentie hiervan is dat het saldo van de voorziening vrijvalt ten gunste van de exploitatie.
73	Nadeel (per saldo nihil)	Exploitatieovereenkomst Buijse Zierikzee De werkzaamheden die voor 2020 gepland stonden zijn voor een groot gedeelte al in 2019 uitgevoerd. Dit levert aan de lastenkant een nadeel op van € 278.000. Hier staat compensatie voor een bedrag van € 205.000 tegenover, doordat we een subsidie ook eerder verantwoorden en het bedrag aan exploitatiebijdrages iets hoger is dan geraamd in 2019.
334	Nadeel	Budget onderhoud wegen Het krediet voor de reconstructie Kraaijensteinweg is in 2018 afgesloten, terwijl er in 2019 nog kosten gemaakt zijn voor € 136.000. Verder was er in 2019 op diverse plaatsen sprake van achterstallig onderhoud waarbij directe actie noodzakelijk was. Voorbeelden hiervan zijn de betonpaden bij de strandovergangen en een voetpad op de dijk bij Bruinisse. Op het industrieterrein

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
		de Weel in Nieuwerkerk was er onderhoud gepland voor 2020 maar de schade aan het wegoppervlak was dermate ernstig dat we ook hier direct moesten ingrijpen.
100	Nadeel (per saldo nihil)	Budget onderhoud riolering De overschrijding op het reguliere onderhoud komt onder ander door gasvorming in de persleiding in Looperskapelle. Verder is er door onze hoofdaannemer meerwerk uitgevoerd aan de westkant van Schouwen-Duiveland. Dit verloopt budgettair neutraal via de voorziening vGRP.
122	Voordeel	Omgevingsvisie en omgevingsplan De omgevingsvisie is nog niet door u vastgesteld. Dit kost meer tijd. Daardoor zijn er in 2019 ook minder kosten gemaakt voor het vervolgtraject. De consequenties voor 2020 verwerken we via de bestuursopdracht budgettaire ruimte.
244	Voordeel (per saldo nihil)	Dotatie voorziening vGRP De dotatie aan de voorziening vGRP is lager dan geraamd. Dit komt met name door de hogere uitgaven op het budget onderhoud riolering en een hogere BTW toerekening (omdat we meer kosten hebben gemaakt).
258	Voordeel (per saldo nihil)	Verkoop Rijksmonument Soepkokerij Het rijksmonument Soepkokerij is in 2019, conform besluitvorming, verkocht. Abusievelijk hebben wij de financiële consequenties hiervan niet meegenomen in het raadsvoorstel begrotingswijziging waardoor er nu bij de jaarrekening een voordeel ontstaat. De opbrengst voegen we toe aan de algemene reserve Ontwikkelingsbedrijf.
267	Nadeel	Leges omgevingsvergunningen Een paar grote projecten (de verbouw van de Pontes en de reconstructie van het Haringvlietplein) zijn in 2019 niet vergund.
259	Voordeel (per saldo nihil)	Exploitatie Reiniging Bij de 2 ^e programmarapportage 2019 hebben we begrotingstechnisch het tekort op de egalisatievoorziening vuilverwerking aangevuld vanuit de algemene reserve (voor een bedrag van € 259.000). Dit is vanuit de BBV voorschriften echter niet toegestaan. Bij de jaarrekening maken we deze boeking daarom niet en komt het tekort op de exploitatie van de reiniging rechtsreeks ten laste van de algemene middelen.

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
105	Voordeel	Inkomsten begraafplaatsen In 2019 is extra inzet geweest op de aanschrijvingen voor het verlengen van grafrechten uit voorgaande jaren. Hierdoor zijn de inkomsten hoger dan begroot.
280	Nadeel (per saldo nihil)	Levering bouwkavels grondexploitatie Bij twee grondexploitaties (d'Heule II en Oostkenshil 2) leveren we bouwkavels in 2020 terwijl de raming in 2019 was opgenomen. Zie ook de paragraaf grondbeleid.
2.145	Nadeel	Medio 2014 legden wij een legesaanslag op voor de aanvraag omgevingsvergunning van Windpark Krammer BV, groot € 2.145.000. Dit voor de bouw van 35 windturbines binnen het grondgebied van de gemeente. Tegen deze aanslag loopt een procedure, waarin het gerechtshof op 9 juli 2020 een voor ons negatieve uitspraak deed. Voor de beoordeling van risico's hanteert de accountant het principe 'more likely than not'. Vrij vertaald: 'meer waarschijnlijk dan niet'. Dientengevolge dienen risico's lager dan 50% te worden opgenomen in de risicoparagraaf, voor risico's hoger dan 50% dient een zogenaamde risicovoorziening te worden getroffen. Door de uitspraak van het gerechtshof is de kans groter dan 50% dat wij de leges moeten terugbetalen. Dit betekent dat wij een bedrag van € 2.145.000 toevoegen aan een nieuw in te stellen risicovoorziening leges omgevingsvergunning. Overigens staat tegen de hofuitspraak de mogelijkheid open om in cassatie bij de Hoge Raad te gaan binnen zes weken na verzenddatum van de uitspraak van het gerechtshof. Ten tijde van het opstellen van deze tekst was nog niet bekend of we van deze mogelijkheid gebruik maken.

AFWIJKINGEN OP INVESTERINGEN

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
146	Nadeel	Vervanging riolering binnenstad In de Meelstraat hebben we een nieuw stuk riool aangelegd. Nieuwe huisaansluitingen aan de voorzijde waren niet gepland, maar wel noodzakelijk. Bij Mondragon is er nog een afrekening gekomen (rest van de werkzaamheden waren al begin 2018 verricht) en de engineeringfase Poststraat is al in 2019 verantwoord terwijl het werk zelf in 2020 plaatsvindt.

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
783	Nadeel	Vervanging vrijerval riolering In 2019 is de oorspronkelijke planning aangepast. Oosterland is doorgeschoven naar 2020 en in 2019 hebben we in Bruinisse het project Oranjedok uitgevoerd. De aangepaste planning hebben we abusievelijk bij de 2 ^e programmarapportage niet verwerkt.
276	Voordeel	Relining vrijerval riolering In 2019 is er vooral geïnspecteerd en geanalyseerd. Vanuit deze inspecties volgen er maatregelen in 2020 en 2021.
1.151	Voordeel	OAS Maatregelen Door de keuze voor een ander ontwerp zijn de werkzaamheden bij de Grevelingenlaan doorgeschoven van 2019 naar 2020.
104	Voordeel	Parkeerverwijzing Zierikzee N-wegen Het project is vertraagd door lange doorlooptijd bij de vergunningverlening en omdat er veel externe partijen bij betrokken zijn. Bedrag is wel nodig in 2020.
357	Nadeel	Uitgifte kavels in erfpacht Voor een toelichting verwijzen we naar het Raadsvoorstel autorisatie kredieten 2019.

Toelichting sub-programma 2.3

Leefbare kernen met betrokken inwoners

(bedragen x € 1.000)

Resultaat sub-programma 2.3	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	1.125	1.418	1.163	255
Totaal baten sub-programma	60	60	70	10
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-1.065	-1.358	-1.093	265
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.065	-1.358	-1.093	265

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

AFWIJINGEN IN EXPLOITATIE

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
193	Voordeel	Opstellen Stads- en dorpsvisies Door gebrek aan capaciteit om stads- en dorpsvisies te begeleiden hebben we de planning bij moeten stellen. Tevens heeft het bestuur de uitgangspunten met betrekking tot het opstellen van stads- en dorpsvisies aangepast en is er voor gekozen om de kleinere kernen (< 1.500 inwoners) te faciliteren met een uitvoeringsplan en geen uitgebreid visietraject.
45	Voordeel	Uitvoering dorpsvisie Burgh-Haamstede Dit budget is door de raad beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van het verkeersonderzoek en verkeersadvies met betrekking tot de ambities uit de dorpsvisie Burgh-Haamstede. Door het lange participatieproces met betrekking tot het opstellen van de dorpsvisie is de planning doorgeschoven. Het concept-verkeersonderzoek is gereed, maar het onderzoek en het proces zijn nog niet definitief afgerond.

Toelichting sub-programma 2.4

Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn

(bedragen x € 1.000)

Resultaat sub-programma 2.4	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	28.533	32.482	32.682	-200
Totaal baten sub-programma	6.923	7.145	7.304	159
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-21.610	-25.337	-25.378	-41
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-21.610	-25.337	-25.378	-41

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

AFWIJKINGEN IN EXPLOITATIE

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
422	Nadeel	Doorbelaste salarislasten en lasten van ingehuurd personeel Voor deze afwijking verwijzen wij u naar een centrale toelichting binnen het onderdeel Overhead.
205	Voordeel	Gebundelde uitkering Door een grote inzet op de re-integratie van onze inwoners in de Participatiewet is er een onderschrijding van de gebundelde uitkering gerealiseerd van € 205.000. Dit terwijl aanvankelijk een tekort van € 124.000 was geraamd en bovendien het budget in april 2019 met € 216.000 is gekort. Deze tekorten zijn dus omgezet in een positief saldo.
121	Voordeel	Bijstandsbesluit zelfstandigen We reserveren jaarlijks 75% van de vorderingen BZ-leningen in verband met de terugbetalingsverplichting aan het rijk. De vorderingen zijn fors afgenomen. Omdat daardoor de balanspost fors afneemt, valt € 121.000 in het jaarrekeningsaldo. Via een apart beslispunt bij deze jaarrekening stellen wij u voor een deel van dit bedrag toe te voegen aan de voorziening dubieuze debiteuren wegens de terugbetalingsverplichting aan het het rijk. Deze wordt bepaald op

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
		basis van aflossingen uit het verleden en is hierdoor niet gelijk aan het eindsaldo van deze vorderingen per 31 december 2019.
315	Nadeel	<p>Wmo Hulp in het huishouden</p> <p>Bij de door uw raad op 19 december 2019 behandelde 1e begrotingswijziging SWVO 2019 vond nog een aframing plaats. Wij gaven u toen al aan dat, ondanks deze aframing, het aantal verstrekkingen hulp bij het huishouden sinds januari 2019 toeneemt en wezen u op de rol van de aanzuigende werking van het abonnementstarief. Op basis van werkelijke cijfers 2019 blijkt dat de (bijgestelde) raming van het SWVO inderdaad te optimistisch was. De oorzaak daarvan ligt voornamelijk bij de afschaffing van de alphahulpconstructie (door de raad in 2017 bekrachtigd), de aanzuigende werking van het abonnementstarief, alsmede de nieuwe maatwerkvoorziening Huishoudelijke Zorg/Individuele begeleiding die vanaf 1 januari 2019 in de deelovereenkomst Hulp bij het Huishouden is opgenomen.</p>
100	Voordeel	<p>Wmo Algemene voorzieningen</p> <p>In 2020 zijn de verleende projectsubsidies van 2016-2019 voor Stichting Odensehuis vastgesteld. Omdat de Stichting niet alle subsidiegelden besteedde, vorderden wij een restantbedrag van € 100.192 terug.</p>

Toelichting sub-programma 3.1

Schouwen-Duiveland vakantie-eiland

(bedragen in € 1.000)

Resultaat sub-programma 3.1	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	3.448	2.873	2.566	307
Totaal baten sub-programma	1.383	482	449	-33
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-2.065	-2.391	-2.117	274
Toevoeging aan reserve	81	47	55	-8
Onttrekking aan reserve	341	135	71	-64
Mutaties in reserves	260	88	16	-72
Gerealiseerd resultaat	-1.805	-2.303	-2.101	202

Toelichting mutaties reserves	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Toevoegingen aan reserves				
Bestemmingsreserve Regiovisie	81	47	55	-8
Subtotaal	81	47	55	-8
Onttrekkingen aan reserves				
Bestemmingsreserve Regiovisie	341	135	71	-64
Subtotaal	341	135	71	-64
Mutaties in reserves	260	88	16	-72

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

AFWIJINGEN IN EXPLOITATIE

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
105	Voordeel	Biodiversiteit akkerranden Bij de begroting 2019 is besloten om een budget van € 50.000 per jaar voor de periode 2019 tot en met 2021 beschikbaar te stellen voor het bevorderen van biodiversiteit van akkerranden. Abusievelijk is het volledige budget (€ 150.000) in 2019 begroot. We maken inzichtelijk wat er nog nodig is in 2020 en 2021 en verwerken dit via de bestuursopdracht budgettaire ruimte.

Toelichting sub-programma 3.2

Krachtige toeristische hoofdstructuur

(bedragen x € 1.000)

Resultaat sub-programma 3.2	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	2.235	2.049	2.171	-122
Totaal baten sub-programma	1.793	1.877	1.680	-197
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-442	-172	-491	-319
Toevoeging aan reserve	536	644	429	215
Onttrekking aan reserve	618	422	438	16
Mutaties in reserves	82	-222	9	231
Gerealiseerd resultaat	-360	-394	-482	-88

Toelichting mutaties reserves	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Toevoegingen aan reserves				
Mobiliteitsfonds	536	644	429	215
Subtotaal	536	644	429	215
Onttrekkingen aan reserves				
Mobiliteitsfonds	618	422	438	16
Subtotaal	618	422	438	16
Mutaties in reserves	82	-222	9	231

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

AFWIJINGEN IN EXPLOITATIE

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
157	Nadeel	Doorbelaste salarislasten en lasten van ingehuurd personeel Voor deze afwijking verwijzen wij u naar een centrale toelichting binnen het onderdeel Overhead.
208	Nadeel (per saldo nihil)	Opbrengst betaald parkeren In voorbereiding op de begroting 2020 hebben we de opbrengst betaald parkeren op basis van ervaringscijfers structureel neerwaarts bijgesteld. De grootste veroorzaker hiervan is de lagere opbrengst naheffingsaanslagen. Dit effect was begrotingstechnisch nog niet in 2019 aangepast waardoor er bij de jaarrekening een incidenteel nadeel

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
		ontstaat. Dit nadeel loopt in 2019 nog budgettair neutraal via het mobiliteitsfonds (leidt tot een lagere toevoeging)

Toelichting sub-programma 3.3

Toerisme is sterk divers en profiteert van water

(bedragen x € 1.000)

Resultaat sub-programma 3.3	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	217	14	12	2
Totaal baten sub-programma	217	27	14	-13
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	0	13	2	-11
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	0	13	2	-11

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten geeft geen aanleiding voor een verdere toelichting.

Toelichting sub-programma 3.4

Evenementen en activiteiten aan het water

(bedragen x € 1.000)

Resultaat sub-programma 3.4	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	2.521	2.695	2.882	-187
Totaal baten sub-programma	1.287	2.957	2.947	-10
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-1.234	262	65	-197
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.234	262	65	-197

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

AFWIJINGEN IN EXPLOITATIE

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
141	Nadeel	Onderhoud havens Bij de actualisatie van het onderhoud van de havens hebben we meerjarig het structurele bedrag voor het reguliere onderhoud aangepast. In 2019 waren er volgens het betalingsschema van onze aannemer nog incidentele werkzaamheden overeengekomen bij de havens Brouwershaven en Zierikzee.

AFWIJINGEN OP INVESTERINGEN

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
501	Nadeel	Kademuren haven Brouwershaven Voor een toelichting verwijzen we naar het Raadsvoorstel autorisatie kredieten 2019.

Toelichting programma 4

Bestuur en burgerzaken

(bedragen x € 1.000)

Resultaat programma 4	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	2.410	2.720	3.375	-655
Totaal baten sub-programma	457	460	477	17
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	-1.953	-2.260	-2.898	-638
Toevoeging aan reserve	22	22	22	0
Ottrekking aan reserve	22	22	22	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-1.953	-2.260	-2.898	-638

Toelichting mutaties reserves	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Toevoegingen aan reserves				
Reserve rekenkamercommissie	22	22	22	0
Subtotaal	22	22	22	0
Ottrekkingen aan reserves				
Reserve rekenkamercommissie	22	22	22	0
Subtotaal	22	22	22	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

AFWIJINGEN IN EXPLOITATIE

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
129	Nadeel	Doorbelaste salarislasten en lasten van ingehuurd personeel Voor deze afwijking verwijzen wij u naar een centrale toelichting binnen het onderdeel Overhead.
540	Nadeel	Wethouderpensioenen Vanwege een sterk gedaalde rekenrente (van 1,577 naar 0,29%) is een extra dotatie van € 575.000 benodigd om aan de toekomstige pensioenverplichtingen van alle huidige en voormalige wethouders te kunnen voldoen. Aan de batenkant is sprake van een voordeel van € 35.000. Dit omdat het beschikbare budget voor de dekking van de rentelast nauwelijks ingezet hoefde te worden.

Toelichting overzicht van de Algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de volgende componenten:

- Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- Algemene uitkeringen
- Dividend
- Saldo van de financieringsfunctie
- Overige algemene dekkingsmiddelen

(bedragen x € 1.000)

Resultaat algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Dividend	0	3	3	0
Financieringsfunctie	4	-195	-265	70
Lokale heffingen	0	0	784	-784
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.593	727	911	-184
Totaal lasten	1.597	535	1.433	-898
Algemene uitkering	45.606	46.559	46.600	41
Bespaarde rente	1.014	1.082	1.082	0
Dividend	28	68	68	0
Financieringsfunctie	0	1	1	0
Lokale heffingen	19.236	19.763	20.274	511
Overige algemene dekkingsmiddelen	1	12	146	134
Uitkering deelfonds sociaal domein	6.357	6.372	6.372	0
Totaal baten	72.242	73.857	74.543	686
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	70.645	73.322	73.110	-212
Toevoeging aan reserve	3.362	8.122	13.522	-5.400
Onttrekking aan reserve	4.723	11.866	13.380	1.514
Mutaties in reserves	1.361	3.744	-142	-3.886
Gerealiseerd resultaat	72.006	77.066	72.968	-4.098

Toelichting toevoegingen aan reserves algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Algemene reserve	998	5.817	8.745	-2.928
Uitvoering Strategische Visie	0	0	0	0
Algemene reserve Zuidhoek	0	0	0	0
Reserve stroomlijnen organisatie	75	258	369	-111
Algemene reserve OWB	146	308	2.596	-2.288
Egalisatiereserve algemene uitkering	0	283	283	0

Toelichting toevoegingen aan reserves algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Reserve dekking kapitaallasten	940	352	352	0
Reserve kabels en leidingen	1.204	1.104	1.177	-73
Subtotaal	3.363	8.122	13.522	-5.400
Toelichting onttrekkingen aan reserves algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Algemene reserve	490	8.487	8.228	-259
Reserve uitvoering Strategische Visie	3.284	2.328	964	-1.364
Algemene reserve Zuidhoek	0	0	0	0
Reserve stroomlijnen organisatie	119	114	114	0
Algemene reserve ontwikkelingsbedrijf	297	215	2.567	2.352
Egalisatiereserve algemene uitkering	430	533	533	0
Reserve dekking kapitaallasten	204	189	190	1
Reserve kabels en leidingen	0	0	784	784
Subtotaal	4.824	11.866	13.380	1.514
Mutaties in reserves	1.461	3.744	-142	-3.886

Het verschil tussen de begroting na wijziging en het werkelijk saldo van baten en lasten wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

AFWIJINGEN IN EXPLOITATIE

(bedragen x € 1.000)

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
210	Nadeel	Doorbelaste salarislasten en lasten van ingehuurd personeel Voor deze afwijking verwijzen wij u naar een centrale toelichting binnen het onderdeel Overhead.
99	Voordeel	Stelpost IPB Op 5 maart 2020 besloot u € 400.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van Broedplaats Zoet Water Schouwen-Duiveland uit het IBP-Vitaal Platteland regio Zuidwestelijke Delta. Dekking daarvan vond plaats uit de reserve strategische visie waarbij u besloot de beschikbare IBP-gelden vanuit de jaren 2019 tot en met 2023 gedeeltelijk in te zetten als dekking voor de reserve strategische visie zodat uiteindelijk per saldo geen beroep gedaan wordt op deze reserve. Het vrijvallende bedrag 2019 ad € 99.000 vanuit de stelpost IBP wordt daarom toegevoegd aan de reserve strategische visie.
101	Voordeel	Voorziening dubieuze debiteuren gemeentelijke belastingen In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing kunt u lezen dat het per 31 december 2019 benodigde saldo in de voorziening € 696.000 is.

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
		Omdat er een hoger bedrag in de voorziening zat kon er € 101.000 vrijvallen.
390	Voordeel	Baten toeristenbelasting Deze afwijking lichten wij toe in de paragraaf lokale heffingen.
116	Voordeel	Baten forensenbelasting Deze afwijking lichten wij toe in de paragraaf lokale heffingen.
0	Budgettair neutraal	Precariobelasting, onderdeel kabels en leidingen Evenals voorgaande jaren is vanuit een lopende procedure de betwiste belastingopbrengst over 2019 ad € 784.000 onttrokken aan de reserve Kabels en leidingen en vervolgens gedoteerd aan de gelijknamige risicovoorziening.
1.400	Nadeel (per saldo nihil)	Reserve strategische visie Voor de uitvoering van diverse projecten in 2019 was de dekking geraamd vanuit de reserve strategische visie. Omdat de uitvoering van deze projecten doorschuift naar 2020, schuift ook de dekking door naar 2020. Dit betreft onder andere de volgende projecten: <ul style="list-style-type: none"> • Live Labs € 25.267 • Sloop saneringsfonds woningen € 1.000.000 • Procesgeld ten behoeve van het opstellen masterplannen stads- en dorpsvisies € 59.365 • Biodiversiteit akkerranden € 105.788 • Biocirculair recreëren € 33.000 • Groen verbindt € 25.819 • Verplaatsing Bibliotheek Bruinisse € 36.138
3.188	Nadeel (per saldo nihil)	Algemene reserve Er vond in 2019 een extra dotatie van € 2,6 miljoen aan de algemene reserve plaats. Dit betreft de overheveling van het gedeelte van de reserve Ontwikkelingsbedrijf dat boven het maximaal benodigde saldo in deze reserve uitkwam. Daarnaast raamden we bij de 2 ^e programmarapportage 2019 een onttrekking uit de algemene reserve ter dekking van het verwachte tekort in de egalisatievoorziening vuilverwerking voor een bedrag van € 0,3 miljoen. Dit is vanuit de BBV voorschriften echter niet toegestaan. Bij de jaarrekening onttrekken wij dit bedrag daarom niet en komt het tekort op de exploitatie van de reiniging rechtsreeks ten laste van de algemene middelen.
112	Nadeel	Reserve stroomlijnen organisatie Volgens de afspraken die we gemaakt hebben bij deze reserve zorgen we er bij de jaarrekening voor dat er,

Bedrag	Voor/Nadeel	Toelichting
		<p>inclusief de toekomstige verplichtingen, meerjarig een saldo van € 200.000 in de reserve overblijft. De toevoeging aan de reserve die daarvoor nodig is zorgt voor een nadeel van € 112.000.</p>
65	Voordeel (per saldo nihil)	<p>Algemene reserve ontwikkelingsbedrijf Op deze reserve vindt een groot aantal mutaties plaats. De grootste afwijkingen betreffen het verschil op het vrijvallen van de verliesvoorziening bouwgrondexploitaties (€ 1,4 miljoen nadeel) en het verschil op de overheveling naar de algemene reserve van het concern (voordeel 2,2 miljoen). Kleinere verschillen betreffen het saldo van het beheer en de exploitatie van vastgoed en de tussentijdse winstnemingen (per saldo € 0,7 miljoen nadeel). Per saldo is het voordeel € 65.000. Voor een toelichting verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid.</p>

Toelichting Overhead

(bedragen x € 1.000)

Resultaat overhead	Begroting 2019	Begroting nawijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Bestuursondersteuning	258	292	317	-25
Documentaire informatie voorziening	144	0	0	0
Facilitaire zaken en huisvesting	2.480	2.528	2.547	-19
Informatievoorziening en automatisering	967	1.124	1.114	10
Juridische kosten	134	380	444	-64
Management	974	1.009	1.040	-31
Overige personeelskosten	891	1.620	565	1.055
Personeelskosten bedrijfsvoering	5.794	6.355	6.341	14
Subtotaal	11.642	13.308	12.368	940
Toegerekende overhead bouwgrond en projecten	-177	-127	-129	2
Gerealiseerde lasten overhead	11.465	13.181	12.239	942

AFWIJINGEN IN EXPLOITATIE

Bij de overhead is de grootste afwijking de post personeelskosten. Dit is echter een administratieve afwijking. Op deze post worden onder andere de salarislasten en lasten van ingehuurd personeel geraamd van de uitvoerende afdelingen Openbare Werken, Wonen, Werken en Leven en Ruimte en Milieu. Op basis van tijdsbesteding worden deze kosten doorbelast naar de betreffende sub-programma's. De werkelijke salarislasten en lasten van ingehuurd personeel zijn in de jaarrekening volledig doorbelast naar de sub-programma's. Echter begrotingstechnisch is dit niet volledig gebeurd. Hierdoor ontstaat er op de post overhead een verschil tussen de begrote en de werkelijke overige personeelskosten.

Op de sub-programma's komt dit andersom tot uitdrukking: daar zijn de geraamde doorbelaste salarislasten en lasten van ingehuurd personeel lager dan de daadwerkelijk doorbelaste kosten. Onderstaande tabel geeft inzicht in de verschillen tussen de begrote en werkelijke bedragen per sub-programma. Hieruit blijkt dat er slechts een gering verschil van € 4.000 is tussen de totaal geraamde en totaal werkelijke salarislasten en de lasten van ingehuurd personeel van de uitvoerende afdelingen.

(bedragen x € 1.000)

Sub-programma	Begroot	Werkelijk	Vershil
1.1 Economie sterk water gerelateerd	232	159	72
1.3 Florenderende kleinschalige bedrijvigheid	164	176	-13
1.4 Arbeidsmarkt in balans	6.502	6.551	-50
1.5 Vakantie-eiland toonaangevend in water	0	0	0
2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau	1.074	1.168	-94
2.2 Wonen naar wens	8.199	8.375	-176

Sub-programma	Begroot	Werkelijk	Vershil
2.3 Leefbare kernen met betrokken inwoners	117	130	-13
2.4 Goed en betaalbaar aanbod zorg-welzijn	3.719	4.141	-422
3.1 Schouwen-Duiveland vakantie-eiland	123	138	-15
3.2 Krachtige toeristische hoofdstructuur	540	697	-157
3.3 Toerisme divers en profiteert van water	10	9	1
3.4 Evenementen en activiteiten aan water	766	712	54
Algemene dekkingsmiddelen	-119	91	-210
Bestuur	1.902	2.031	-129
Overhead	8.023	6.878	1.146
Totaal	31.251	31.255	-4

Toelichting Vennootschapsbelasting

Voor de toelichting op dit onderdeel verwijzen naar de toelichting over de Vennootschapsbelasting binnen de programmaverantwoording.

(bedragen x € 1.000)

Resultaat vennootschapsbelasting	Begroting 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Afwijking 2019
Totaal lasten sub-programma	0	0	26	-26
Totaal baten sub-programma	0	0	0	0
Gerealiseerd totaal saldo lasten en baten	0	0	-26	-26
Toevoeging aan reserve	0	0	0	0
Onttrekking aan reserve	0	0	0	0
Mutaties in reserves	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	0	0	-26	-26

Toelichting Onvoorzien

OVERZICHT VAN DE AANWENDING VAN HET BEDRAG VOOR ONVOORZIEN 2019

Het saldo van de post onvoorzien bedroeg aan het begin van 2019 € 180.000. In 2019 is er door mee- en tegenvallers per saldo voor € 230.000 een beroep gedaan op de post onvoorzien:

(bedragen x € 1.000)

Onderwerp	Bedrag
Beschikbaar voor onvoorziene uitgaven op 1 januari 2019	180
Programmarapportage 2018-2	-39
Dienstverleningsovereenkomst E-Depot	32
Projectsubsidie Ruilwinkel	-30
Vervolgstappen archeologische vondst Bruinisse	-20
Extern onderzoek overige eigen middelen	-28
Beregenen sportvelden	-23
Paden begraafplaatsen Bruinisse	-19
Optimalisatie strandveiligheid	-17
Overige kleine bedragen	-86
Saldo na beroep op de post onvoorzien*	-50

* De post onvoorzien staat negatief omdat via de 2^e programmarapportage 2019 een correctie op doorbelasting van uren foutief is verwerkt, waardoor er teveel van de post onvoorzien is afgeboekt.

Overzicht incidentele baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft inzicht in welke baten en lasten incidenteel in de programma's zijn verantwoord in 2019.

(bedragen x € 1.000)

Sub-programma	Activiteit	Lasten 2019	Baten 2019
1.3 Florende kleinschalige bedrijvigheid	Vrijval verliesvoorziening grondexploitaties		1.619
1.3 Florende kleinschalige bedrijvigheid	Bijdrage Stichting Nationaal Monument Watersnood 1953	300	
2.1 Goed en realistisch voorzieningenniveau	Vrijval voorziening risico schade onderwijs		200
2.2 Wonen naar wens	Maatregelen convenant explosieven Oude Haven Zierikzee	110	
2.2 Wonen naar wens	Ernstige wortelopdruk wegen door droogte	111	
2.2 Wonen naar wens	Kosten woonrijp maken plan Buijse	439	
2.2 Wonen naar wens	Exploitatiebijdragen en bijdrage provincie kosten woonrijp maken plan Buijse		439
2.2 Wonen naar wens	Verkoop diverse percelen grond		432
2.2 Wonen naar wens	Vrijval voorziening kwaliteitsplan openbaar groen		258
2.2 Wonen naar wens	Toevoeging aan de risicovoorziening leges omgevingsvergunning	2.145	
2.3 Leefbare kernen met betrokken inwoners	Uitvoeringskosten mobiliteitsplatform Schouwen-Duiveland Op Weg	141	
2.4 Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn	Grote woningaanpassingen in het kader van de Wmo	213	
2.4 Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn	Bijdrage aan het SWVO voor het regionale project cliëntenondersteuning	426	
2.4 Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn	Terugvordering projectsubsidie 2016-2019 Stichting Odensehuis		100
3.1 Schouwen-	Achterstallig onderhoud molen De Lelie	125	

Sub-programma	Activiteit	Lasten 2019	Baten 2019
Duiveland vakantie-eiland			
3.1 Schouwen-Duiveland vakantie-eiland	Dekking achterstallig onderhoud molen De Lelie uit voorziening onderhoud gebouwen		125
3.4 Evenementen en activiteiten aan het water	Vrijval voorziening onderhoud havens		1.668
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzienne uitgaven	Bijdrage gemeentefonds voor het opsporen en ruimen van conventionele explosieven		110
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzienne uitgaven	Bijdrage gemeentefonds voor het regionale project cliëntenondersteuning		426
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzienne uitgaven	Vrijval voorziening dubieuze debiteuren		101
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzienne uitgaven	Extra toevoeging voorziening pensioen voormalige wethouders in het kader van de toereikendheid	576	
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzienne uitgaven	Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de algemene reserve	8.745	10.149
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzienne uitgaven	Onttrekkingen aan de reserve uitvoering Strategische visie		964
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzienne uitgaven	Toevoeging aan de reserve stroomlijnen organisatie om deze op peil te houden	112	
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzienne uitgaven	Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de egaliseringsreserve algemene uitkering als gevolg van diverse circulaires	283	533
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzienne uitgaven	Toevoeging aan de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf naar aanleiding van vervallen verliesvoorziening grondexploitaties	1.619	
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzienne uitgaven	Toevoeging opbrengst verkoop diverse percelen grond aan algemene reserve ontwikkelingsbedrijf	432	
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzienne uitgaven	Overheveling van de algemene reserve ontwikkelingsbedrijf naar de algemene reserve van het concern		2.555
Overhead	Uitbesteding juridische complexe dossiers	310	
Totaal		16.087	19.679

Dit leidt tot het volgende structurele rekeningsaldo 2019:

(bedragen x € 1.000)

Structureel rekeningsaldo 2019	Bedrag
Gerealiseerd saldo baten en lasten	-3.133
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.384
Gerealiseerd saldo na bestemming	-1.749
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-3.592
Structureel rekeningsaldo	-5.341

Overzicht structurele mutaties reserves

Onderstaand overzicht geeft inzicht in welke baten en lasten in de programma's structureel worden toegevoegd dan wel onttrokken aan de reserves.

(bedragen x € 1.000)

Reserve	Mutatie	Toevoeging 2019	Onttrekking 2019
Mobiliteitsfonds dekking kapitaallasten	Mosselboomgaard Zierikzee		21
Mobiliteitsfonds dekking kapitaallasten	Uitbreiding parkeerterrein Hatfieldpark Zierikzee		31
Mobiliteitsfonds dekking kapitaallasten	Herinrichting Kraaijensteinweg		24
Mobiliteitsfonds dekking kapitaallasten	Herinrichting parkeerterrein Jan van Renesseweg		12
Mobiliteitsfonds dekking kapitaallasten	Herinrichting parkeerterrein Strandweg/'t Oude Vuur		28
Mobiliteitsfonds dekking kapitaallasten	Herinrichting parkeerterrein Scheldestraat Zierikzee		17
Mobiliteitsfonds dekking kapitaallasten	Herinrichting parkeerterrein Oude Molenweg		17
Mobiliteitsfonds dekking kapitaallasten	Overige investeringen		56
Reserve dekking kapitaallasten	Sportcomplex Bruinisse		138
Reserve dekking kapitaallasten	MP De Dreef Renesse		10
Reserve dekking kapitaallasten	Geluidsscherm Malta		13
Reserve dekking kapitaallasten	Museum Zierikzee fase 3 + 4		30
Totaal			397

Informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de voor onze gemeente geldende regelgeving.

Het bezoldigingsmaximum in 2019 voor onze gemeente is € 194.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN

Leidinggevende topfunctionarissen	M.K. van den Heuvel	T. van Oostenbrugge
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 – 31/12	1/1 -31/12
Deeltijdfactor in fte	0,9	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging	Bedragen in €	Bedragen in €
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	92.633	97.080
Beloningen betaalbaar op termijn	16.231	16.512
Subtotaal	108.864	113.592
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	174.600	194.000
- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	108.864	113.592
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2018	M.K. van den Heuvel	T. van Oostenbrugge
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Deeltijdfactor 2018 in fte	0,9	1
Beloning	91.220	95.396

Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.	n.v.t.
Beloningen op termijn	15.165	15.724
Totale bezoldiging 2018	106.385	111.120

OVERIGE RAPPORTAGEVERPLICHTINGEN OP GROND VAN DE WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen.

Er zijn in 2019 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Bijlagen

Single information Single audit (SiSa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van					
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 02</i>	
			€ 81.601	€ 37.440	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	
			<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicatornummer: D8 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 05</i>	Bedrag
		1			
OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Correctie besteding 2018 aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO).	Correctie besteding 2018 aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO).	
			Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 02</i>	
			-€ 1.534	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	
			<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicatornummer: D9 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 06</i>	Bedrag
		1			
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2019	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	
			Gemeente	Gemeente	
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 02</i>	
			€ 5.411.233	€ 74.401	
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	
			Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 08</i>	
			€ 0	€ 0	

artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020			
Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)			
<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 03</i>			
€ 21.373			
Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag		
<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicatornummer: D8 / 06</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 07</i>		
Correctie besteding 2018 aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO). Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 04</i>		
€ 0	€ 0		
Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag		
<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicatornummer: D9 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D9 / 08</i>		
Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 06</i>
€ 318.993	€ 0	€ 115.506	-€ 2.187
Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
Gemeente	Gemeente	Gemeente	
I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 09</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 10</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 11</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2 / 12</i>
€ 0	€ 433.749	€ 0	Ja

SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2019	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 02</i>
			€ 87.749	-€ 45.580
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 08</i>
			€ 0	€ 0
VWS	H4	Specifieke uitkering Sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: H4 / 01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: H4 / 02</i>
			€ 58.167	Gebouwenbeheer zwembad Dol-fijn / 65301540
			1	Beheer sportterreinen / 65311100
			2	Sportterreinen afdeling OW-UOR / 65311101
			3	Sportterreinen onderhoud groenvoorziening / 65311102
			4	Sportcomplex Zierikzee / 65311109
			5	IJsbanen algemeen / 65311400
			6	Installaties zwembad Dol-fijn / 74805003
			7	Kopie projectnaam / nummer
	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: H4 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: H4 / 08</i>		
	Gebouwenbeheer zwembad Dol-fijn / 65301540	€ 16.415		
1	Beheer sportterreinen / 65311100	€ 4.931		
2	Sportterreinen afdeling OW-UOR / 65311101	€ 761		
3	Sportterreinen onderhoud groenvoorziening / 65311102	€ 31.763		
4	Sportcomplex Zierikzee / 65311109	€ 3.807		
5	IJsbanen algemeen / 65311400	€ 545		
6	Installaties zwembad Dol-fijn / 74805003	€ 12.125		
7				

Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04</i>	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05</i>	Besteding (jaar T) Bob <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06</i>
€ 6.381	€ 19.685	€ 22.644	€ 0
Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09</i>			
Ja			
Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend) <i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 03</i>	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen <i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 04</i>	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportsstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen <i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 05</i>	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen <i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 06</i>
€ 16.415	€ 16.415	€ 0	€ 0
€ 4.931	€ 4.931	€ 0	€ 0
€ 761	€ 761	€ 0	€ 0
€ 31.763	€ 31.763	€ 0	€ 0
€ 3.807	€ 0	€ 0	€ 3.807
€ 545	€ 545	€ 0	€ 0
€ 12.125	€ 12.125	€ 0	€ 0
Percentage besteed (Jaar T) per project ten opzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening) <i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 09</i>	Toelichting <i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 10</i>	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld <i>Aard controle R Indicatornummer: H4 / 11</i>	
		-€ 12.180	
28,22%			
8,48%			
1,31%			
54,61%			
6,54%	Betreft btw-last Stichting Sportbedrijf Schouwen-Duiveland		
0,94%			
20,85%			

GEREALISEERDE BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

(x € 1.000)

Nummer taakveld	Omschrijving taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0-1	Bestuur	2.102	0	-2.102
0-2	Burgerzaken	1.272	477	-795
0-3	Beheer overige gebouwen en gronden	691	1.477	786
0-4	Overhead	12.451	212	-12.239
0-5	Treasury	-226	1.151	1.377
0-61	OZB woningen	438	6.809	6.371
0-62	OZB niet-woningen	136	2.128	1.992
0-63	Parkeerbelasting	6	1.565	1.559
0-64	Belastingen overig	806	1.425	619
0-7	Uitkeringen gemeentefonds	0	52.972	52.972
0-8	Overige baten en lasten	148	168	20
0-9	Vennootschapsbelasting (VpB)	26	0	-26
0-10	Mutaties reserves	14.043	15.426	1.383
1-1	Crisisbeheersing en brandweer	2.909	11	-2.898
1-2	Openbare orde en veiligheid	2.268	181	-2.087
2-1	Verkeer en vervoer	7.584	121	-7.463
2-2	Parkeren	1.145	118	-1.027
2-3	Recreatieve havens	1.648	2.692	1.044
2-4	Economische havens en waterwegen	500	337	-163
2-5	Openbaar vervoer	0	0	0
3-1	Economische ontwikkeling	211	50	-161
3-2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.416	775	2.191
3-3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	261	255	-6
3-4	Economische promotie	1.339	10.018	8.679
4-1	Openbaar basisonderwijs	490	30	-460
4-2	Onderwijshuisvesting	1.557	281	-1.276
4-3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.188	154	-1.034
5-1	Sportbeleid en activering	177	0	-177
5-2	Sportaccommodaties	2.965	516	-2.449
5-3	Cultuur	930	70	-860
5-4	Musea	1.716	197	-1.519
5-5	Cultureel erfgoed	527	188	-339
5-6	Media	860	14	-846
5-7	Openbaar groen-(openlucht) recreatie	6.028	666	-5.362
6-1	Samenkracht en burgerparticipatie	4.769	119	-4.650
6-2	Wijkteams	1.246	13	-1.233
6-3	Inkomensregelingen	8.606	6.741	-1.865
6-4	Begeleide participatie	9.198	3.611	-5.587
6-5	Arbeidsparticipatie	1.195	1	-1.194
6-6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.500	0	-1.500
6-71	Maatwerkdienstverlening 18+	7.583	461	-7.122
6-72	Maatwerkdienstverlening 18-	6.740	0	-6.740
6-81	Geëscaleerde zorg 18+	103	0	-103
6-82	Geëscaleerde zorg 18-	2.053	0	-2.053
7-1	Volksgesondheid	1.340	25	-1.315
7-2	Riolering	5.687	6.679	992
7-3	Afval	5.288	5.617	329
7-4	Milieubeheer	1.667	269	-1.398
7-5	Begraafplaatsen en crematoria	506	597	91
8-1	Ruimtelijke ordening	1.745	712	-1.033
8-2	Grondexploitatie (niet bedrijven)	545	299	-246
8-3	Wonen en bouwen	4.062	1.236	-2.826
Totaal		128.613	126.864	-1.749

VERDELINGSPRINCIPLE TAAKVELDEN

Programma	Nr.	Sub-programma	Taakveld	Omschrijving		
Werken	1.1	Economie sterk water gerelateerd	TV-0-5	Treasury		
			TV-2-4	Economische havens en waterwegen		
			TV-3-1	Economische ontwikkeling		
			TV-7-4	Milieubeheer		
	1.2	Openbare orde en veiligheid	TV-3-1	Economische ontwikkeling		
			1.3	Florerende kleinschalige bedrijvigheid	TV-3-1	Economische ontwikkeling
	TV-3-2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur				
	TV-3-3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				
	TV-3-4	Economische promotie				
	TV-8-3	Wonen en bouwen				
	1.4	Arbeidsmarkt in balans	TV-0-10	Mutaties reserves		
			TV-6-1	Samenkracht en burgerparticipatie		
			TV-6-4	Begeleide participatie		
			TV-6-5	Arbeidsparticipatie		
	1.5	Vakantie-eiland toonaangevend in water	TV-3-4	Economische promotie		
Wonen	2.1	Goed en realistisch voorzieningenniveau	TV-0-3	Beheer overige gebouwen en gronden		
			TV-0-8	Overige baten en lasten		
			TV-1-1	Crisisbeheersing en brandweer		
			TV-2-5	Openbaar vervoer		
			TV-3-3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		
			TV-4-1	Openbaar basisonderwijs		
			TV-4-2	Onderwijshuisvesting		
			TV-4-3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken		
			TV-5-1	Sportbeleid en activering		
			TV-5-2	Sportaccommodaties		
			TV-5-3	Cultuur		
			TV-5-4	Musea		
			TV-5-6	Media		
			TV-5-7	Openbaar groen-(openlucht) recreatie		
			TV-6-1	Samenkracht en burgerparticipatie		
			2.2	Wonen naar wens	TV-0-10	Mutaties reserves
					TV-0-3	Beheer overige gebouwen en gronden
	TV-0-63	Parkeerbelasting				
	TV-1-2	Openbare orde en veiligheid				
	TV-2-1	Verkeer en vervoer				
	TV-2-2	Parkeren				
	TV-5-7	Openbaar groen-(openlucht) recreatie				
	TV-7-2	Riolering				
	TV-7-3	Afval				
	TV-7-4	Milieubeheer				
	TV-7-5	Begraafplaatsen en crematoria				
	TV-8-1	Ruimtelijke ordening				
	TV-8-2	Grondexploitatie (niet bedrijven)				
	TV-8-3	Wonen en bouwen				
	2.3	Leefbare kernen met betrokken inwoners	TV-0-8	Overige baten en lasten		
			TV-5-3	Cultuur		
			TV-6-1	Samenkracht en burgerparticipatie		
			TV-6-2	Wijkteams		
	2.4	Goed en betaalbaar aanbod zorg en welzijn	TV-8-1	Ruimtelijke ordening		
			TV-2-2	Parkeren		
			TV-6-1	Samenkracht en burgerparticipatie		
			TV-6-2	Wijkteams		
			TV-6-3	Inkomensregelingen		
			TV-6-6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		
			TV-6-71	Maatwerkdienstverlening 18+		
			TV-6-72	Maatwerkdienstverlening 18-		
			TV-6-81	Geëscaleerde zorg 18+		
			TV-6-82	Geëscaleerde zorg 18-		
TV-7-1			Volksgezondheid			

Programma	Nr.	Sub-programma	Taakveld	Omschrijving
Verblijven	3.1	Schouwen-Duiveland vakantie-eiland	TV-0-10	Mutaties reserves
			TV-3-4	Economische promotie
			TV-5-4	Musea
			TV-5-5	Cultureel erfgoed
			TV-5-7	Openbaar groen-(openlucht) recreatie
			TV-7-4	Milieubeheer
			TV-8-2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
	3.2	Krachtige toeristische hoofdstructuur	TV-0-10	Mutaties reserves
			TV-0-63	Parkeerbelasting
			TV-1-2	Openbare orde en veiligheid
			TV-2-2	Parkeren
			TV-5-7	Openbaar groen-(openlucht) recreatie
			TV-8-1	Ruimtelijke ordening
			TV-8-1	Ruimtelijke ordening
	3.3	Toerisme is sterk divers en profiteert van water	TV-1-2	Openbare orde en veiligheid
			TV-2-3	Recreatieve havens
	3.4	Evenementen en activiteiten aan het water	TV-3-1	Economische ontwikkeling
			TV-3-4	Economische promotie
			TV-5-4	Musea
TV-5-7			Openbaar groen-(openlucht) recreatie	
TV-8-1			Ruimtelijke ordening	
TV-8-3			Wonen en bouwen	
TV-0-10			Mutaties reserves	
TV-0-1			Bestuur	
Bestuur en Burgerzaken			TV-0-2	Burgerzaken
	Algemene dekkingsmiddelen		TV-0-10	Mutaties reserves
			TV-0-5	Treasury
		TV-0-61	OZB woningen	
		TV-0-62	OZB niet-woningen	
		TV-0-64	Belastingen overig	
		TV-0-7	Uitkeringen gemeentefonds	
		TV-0-8	Overige baten en lasten	
		TV-3-4	Economische promotie	
Overhead			TV-0-4	Overhead

LOPENDE INVESTERINGEN

(bedragen in €)

Omschrijving investering	Totaal budget	Besteed tot en met 2019	Restant budget
Haringvlietplein 1,ZZ, M523	435.000	427.070	7.930
Noordstraat 34-36 BH,C1867/1528/1866	585.000	576.815	8.185
Herstel Zuidwellebrug Zierikzee	344.698	30.481	314.217
Halten aanpassen invaliden	112.000	-	112.000
Parkeerverwijzing Zierikzee N wegen	175.000	71.202	103.798
Herinrichting Hogezoom kerkring-dorpsplein Renesse	601.250	505.241	96.009
Herinrichting Zeeanemoonweg en omgeving Renesse	768.250	722.262	45.988
Herinr Hogezoom Dorpspodium	627.500	643	626.857
Reconstructie Haringvlietstraat	401.000	7.390	393.610
Plaatsing armaturen 2019	116.100	132.825	-16.725
Herinrichting infrastructuur Vroonweg MP Renesse	2.317.722	187.151	2.130.571
Herinrichting Kerkring MP Renesse	213.000	18.730	194.270
Herinrichting Dreef/Molenstraat MP Bruinisse	1.164.000	495.693	668.307
Herinrichting Kerk-Dorpsplein MP Bruinisse	1.500.000	21.647	1.478.353
Herinrichting Deestraat MP Bruinisse	530.000	-	530.000
Aanpassing parkeerapparatuur	654.287	121.685	532.602
Herinrichting parkeerlocaties	448.000	-	448.000
Verduurzamen natransport Transferium	130.000	25.964	104.036
Flankerende maatregelen 3e fase Recreatieverdeelweg	878.981	-	878.981
Electrische installatie haven Brouwershaven	280.000	-	280.000
Restauratie Oude Haven Zierikzee	108.000	123.067	-15.067
Brug Sluis Nieuwe Haven MP Brouwershaven	250.000	3.022	246.978
Kademuren Haven Brouwershaven	1.300.000	1.801.139	-501.139
Toiletgebouw Haringvlietstraat Zierikzee	132.500	-	132.500
Fietspad Hoogenboomlaan-Duinhoevepad	139.328	93.938	45.390
Renovatie oud gebouw Pontes	220.000	1.029	218.972
Nieuwbouw Pontes	19.503.434	1.245.161	18.258.273
Ondergrondse persen (5 stuks)	129.899	129.899	0
Minicontainers hoogbouw/cocons	101.211	66.440	34.771
Huisvuilauto (zijlader) BV-BB-79	200.000	-	200.000
Huisvuilauto (zijlader) 51-BNV-6	200.000	209.310	-9.310
Herinrichting Bethlehemplein/Kerktuin Scharendijke	133.000	27.402	105.598
Herinrichting Elkerzeeseweg/Putmeet Scharendijke	135.000	527	134.473
Ontsluiting transferium via Stoofweg	361.000	25.919	335.081
Aankoop gronden Dreef Renesse	1.053.440	1.035.098	18.342
Restauratie Bolwerk	277.895	26.717	251.178
Grond Grevelingenstraat	182.400	182.400	0
Vervanging CODA	300.000	-	300.000
ICT infrastruct.hardware 2018	935.000	85.994	849.006
Investeringen < € 100.000	3.626.852	1.647.839	1.979.013
Totaal	41.570.747	10.049.699	31.521.048

FINANCIËLE SAMENVATTING GROTE PROJECTEN BINNEN DE SUB-PROGRAMMA'S, NIET ZIJNDE INVESTERINGEN

(bedragen in €)

Sub-programma	Omschrijving project	Budget 2019	Besteed in 2019	Toelichting
1.1	Bijdrage waterkwaliteit Grevelingen	1.000.000	0	Bij de 2e programmarapportage 2019 is deze bijdrage overgeheveld naar 2020 in afwachting van de wijze van realiseren van de doorlaat en de invulling van de gestelde voorwaarden in de bestuursovereenkomst Getij Grevelingen.
2.2	Bijdrage Rijk verkeersveiligheid N57/59	225.000	0	Rijkswaterstaat voert de maatregelen voor het verbeteren van de verkeersveiligheid op de N57/N59 niet uit in 2019. Daarom schuift onze bijdrage daaraan door naar 2020.
2.2	Bijdrage fietspad Roterijdijk	256.000	0	De grondverwerving door het Waterschap heeft veel langer geduurd dan voorzien, maar nadert nu zijn voltooiing. Het Waterschap heeft aangegeven dat de aanleg in 2021 plaatsvindt. Onze bijdrage schuift daarom door naar 2021.
2.2	Sloop/saneringsfonds woningen	1.000.000	0	Het opstellen van een Structuurvisie Wonen met transitiefonds is een innovatieve en ingewikkelde maatregel die meer tijd in beslag neemt dan gedacht. Daarom wordt de Structuurvisie Wonen met kaders voor het Transitiefonds in 2020 voorgelegd.
2.1	Regioscholen en breedtesportvoorziening	100.000	27.727	De middelen worden in 2020 verder ingezet.
2.3	Procesgeld tbv opstellen plannen	250.961	57.513	Door gebrek aan capaciteit om stads- en dorpsvisies te begeleiden hebben we de planning bij moeten stellen. Tevens heeft het bestuur de uitgangspunten met betrekking tot het opstellen van stads- en dorpsvisies aangepast en is er voor gekozen om de kleinere kernen (< 1.500 inwoners) te faciliteren met een uitvoeringsplan en geen uitgebreid visietraject.
3.1	Biodiversiteit akkerranden	150.000	39.093	Het budget wordt over drie jaar uitgesmeerd.
1.4	Herstructureringsmiddelen Zuidhoek	1.630.903	323.232	Conform het raadsbesluit van 26 september 2019 en de onderliggende notitie 'Hoofdlijnen uitvoering Participatiewet voor de komende jaren' is dit budget overgeheveld naar 2020.
1.3	Bijdrage sponsorovereenkomst Het Vijfde Caisson	300.000	300.000	Het watersnoodmuseum heeft de bijdrage in 2019 ontvangen.

Controleverklaring

Aan het College van Burgemeester en Wethouders van
Gemeente Schouwen-Duiveland

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Stationspark 8b
Postbus 85
4460 AB Goes

T: +31 (0)113 24 20 00
F: +31 (0)113 24 21 99

goes@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

A. Verklaring over de in het jaarstukken opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van gemeente Schouwen-Duiveland te Zierikzee gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van de gemeente Schouwen-Duiveland op 31 december 2019 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader, dat op 9 april 2020 is vastgesteld door de raad.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2019;
- 2 overzicht van baten en lasten 2019;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
- 4 gerealiseerde baten en lasten per taakveld;
- 5 de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 26 februari 2009 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Schouwen-Duiveland zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.286.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2019. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 128.600 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- de aanbiedingsbrief;
- de leeswijzer;
- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met

de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader, dat op 9 april 2020 is vastgesteld door de raad.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 26 februari 2009, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde afweging dat de gemeente in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 17 augustus 2020
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Was getekend,

drs. B. Smeenk RA

Overige gegevens

Kerngegevens

Sociale structuur	Per 31-12-2019		Per 31-12-2018	
Inwoners:	33.839		33.784	
van 0 - 19 jaar		6.551		6.627
van 20 - 64 jaar		18.037		18.087
van 65 jaar en ouder		9.251		9.070
Participatiewet inkomen:	465		510	
cliënten WWB		387		440
cliënten IOAW/IOAZ		27		32
loonkostensubsidies		51		38
Participatiewet werk:	182		196	
Wet sociale werkvoorziening		171		188
Nieuw beschut		11		8

Fysieke structuur	Per 31-12-2019		Per 31-12-2018	
Oppervlakte gemeente: (ha)	48.821		48.821	
waarvan land (ha)		22.863		22.863
binnenwater (ha)		7.313		7.313
buitenwater (ha)		18.645		18.645

Financiële structuur	Per 31-12-2019		Per 31-12-2018	
	Totaal	Per inwoner	Totaal	Per inwoner
Totale exploitatielasten	€ 128.613.000	€ 3.801	€ 118.425.000	€ 3.505
Opbrengst belastingen	€ 32.897.000	€ 972	€ 29.206.000	€ 864
Algemene uitkering gemeentefonds	€ 46.600.000	€ 1.377	€ 33.631.000	€ 995
Boekwaarde vaste activa	€ 109.350.000	€ 3.231	€ 106.646.000	€ 3.157
Eigen financieringsmiddelen:				
Algemene reserve	€ 19.192.000	€ 567	€ 21.453.000	€ 635
Bestemmingsreserves	€ 20.498.000	€ 606	€ 21.406.000	€ 634
Voorzieningen	€ 18.623.000	€ 550	€ 17.113.000	€ 507
Vaste schuld	€ 73.378.000	€ 2.168	€ 64.097.000	€ 1.897

Laan van St. Hilaire 2
4301 SH Zierikzee

Postadres:
Postbus 5555
4300 JA Zierikzee

T (0111) 452 000

gemeente@schouwen-duiveland.nl
www.schouwen-duiveland.nl